

BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

Constantin
STAMATI

*Imnul
lăutei
românești*

LITERA

biblioteca școlarului

Constantin
STAMATI

IMNUL LĂUTEI ROMÂNEȘTI

INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

CUPRINS

<i>Notf asupra ediției</i>	2
<i>Tabel cronologic</i>	3
PROCUV~NTARE	7

POEZII

IMNUL L{ UTEI ROM~NE+TI	13
FIICA LUI DECEBAL +I ARMIN C~NT{ RE UL	15
DRAGO+	25
SENTINELA TABEREI DE LA COPOU LA 1834	37
DORUL DE PATRIE	41
UN ROM~N }NSTR{ INAT	51
EROUL CIUB{ R-VOD{ . FABULA FABULELOR VECHI POPULARE SAU ROLANDO FURIOS MOLDOVENESC	52
GAFI A BLESTEMAT{ DE P{ RIN I	121
C~NTECUL GAFI EI	129
ROMAN DIN VRANCEA }N ORA+UL IA+I	130
CE ESTE FLUTURUL	140
SAFO	141
CRUCELI A SO IEI MELE	148
}NSU+I }N SINGUR{ TATE	150
T~NGUIREA	151
EPITAFUL	153
PORUMBI A STINGHER{	153
LAUDA LUI DUMNEZEU	154
}N ELEPCIUNEA LUI SOLOMON	158
DIALOGUL UNUI HOLTEI CU UN BOIERENA+ AVUT, }NSO IT CU O CUCOAN{ DE }NALT NEAM	167
P{ G~NUL CU FIICELE SALE	182

LUNTREA PE USCAT	215
}NCHISUL C{ TRE UN FLUTURE CE INTRASE }N	
CASTELUL S{ U	216
H{ ULITUL }NCHISULUI	219
OMUL +I CERUL	219
OMUL +I P{ M~NTUL	222
B{ TR~NE ILE	225
PENTRU S{ RACI	226
OMUL ONEST	229
STEJARUL SINGURATIC	230
ARDEREA IA+ULUI LA 1822	232
ZBUR{ TORUL LA Z{ BREA	235
SC{ LD{ TOAREA UNEI CUCOANE ROM~NCE	238
TIMPUL TRECUT	239
ROAG{ -TE PENTRU MINE	241

FABULE

MASCURII }N VIE	242
LEUL +I ~N ARUL	245
M{ GARUL }MPODOBIT	246
PRIETE+UGUL C~NESC	247
R{ PITORUL	250
ASLANA+ CEL BOGAT +I MOMI A LUI	251
CIUMA DOBITOACELOR	253
B{ TR~NUL { RAN +I MOARTEA	257
DOMNIA ELEFANTULUI	258
FRUNZELE +I R{ D{ CINA	259
G~+TELE	261
LEUL LA V~NAT	262
VULTURUL +I PAING{ NUL	263
DRUME II +I C~INII	265

MINCINOSUL	266
VULTURUL +I ALBINA	268
{ RANII +I P~RAIELE	270
~N ARUL +I P { STORUL	271
LUPUL +I P { STORUL	272
MOTANUL +I BUC { TARUL	273

ALTE SCRIERI

SUCEAVA +I ALEXANDRU CEL BUN }N SECOLUL AL XV	275
CUM ERA EDUCA IA NOBILILOR ROM~NI, }N SECOLUL TRECUT, C~ND DOMNEAU FANARIO II }N AR {	285
GENIUL VECHI AL ROM~NILOR +I ROM~NII DE AST { ZI	301
<i>Note</i>	309
<i>Referin\ce critice</i>	314

CZU

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Textele pentru ediția de față au fost selectate și îngrijite de cercetătorul literar Vasile Ciocanu, căruia îi aparțin de asemenea tabelul cronologic și întocmirea referințelor critice respectând în temei originalul, au fost efectuate totodată modificări în textele incluse în carte în sensul aplicării normelor ortografice actuale, urmărindu-se astfel înlesnirea lecturii.

Coperta: *Isai Cârmu*

ISBN

© «LITERA»

TABEL CRONOLOGIC

- 1786 În familia paharnicului Toma Stamati vede lumina zilei fiul Constantin, probabil la Huși.
- 1806 *20 noiembrie* C. Stamati intră în serviciul vistieriei Principatului Moldovei ca slujbaş de cancelarie.
- 1808 *27 iunie* Această dată o are manuscrisul **Galatia. Tragodie păstorească a domnului Florianu**, traducere din grecește — prima încercare literară cunoscută a lui C. Stamati. În 1813 aceeași operă a scriitorului francez Stamati o tălmăcește de pe original.
- 1812 Odată cu anexarea teritoriului dintre Prut și Nistru la Imperiul rus familia Stamateștilor, ca și alte familii boierești ce aveau moșii în Basarabia, se stabilește cu traiul la Chișinău.
- 1812 *16 noiembrie — 1828 6 aprilie*
C. Stamati lucrează în instanțele administrative și judecătorești ale regiunii. Pentru sârguința și capacitățile de care a dat dovadă la îndeplinirea obligațiilor de serviciu i se conferă rangul de consilier titular (1818) și e decorat cu ordinul sf. Ana de gradul III (1826).
- 1817 *7 mai* Încetează din viață Toma Stamati.
- 1820—1823 În acești ani Stamati l-a cunoscut personal pe A. S. Pușkin, exilat în Basarabia. S-au păstrat mărturii despre întâlnirile și discuțiile întreținute de Stamati cu poetul rus, din opera căruia

- va traduce poemul **Prizonierul din Caucaz** sub titlul **Prizonierul la cerchezi și fecioara cercheză** (1824).
- 1826 *26 septembrie* Se căsătorește cu Ecaterina, una din fiicele căminarului Tudorache Ciurea, proprietar de moșii pe ambele maluri ale Prutului.
- 1828 *4 mai* La Chișinău în familia lui C. Stamati se naște viitorul prozator și dramaturg Constantin Stamati-Ciurea.
- 1830 *20 februarie* În “Albina românească” vede lumina tiparului tălmăcirea poeziei lui G. Derjavin **Dumnezeu** sub titlul **Odă către Dumnezeu**. Traducerea se datora lui C. Stamati, dar s-a publicat sub numele lui N. Dimachi, care introdusese în textul poetului basarabean substanțiale modificări și care text ajunsese la redacție ca aparținând lui N. Dimachi. Traducerea a mai apărut în crestomația lui I. Ghinculov **Colecție de opere și traduceri, în proză și în versuri, pentru exerciții în limba valaho-moldavă** (SPg, 1840).
- 1830 *iulie* Vizitând iarmarocul de vară de la Fălticeni, Stamati a luat cunoștință de “urmările desfrânate ale junimii de atunci”, precum menționa el mai târziu, care l-au determinat să scrie schița **Geniul vechi al românilor și românii de astăzi**.
- 1834 *18 martie* În suplimentul la nr. 29 al “Albinei românești” vede lumina tiparului poezia **Străjariul taberii** (ulterior **Sentinela taberii de la Copou la 1834**), însoțită de o scrisoare a autorului “către cinstita redacție”, dezvoltată mai târziu în schița **Domnul Moldovei, Marele Ștefan al VI, și bravul său hatman Arbore**.
- 1834 *19 martie* C. Stamati e ales membru de onoare al Societății medico-istorico-naturale din Iași. Cu această ocazie Gheorghe Asachi îi expediază diploma și o scrisoare, în care, printre altele, își exprimă din partea societății speranța de a se folosi de râvna și de dragostea scriitorului basarabean “pentru toate cele ce pot spori binele patriei”.

- 1835 *9 februarie* Se stinge din viață Ecaterina, la vârsta de numai 30 de ani. Sub impresia acestei grele pierderi Stamatii scrie poeziile **Însuși în singurătate, Porumbița stingheră, Epitaful** ș. a.
- 1837 Se căsătorește cu Suzana, fiica boierului bucovinean Andrei Gafencu.
- 1838 *19 noiembrie* În “Foaie pentru minte, inimă și literatură” din Brașov apare în traducerea lui Stamatii discursul **Cuvânt către ucenicii școlii ținutului Hotin, ruși și moldoveni...**, rostit de A. Hăjdeu la 25 iunie 1837. Discursul va mai fi tipărit în “Curierul românesc” din 21 și 23 ianuarie 1839, apoi în ediție aparte la Iași (1855) și, parțial, în “Lepturariu românesc” (t. IV, p. I), Viena, 1864.
- 1839 În vara acestui an Stamatii se află în Bucovina, vizitează mănăstirea Putna și vechea cetate de scaun a Moldovei Suceava. Impresiile din această călătorie și meditațiile scriitorului asupra trecutului și stării din prezent a țării și-au găsit reflectare în eseu **Suceava și Alexandru cel Bun în secolul al XV-lea**.
- 1840 În revista “Dacia literară” pe lunile martie-aprilie apare poemul **Gafița blestemată de părinți** și o traducere din Hugo **Floarea către flutur. Cântecul Gafiței către cuconașul său**.
- 1841 *2 decembrie* Este ales corespondent al Societății de istorie și antichități din Odesa.
- 1843 La Cantora Foiei Sătești a lui M. Kogălniceanu se publică în ediție aparte poemul **Povestea povestelor**, intitulat ulterior **Eroul Ciubăr Vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Roldo furios moldovenesc**.
- 1850 În “Analele Societății de istorie și antichități din Odesa” se publică articolul **Despre Basarabia și cetățile ei vechi**.
- 1853 În “Almanah pentru români”, supliment la “Calendar pe anul

- 1853”, apare adaptarea din V. Jukovski **Fiica lui Decebal și Armin cântărețul**.
- 1854 În “Almanah pentru români”, supliment la “Calendar pe anul 1854”, apare schița **Suceava (Suceava și Alexandru cel Bun în secolul al XV-lea)**.
- 1855 Văd lumina tiparului poeziile **Stejarul singuratic** (în “Calendar pentru poporul românesc pe anul 1855”), **Groaza la 1822** (ulterior **Arderea Iașului la 1822**, în “Foiletonul Zimbrului”, nr. 2 din 30 ianuarie), **Dorința sau videnie** (în “Foiletonul Zimbrului”, nr. 5 din 20 februarie).
- 1859 Apare ediția a doua a “Daciei literare” cu poemul **Gafița blestemată de părinți și Floarea către flutur. Cântecul Gafiței către cuconașul său**.
- 1863 Din acest an datează eseul **Științi filologice și istorice**.
- 1866 În “Ateneul român”, nr. 6—7, este retipărit poemul **Dorința sau videnie (Dorul de patrie)**.
La 22 aprilie împreună cu Alexandru Hâjdeu și cu Ion Străjescu este ales membru al Societății literare române, viitoarea Academie, din care se retrage însă din cauza sănătății, în locul lui — rămas vacant — fiind ales un alt basarabean, Ștefan Gonata.
- 1868 La începutul anului la Iași vede lumina tiparului volumul de sinteză al scriitorului **Muza românească. Compuneri originale și imitații din autorii Europei**, editor fiind Teodor Codrescu.
- 1869 *12 septembrie* C. Stamati se stinge din viață. A fost înmormântat la Ocnița.

PROCUVÂNTARE
[la Muza românească. Compuneri originale
și imitații din autorii Europei]

*“Nimic pentru noi și totul pentru
patrie”.*

(Cuvinte neuitate
ale dlui Barbu Catargiu¹)

Tot omul e dator țării sale cu persoana și averea sa. Oșteanul patriot își răpune viața pentru țara sa, dregătorul civil nu-și cruță sănătatea pentru țara sa, călugărul cuvios petrece în singurătate, rugându-se pentru mântuirea poporului țării sale, plugarul aduce banul său în vistieria țării sale; eu însă, fiind din copilărie înstrăinat din vechea mea patrie, Moldova, unde m-am născut, nu avui nici un prilej să-i aduc vreun folos; am socotit deci să-i hărăzesc de departe umilitul rod al îndeletnicirilor mele, ca o pârgă mulțumitoare și pentru ca să rămâie o urmă că am fost și eu odinioară fiul Moldovei.

Vai de omul care trăiește numai pentru sine, defăimând originea națiunii sale, unul ca acesta, ca și cosmopolitul lainic și egoist, zice: “Acolo e patria mea, unde pot să trăiesc bine, iar murind eu toată lumea moare cu mine”. Acesta e un fiu ingrât ce mușcă mâna care l-a hrănit;

acesta trăiește în țară ca trântorul în stup; și, în fine, acest fel de paraziți trebuie interziși din țară, căci ei corump patriotismul celorlalți cetățeni. Eu așa gândesc despre românii, ce trăiesc numai pentru sine, întocmai ca ebreii și alți venetici, ce se oploșesc în țările românilor numai pentru al lor interes și-și bat joc de Românie... Deci critica aceasta neplăcută va atinge numai pe acei care nu voiesc să facă ceva pentru muma patrie, căreia îi sug laptele.

Am întrebat pe mulți din români dacă aceea ce am scris eu însumi sau am imitat din alți autori poate fi de folos sau de stricăciune compatrioților mei, și unii mi-au răspuns cu ironie: că dacă folos nu va aduce, cel puțin va adormi pe-acei ce nu pot dormi noaptea; iar alții le-au criticat cu rezon, zicând că eu le-am scris după idioma și ortografia veche a limbii serbo-române, introdusă la noi în secolul 14-lea. Ș-aceasta este adevărat!!!... Eu scriu în Basarabia, patria mea cea nouă, unde locuiesc de la 1812 și unde nu s-a putut introduce studiul și înțelegerea dialectului neolatin² de acum al României; acest dialect reformat, ce înflorește în învecinatele cu Basarabia țări române, noi, basarabeni, nici îl știm, nici îl prea înțelegem, fiind mai cu totul latinizat, ba nici putem citi (afară de un mic număr, și acela cu greu) cărțile scrise cu stilul și ortografia aceasta nouă... Și îndrăznesc a zice că nici țărăni români din Moldo-Valahia nu le prea înțeleg.

În considerațiunea acestor împrejurări nime nu trebuie a-mi imputa că scriu ca un autor popular, rustic, mai mult pentru acei ce sunt deprinși cu stilul vechi al românilor, care a fost și este limba mea maternă și comună pentru noi toți, până la începutul reformelor în România. Iar nu pentru învățații români de acuma, care cu dezgust au criticat ortografia și cacofonia acestui stil

în elegia mea Gafița, tipărită la 1840 în Iași³, când, din contra, noi, scriitorii români, câți mai suntem în Basarabia, s-ar cădea să fim ascultați cu indulgență, căci în alt fel ne pierdem curajul a mai scrie sau speranța că va citi cineva ceea ce am scris.

Însă pe mine și decât critica filologilor m-a uimit mai mult, când mă aflam în Iași, o altă împrejurare și mai tristă, căci cu ochii mei am văzut sute de tomuri din compunerile moldo-valahilor și-a românilor din Ardeal, mai demne decât ale mele, mucezând la un bibliopol de-acolo, necumpărate, poate și necitite de nime (dar foarte lăudate de toți); nu știu la București și în țara Ardealului cum va fi, pe când la librării francezi, tot de-acolo, nu ajungeau prin mâinile românilor romansurile și poeziile aduse de la Paris și Bruxella. Așadar, hotărâsem să arunc în foc tot ce am scris. Însă tocmai atuncea mi se înfățișează un amic, căruia spuindu-i ce gândeam să fac, el m-a încurajat, aducându-mi aminte de o fabulă persană, “precum că odinioară o picătură de apă căzând din nori se tânguia amar, în cursul său spre pământ, că are să pice și să se mistuiască în adâncimile oceanului zicând: “Vai mie! ce însemnez eu, o picătură, într-un noian ca oceanul! Cine mă va ști sau mă va simți că aș fi fost și eu odată în lume? Vai mie!” Dar tocmai atuncea durerosul geniu al nu știu căruia bramin, ce după răposarea lui se suia de la pământ spre ceruri auzind bocetul bieteii picături, a jălito, a prins-o în palma sa și-a aruncat-o în scoica unei stridii. Deci acea picătură cu timp s-a prefăcut în cel mai frumos mărgăritar al Răsăritului ce a ajuns spre podoaba coroanei Marelui Mogol”. Așadar, această frumoasă fabulă mi-a insuflat o speranță, că deși în țara noastră nici bramini, nici stridie, nici ocean, nici mogoli nu se află,

dar tot poate să se găsească între români vreun geniu generos care să ocrotească modestele mele opere, nu ca să se poată preface ele în mărgăritar, neavând acele merite, ce ca să fie măcar odată citite.

Eu știu că critica celor scrise de mine va fi iarăși cu rezon, fiindcă eu am scris versuri și proză nu chiar după regulile poetice sau gramaticale de-acuma ale României, ce așa simplu precum le-am deprins din copilărie, în stilul plebei, și precum iubirea către patria mea cea veche a inspirat și-a învăpăiat fantazia mea, mai ales fiindcă în Moldova și Valahia, de când au început a domni grecii fanarioți și până la căderea lor, în urma Eteriei, școli române nu se aflau decât numai grecești, și literatura română era cu totul necultivată și nesuferită la curtea fanarioților*, pentru aceea [ne] având noi literatură națională pân-în timpurile aceste mai de pe urmă, cum o au alte popoare mai fericite, pe care studiind-o se cultivă talentul, se dezvelește fantazia unui autor nou până ajunge a-i egala sau a și întrece pe predecesorii săi, de-aceea, zic, nu se vor găsi între scrierile mele compuneri originale ale fantaziei mele, ce eu am imitat mai mult pe autorii Europei și am cules din ei câte ceva ce mi-a părut mai aproape de simțirile românilor și mai conform cu gustul compatrioților mei. Dar apoi care din autorii lumii n-au fost plagiari ori compilatori, ca noi, scriitorii români, sau nu s-a povățuit cu acele ce au scris alții înaintea lor, afară de Omir și Moisi, carii, cu anticul lor geniu, răspândesc și pân-astăzi lumina tuturor cărțurilor lumii, inspirându-

---

* Eu am scris o satiră comică cum era învățătura nobililor români în timpul domnilor fanarioți în Moldo-Valahia sub titlu *Neneaca, cuconășul ei și dascălul*, închipuind cât am putut moralul ce insufla boierii copiilor lor pe-atuncea.

le și învăpăindu-le fantazia, așa precum și vechiul psalmist și proroc David a învățat pe om cum să se roage lui Dumnezeu și pe care toți teologii imită și până-acum. Așadar, Virgiliu în *Eneida* sa imită *Iliada* lui Omir; Ariosto s-a povățuit în *Rolando* cu nălucirile *Odiseei* lui Omir; Tasso, în *Ierusalima deliberată*, a împrumutat multe din Ariost; iar un episod din Tasso și *Cartea facerei* lui Moisi au fost tema unei poeme întregi a lui Milton, în minunatul său *Raiul pierdut*; Voltaire și Racine, în tragediile lor, au imitat pe Euripides, pe Sophocles și pe Shakespeare; Bulwer, ce a descris nămolirea Pompeii, a imitat pe vechiul Plinie; Walter Scott s-a închipuit cu *Egmontul* lui Goethe; Lord Byron în *Dimonul* său a imitat pe Mephistofeles al lui Goethe; dar apoi și Goethe în cântecul lui Mephistofeles imită pe Shakespeare. Asemenea și noi, românii, în cele mai multe scrieri și fabule am imitat pe autorii străini. În fine, știut este că toți cei mai faimoși autori, când au vrut să scrie ceva eroic — dumnezeiesc — strălucit, iarăși au sorbit idei din anticele izvoare de lumină ale lui Omir, Moisi și David.

Apoi de la mine și alții ca mine români cine poate să ceară de-a dreptul multe și clasice invențiuni originale ale noastre fără să imităm pe alți autori și cine poate să pretindă poezii și proză fără de meteahnă, mai ales când eu scriu în limba veche populară, ce este atât de mărginită și amestecată cu idiomul slavon, introdus la noi după secolul al 14-lea, precum vorbește cu mai multe argumente despre aceasta și mult stimatul și ilustru filo-român D. Edgar Quinet, în disertațiunea sa asupra renașterii literaturii ș-a limbii române în opul său: *Românii Principatelor Unite* (traducțiune), tipărit în Iași la 1856.⁴

Așadar, nu cereți mult de la mine, deștăratul din Moldova în copilăria mea⁵, pentru că eu n-am învățat scolastic *ex professo*⁶ și de-aceia scriu firește și liber, ca și când v-aș vorbi, imit din cele ce au compus alții, dar câteodată am scris și de la sine-mi aceea ce mi-a insuflat instinctul și sălbătăcita muză românească, ce odinioară era domesnica înamoratului Ovidie, agronomului Virgilie, blândului Orație, mult simțitorului Tibil, elegiacului Propertiu și altor asemenea autori romani. Scriu ca să se zică că am trăit și eu în lume, și proza mea, ca și versurile mele fără de rime sunt rustice precum vorbeau și scriau vechii romani.

Ascultați dară cu indulgență sălbatica mea muză, precum ascultați cu mulțumire răsunetul coardelor lăutarului, el vă cântă firește și fără de note, dar trist, pătimaș, așa precum fantazia lui îl însuflețează.

Lăsați versurile și proza mea să se rătăcească, să curgă neregulat ca vântul, norii și pâraiele... Și de-ar fi răsplătirea mea ca și a albinei căreia îi răpim rodul, fără a-i mulțumi, eu însă ca servul credincios întorc talentul vechei mele patrii și zic:

Sum mulțumit, ca albina, de am putut cu a mea gură
Să pun în fagurii noștri de miere o picătură...

Și în fine:

*Quod potui feci faciant meliora potentes...*⁷

CAVALERUL C. STAMATI
autor popular

POEZII

IMNUL LĂUTEI ROMÂNEȘTI*

O, lăută a Moldovei! tu ai fost de tot uitată
În creanga Dumbrăvii Roșii** ce românul hăulește,
Și care umbrea cu faimă sânta apă a Sucevei,
Cruntată în multe rânduri de-al neamicilor sânge...
Vântul clătina odată mângâios a tale coarde;
Dar curpănul zaluziei, întinzând vițele sale,
S-au suit cu sumeție, s-au încălțit printre ele.
O, lăută românească! cine poate să deștepte
După timpuri vechi trecute încântătorul tău sunet!
Sau vei fi cu-ndelungare acolo în frunziș mută???

---

* Lăuta (Luth) era un fel de scripcă cu două sau trei coarde, pe care cu mâna dreaptă se învărtea o roată, ce zbârâia pe coarde, iar cu mâna stângă lăutarul călca cu degetele tonurile cântecului său, și de aceea din vechi se numea la români muzicanții lăutari, iar mai pe urmă, ieșind din modă lăuta, s-au primit în loc scripca sau vioara și s-au numit muzicanții scripcari.

** Dumbrava Roșie, în Bucovina, unde este pădurea Coțmanu, s-au numit așa după o cruntă bătălie ce au avut Ștefan cel Mare cu craiul leșesc Ioan Albreht la 1497 [când] au nimicit toată oastea lui și apoi au înjugat la pluguri 20 000 prizonieri leși, cu care au arat câmpul și au semănat ghindă, unde și astăzi dumbrava de stejar ce au crescut din sângeroasa sămânță se numește Pădurea Roșie; iată dară monumentul firesc și nepieritor al lui Ștefan.

Ori când vei face tu iarăși ca să zâmbească eroul
De plânsul și îngrijirea logodnicei părăsite!!!

O, lăută a Moldovei! odată în țara noastră
Tu țineai hangul tristeței la a domnilor ospețe;
Când lăutarul-maestru amesteca al tău sunet
Cu al oaspeților cântec, tu consolai cu duință
Dragostea misterioasă a româncelor fecioare.
Tu celebrai cu putere biruințele faimoase,
Tu frăgezeai ca un farmec pe românii cei mai aprigi,
Tu umpleai de bărbăție pe cei fricoși în răzbeluri;
Iar când tăcea lăutarul, toți se scufundau în gânduri,
Căci ca tine cine altul, o, lăută mângâioasă,
Putea serba mai bine statornicia fecioarei
Ș-a eroului izbândă, când s-întorcea din oștire!

O, lăută a Moldovei! mai deșteaptă-te o dată!
Oricât de neîncercată este mâna ce s-atinge
De-a tale-ncântate coarde, deșteaptă-te, o, lăută!
Măcar că eu abia numai pot să scot oareșce sunet,
Făr' de gust, făr' de-armonie din ruginile coarde,
Care nu este în stare să însuflețeze încă
A patrioților inimi, și eroicele pilde
A strămoșilor cei demni să nu uităm niciodată...
Aș fi fericit eu însă dacă al tău antic sunet
Ar face-acum să răsară inima celui ce-ascultă...
O, lăută a Moldovei, ce să dștepți ai putere
A românului simțire, ajută geniei mele!!!

Este de luat aminte ce minuni nu au făcut muzica de
când este lumea, căci Orfeu¹ (zic grecii) au îmblânzit cu
lira sa pe cumplitul Pluton² de i-au eliberat din iad pe
iubita sa Euridica.

David au potolit cu organele mânia lui Saul³.

Timotei au știut cu arfa să însuflețeze în marele Alexandru curajul și îndurarea. Irodia⁴ au știut cu cântecul să nimiceze respectul ce avea Irod către sântul Ioan Botezătorul și să-i dăruiască capul sântului.

Sultanul Amurat al IV⁵, ce și-au ucis frații, atâta s-au pătruns de un cântăreț osândit la moarte, că au plâns și i-au dăruit viața. Mulți oameni mușcați de gadini veninoase, precum de mușcătura tarantelei, spun că s-au lecuit cu muzica.

Imnurile îndurau dumnezeirea.

Cântecul adoarme pe cel bolnav și pe prunci în leagănul său. Hăulitul totdeauna au frăgezit pe hoțul român.

Apoi ce n-ar izbuti în România muzica dacă ar fi cultivată... căci poezia fără muzică este ca un corp fără de suflet, ca bujorul fără de miros, ca frumoasa fecioară fără de sentiment, ca un tânăr nobil fără de educație.

CUPRINS

FIICA LUI DECEBAL ȘI ARMIN CÂNTĂREȚUL

[Traducere-adaptare a baladei **Eolova arfa**
de V. Jukovski]

Eroul Daciei,
Decebal faimosul, avea o cetate,
Scaunul crăiei,
Ce umbrea subt dânsa râu limpede foarte.
Împrejur, pe dâmburi,
Codrii s-îndesa,

Florile pe țarmuri
În luciul apei viu se revărsa.

Când gonea din munte
Decebal, eroul, cu câini îndrăzneți,
Pe urși, vieri și ciute,
Pe domnii pădurii, pe cerbii măreți,
De-al cornului țipăt
Codrul răsuna,
De-al câinilor țâhnet
Liniștea pustiei din somn se scula.

Iar când în cetate
Crai și domni la benchet era-nvitați
Din țări depărtate,
El cu de cerb coarne de dânsul vânați
Și arme-nvechite
A strămoșilor săi,
Ca un semn de cinste
Pe pereți de-a rândul punea prin odăi.

De-a lor bărbăție
Cu chef după masă Decebal rostea
Și cu sumeție
Spre vechile arme ochii-ș țintea;
Zale blehuite
Cu-adânci săpături,
Paloșe zimțite,
Coifuri ciocârtite de multe lovituri.

Fiica lui, Minvana,
Împodobeă încă palatul domnesc...
Precum neguri toamna

De zori aurite munții învălesc;
Ale ei cosițe
În răscol cădea,
Ca de aur vițe,
Și pe piept și spate se învăluia.

Cu galeșă lene,
Patimă ascunsă ochii ei rostea.
Printre negre gene,
Ce ca două raze inimi răzbătea,
Sunet de izvoară
Se părea vorbind
Gura de foc pară,
Iar bunul ei suflet toate covârșind.

Minvanei frumoase
Ii mersese vestea și prin alte țări,
Și prea mulți cercase
Tineri să o ceie, și de neam boieri;
Dar mândrul ei tată
De dâșii râdea...
Când cu a lui fată
Armin cântărețul pe-ascuns se vedea;

Prea frumos la față,
Chiar ca și o roză, acel tânăr om
Cânta cu dulceață,
Dar de soi nu mare, nici fecior de domn.
Minvana uitase
Al său neam înalt,
Căci s-înamorase,
Ea, neprihănită, de prostul amat...

Deci pe-a nopții frunte,
Când discul de aur al lunii plutea
Ș-a lacului unde
Dulcele ei raze tremurând clătea,
De pe deal cetatea,
Pe mal copaci deși
Umbre culca noaptea,
Pe luciul apei ca mari urieși.

Un izvor din munte
Curgea pe aproape de-un stejar tufos,
Ce era a multe
Mistere ascunse martor credincios;
Căci subt el Minvana
Tristă se primbla,
Așteptându-l sara;
Iar de frică mare abia cât sufla!

Cu arfa strunită
Venea la Minvana subt stejar Armin;
Firea adormită...
A lor inimioară se bucură lin;
Aerul răcoare,
Stelele clipeau
Și la țărmușoare
Valurile apei încet plioscăiau.

Iar într-o sară
Armin și Minvana, mânăți amândoi,
De valuri se miară
Ce lucea la lună, zicând mai apoi:

MINVANA

Ah! vezi cât d-în pripă
Pâraiele curg!

ARMIN

Așa anii-n clipă
Fericirea noastră o răpesc, o duc.

MINVANA

De ce gânduri triste
Pentru anii grabnici ce trec, se sfârșesc?
O, dragă iubite,
Cu dragoste anii și viața răpesc.

ARMIN

Minvană! Minvană!
Eu sunt cântăreț,
Iar tu de soi doamnă,
Strămoșii tăi falnici, tatăl măreț...

MINVANA

Ce-mi pasă de cinste!
Dragostea ta numai, cântăreț smerit,
Mult mie iubite
Covârșește crăiia și domnescul drit,
De ce cu mâhnire
Să mai tânguim
A noastră fericire!
Las-anii să treacă, noi veseli să fim.

ARMIN

O, voi dulci minute
Fericirii mele, voi treceți curând,
Iar inima simte
Soarta ce m-așteaptă, zorile sosind;
Căci zi de s-arată,
Sunt nefericit,
Ea îi doamn-îndată,
Iar eu, cântărețul de soi, înjosit.

MINVANA

Las' să se reverse
Zorile plăcute de care vorbești;
Las' să lumineze
Lumea întru care tu, Armin, trăiești;
Cu domnești odoare
Mâini de voi fi eu,
A mea inimioară
Și ochii la tine vor fi, scumpul meu...

ARMIN

Te las sănătoasă,
Amată Minvană! căci la răsărit
Ziua se revarsă
Și a dimineții vântișor eu simt.

MINVANA

O, nu, ți se pare,
Pîn'mâini este mult,
Nu-i de ziuă zare,
Și nici simt că trage cât de puțin vânt.

ARMIN

Parcă se trezără
În cetate oameni — aud că șoptesc.

MINVANA

O, nu, se clătiră
Pe crengi păsărele, de se cigălesc.

ARMIN

Iată de zi zare.

MINVANA

Oh, sufletul meu!...

ARMIN

De ce simte oare
Inima tristețe și-mi vestește rău?

Deci apoi își leagă
Arfa de o creangă cântărețul trist.

(Către arfă)

Fii pentru a mea dragă
Amanetul nopții ce m-au fericit!
A ta răsunare
Sună mângâios
De-a mea tristă stare,
Și adă-i aminte de-al ei credincios.

(Către Minvana)

O, Minvană dulce,
La sunetul arfei îndată să sosești,
Ca măcar atuncea
Cu-a lui Armin umbră să te-nsoțești,
Căci de nime frică
Eu atunci ne-având,
Nici trupesc nimică
Intrând cu viața toate-n mormânt...

Toate... dar nici moartea
Amorul tău numai nu mi-l va răpi,
Ș-al meu suflet poate
Și în cea lume de a te iubi;
Pe stejar las martor
Ce-acum ne umbrește
Ș-a vântului abur
Ce duios prin strune viind ne bocește.

Tăcând își țintiră
Ochii săi pe gânduri cătr-a sa amată,
Și parcă-i vestiră
Glas că ea de dânsul va fi depărtată.
Deci pe ea fierbinte
În brațe strângând,
Apoi cu pas iute
Armin ca o umbră s-au dus lăcrimând.

Luna se ivește
Sub arbori Minvanei, Armin au fugit,
Vai! și ea simțește
Că-n veci fericirea lor au pierit,
Aflând a ei tată
Că s-au întâlnit,

Pe Armin îndată
Peste mări departe l-au și urgisit.

Sara, dimineața,
Sub stejar Minvana lacrimând gândea...
Și ei cu dulceață
Numai izvorașul din deal răspundea.
Dar în zadar plânge
Al său sorț amar;
Cântărețul dulce
Nu va aștepta-o de-acum sub stejar.

Toamna pe răcoare
Un vântișor sara stejarul clătea,
Și a sa suflare
Se juca prin coarde, iar arfa tăcea,
Primăvara dulce
În fine sosind
Viață aduce
Înfrunzind pădurea, câmpul înflorind;

Iată și apusul
Cu-a soarelui raze munții poleia,
Luna după dânsul
Negură și rouă lin împrăștia,
Iată, pe cer vână
Stelele clipec,
Al apelor sunet,
Frunzele și vântul dorm, se liniștesc.

Minvana, mahnită,
Sub stejar cu gândul în loc depărtat;

Firea adormită,
Deodată, obrazul plâns... și-nfocat;
Oarece simțire
Și făr-a fi vânt
Frunza se clătiră
Și pe lângă arfa o umbră zburând...

Și iată tăcere,
Trist se răsunară de-un zgomot duios,
Precum adierea
Zefirului sara suflă mângâios;
Ea se spăimântară
Văzând umbra lui,
“Au murit! strigară,
De-acum sunt pierdută, căci dragul meu nu-i...”

Și de chinuri grele
Căzu ca o moartă pe udul pământ,
Și suspin cu jale
În coardele arfei răsună în vânt;
Iar când se treziră
Din leșinul greu
Ziua se iviră
Și tăcură toate împrejurul său.

De-atuncea mahnită
Ea numai cât noaptea sub stejar ședea,
Lângă arfa tristă,
Și la ceea lume ne-ncetat gândea
Ca-n etern să poată
Cu Armin trăi...
Atuncea deodată
Și arfa răspunse că așa va fi.

“O, dragilor strune!
Sunați... iată, ceasul cel de-apoi sosi,
Căci amărăciune
Floarea vieții mele de tot veșteji;
Și mâine crudul tată
Va plânge amar
Găsindu-mă moartă,
Dar ale lui lacrimi vor fi în zadar...”

Au murit Minvana!!!
Deci când pe văi, ape, negura cădea
Și ca prin fum toamna
Luna făr’ de raze roșie plutea,
Atunci gemănate
Două umbre vin,
Saltă-nturlocate,
Stejarul se mișcă, arfa sună lin.

CUPRINS

DRAGOȘ

Baladă

Ochii minții mele îndărăt se uită,
Răzbătând prin pâcla trecutelor seculi;
Deci ridic voalul vechimei bătrâne
Și Dragoș s-arată pe cal de minune.

Pe al lui coif luciu s-învăluiesc pene,
Și săgeți călite răsună în turbă-i,
El zboară călare pe șes ca un vifor,
În zale porumbe, cu de oțel paloș.

Soarele apune după înalt munte,
Sara se ridică din adânci prăpăstii,
Eroul ajunge în pustii codri
Și printr-a lor vârful abia vede cerul.

Furtună grozavă pe aripi negrite,
Dinspre apus vine văjiind în aer,
Văile suspină, codrul clocotește
Stejari de ani sute scârșnesc să se rumpă.

De ploaie și vifor nu-i adăpostire,
Și nici că se vede de om locuință,
Ci prin întuneric printre crengi departe
Când și când clipește o de foc lumină,

Cu speranță mare și îndrăzneț suflet,
Eroul prin codru drept către foc merge;
La un râu ajunge ce spumegat curge,
Și pe țărături vede o veche cetate.

Vânăta văpaie dintr-însa clipește,
Care se prevede în apa ce curge,
Iar prin ferești umbre când și când s-arată
Ș-înăuntru urlă suspinuri și vaiet.

Cu grăbire sare de pe cal eroul
Și merge la poarta de scai îmbulzită,
Izbește într-însa cu de oțel lance,
Și de buhnet țipă coabele în codru.

În cetate focul se stinge îndată
Și lumina piere într-un întuneric,

Urletul stâmpește, suspinarea tace,
Furtuna se-ntartă și ploaia sporește.

Sâlnica izbire brațului puternic
Birui tăria porților de schijă,
Zăvorul se farmă și țâțâna geme,
Neînfricoșatul Dragoș în ea intră;

Cu sabia goală gata să lovească,
Pipăind el umblă singur prin cetate;
Adânc întuneric, tăcere mocnită,
Numai prin fereste vâjâiește vântul;

Atunce eroul furios strigară:
“Fermecător mârșav, blestemate Vronțo!
Tu mă faci să umblu rătăcit prin lume,
Câtând pe Dochia răpită de tine.

Trecut-am pământuri și pustii nămornici,
Ucis-am mulțime de crâncene fiare,
Stârpit-am din lume hoți și tâlhari aprigi,
Câtând pe Dochia răpită de tine.

Unde ți-i lăcașul, o, dușmane Vronțo?
În bizunie, peșteri, în codrii nămornici,
În făr’ de fund hrube, în hiola mării,
Te ascunzi cu dânsa, cu a mea Dochie?

Geniu rău și crâncen al Daciei mele!
Aflându-ți lăcașul și în tartar,
Din piept îți voi smulge inima ta neagră,
Ca să scap de tine pe a mea Dochie”...

Deci tăcând eroul, l-au cuprins somn dulce;
Culcuș îi așterne osteneala-noapte,
Și nelepădându-și armele și coiful
Pe scutar cu capul el adânc adoarme.

II

Viforul stâmpește, cerul seninează,
Stelele pier toate de-a zorilor frică;
A soarelui raze chiar ca de foc suluri
Aprind răsăritul; și Dragoș tot doarme.

Soarele se urcă pe-a cerului boltă,
Amiazăzi arde cu de văpăi raze,
Iar din brazi prin coajă smoală lăcrimează,
Și eroul Dragoș tot greu încă doarme.

Domnitoarea nopții, luna mângâioasă,
Răsărind se uită holbat peste codri,
Și din a sa urnă se revarsă rouă,
Iar eroul Dragoș tot greu încă doarme.

Negreața s-înălță pe bolta cerească —
Adânc întuneric — sosi miezul nopții,
Se trezi eroul din al său somn tare
Și se minunează cum de încă-i noapte!

Dar trăsni deodată tunet prin cetate,
Ce zguduie zidul, dârdâiesc fereste,
Și în întuneric fulgerul clipește,
Sala luminează de focuri ciudate.

Se deschid cu buhnet uşile la sală,
Se arată umbre tot în giulgiuri albe,
Cu făclii aprinse aducând schelete
Cu-a lor mâini uscate o raclă de spijă.

În mijlocul sălii au pus ele racla,
Capacul în pripă sări de pe dânsa;
Şi tricolici negru fiorosul Vronţa,
Astrucat într-însa, privea slut cu ochii.

Deci crăpă podeala, şi focul din tartar
Cu clocot şi buhnet au zbucnit afară
Şi, călind sicriul ca roşul jărativ,
Din adânc oftară Vronţa al gheenei.

În ochii săi aprigi, sângeroşi, sălbatici
Se vedea durere, pizma şi urgia,
Şi clăbucii negri clocoteau în baftă-i,
Căci afurisitul încă nu pierise.

Apoi cele stafii de mâini s-apucară,
Hârcâind cu urlet, chiuind cu hohot,
Şi cu bucurie turbată, drăcească,
Conjurând sicriul, ca în iad jucară.

Cu-aşa îngăimare trecu ele noaptea,
Chiuind mai straşnic, de vuia cetatea.
Dar cântând de trei ori vestitorul zilei,
Pieriră în clipală stafiile, racla.

Deci tăcere mare ca în țințirimuri,
Ş-adânc întuneric se făcu în sală;

Iar Dragoș se miară de cele ce vede,
Neputând a crede ochilor săi însuși.

Dar în prip-aude încântător fluier;
Muzicești organe răsunară-n aer,
O rumână rază, crăpând bolta sălii,
Goni cu priință noaptea-ntunecată.

Un prea ușor nour de aburi cu miros
Ce mișcă răcoare un vântișor proaspăt,
Plutind lin în aer aduce pe dânsul
O zână plăviță, patroana Moldovei.

Ale ei veșminte, mai alb decât crinul,
Colanul pe coapse-i ardea ca rubinul;
În ochii săi veseli lucea bunătatea,
Precum saltă dulce steaua dimineții.

Cu prietenie zeița grăiră:
“Românule triste, supune-te soartei
Și mântuie țara de-un neamic mârșav,
De Vronța păgânul, ce măcar că moartea

L-au trântit în fundul iadului amarnic,
Ș-a gheenei gură l-au sorbit în secolii,
Unde-al smoalei clocot, al focului vuiet
Și a lui suspinuri sunt întrulocate,

Dar el de Dochia se însuflețează,
Căci el al ei sânge suga de trăiește,
Ca și tricoliciul, însă din iad furii
Sunt noaptea trimise ca să-l schinjuiască.

Deci cu curaj du-te la a ta Dochie,
Du-te peste codru către miez de ziuă
Și-n șes de nisipuri, pe a mării țârmuri,
Vei găsi cetatea de doi zmei păzită.

Iată, îți dau ție un încântat fluier,
El poate să-nchidă a zmeilor gură.
Dar de vrei să scape scumpa ta Dochie,
Să-i verși al ei sânge, așa-i voia soartei”...

Muzica-ncântată iarăș răsunară
Și se ridicară zeița pe nour;
Iar Dragoș rămase privind după dânsa,
Încremenind încă de ceea ce-aude.

Și fiind în mână fluierașul zânii,
De smarand scump foarte, cu suspin strigară:
“O, dar de pieire al fermecătoarei
Ce-mi dă pe Dochia vărsând al ei sânge;

O, nu! mă cutremur de menirea soartei
Să pătrund eu însumi inima Dochiei!!!”
Dar Dragoș se pleacă hotărârei zânii
Numai ca să surpe a lui Vronța farmec.

Și chiar să nu poată să scape Dochia,
Dar va cerca Dragoș cu orice primejdii
Să sfarme cetatea — temnița Dochiei,
Săucidă zmeii măcar el să piară...

III

Deci când răsăritul cu-a soarelui raze
Poleia cu aur zorile și codrul,
Pe calul său Dragoș către miez de ziuă
Furios pornește, chiar ca o furtună;

Iar de troncănitul potcoavelor grele
În munți se răsună, stânca scânteiază,
Lunca clocotește și de colb vârtejuri
Se suie ca stâlpii unde calcă calul.

Și ieșind eroul din munți și prăpăstii,
Ajunge ca vântul în câmp de nisipuri,
Ce se dezvelește ca și oceanul,
A căruia margini cu marea s-încheagă.

Iar vântul nu mișcă acele nisipuri
Și zăduh fierbinte usucă gâtlejul;
Nu-i de leac verdeață, nu-i de izvor stiglă,
Ce firea îi moartă ca și țintirimul.

Nu-i măcar nici urmă de vro vietate
În câmpul acela pustiu și sălbatic,
Ce spre apus numai se zărește munte,
Și pe el, în zare, o cetate albă.

Deci Dragoș se luptă cu arșiță, sete,
Dar în sfârșit calcă a morții opreliști,
Ajunge la poala muntelui de cremene,
Spumegându-i calul de sudori de sânge;

Se urcă pe piscuri a stâncelor oable,
Ce abia cât numai nu se dezbârnase,
Să se ponorască în adânci prăpăstii,
Și pe potici strâmte ajunge-n cetate.

Acea cetățuie albă fu zidită
În timpuri trecute de-a iadului duhuri,
Și bașce și turnuri grămădind pe scale.
Fiora cu moarte pe tot muritorul.

Dragoș, făr' de frică, în gând cu Dochia,
În suflet cu pizma tocmai ca furtuna,
Sfărământ porți de schijă și rățezuri groase,
Intră ca un strașnic cu paloșul gata.

Fioros pășește, și sub a lui talpe
Pârâiesc ciolane ș-a morților scafe,
Căci viptul lui Vronța era tot de leșuri
De români, furate de prin ținterimuri;

Iar lilioci, stance, cucuveici și buhne
Zburau ca un nour de-asupra cetății.
Deci zmeii simțiră că sosi eroul
Și zbieră cu țipăt bătând cu aripa;

Ei bafta își cască și zboară asupra-i,
Cu limbi întreite vor să-l venineze,
Zbârnâiesc cu solzii, colătăcesc coada,
Și cu a lor gheară vor să-l spârцуiască.

Iar Dragoș țipară cu fluierul zâni...
Și iată că zmeii cad jos ca butucii!

Nu mai pot să zboare, nu mai pot să zbiere,
Zac făr' de simțire, ca două movile.

Deci învingând Dragoș, la temniță merge
Cu dor ca să strângă pe Dochia-n brațe;
Dar strașnica poartă se deschide-n pripă
Și iese fantoma lui Vronța păgânul.

A lui cătătură, ca cometul noaptea,
Platoșa pe dânsul, paloșul și coiful
Erau învâscute de mucegai verde,
Iar pletele, barba sta țapăn ca stuhul.

Deci cu turbăciune paloșul își smulge,
Se izbește groaznic namila spre Dragoș,
El trăsnește-n creștet ca fulgerul stânca,
Încât eho geme răsunând prin baște!!

Coiful zbărnăiră și se țanduriră
Și din ochi îi curse scânteii milioane,
Dar fierul la paloș se-ndoi ca cercul.
Iar Dragoș sta țapăn în loc ca o stâncă.

Și răsucind iute și el al său paloș
Mereu ciocârtește pe uriaș mârșav,
Încât bucățele i-ar fi tăiat zaua
Dac-acele zale nu era-ncântate.

Turbat de mânie, namila hrăpește,
Și de pizmă urlă, răsufând văpaie;
El își încordează vinele pe brațe,
El își mișcă mușchii pe robostul spate;

Spumegând, îi gata să rumpă cu colții
Pe Dragoș, eroul, ce-i stă înainte-i,
A căruia moarte îi făr' de sminteală;
Dar Dragoș de moarte nici că se-nfioară...

Iată urieșul cu brâncele-ncepe
Să fărâme zaua sumețului dușman,
Dragoș îi apucă un picior în brațe,
Gros chiar cât o bârnă, și-n loc îl trăneste.

Întocmai ca turnul se prăvale Vronța,
Și-n pământ groapă, căzând, prăbușește;
Cetatea vuiră, zidurile crapă,
Zimții de pe ele se prăval de râpă.

Dragoș cu vârtute de gât îl apucă
Și îi împlântează paloșul în baftă-i;
Pe fier urieșul cu colții săi scrâșcă,
Hrăpește, suspină și se vârcolește.

Din gâtlej îi curge spumă — clăbuci negri
De sânge și fiere; se luptă cu moartea,
Geme de durere, moartea îl trudește,
Și în pământ scurmă cu-a sale călcăie;

Pâraie de sânge fierbinte se varsă
Pe nisipul galben și se face baltă,
Și din baltă abur se suie în aer,
Și-n abur se-ncheagă frumoasa Dochie.

IV

Iată-obrajii rumeni ca bujorii proaspeți,
Iată ochișorii plini de drăgănele,
Iată o guriță ca cireașa coaptă,
Ce ademenește sărutare dulce.

Iată coame negre, chiar ca urșinicul,
Îi învălesc pieptul, spatele și boiul,
Ce prin el se vede chiar zăpadă albă,
Iar statul ei gingaș ca molidul tânăr.

Deci Dragoș se miară de ceea ce vede,
Nu știe: aieva, sau nălucă este?
Aleargă la dânsa cu învăpăiere
Și se teme foarte să nu se înșele.

Ah! dar nu-i nălucă, căci el pe Dochia
Aieva o strânge în brațele sale,
Și de bucurie lăcrimând eroul,
Îi zice aceste cu glas fraged foarte:

“De demult te caut, amată Dochie,
Alergând prin lume rătăcit ca umbra,
Pierdusem speranța ca să-ți dau de urmă”.
Ea oftând atuncea i-au răspuns aceste:

“Domnișor amate, de mult te-așteptaram,
Să mă scapi pe mine de Vronța păgânul,
Căci eu defăimându-l, ca daco-română,
El mă înghițiră și mă mistuiră.

În această cetate prin farmeci zidită,
Unde de cinci seculi eu sunt înecată,

În sângele fiarei de tine ucise,
Încât îmi pierise numele din lume”...

Deci principul Dragoș pe a sa Dochie
Jos au coborât-o din înaltul munte,
Și pe cal puind-o au zburat cu dânsa
La a sa domnie ca s-o întroneze.

Iar în cetățuie se făcu îndată
Adânc întuneric și se porni clocot,
Vifor și furtună, ce zguduie strașnic
Muntele, cetatea, încât crapă stânca.

Crapă și pământul, s-au ponorât toate,
Zidurile, bașce, urieșul, zmeii,
În adânci zăpade de nu se văzură,
Rămâind în munte făr’ de fund prăpăstii.

Într-acest fel ștearsă Dragoș domnișorul
De pe pământ toate farmecele rele,
Cu care păgânul Vronța mistuise
Scumpa noastră țară Daco-România.

CUPRINS

SENTINELA TABEREI DE LA COPOU LA 1834

Luna răspândește rază galeșă și luminoasă
În senina atmosferă pe cerul prevăzitor,
Iar spre Moldova se uită cu cătătură duiosă
Și dorește să găseacă pe măhnitul muritor,
Ca să-i trimită o rază mângâietoare și lină,
Ce răzbate pân-la suflet și durerile alină.

Una dintr-acele raze strălucind înseninează
Peste fața soldățească custodiului oștean;
Dar întâmpină cu milă o lacrimă ce picase
Pe răsucita musteață frumosului flăcăuan.
Iar pe curelele negre și arma strălucitoare
Se par ale lunii raze fulgere îngrozitoare.

Mai încolo scânteiază ca niște piscuri de gheață
Grămezile de sinețe oștenilor adormiți.
Mai încolo șir de corturi ca troienele s-înaltă,
Care adăpostesc bravii de cu ziuă osteniți,
A căroro firoase și dogorite obraze
Îngălbenindu-le luna și când dorm înfiorează.

Așa era într-o sară ceata acea ostășească,
Ce se părea că și lunii privind-o i-au plăcut,
Că putu iarăși să vadă o tabără românească,
Ca din pământ răsărită după timpuri ce-au trecut...
Iar soldatul de la strajă de armă se sprijinește
Și cu vers plin de-ntristare lăcrimând își hăulește:

Frunză verde viorică,
Oh! unde ești, Măriucă!
Să te strâng, dragă, la sân,
Ca s-astâmpăr al meu chin;
Măriucă, te-am lăsat,
M-am făcut țării soldat,
Dar te rog nu mă uita,
Nici, puică, te mărita,
Ci să aștepți să viu eu,
Ci să fiu mirele tău;
Și să strângi bine inelul
Ce ți l-am dat la pornit,

Căci eu port la piept cercelul
Ce-atunci mi l-ai dăruit,
Atuncea când umblam odată
Cu oițele prin munți,
Atuncea când întâiași dată
Te-am făcut să mă săruți...
Măriucă, mă sfârșesc,
De dorul tău mă usuc;
Și totuna mă bocesc,
Când mă scol și când mă culc...

. . . . .

Cântând oșteanul aceste, pare că au fulgerat!!!
Deci el tace și se uită, și vede jos lângă sine
Că un nour se lăsară de raze înconjurat,
Pe care sta în picioare un voievod vechi de zile...
Pe al lui larg piept și spete purta zale ferecate,
Iar albele sale plete peste ele răsfirate.

În a sa vânoasă mână greu buzdugan răsucea,
A lui coapsă era-ncinsă cu pală urieșească,
Iar pe cap el purta coiful, peste care strălucea
Doi lei țiind cap de zimbru sub o coroană domnească.
Soldatul străjer se trase puținel cam îndărăt,
Își ia arma și țintește pe oaspe tocmai în piept;

Și apoi furios strigă: “Spune, spune, cine ești?
Spune dacă știi parolă! iar de nu, te culc aice”...
“În zadar, răspunse umbra, cu arma ta mă-ngrozești;
Când de moarte niciodată nu m-am speriat, voinice,
Căci în cruntele răzbeluri mă-nconjura mii ca tine,
Și buzduganul acesta îi culca pe lângă mine.

Eu sunt Arbore, copile, hatman lui Ștefan cel Mare,
Am servit sub a lui steaguri patruzeci de ani de rând,
Și-n patruzeci de răzbeluri crunte, dar biruitoare,
Văzui eroul Moldovei inimicii săi bătând!
Acest suveran celebru era pentru dâșii fulger,
Iar țării noastre părinte sau un ocrotitor înger.

Dar murind eroul Ștefan, au apus al țării soare
Și într-un mormânt cu dânsul patria s-au îngropat.
Acum pest-atâtea seculi văd de bucurie zare!
Văd că bourul Moldovei din țărână s-au ridicat,
Și lucește astăzi iarăși pe pavăza românească,
Chemând eroii Moldovei din pământ să vă privească.

Iar eu, trimis cu solie de patronul țării noastre,
Să v-aduc bunăvoință, să vă bineferesc,
Și să-nsuflu, cât se poate, întru inimile voastre
Onor și patriotismul ce neamului românesc
Strămoșii daco-românii le-au lăsat să moștenească
Pân'ce cu neamuri străine începu să se corcească“...

Grăind aceste, el pune pe a soldatului frunte
A sa mână aeroasă, zicând cu glas tunător:
“Oștenilor, fiii Moldovei! iubiți patria fierbinte,
Și fiți cu zel și credință domnilor stăpânitori,
Fiți aprigi cu inimicii, întocmai ca niște lei,
Și blânzi cu compatrioții, întocmai ca niște miei”.

Străjerul se-nfioară de cuvintele aceste,
Se umplu de bărbăție, inima i se zbătea,
Onor, patrie, bravură în sufletul său simțește;
Uită părinți, uită rude, la carii măhnit gândea,
Uită și pe Măriuca, uită și căsătoria
Cu tot sufletul se-ntoarce la sacra sa datorie.

Apoi împrejur se uită; și nu vede nicăiere
Acea cucernică umbră a hatmanului vestit,
Căci ea zburase în ceruri, la a sa sălășluire,
Lângă suveranul slavei¹, principul nebiruit,
Unde petrec toți oștenii, ce țării se oferează,
Unde petrec dregătorii, ce cu onor o serbează.

CUPRINS

DORUL DE PATRIE

Dedicat României

*Am fost și eu român,
Dar m-am făcut păgân,
Căci tânăr fiind,
Bietul meu pământ,
De tătari călcat,
Ei sclav m-au luat.*

. . . . .

*De-acum numai moartea
Să mă scape poate
Din păgânătate.*

Doina veche a unui
prizonier la tătari¹

*Bunului patriot și fumul țării
sale i se pare dulce și mirositor...²*

I

Când aș fi o frunzișoară
Ca de zefir aripioară,
Care căzând în izvor
Plutește pe el ușor,

Eu m-aş smulge cu grăbire
Din crenguţa unde sunt,
Aş sări cu mulţumire
În pârăuţ sau în vânt;

Sau aş zbura pân-departe,
Peste păduri neumbrate,
Sau aş zbura peste râpi,
Ca pasăre cu aripi,

Peste stânci de cremeni oable,
Peste răsfăţatul lac,
În care ca plete albe
Rădăcini de copaci zac,

Peste dumbrava cerboaipei,
Peste bârlogul ursoaipei,
Peste-[u]n codru de stejari
Ce stau chiar nişte străjari,

Peste râpi întunecoase,
Lăcaş aprigului hoţ,
A căruia frunte arsă
Şi a lui ucigaş glonţ

N-ar putea să mă-ngrozească,
N-ar putea să mă poprească,
Pân'la Moldova să zbor,
Oh! şi acolo să mor...

Unde Ceahlăul desparte
Pe Moldova de Ardeal,

Și unde Bistrița cade
Cu al său limpede val,

Ca o fragedă mireasă,
În brațele fioroase
Al unui aprig bărbat
Ca Siretiul tulburat.

Acolo drag mi-ar fi mie
Sus în văzduh să plutesc,
De unde să văd o mie
De cadre ce se zăresc;

Aice-un șir de culmi nalte.
Acolo văi, râuri late,
Ce Dacia sfâșuiesc
Și-n bucăți o împărțesc...

Acolo ziduri căzute
De cetăți ce pomenesc
Faima Daciei trecute
Și-a neamului românesc.

II

Dar cum de au pierit oare
A României³ nume mare,
Ș-a celor principii faimoși
Patriei părinți duiosi?

Unde-s oștele acele
Care-odată tăbărând

Peste dâmburi și vâlcele
Și focuri multe-aprinzând,

Se părea stele picate
Sau fulgere înfocate,
Lucind pe fier fioros
Și făcându-l mai tăios?

Unde-s hatmanii aceia
De buzdugani purtători,
Ce cu a lor bărbăție
S-au făcut nemuritori?

Unde-i ceata panțirească,
Ce păzi stema domnească,
Pe tot trupul înzăuați
Ca zmeii înfricoșați?

Unde-s copiii de casă
Ce sta lângă domni spre pază,
Pajii nobili și frumoși
Ca haiducii firoși?

Unde-s mocanii de munte
Ce purta prăștii și lănci,
Și sărea ca niște ciute
Peste șanțuri și pălânci?

Și a arcașilor ceată
Ale cărora săgeată
Pătrundea fără de greș
Dușmanii cei mai aleși?

Unde-s cete cu sinețe
A ghibacilor plăieși
Ce la războaie-ndrăznețe
Bătea numai în cămeși,

Cu pieptul și brațe goale,
Dușmanii ferecați în zale?
Căci glonțul lor mergea drept
În a dușmanilor piept;

Unde-s trabanții de groază,
Cu baltage și măciuci,
Cu a lor barbe tufoase
Și cu flocoasele burci?

Unde-s călărașii groaznici
Cu fugarii lor pohodnici,
Ce ca pasărea zbura
Și ca fiarele zbiera,

Când buciumul chema oaste,
Când măzdracele lucea,
Și când simțea pe la coaste
Că pintenul împungea?

Toți acești cai iuți ca focul
Ce sub dâșii arde locul,
Bugeacului fii sirepi
Și mândri ca niște cerbi,

Au pierit cu călărașii,
Ca o umbră au trecut,

Și hatmanii și ostașii
În țărână s-au prefăcut.

III

Deci unde odinioară
Câmpul se cutremurără
De biruinți românești,
De vaiete dușmănești,

Acolo plugarul mână
Leneșii boi hăulind,
Pân-când plugul se anină,
Oase din pământ zvârlind;

Și unde odinioară
Pe dușmani îi înjugară
La pluguri de au arat
Și ghindă au semănat*

În acea dumbravă sântă
Oițele se umbresc,
Și călătorul ascultă
Fluierașul păstoresc...

Și unde odinioară
Bistrița se încruntară
De sângele dușmănesc,
Oh! acolo ce zăresc!!!

---

* În *Imnul lăutei*, după *Procuvăntare*, am amintit de memorabila biruință a marelui Ștefan asupra leșilor la 1497 și de Dumbrava Roșie.

Văd de român copilițe
Că se scaldă, suguiesc,
Și apoi, împletind gățe⁴,
Pe pajiște dănțuiesc.

Însă una dintre ele
Saltă ca luna prin stele,
Fiind gigată la stat
Ca molidvul drept și nalt;

Cu ochișorii ca mura,
Sprinceana pană de corb,
Fiindu-i întocmai gura
Pe omăt de sânge strop;

Mândră era copilița,
Nu-i tăcea un ceas gurița,
Și prin luncă alerga,
Și fluturași alunga.

IV

Ah, dar cum se poate oare
Să m-aprindă desfătare,
Ce mă îndeamnă să uit
Ca să spun ce-am început!

Mă întorc dar cu priință
Către timpul ce-au trecut,
Simțind o mare duință
De ce pe-atuncea n-am trăit!

Să privesc biruitoare
Oastea cea nemuritoare,
Ce pe dușmani învingea
Ș-a țării hotar lărga;

Să privesc solii triimise
La scaunul românesc
De craii ce zădărâse
Pe zimbrul moldovenesc.

Lăcrimam gândind aceste,
Dar răsării făr' de veste
Di-o rază ce-au luminat
Spre-a României olat!!!

La 29 ghenarie 1861 s-au deschis cu solemnitate secțiile
corpurilor legiuitoare ale Principatelor Unite...

*(Înțelegeți, neamuri, și vă plecați,
cu noi este Dumnezeu).*

V

Mă uit și văzui deodată
Că cerul ne-au triimes
Protecție neașteptată
Din a Europei congres,

Ce au urzit cu-ndurare
A românilor scăpare,
Și stima lor înălțând
Precum au fost oarecând!

Acea protecție sântă
Înruloacă și unește
România sfâșuită
Și românilor vestește:

“Că de acum România
Unită are să fie
În a sale vechi hotară
Cum au fost odinioară;

Și legi să-și întemeieze
Unui guvern moderat,
Pe pizmaș să-l înfrunzeze
Ce mult timp i-au fost gelat”...

VI

O, protecție înaltă!!!
Tu sameni această dată
Cu marele prooroc,
Care pe munte de foc,

A legii table săpară
Populului bântuit,
Pe care el și scăpară
De un jug nesuferit...

Iar fără' de-a ta apărare
Popoarele împilate
Nu-i chip să aibă scăpare
De a-și păstra libertate.

Precum Ștefan acel Mare,
Și Mihnea⁵ cu bărbăție,
N-au izbutit îmbinare
Răzlețitei Românie;

Și nici putu să o scape
De sângeratele labe
A leului răpitor
Și lumii pârjolitor.

Dar ea ca stejar de munte
S-au deprins, s-au învățat
Cu șioaie să se lupte
Și cu furtuni ne-ncetat.

Și tot încă odrăsește,
Pe păstor adăpostește;
Privind furtuna trecând
Și ea etern rămâind,

Sau precum vița-de-vie
Măcar vite să o roadă,
Odrăsește și învie
Și aduce iarăși roadă...

Deci prințul menit să fie
Domn a toată România,
Să facă țării mult bine,
Negândind numai la sine...

Să jure ca să păzească
Șarta țării nesurpată,

Să jure să ocrotească
Dreptatea la judecată;

Căci istoria privește
Faptele de merit mare
Și adânc le tipărește
Pe lespizi nepieritoare.

Și credeți, deși sunt frunză,
Ce vorbesc a mele buze,
Căci cu frunzi s-încoronează
Principii când se renomează.

CUPRINS

UN ROMÂN ÎNSTRĂINAT

Mâhnit și pe gânduri șed posomorât,
Cu un dor nespus
Ș-întristat, și dornic trăind amărât,
Mă uit spre apus...

Acolo îi viața!
Acolo-i speranța!
Să fim fericiți
De-am fi toți uniți.

Eu tânăr fiind,
Acolo lăsând
Strămoșești mormânturi, frați ce mă iubea,
Și plină de grații pe Moldova mea
Dornic părăsind.

EROUL CIUBĂR-VODĂ*
FABULA FABULELOR VECHI POPULARE
SAU ROLANDO FURIOS MOLDOVENESC

Partea I

*L'homme est de feu pour le mensonge
 Et de glace pour la vérité¹*

(La Fontaine)

Ciubăr-vodă, domn faimos,
 Lui Papură strănepot,
 Avea un singur fecior,
 Frumos ca luna lui mai,
 Gigât ca un tânăr brad,
 Vartos ca un vechi stejar
 Și viteaz ca un român.
 Acest fiu când s-au născut,
 Moașa ce l-au strâns de nas
 Și l-au prenumit Bogdan,
 Au tras boghii și au spus
 Mancei ce l-au aplecat,
 Ce soție va lua
 Și câte va pătimi
 Despre farmece și vrăji;
 Deci domnișorul Bogdan,
 Făcându-se flăcăuș,
 Tatăl său, domnul bătrân,
 L-au chemat în curtea sa,
 Fiind boieri adunați

---

* Acest Ciubăr-vodă, după cum scrie Șincai în *Hronica românilor*, tomul al II-le, pagina 18, au domnit în Moldova la anul 1449.

Și după ce l-au pupat,
I-au zis: “Fătul meu, să știi
Că de-acum vreau să te-nsor,
Și mireasă să-ți alegi
Fată de domn sau de crai,
Ca să nu piară cu noi
Al lui Ciubăr soi vestit
Din care eu rămăsei;
Căci pe faimoșii strămoși
Guzanii i-au ospătat”.
Atunci Făt-Frumos grăi:
“Tată, nu pot să mă-nsor
Cu fată de trup de om,
Căci baba ce m-au moșit
Mi-au spus că ursita mea
Zână frumoasă va fi,
Ce sub soare n-au mai fost,
Deci dă-mi arme și ostași,
Să mă duc să o gădesc”.
Atunci tatăl lăcrimând
Au împlinit voia lui;
Și bravul meu domnișor
De porneală se găti:
Peste trup s-au înarmat
Cu cămașă de oțel,
Pe cap cu coif cu zebre,
Peste coapsă s-au încins
Cu paloș de mare preț,
Și pe spate aruncă
Arc și tulbă cu săgeți,
Iar pe piept și-au agățat
O platoșă de argint

Pe care săpat era:
“Ori să mor, ori să gădesc
Amata ursita mea”.
Apoi scutarul luând,
Din piei de bivol făcut
Și cu criță blehuit,
Se aruncă ca un șoim
Pe al său cal, ce era
Negru ca corbul la păr,
La picioare pintenog,
În frunte având o stea,
Iar din nări foc slobozind.
Deci agățând la oblânc
Buzduganul de oțel,
Chiar ca vântul s-au pornit
Cu ai săi aleși oșteni
Peste munți și peste văi;
Și nu puțini au ucis
Cu vânoasa mâna sa,
Hoți cumpliți și groaznici urși
Ce în calea lui ieșea.
Dar, în sfârșit, ajungând
La codri merei, pustii,
Au strigat: “Noroc! noroc!
Unde ești, vin să-ți grăiesc”.
Și iată că dintre stânci
O roată au și sărit,
Pe care într-un picior
Norocul venea spre el,
Repede ca un vârtej
De mai că nu l-au stropșit,
Și zicea: “Ce vrei să-ți dau,

Comorile de sub munți,
Sau să te fac împărat?
Căci eu nu pot s-aleg
Cine-i bun și cine-i rău,
Și demn de al meu dar,
Pentru că m-am născut orb;
Însă uneori fac haz
Să ajut pe nătărăi”...
Iar Bogdan i-au răspuns lui:
“Eu sunt, jupâne Noroc,
Mulțumit de mintea mea,
Și altă nu cer să-mi dai
Decât să-mi spui, unde pot
Să gășesc ursita mea?”
Atunci Norocul i-au zis:
“Mergi, Bogdane, spre apus,
Nouă zile, nouă nopți,
Și pe-al unui munte pisc
Pe sora mea vei afla
Ursitele împărțind,
Însă chibzuind așa:
Ca să fie potriviți
Acei ce se însoțesc,
Pentru că ea are ochi...
Și ea îți va da un măr
Cu care tu să alergi
La izvor sau la pârâu:
Și acel măr despicând,
Din el pruncă va ieși,
Ursita mireasa ta,
Căreia din al tău pumn
Îndată apă să-i dai,
Căci negrăbind va muri.”

Așa Norocul grăind,
S-au și făcut nevăzut.
Iar Bogdan, mire erou,
Pohodnicul și-au întors,
Spre apus l-au îndreptat,
Cu pintenul l-au împins,
Și ca săgeata din arc
Slobozită de un brav
La fugă l-au repezit.
Aleargă negrul comos,
Și zdravănul său picior
Unde calcă peste stânci
Scapără mii de scânteii.
Aleargă negrul țintat
De nu seamănă a cal,
Ci chiar negru nouraș
Gonit de un vânt cumplit,
Lucind la mijlocul său
O steluță când și când
Ca ținta din fruntea lui;
Fugea negrul pintenog
Și lasă în urma sa
Munți, câmpii, văi și păduri
Și companionii toți;
Iar în vârtejul de colb
Ale lui picioare iuți
Se văd numai fluturând
Ca patru albe aripi.
Și fuge negrul mereu
Prin dumbrăvi de pomi rodiți,
Ce clatină a lor crengi,
Și cheamă a lui stăpân,

Măcar să guste din ei;
Dar Bogdan râdea de pomi
Și căta de calea sa.
Deci copacii mânioși
Îl muștrău așa grăind:
“Doar de ulcica au pus
Cestui mândru nătărău
Vreo cotoroașă rea.
Doar de naiba l-au luat
Călare pe dosul său,
Să-l ducă în iad prezent;
Căci încotro fuge el
Sunt numai prăpăstii, stânci,
Și apoi câmpi de arin,
Pân’ la muntele cel² nalt
Al pământului sfârșit”.
Bogdan, în loc de răspuns,
Dă pinteni negrului său,
Și toate în urma sa
Se tupilă, pier încet,
Ca o dungă înnegrind
Departe în orizont.
Aleargă negrul mereu
Peste stânci și peste râpi,
Și de ropotul grozav
Potcoavelor de argint,
Vulturii s-au speriat
Și cărâind între ei
Zic: “Flăcău neghiob ce ești,
Tu ești tâmp și calul tâmp,
Că ați venit pe aice;
Căci oricine au văzut

Acest al nostru pustiu,
Stârvul lui nouă l-au dat;
Pân' și zefirul ușor,
De vine pe-aici suflând,
Se fărâmă printre stânci;
Pân' și noi de ne lăsăm
Pe locul unde alerg
Balaurii ne înghit".
Iar el în loc de răspuns
Le zice: "Fugiți, fugiți,
De nu vreți să vă pătrund
Cu săgețile ce port".
Deci vulturii sperieți.
Zburând roată-n orizont,
Se urca mereu în sus,
Pân' când s-au văzut pe cer,
Intâi ca niște porumbi,
Apoi ca niște lăstuni,
Apoi ca niște țânțari,
Și apoi încet, încet
În nouri s-au mistuit.
Aleargă negrul sirep,
La nisipiș au ajuns,
Și iată un nouraș
Despre rumănul apus,
Ca din a soarelui disc,
Au ieșit și s-au pornit.
Și mergând se tot mărea,
Se împrăștia pe cer.
Soarele îngălbenea
Și ziua întuneca;
Deci nourul se lățea

Și fețele își schimba
Ca a fumului clăbuci,
Ieșind iarna din hogeag,
Când soarele luminos,
Dimineața răsărind,
Îl vopsește fel de fel,
Aci ca când ar ieși
Foc pe gură de cuptor,
Aci mohorât sau roș
Ca sângele închegat.
Dar când nourul văzu
Alergând Bogdan mereu,
Pe luciul de arin,
Făr' a se teme de el,
Atunci fața și-au schimbat,
Galben-vânăt s-au făcut,
Ca pizmașul veninos,
Și înflându-se grozav
Au zbucnit din sânul său
Un vârtej de vânt cumplit;
Și spulberând pân' la cer,
Stâlp de arin ca un turn,
Răsună un glas din el
Cu zgomot înfricoșat,
Și zicând: "Unde alergi,
O! bravule Făt-Frumos?
Și cum îndrăznești să calci
În împărăția mea,
Când mulți ca tine aicea,
În acești câmpi de arin,
Eu de vii i-am îngropat,
Încălțați și îmbrăcați?"

Dar Bogdan, nerăspunzând,
Dă pinteni, bate mereu
Pe zdravănul său fugaci.
Calul zbiară mânios,
Ochii lui s-au încrunțat,
Coama, coada încordă,
Se întărtă la fugit,
Ca și când ar zbura-n vânt,
Mai necălcând pe pământ,
Decât când își implânta
În nisip al său picior,
Sfârâia ca fierul roș,
În apă acufundat.
Deci vârtejul mânios
Ca uliul se repezi
Și peste Bogdan căzând
Cu stâlpul cel de arin
Când pe șa îl răsucea,
Când îl izbea în pământ,
Când îi arunca în ochi
Spuză, de mai îl orbea,
Și când îl înădușea
Cu-al său abur înfocat.
Însă vârtosul Bogdan
Se lupta, se zbihuia
Și pe al său zdravă cal
În scări s-au întepenit,
Și în brațe cuprinzând
Stâlpul acel de arin,
L-au strâns la piept pân' l-au frânt,
Cu dinții au rupt din el
Și l-au fărâmat bucăți.

Așadar, viforul rău,
Văzându-se frânt și rump
De eroul moldovean,
S-au prefăcut în vârtej,
Și sorbind nisip din câmp
L-au răsucit pân' la cer,
Și de-acolo văjiind
Au vărsat asupra lui
Nisipul din al său sân,
Ca să-l îngroape de viu;
Dar neobositul cal
În trei copce s-au izbit,
Și cu pieptul răzbătând
Prin vârtejul colbuos,
Au scos pe al său stăpân
Din nămolul de nisip.
Iar vârtejul, rușinat,
Rămasă în urma lui,
Lungit gios ca un troian.
Deci eroul, ostent,
De primejdie scăpând,
Și văzând cerul senin,
Și departe-n orizon
Culmea muntelui dorit,
Lasă calul său încet,
Și cu mâna pe grumaz
Netezindu-l îi zicea:
"O, neprețuite cal,
Amicul, scăparea mea,
Mai opintește puțin
Pân' la muntele ce văd,
Și acolo te-oi lăsa

Bine să te odihnești
Și ți-oi da din al meu coif
Apă rece de izvor,
Și pentru păscut imaș
De chirău și de trifoi”.
Deci calul se-nvioșă,
Simțindu-se dezmiardat,
Și la fugă se porni,
Iar soarele începu
Spre sfințit a se pleca;
Aerul se limpezi
Ca cel mai curat cristal;
Și-n acel timp liniștit
Altă nu se auzea,
Decât numai sfârâind
Nisipul ce arunca
Calul cu al său picior
Sau vreun țânțar flămând
Bâzâind pe la urechi.
Însă deodată zări
Obositul călăreț,
În pustiul acel sterp,
Pe un troian de nisip,
Înălbind un șirag lung
De călăreți înarmați;
Deci scuturând din dârlogi,
Dă știre negrului său
Ce are de petrecut;
Și nepregetatul cal
Îndată s-au încordat,
Forăind cumplit din nări
Și din ochi scânteii vărsând;

Iar inimosul Bogdan,
Buzduganul său luând,
Răcnește înfricoșat:
“Feriți în lături din drum,
Feriți de sunteți oșteni
Și de vreți ca să trăiți;
Iar de sunteți arătări,
Eu pe crucea mea vă jur
Să pieriți din calea mea
Ca dracul de tămâiet”...
Însă lui nu i-au răspuns
Matahalele ce stau,
Nici de cruce au pierit;
Deci bravul meu domnișor
Se mira în gândul său
Cum acele arătări
De brațul lui nu se tem,
Nici de cruce au pierit!
Dar când s-au apropiat,
Văzu înaintea sa
Cavaleri încremeniți,
Înzăuați și înarmați,
Și stând toți călări pe cai.
Atunci el au înțeles
Că acești nenorociți
S-au fost pornit ca și el
Să-și afle ursita lor
Tot în muntele știut;
Dar al pustiului domn,
Viforul neândurat,
Îi înghițise de vii,
Viscolindu-i cu arin;

Și după ce i-au topit,
Tot el i-au și dezgropat,
Ca oricare călător
Să vadă puterea sa.
Al nostru însă român,
Rămânând nebiruit,
Trece buzna printre ei
Cu pieptosul său fugar,
Și îndată ce-au atins
Șiragul de călăreți,
Cu toții s-au povârnit
Și s-au risipit sunând
În ale lor zale de fier,
Chiar ca nucile în sac;
Iar din a lor căpățâni,
Curgea pârâu de nisip
Pe unde fusese ochi,
Gură, nasuri și urechi.
Deci Bogdan, bun sănătos,
Pân' la munte au ajuns,
Al cărui vârf trecea
Peste nourii ușori,
Iar cu temelia sa
Pân-în al mărilor fund.
Deci soarele au apus
După muntele înalt,
Și stelele începu
Să clipească în senin
Ca niște de aur ochi,
Ce se uita la Bogdan,
Țintă, ca când se mira;
Căci ele prea rar vedea
Alt om pe-acolo umblând.

Deci eroul ostenit
Opri obositul cal
Lângă un șipot curat,
Ce din munte izvora
Și în coif apă luând
Întâi calul adăpă
Și, făr-a se îngriji,
I-au dat drumul la păscut
Pe-a muntelui costiș[e]
Acoperite de flori,
Căci acest credincios cal,
Întocmai ca un dulău,
Pe al său stăpân amat
Îl păzea și-l apăra,
Și treaz fiind și în somn;
Iar Bogdan au adormit
Lângă frumosul izvor,
Cu capul pe-al său scutar.
Deci eu să doarmă îl las,
Fiind și eu ostenit,
Și contenesc să vă spui,
Boieri cumiști ce-ascultați,
Ceastă fabulă a mea
Pân' și dumneavoastră toți
Nu-ți zice precum zic eu
Că ceea ce eu v-am spus
Chiar așa au fost, au fost*

---

* Din vechi la moldoveni era îndătinat că, spunând cineva o fabulă (poveste), apoi la fieștecare period toți ascultătorii datori era să zică “au fost, au fost”, adică că credeau ce spune cuvântătorul măcar să fie minciună; căci alminterea cel ce spunea fabula se socotea disprețuit și conținea de a mai bârfi.

Partea II

Zorile de după munți
Începur-a se ivi
Și pe cât se lumina
Somnul se împrăștia
Al bravului meu Bogdan,
Pân' când s-au și deșteptat;
Și frecându-se la ochi,
Și căscând de două ori,
S-au sculat și s-au pornit
Pe naltul munte în sus;
Deci cât mai sus se urca,
Felurimi de flori găsea
Picurând de pe-a lor frunzi
Lacrimi chiar ca de briliant,
A răcoroaselor zori,
Care zori, încet-încet,
Revărsând lumina lor,
Trezea și învioșea
Pe somnorosul Bogdan.
Alămâi și portocali,
Chedri, dafini, chiparoși
Cu a lor poame cu gust
Pe Bogdan ademenea,
Printre care mai creștea
Roze, crini și iasomii;
Ș-apoi toate la un loc
Mirosind îl amețea.
Iar când mai asculta el
Păsările ciripind,
Mai de tot se buimăcea;

Încât întru adevăr
Acest munte minunat
Era demn de lăcaș
Ursitelor omenești.
Deci în al muntelui vârf
Sumețul mire sosind,
Au văzut din văi adânci
Ridicându-se încet
Neguri chiar ca norii groși
Ce se dezvelea încet
Pe al muntelui costiș,
Ca niște valuri de pânzi;
Apoi l-au împresurat
O pâclă ca un noian,
Încât Bogdan socotea
Că nourii l-au răpit,
Dar soarele rezezi
O rază chiar ca un sul,
Și, spărgând nourii groși,
Răzbătu încetișor
Întâi pe-al muntelui vârf,
Apoi prin văi și prin râpi,
Și prin grotele adânci,
Și-n sfârșit, împrăștiind
Nourii întunecați,
Au ieșit biruitor
Din lupta ce i-au fost dat
Negurile de prin văi.
Bogdan, mai încremenit
De al soarelui răzbel
Și de biruința lui,
Se uita uimit la el!!!

Dar deodată au văzut
Un nou raș luminos
Că spre dânsul s-au lăsat,
Pe care o zână sta,
Ce purta pe al său cap
Coroană de mare preț,
Și pe trup un veșmânt alb,
Fiind vopsite pe el
Ursitele omenești;
Unele cu cap de drac
Și în mâna lor ținând
Cociorve, bice de foc
Pentru bărbații mișei,
Altele coarne de cerb
Pentru fruntea celor tâmpi,
Alte ursite era
Cu chipul frumos și blând
Ca îngerii mângâioși
Bărbaților norociți...
(Însă de-aceste figuri
Prea puține se vedea.)
Iar cele multe era
Cu capul înhobotat,
De nu se putea afla
Ce chip și caracter au...
Deci acea zână ținea
În dreapta corn de belșug
Plin de roduri și de flori,
Iar în stânga smoc de șerpi.
Deci ea lui Bogdan i-au zis:
“Eu împărăteasă sunt
Ursitelor omenești,

Și care mie îmi plac
Și sunt la fapte onești,
Soție bună le dau
Din îmbelșugatul corn,
Iar muritorilor răi,
Ce sunt mândri sau pizmași,
Le arunc din acest smoc
Al șerpilor veninoși.
Tu, însă, care te tragi
Dintr-o viță ce iubesc
A lui Ciubăr domn vestit,
Lui Papură strănepot,
Îți dau ție acest măr
În care s-au zămislit
Ursita soția ta,
Pe care eu ți-am ales
Dintre ale mele zâni
Ca să te pot ferici.
Deci ție ți-au spus prea larg
Norocul, fratele meu,
Ce să faci cu acest măr;
Însă, Bogdane, să știi,
Că multe ai să pățești,
Pân' când te vei însoți
Cu mireasa care-ți dau".
Aceste vorbe grăind,
Împărăteasa pieri,
Și pe capul lui Bogdan
Cunună de trandafiri
Aruncă din al ei corn;
Iar în mână s-au trezit
Bogdan cu un măr domnesc,

Cu care el alergând
Pân' sub munte la izvor,
Îndată l-au despicaț,
Și dintr-însul au ieșit
Pruncă cât un pușor
Mândrișor și mititel,
Și gurița sa căscând,
Apă cerea de băut,
Căruia bunul Bogdan
Din pumnul său i-au și dat;
Apoi în năframa sa
Învelit l-au pus în sân,
Și încălecând pe cal,
Chiar ca vântul s-au pornit
Înapoi spre țara sa,
Unde degrab' au ajuns;
Căci nimic în drumul său
Nu l-au oprit la întors.
Deci bătrânul domn Ciubăr
Zi și noapte aștepta
Să-și vadă fiul viind.
Și zărind din foisor
Ridicându-se pe deal,
Ca de vânt un mare colb,
Și un călăreț frumos
Ca săgeata alergând,
Îndată au înțeleș
Că Bogdan se întorcea;
Și-naintea lui ieșind
Bătrânul domn cu alai,
În brațe au primit
Pe mult dorit fiul său,

Și în frunte l-au pupat.
Iar Bogdan i-au pus în pumn
Mireasa ce și-au adus,
De care prea s-au mirat
Ciubăr, înțeleptul domn;
Dar pricepând mai apoi
Că este de zână pui,
Ciubăr nu s-au mai mirat,
Ci s-au făcut ei nănaș,
Numindu-o din botez
Ileana cea cu păr lung
(Cosânzeana la români);
Iar cununa cea de flori
Ortodoxul meu Bogdan
La icoană o au pus.
Deci miresei înadins
Leagăn de aur făcu
Și mancă i-au însemnat
Pe soția unui crai,
Ce-o sclăvise în răzbel
Faimosul domn Ciubăr;
Dar ades au trebuit
Leagănul de prefăcut,
Căci zâna creștea în trup
Cât într-o lună pe zi,
Pe lună cât într-un an;
Și în sfârșit în doi ani
Ea era de măritat.
Iar pre cât am auzit,
Și chiar mândrețele ei
Sporea pe zi ce mergea;
Părul ei galben și lung

Ajuncea pân' la călcâi,
Și pe spate rășchirat
Ca peteala strălucea;
Ochișorii ca de șoim
În inimă răzbătea;
Iar gurița îi era
Ca cireașa pe la mai,
Și dinții ca un șirag
De mărgele potrivit,
Și ca ghiocii de albi.
Naltă, gigâtă la stat
Ca nuiaua de alun,
Și mijlocul ei curmat
Ca și al leoaicei trup,
Ca porumbița la piept
Și ca lebăda la gât,
Iar mânușițele ei
Chiar ca de ceară era,
Și piciorușele ei
În pumni le puteai lua.
Deci galantonul Ciubăr
Zestre nurorei i-au dat
Scule de aur leit,
Odoare de mare preț,
Șapte târguri de negoț
Și trei sute de moșii,
Iar de țigani mii de mii.
Și de nuntă s-au gătit,
Poftind vecini domni și crai
Și eroi din alte țări,
Ca să se întrecă ei
La hartă și la dejghin

Asemenea au adus
Voinici știuți de vărtoși
Să se lupte cu ai săi;
Și vânătorii domnești
Au adus din munți pustii
Cecale și urși cumpliți,
Și zimbri înfricoșați,
Ca să se lupte morțiș
Cu zăvozii ungurești
Ce se numea medeleni.
Iar curtea s-au podobit
Pe la ferestri, pe la uși
Cu crengi și cununi de flori,
Prin odăi s-au așternut
Covoare de mare preț,
Și jilțul acel domnesc
Cu stofă și catifea
S-au îmbrăcat peste tot,
Dezvelind deasupra lui
Steaguri ce-au fost câștigat
Eroul domn Ciubăr
De la învinșii în răzbel.
Pe pereți s-au înșirat
Armele vechi strămoșești.
Deci să nu mai prelungesc,
Ca să vă fiu urât,
Amici și lectorii mei,
Eu nu cutez să vă spui
Câți boi și oi s-au ucis
De fripturi pentru popor,
Poleind coarnele lor
Cu aur și cu argint,

La câte buți s-au dat cep
De mied, vișinap și de vin.
Câți marțoli s-au ridicat,
Înfigându-i în pământ,
De a căroră vârf nalt
Năfrâmi cu bani s-au legat
Pentru cei ce vor putea
Să se cațere pe ei,
Câți brazi din munți s-au adus,
Pe carii i-au răsădit
Pe drumuri și prin oraș,
Acățând pe vârful lor
Stegurele fel de fel,
Clopoței bucăți de șac,
Care ziua se vedea
Ca un codru înflorit,
Și noaptea tot acei brazi,
Fiind de candelă plini,
Cer cu stele semăna;
Iar când vântul aburea
Clătind ramurile lor,
Groaznic sunet se făcea,
Ca când menea a răzbel;
Asemenea de prisos
Socotesc să vă mai spui
Câți beceri și bucătari
S-au chemat din alte țări,
Ca să facă fel de fel
De mâncări și bunătăți,
Și jigăanii de zahar,
După cum: cloște cu pui,
Ce se numea marțepan,

Păuni, lebede, cocoși,
De se părea că sunt vii.
Deci ale nunții gătiri
De le-aș spune până mâni,
Nu le voi putea sfârși,
Însă vă fac cunoscut
Că nunta s-au hotărât
Pe-a doua zi negreșit;
Iar oaspeții toți trudiți,
După ce au făcut chef,
Și lăutarii domnești,
După ce au hăulit,
Lado-Mano* i-au cântat
Miresei cum era dat
Când peteala se-nșira,
Apoi toți au adormit.
Dar iată tocmai în zori
Deodat-au răsunat
Clopotul de dandana,
Și răcnete pân' la cer
Din orașul ce ardea,
Cu clocot se ridica,
Strigând poporul: "Săriți,
Că tătarii ne-au călcat,
Săriți că cu toți pierim
De a lor junghi otrăvit,
Nu lăsați, că ne iau sclavi,
Ne pradă și ne dă foc;

---

* Aceste zeități ale strămoșilor daco-romani se prăznuia și se cânta pe la nunți până nu demult. Lado înseamnă zeea amorului (Venera) și Mano a însoțirii (Imeneul), zeități ocrotitoare celor ce se căsătorea.

Iată că biserici sparg,
Le jefuiesc și le ard,
Și pe preoți îiucid,
Altarele jefuiesc!”...
Deci Ciubăr domnul bătrân
Și cu tânărul său fiu,
Trezindu-se sperieți,
Cu oaspeții adunați,
Voievozi și crai viteji,
Servi, comișei și paici,
Cu toții s-au înarmat,
Și din buciume trăgând,
Adună puțini oșteni
Ce se afla în oraș,
Și pe cai încălecând,
Cu toții au năvălit
Cu iuțea în tătari.
Iar Bogdan intrând în ei,
Cu paloșul făcea drum,
Tăind hăbuc pe tătari,
Ca pe curechi sau bostani.
Căci unii tătari fugea
Făr’ de cap sau făr’ de mâini,
Alții se ținea pe cai
Sau cu jumătăți de trup,
Sau pân’ la brâu despicați.
Asemenea ceilalți
Voievozi și crăișori
După pilda lui Bogdan
Tăia tătarii ciopăți,
Dar bătrânul domn Ciubăr,
Lâng-o biserică stând

Unde păgânii prăda,
Rândui oștenii lui
Ca să-i ia prizonieri.
Însă-n biserică sta
Însuși hanul tătăresc,
Care, trântind la pământ
Al Maicii Domnului chip,
Sub picioare îl ținea,
Și cu mâinile rupând
Podoabele de pe el,
Aur și mărgăritar,
Și pietre de mare preț,
Își umplea desagiile săi.
Acest han, cel mai cumplit
Din crâmgherii cei vestiți,
Era și cel mai amar
Al Moldovei prădători
El singur numai avea
O armă, lucru drăcesc,
Neștiută la români
Pe timpurile de-atunci;
Căci hanul, de multe ori
Când era înconjurat
Despre bravii moldoveni,
Cu dânsa îi speria
Și dintre dânșii scăpa.
Această armă era
Ca o țevie de fier
Astupată la un fund,
Lângă care fund avea
O prea mică borticea;
Deci în țevie puind

Un fel de praf vânăț, sur,
Și ca un nastur de plumb,
Apoi un chibrit aprins
La tigăiță țiind,
Pulberea se aprindea,
Și din țevie zbucnind,
Ca fulgerul scăpăra
Și ca trăsnetul buhnea,
Și acel nastur de plumb
Așa de iute țășnea,
Că prin zale de oțel,
Prin piei de bivol, prin fier
Răzbătea, și omora
Pe acel mai brav oștean
Făr-a ști cine și cum
Tâlhărește l-au ucis.
Deci al tătarilor han,
Temându-se cu Ciubăr
Să se bată piept la piept,
Căci odată la răzbel
Cutezase de cercă
Tăioasa sabia lui,
Și o ureche pierdu
Pentru aceea acum
Îndată ce l-au zărit,
L-au pitit tocmai în piept
Cu arma, lucru drăcesc,
Și când focul au buhnit,
Ciubăr parcă n-au mai fost.
Iar oștenii, sperieți,
Fugeau care încotro,
Sau cădea jos la pământ.

Atunci păgânul tătar,
Tăind capul lui Ciubăr,
În suliță l-au luat;
Și încălecând pe cal,
Spre câmp de fugă plecă,
Și s-au făcut nevăzut;
Dar inimosul Bogdan
Pe tătari i-au interit
Și de tatăl său aflând,
Că hanul l-au fost ucis
Și că capul i-au luat,
Începu a-l căuta;
Însă neputând a ști
Încotro au apucat,
Răcnea ca un leu cumplit
Ce pui și-au fost pierdut,
Alerga în toate părți,
Prin codri și munți pustii.
Dar pe tătar negăsind
Atâta s-au rătăcit,
Că n-au putut nimeri
La curtea sa înapoi,
Ci a treia zi zări
Pe al unui munte vârf
Un palat foarte frumos
Înconjurat de livezi
Deci dar Bogdan apucă
Spre acel munte înalt,
Și iată în calea sa
Un râu lat și țârmuros,
Peste care era pod,
În capra căruia sta

O stahie, urieș
Înzăuată prea ciudat,
Pe cap având ca un coif
O scoică cât un căuș,
Și trupul său îmbrăcat
Întru o piele de zmeu,
A căruia solzi luceau
Ca când erau de argint,
Iar în mână învârtea
Un paloș mare cu zimți
Ca când era herezeu;
Acea stahie era
Călare pe lup turbat,
Și îndată ce văzu
Pe hirișul domnișor,
Se repezi drept la el
Cu paloșul ridicat;
Dar sulița lui Bogdan
Era groasă cât un par,
Și în mâna lui fiind,
Chiar ca trăsnetul lovea;
Căci el zdravăn opintind
Pe al său negru sirep,
Mai degrabă au ajuns
Al suliței sale vârful
În al stahiei gâtlej
Decât paloșul la el.
Și stahia au căzut
De pe lup jos la pământ.
Deci Bogdan au și sărit
De pe cal deasupra ei
Și capul i-au retezat;

Dar numai cât s-au întors
Și capul s-au prins la loc;
Deci el iarăși au tăiat
Trupul ei în patru părți,
Și numai cât s-au întors
Și stahia s-au sculat,
Ca când nimic n-au pățit.
Atunci Bogdan auzind
Că calul său forăia,
S-au întors și au văzut
Groaznicul lup năvălind
Ca să-l apuce de bot;
Dar Bogdan au și înfipt
Sulița în piept la lup,
Și foarte s-au minunat
Că el pe lup ucigând
Și stahia au pierit.
Deci atunci au priceput
Că fermecători erau
Ceste două arătări;
Apoi, făcându-și trei cruci,
Pe calul său au sărit,
Și pe pod buzna trecând,
În munte s-au și suit
La palatul cel frumos,
Și la poartă ajungând,
Înainte i-au ieșit
Fecioare vro douăzeci,
Îmbrăcate prea frumos
În straie albe și flori;
Iar între dânsese sta
O zână, stăpâna lor,

Pe care nici Rafael,
Pictorul cel renumit,
Nu o putea zugrăvi,
Și nici eu să spun nu pot
Cât de frumoasă era,
Decât atâta vă zic
Că ai ei galbeni zulufi,
Pe la tâmpile împlețiți,
În cosițe mărunțel,
Ca găitane de fir
Erau încujbați puțin
Pe grăsuții obrăjei,
Rotunzi, albi și rumeiori.
Iar părul ei despletit,
Ca mătasa răsfirat,
Cădea și se-nvăluia
În unde și în verigi,
Pe un boi cam grăsuliu,
Și bun în brațe de strâns;
O viță însă de păr
Zefirul o arunca
Pe un piept ca de omăt,
Unde se vedea săltând
Prin subțire burangic,
Două țâțe ce era
Ca două mere domnești.
Deci puteți a judeca,
Înțelepți ascultători,
Cât de bine se prindea
Pe un chip alb ca al ei
Două roze în obraji,
În buze un bobocel,

În guriță niște dinți
Chiar ca de mărgăritar,
Ochii verzi ca de smarald,
Ce prin gene negre lungi
Galeș la lume privea,
Ca când era somnoroși;
Apoi al ei picioruș,
Ce era mic, grăsuliu,
Și alte grații a ei
Eu nu pot să le mai spui,
Decât știu că pe Bogdan,
Ce o privea buimăcit,
Coborându-l de pe cal
Ca pe un de paie snop,
De o mână l-au luat
Și cu un glas mângâios
Ca sunetul de izvor
I-au zis: “De mult te aștept
În împărăția mea,
O, tinere domnișor,
Ca să te pot primi;
Căci mi-i drag să primesc
Eroi ca tine faimoși;
Deci vin în palatul meu
De vrei să te fericesc
În toată viața ta”.
Bogdan nimic n-au răspuns
Ci mergea unde vrea ea
Ca un neghiob fermecat;
Și fecioarele cântând
Din organe fel de fel,
Și cu viersuri foarte dulci,

Cu totul l-au frăgezit,
Însuflețindu-i amor.
Iar la palat ajungând,
Câțiva ciocoi îmbrăcați
Tot în fir și ursinic,
De subsuori l-au luat
Și la fereceu l-au dus,
Și după ce l-au spălat
Și trupul i-au miresmit,
L-au îmbrăcat în caftan
De o stofă foarte grea
Și în cămară l-au dus
La zâna ce-l aștepta
Cu un ospăț răsfățat
De bucate foarte rari,
Ce nici Ștefan-vodă cred
N-au mâncat la masa sa.
Și nici paharnicii lui
Să-i dreagă nu au găsit
În podgorii la Cotnar
Așa vin și pelin vechi
Ca cel de zână gătit
Pentru frumosul Bogdan.
Deci mâncând și bine bând
Dintr-un blid, dintr-un pahar,
Acești doi amorezați,
Și-mbucându-se cu drag
Chiar ca niște hulubași,
Au adormit amândoi.
Și eu să doarmă îi las,
Și conținesc să vă spui,
Boieri cuminți ce-ascultați,

Ceastă fabulă a mea,
Pân' și dumneavoastră toți
Nu-ți zice precum zic eu,
Că ceea ce eu v-am spus
Chiar așa au fost, au fost.

Partea III

Al lunii corn se ivi
Ca de argint poleit,
Printre copacii tufoși
Ce ferestrele umbrea
Cămării unde era
Amorezii fericiți.
Și o rază au izbit
Pe Bogdan tocmai în ochi;
Dar el nici că s-au trezit,
Și luna au asfințit.
Iar a doua zi târziu,
Când soarele era sus
De nouă sulii pe cer,
S-au deșteptat somnoros,
Și după ce s-au trezit,
Amândoi au mai căscat,
Și zâna-n palme bătând,
Îndată au răsunit
Viersuri de mulți lăutari
Și organe fel de fel.
Deci în cămară intrând
Multe fete și ciocoi
Cu haine de mare preț,
Pe zână o îmbracă

După moda de atunci;
Iar pe frumosul Bogdan,
În loc de strai bărbătesc
Și de arme oștenești,
Ciocoi l-au îmbrăcat
Cu cămașă de melez,
Ce pe la mâneci și piept
Avea grele cusuturi,
Cu sârmă și cu mărgean,
Ce altițe se numesc;
Și apoi l-au pregiurat
Cu fotă peste mijloc,
Și coapsele i-au încins
Cu un colan foarte scump,
Care sub piept se-ncheia
Cu două paftale mari
De aur curat leit;
Iar în picioare i-au pus
Conduri cu călcâiul nalt,
Și apoi de subsuori
Prin cămară îl purta
Ca să-l deprindă cu ei.
Apoi zâna l-au luat,
Și punându-l în genunchi,
Pletele i-au pieptănat,
În gățe le-au împletit,
Și colătău le-au făcut,
În vârful capului lui,
Iar la gât ghirdan i-au pus
De smarald și de rubin;
Și apoi l-au rumenit,
Mustățile i le-au ras,

Urechile i-au bortit
Și cercei i-au aninat.
Apoi l-au luat cu ea
La primblare prin livezi,
Unde șezând amândoi,
Se sărută ne-ncetat,
Și din pomii încărcăți
De portocale, smochini
Și feluri de bunătăți
Gustau și se desfătau.
Și așa în toate zile
Fostul odată erou
În aceste desfrânări
Își petrecea viața sa,
Mâncând, bând și sărutând.
Dar ca să se ia mai mult,
Zâna l-au pus de țesea
La burangic sau melez,
Iar seara furcă îi da,
Și cu fetele torcea,
Sau împletea la colțuni.
În sfârșit, așa trăind,
Bietul Bogdan, fermecat,
Multe luni și câțiva ani.
Muieratic se făcu.
Și așa se mișeli,
Că se temea și de mâți,
Sau vânt mare de bătea
Ori fulgera, sau tuna,
El cădea jos leșinat.
Dar odată adormind
Zâna trudită de șăgi,

Pe a lui Bogdan genunchi,
El îi lua când și când
O mânușiță de-a ei
Și o săruta oftând.
Dar iată că au văzut
Pe a ei scumpă brățea
Un baier de matostat
Cu multe scrijilituri,
Ce foarte se potrivea
Cu slova ce au fost scris
Împăratul Solomon
În solomonie sa,
Pe care carte citea
Prea ades domnul Ciubăr.
Deci Bogdan încetișor
Au desprins acea brățea,
Ca să vadă nu cumva
Să citească va putea
Pe baietul fermecat;
Și îndată ochii lui
Mare minune văzu,
Căci brățeaua desprinzând,
A sa zână pe genunchi
În babă se prefăcu
Cu așa chip de grozav,
Că Bogdan s-au speriat
Și de la el o zvrăli.
A ei piele pe obraz
Chiar ca punga s-au zbârcit
Când cu baietul o strângi;
Și așa s-au flecuit
Ca un mârșav seftian,

Iar din părul cel frumos
Câteva vițe de floci
Alb-galbene se zăreau,
Sub o tichie de șam.
Niște ochi ca doi cărbuni
Ca ai măței strălucea;
Iar barba cu nasul ei
Mai îi astupa de tot
Gura, din care ieșea
Un singur colț ascuțit;
Și trupul ce era gol
Cu picioare și cu mâini
Chiar cu broasca semăna,
La piele și la boia,
Mai având și dinapoi
O codiță ca un țap.
Iar când s-au întors Bogdan
Și la sine s-au uitat,
S-au văzut cu totul gol
Și chiar ca un feteleu
Făr' de mustăți și cu găți;
Căci pierise tot atunci,
Și straietele de pe el
Cu juvaieruri cu tot,
Și palaturi, și livezi,
Și demonii ce slujea,
Ca când ar fi fost ciocoi;
Iar el singur rămânând
Pe un munte foarte nalt
Înconjurat de păduri,
Și deasupra lui zburând
Buhne, cucuveici și corbi

Și scârbelnici liliesci.
Deci atunci înțelegând
Că el fermecat au fost
De-acea cotoroanță rea,
Au luat un bolovan
Și capul i-au sfărâmat;
Apoi în genunchi căzând,
Mulțumi lui Dumnezeu
Că de dânsa l-au scăpat
Și de a ei vrăji drăcești,
După care se porni
Dincotro au fost venit,
Iar calul lui, ce păștea
Sub munte lângă podeț,
Îndată ce l-au văzut,
Au alergat nechezând
La voinicul său stăpân;
Dar mai nu l-au cunoscut,
Văzându-l în piele gol;
Însă cum l-au mirosit,
A zburda au început,
Și-n capra podului stând,
Cu copita sa bătea,
Ca când spunea lui Bogdan
Că a lui arme era
Mistuite acolo.
Deci voinicul căutând,
Le-au găsit toate sub pod
Îngropate în nisip,
Cu al calului tacâm,
Și înarmând trupul său,
Și pe cal șeaua punând,

Pe dânsul s-au aruncat
Și ca vântul s-au pornit
Încotro ochii l-au dus,
Pân-în sară alergând.
Dar deodată auzi
Un țipăt foarte cumplit
În codru de-a dreapta sa,
Ca când cerea ajutor;
Și mergând la acel loc,
Au văzut un tricolici
Pe o fecioară gonind
Foarte frumoasă la stat,
Cu dulce și galiș chip,
Și purtând pe trupul său
Un veșmânt vânăt cu roș,
Pe piept cruce de brilliant,
Și peste umăr un arc
Și cucură cu săgeți,
Iar din fruntea sa ieșea
Chiar ca o limbă de foc;
Și repede ea fugind,
Lungul ei păr rămânea
Înapoi în urma sa;
Iar tricoliciul vrăjmaș,
Prinzându-l cu-a sale căngi,
După dânsul o trăgea.
Deci Bogdan s-au repezit,
Și cu paloșul lovind
Pe tricolici după cap,
L-au și zburat de pe trup.
Dar trupul rămase viu,
Și pe fecioară lăsând,

Au început a fugi,
Iar capul, săltând pe jos,
Clipea din ochi și râdea,
Clănțăia groaznic din dinți,
Apoi, scuipând pe Bogdan,
S-au dus iute rostogol
După trupul ce fugea
Și în codru s-au ascuns.
Deci fecioara, la Bogdan
Viind, l-au îmbrățoșat
Și foarte i-au mulțumit
De serviciul ce-au făcut,
Zicând: “Bravule, să știi
Că eu o genie sunt
Menită de Dumnezeu
Pe români să orcotesc
Cât vor fi buni patrioți
Și neamul nu-și vor corci,
Având putere de sus
Să descântec, să desfac
Pe românii fermecați
De fermecători, de strigi
Ce demonul cel pizmaș
În țara ce ocrotesc
Foarte multe au trimis;
Deci ele mă prigonesc
Și de mult m-ar fi ucis,
Sau poate mă otrăveau,
Dacă aş putea muri;
Însă pozne tot îmi fac,
Că trimit draci fel de fel
Să mă supere aici

Îndată ce mă ivesc
Din iezerul cest adânc,
Unde îi palatul meu.
Deci tu fiind prigonit,
De când mă-ta te-au născut,
De fermecători și strigi,
Din pricină că Ciubăr,
Vestitul domn, tatăl tău,
Credea în solomonii;
Pentru aceea și el
De-arma dracului pieri,
Ce hanului tătăresc
Un mare fermecător
Din Eghipet i-au fost dat,
Învățându-l fel de fel
De farmici diavolești,
Cu care te-au și orbit
De nu l-ai putut găsi
Când te-ai luat după el;
Ba încă ți-au și trimis
Pe dracul, sau un vânt rău,
Care în munte te-au dus
La striga acea mai rea
Din câte pe-aicea au fost.
Și tot acel han cumplit
Acum iarăși se porni
Ca să prade țara ta
Și pe tine să te ia;
Iar tu, măcar că ești brav,
Lui nu poți să-i faci nimic,
Căci zaua și coiful său,
Ce-s fermecate de el,

Nici o armă nu le prind.
Eu însă voi încânta
Junghiul care porți la șold,
Cu care poți să răzbați
Amarnicul han tătar,
Iar ca să-l poți omori,
Tot drept în piept să izbești,
Unde avanul de han
Poartă baier fermecat,
Ce este puterea sa,
Fiind în baier cusut
Un deget afurisit,
Câteva fire de păr
Din barba lui Solomon,
Și alte lucruri drăcești”.
Genia așa grăind,
Au luat de la Bogdan
Junghiul ce purta la șold,
Și șoptindu-i nu știu ce,
În iezer l-au împlântat,
Și apoi suflând pre el,
L-au șters cu al său veșmânt
Și l-au întors lui Bogdan.
Și iată că începu
Să clocotească mereu
Munții și codrii vuind
De-a tătarilor strigări,
Ce pârjoleau și robeau
Pe bieții locuitori;
Iar populul, speriat,
Striga cerând ajutor,
Și zicând: “Unde-i Ciubăr,

Al nostru părinte bun,
Unde-i fiul său Bogdan,
Să ne scape de tătari,
Ce ne mână ca pe boi
Și ne taie ca pe oi;
Să ne scape de țigani,
Ce domnesc în curtea sa,
De când bunii noștri domni
Au pierit și ne-au lăsat!”
Deci Bogdan s-au înfocat,
Auzind populus său
Că îi cerea ajutor,
Și, încălecând pe cal,
Au alergat spre tătari,
Măcar că oști nu avea.
Și iată că-ntâmpină
Pe avanul han viind
Singur între doi mârzaci,
Căci prădătorii tătari
Rămaseră-n urma lui,
Deci Bogdan strigă la el:
“Stă, câine, de ești deliu,
Stă cu mine să te lupți
Că eu am să-ți răsplătesc,
Am să te jupoi de viu
Și din titva ta să beau!”
Iar tătarul, cunoscând
Pe Bogdan, dușmanul său,
Foarte s-au învoioșat
Că în mână i-au picat,
Și i-au zis: “Vină, gheaur,
Vino, capul să-ți retez,

Așa cum am retezat
Pe a tătâne-tău cap,
Pe care l-am pus în par
Și spre țintă l-am menit
Copiilor tătărăști;
Dar de prăștii, de săgeți,
Acea titvă s-au sfărmat,
Și am venit înadins
Să iau căpățâna ta!”
Grăind așa amândoi,
Ca leii se repeziră
Unul la altul răcnind;
Și măcar că s-au izbit
Cu mâzdracele în piept,
Dar ei au stătut pe cai
Chiar ca turnul neclătit;
Iar mâzdracele s-au rumpt,
În așchii s-au tândurit,
Dintre care câteva
Pân’ la soare au ajuns,
Și de-acolo luând foc,
Arzând, căzur’ pe pământ.
Atunci dușmanii, cruntați,
Săbiile au golit,
Și se lovir-amândoi
În a coifului zebrea;
Dar pe a lor gratii tari
Săbiile lunecau,
Făr-a le putea tăia.
Deci începură să-și dea
Mai groaznice lovituri
Peste zale, peste coif,

De scântele curgeau;
Dar ei sta nevătâmați,
Ca când grindina cădea
Pe două de cremeni stânci.
Însă sânge mai întâi
Tătarul au slobozit
Îndrăznețului Bogdan,
Căci lovind pavăza lui
Cu sabia ce era
De un fier scump de Damasc,
În două o au tăiat,
Și cu vârful ajungând
Platoșa lui de pe piept,
Printr-însa au răzbătut,
Și ca fulgerul cumplit
Paloșul acel tăios
Pe piept, pânțele, picior
Căzând le-au și scrijelat;
Dar nu au pătruns adânc,
Însă lăsa după el
Plagă ca un găitan.
Bogdan, dacă s-au simțit
Că tătarul l-au cruntat,
De mânie se-nfocă,
Și sabia ridicând
Așa îl trăsni în coif,
Că l-ar fi tăiat hăbuc
De n-ar fi fost încântat;
Dar tătarul ameți,
Îi țășni sânge din ochi,
Căzu pe-al calului gât,
Măinile lăsând în jos

Și picioarele crăcind,
Încât abia se ținea
Să nu cadă de pe cal;
Iar paloșul îl scăpa
Dacă n-ar fi fost legat
De braț cu un lănțujel;
Deci calul lui, speriat
De trăsnetul ce-auzi,
S-au întors în loc cu el
Și începu a fugi.
Bogdan însă au stătut,
Socotind tătarul mort;
Dar iată că l-au văzut
Că, sculându-se pe șea,
Se întorcea iar spre el,
Și hrăpind chiar ca un leu
Zicea: "Câine de creștin,
Sfârșitul tău au sosit!"
Iar când s-au apropiat,
În scări s-au și ridicat,
Și cu amândouă mâini
Sabia sa apucând,
C-o lovitură au vrut
Să despice pe Bogdan;
Dar îngerul păzitor
Al creștinului Bogdan
Îi apăără capul său,
Și paloșul tătareasc
Căzând chiar ca un satâr
Pe capul calului său,
I l-au despicat pe loc.
Bogdan, sărind de pe cal,

La tătar s-au repezit,
De barbă l-au apucat,
Și izbindu-l drept în piept
Cu încântatul său junghi,
Zalele i-au răzbătut
Și inima i-au pătruns.
Încât al junghiului vârf
De un palmac au ieșit
Prin spata de dinapoi;
Și apoi de pe cal jos
Trântind pe dușmanul han,
De arme l-au dezarmat,
De piele l-au jupoiat,
Căpățâna i-au tăiat,
Și făcându-și mazădrac nou,
În vârful lui l-au luat,
Și pe calul tătäresc
Voinicul încălecând,
Către zână s-au întors.
Acolo mazădracul său,
Înfigându-l în pământ,
S-au tologit lângă el,
Și la al hanului cap
Cu mulțumire privea,
Iar mârzacii sperieți,
Ce venise după han,
Văzându-l că au pierit,
Au rupt de fug' îndărăt,
Și înștiințând pe oști
Că hanul lor s-au ucis,
Toți a fugi începură,
Așa de înspăimântați,

Că românii prizonieri
La îndrăzneală luând,
Cu coasele îi tăia;
Iar fetele, apucând
Cociorve și umblăcii,
Capetele le zdrobea;
Și așa scăpar-atunci
Nenorociții români,
De crâmgherii cești cumpliți.
Deci genia s-au ivit
Din al său iezer adânc,
Și dezbrăcând pe Bogdan
De armele ce purta,
Plăgile lui le-au spălat
Și le-au vindecat pe loc,
Ca când n-au fost plăguit,
Ș-apoi înarmându-l iar,
I-au zis: “Bogdane, să știi
Că ai să fii domn faimos,
Căci tu ai să biruiești
Și pe alți vrăjmași cumpliți,
Și că din prăsila ta
Vor ieși mulți domni viteji,
Moldovei ocrotitori
Și românilor părinți;
Dar vița soiului tău,
Cu vreme păraginind,
În Moldova vor domni
Mulți grecomanii limonjii”...
Multe de-aceste grăind,
Ce cu mintea nu le ții,
Genia l-au descântat,

Și în fața lui suflând,
I-au dat de aur inel,
Și iarăși i-au zis așa:
“Bogdane, acest inel
Din deget să nu-l mai scoți,
Căci el te va apăra
De farmece țigănești,
Ce în curtea ta acum,
De când acolo nu ești,
Țiganiii tăi făptuiesc.
Iar ca să poți nimeri
La curtea ta înapoi,
Eu o săgeată slobod
Și tu de ea să te ții”.
Atunci genia scoțând
Săgeată din tulba sa,
Și încordând al său arc,
Spre răsărit săgetă.
Deci Bogdan s-au aruncat
Pe calul cel tătăresc,
Și la ciochine legând
Al ucisului han cap,
Ca vântul s-au repezit,
Tot săgeata urmărind.
Deci eu tac, nu vă mai spun,
Boieri cuminți ce-ascultați,
Încotro au apucat
Bogdan, al meu făt-frumos,
Pân’ ce dumneavoastră toți
Nu veți zice că ce-am spus
Chiar așa, așa au fost.

Partea IV

După trei zile Bogdan
La domnescul său palat
Sosind, îndată-ntrebă
De zâna soția sa;
Și iată că alergă,
Înainte lui ieșind,
O țigancă fetnegea,
Îmbrăcată prea frumos,
În stofe și urșinic,
Și pe Bogdan sărutând,
I-au zis: “Bine ai venit,
Dorite mirele meu,
Căci de mulți ani te aștept,
Șezând ziua în cerdac
Și cătând în calea ta,
Iar noaptea amar plângând,
Încât de lacrimi și dor
Pielea pe obrazul meu
S-au îngroșet, s-au zburlit,
De scârbă s-au înnegrit;
Și bălană de am fost,
Acuma, vezi, m-am smolit.
Vezi, dragă mire al meu,
Vezi cât te-am dorit de mult,
Și de-ai fi mai zăbovit,
Ori mă găseai în mormânt,
Ori mă oftikai de tot!”
Deci bunul nostru Bogdan,
Crezând întru adevăr
Că este ursita sa

Țigăncușa ce-i vorbea,
O strângea la pieptul său,
Dar el însă nu știa
Că aceea ce-i vorbea
Fata judelui era,
Al țiganilor domnești.
Și că muma ei au fost,
Când trăia domnul Ciubăr,
Una din găinăriți
A păsărilor domnești.
Însă farmece știind,
Și fiindcă și Ciubăr
Credea în solomonii,
Pe dânsa el o avea
De dragoman credincios
Între dracul și-ntre el.
Dar pierind domnul Ciubăr,
Și lipsind și fiul său,
Lăieșița acea rea,
Cu-a sale farmici drăcești,
Încântase pe boieri,
Pe hatmani și pe oșteni,
Încât unii pribegiră
Încotro ochii i-au dus,
Alții, nebunind de tot,
Strângea ciolane pe câmpi,
Și alții se prefăcură
În lupi, în urși, sau în cerbi,
Fugind în codri pustii;
Iar ea cu bărbatul său
Domnea și orânduia
În țară și pe români;

Și pe zâna lui Bogdan,
Sugrumând-o, o zvârli
Într-un adânc heleșteu,
Ce lângă curte era.
Deci Bogdan au socotit
Mai întâi pe tatăl său
Să-l pomenească un an
Și să poarte tot negrit,
Și petrecând acel an
În jale și rugăciuni.
Pentru răposatul domn,
Să se însoare apoi
Cu țiganca ce gândea,
Că ursita lui era.
Deci petrecând acest fel,
Țiganiii prea se silea
Că doar îl vor fermeca;
Dar al geniei inel
Pe dânsul îl apăra;
Iar fata cea de țigan
Se podobeă, se dregea
Ca să placă lui Bogdan;
Și oglingioara luând,
Ce țiganca, maica sa,
În taină i-au fost dat,
Se privea, în ea zicând:
“Oglindă, oglingioara mea,
Spune drept ca chipul meu
Este altul mai frumos,
Mai delicat, mai cu haz,
Din câte fete au fost
Și sunt astăzi pe pământ?”

Iar oglinda răspundea:
“Că mai frumoasă era
Și iarăși în grab’ va fi
Ileana cu părul lung
Ce Cosânzeana îi zic”.
Și fata cea de țigan
Mâniindu-se zvârlea
Oglinda ce grăia drept.
Deci într-o zi au venit
Toți comișii la Bogdan
Și i-au spus că caii săi
Nicidecum nu vor să bea
Din heleșteul domnesc,
Căci în el s-au arătat
De aur un peștișor,
Care apa tulburând
Pe cai foarte speria.
Așadar, domnul Bogdan
Cu fata cea de țigan
Au mers cu sârg amândoi,
Să vadă cel peștișor,
Pe care Bogdan văzând,
Foarte de el s-au mirat.
Dar țiganca pricepu
Că acel pește era
Zâna ce au fost ucis
Lăieșița, maica sa,
Și-n heleșteu o zvârli;
De aceea se rugă
Să i-l dăruiască ei,
Și bunul domn Bogdan
Cheful să-i strice n-au vrut,

Ci să prindă porunci
Pe frumosul peștișor,
Dar toți pescarii domnești
Să-l prindă nu au putut;
Iar Bogdan însuși luând
Undița de la pescari,
Peștișorul au venit
Și singur în ea s-au prins,
Pe care el l-au și dat
Țigancei ce aștepta.
Iar ea, alergând cu el,
Bucătarilor l-au dat,
Să i-l curețe de solzi
Și să-l frigă pe cărbuni.
Și după ce l-au mâncat,
Oglingioara își luă
Și iarăși i-au zis râzând:
“Oglingioară, spune-acum,
Spune drept, ca chipul meu
Este altul mai frumos,
Mai gigât și mai cu haz
Din câte fete au fost
Și sunt astăzi pe pământ?”
Iar oglingioara au zis:
“Că mai frumoasă era,
Și iarăși în grab’ va fi,
Ileana cea cu păr lung
Ce Cosânzeana îi zic”.
Dar țiganca i-au răspuns:
“Oglingioară, spui minciuni,
Căci eu mâncai carnea ei,
Și nu va fi în etern

Ileana cea cu păr lung”.
Așa țiganca zicea,
Pentru că ea n-au știut,
Că din ai peștelui solzi
Unul nu știu cum sări
La fereastra lui Bogdan,
Și din el curând cresc
Un tei foarte răsfățat,
Sub care domnul Bogdan
Cu haz la prânz ospăta;
Căci teiul acel frumos
Slobozea deasupra lui
A lui înverzite crengi,
Și de soare îl umbrea,
Și-l răcorea fiind cald;
Iar sara tot acel tei
Rază de foc slobozea,
Și așa se lumina,
Că toată noaptea sub el,
Curteni, bărbați și muieri
La șezătoare venea,
De torcea și depăna;
Iar mătalcii flăcăi
Se hârjonea între ei,
Sau spunea cimilituri
Femeilor ce torcea,
Sau cu fetele răsând,
În pilde se păcălea
Sau spunea fabule lungi.
Iar când fata de țigan
Se apropia de el,
Crengile lui se clătea,

Se scutura mânios,
Și așa o șfichiuia
Peste cap, peste obraz,
Că fugea de el cu sârg.
Deci ea iar au priceput
Că acel tei minunat
Zâna lui Bogdan era,
Și iarăși au început
Ca să roage pe Bogdan
Să i-l dăruiască ei.
Deci el iarăși și acum
Pofta țigancei făcu.
Și-ndată ea porunci
Să taie acel copac
Și să-l ardă întreg tot,
Însă vântul au zburat
Numai o frunză din el,
Și purtând-o pân' la nori,
Au lăsat-o de-au căzut
În codrii cei mai merei
La un bătrân prisăcar;
Și frunza căzând la el,
În flăcău se prefăcu,
Tânăr și frumos la chip,
Sprinten și gigât la stat.
Deci bătrânul prisăcar,
Văzându-l, i-au zis așa:
“Făt-Frumos, de ești străin
Și dacă nu ai părinți
Și aici ai nimerit,
Te rog cu mine petreci
Și fii ca copilul meu,

Ca murind eu să mă-ngropi
Aice, în acest pustiu,
Unde pe nime nu am,
Pierind seminția mea
De farmici diavolești;
Căci pierind domnul Ciubăr
Și domnișorul său fiu,
Pe care eu l-am deprins
Ca să săgete în zbor
Pe lăstunii ușurei,
Sau cu mazdracul pe urși
Să pătrundă făr' de greș,
A lor curte rămase
Și țara făr' de stăpân.
Deci eu și cu alți boieri
Ocârmuiam cum puteam
A domniei trebuinți,
Dar nu trecea nici o zi
Să nu piară dintre noi
Câte un boier sau doi,
Pân' ce într-o zi văzui
Pe soție și pe fii
Straiele pe ei rupând
Și ca niște îndrăciți
Fugind în codrii pustii;
Iar eu, ca să-i pot găsi,
M-am aruncat pe un cal
Ce l-am găsit priponit
De al cerdacului stâlp,
Și îndată acel cal,
Ce duh necurat era,
M-au ridicat în văzduh,

Zburând cu mine pe sus,
Încât sub talpe simțeam
Vârful brazilor înalți
Că mă zgâria cumplit,
Și în sfârșit peste munți,
Peste ape, peste văi,
Zburând cu mine mereu,
Am ajuns până aici,
Și călare m-am trezit
Nu pe calul ce zbura,
Ci pe prăjină de tei;
Și niciodată de-aici
Înapoi nu am putut
Să nimeresc la oraș.
Dar domnul m-au miluit,
Găsind aici în pustiu
Prisaca unde trăiesc,
Și nu cred să mai văd eu
Pe eroul meu Bogdan
Și pe seminția mea.
Te rog dar, o, fătul meu,
Fii tu mângâierea mea,
Nu mă lăsa părăsit;
Căci de mult în ochii mei
Om pân-acum n-am văzut”.
Deci tânărul ce-asculta
I-au răspuns cu glas duios:
“Nu pot să-ți făgăduiesc,
Cucernicule bătrân,
Să împlinesc voia ta;
Căci și eu sunt prigonit
Tot de duhul necurat,

Pân' nu se va împlini
Acea ce mi-au venit
A norocului meu stea;
Dar eu voi trăi aici
Cât se va putea mai mult!"
Tânărul așa grăind,
Iată că se auzi
Clocotind codrul mereu
De-a gonașilor strigări,
De țahnete de copoi,
De buciumi vânătorești;
Și iată că se văzu
Când și când printre copaci
Fugând urși, capre și lupi,
Și iată că se ivi
Bogdan ca un vânător,
Gonind de-aproape un urs;
Și rănindu-l dinapoi,
Ursul s-au întors la el,
În picioare s-au sculat,
Înfricoșat mormăind,
Și apucând pe Bogdan
Îl trânteste la pământ
Și începe a-l stropși.
Dar tânărul Făt-Frumos
S-au repezit ca un șoim,
Și încălecând pe urs
L-au apucat de urechi,
L-au întors de la Bogdan
Și, dându-i pinteni mereu,
Mergera călare pe el
Chiar ca pe o gloabă rea.

Deci Bogdan s-au ridicat,
Tânărului mulțumind,
Și viind la curtea sa
Spunea minunea la toți
Acea ce au văzut.
Iar țiganca pricepu
Că acel tânăr au fost
Tot ursita lui Bogdan;
Deci pe maica sa chemând,
I-au zis plângând cu amar:
“Mamă, nu te îndura,
Fă orice farmece știi,
Sau orice otrăvi mai tari,
Și mă mântuie, te rog,
De ursita lui Bogdan,
De vrei doamnă să mă vezi,
Sau de vrei să nu pierim;
Căci anul mai a trecut
De când Bogdan au venit
Și foarte mă îngrijesc
Să nu vie cumva ea
Dușmanca mea cea mai rea,
Și să-i spuie cine sunt,
Și câte au pățimit
Despre amândouă noi;
Căci eu, orice am făcut,
N-am putut să-i viu de hac,
Ca să o pot prăpădi”.
Lăieșița auzind
Ce spusese fiica ei,
La miezul nopții s-au dus
La țintirimul din câmp

Unde erau îngropați
Hoții ce se spânzurau,
Sau cei ce se dovedea
Că sunt strigi sau tricolici,
Sau vestiți fermecători,
Și acolo aprinzând
Un mititel focușor
Cu lemn ce au fost furat
Din raclele celor morți,
Carii când se dezgropa
Se găsea afurisiți,
Și lepădând de pe ea
Hainele ce purta,
Goală au înconjurat
Ca o furie din iad,
Focușorul ce ardea,
Pe Scaraoschi chemând,
Și vorbe diavolești
Bâiguind, din dinți scrâșca,
Din ochi scânteii slobozea,
Flocii pe cap își zburlea,
Încât semăna a fi
Diavol împelițat.
Și iată fum ca un stâlp,
Negru și prea puturos,
Din focușor au zburcit,
Și în aer clocotind,
Au trăsнит și au ieșit
Un diavol slut din el,
Însă prea puțin mai slut
Decât țiganca era;
Și i-au zis ei: “Eu sunt Benga,³

Zânul tău, deci ți-am adus
Acest măr dintr-un pom,
Din care Eva gustând
S-au izgonit din Eden.
Deci tu cu el să te duci
La prisăcarul știut;
Și ursitei lui Bogdan
Dându-i-l ea va gusta,
Și îndată va muri”.
Aceste dracul grăind,
În pară s-au prefăcut
Și s-au ridicat în vânt,
Și apoi prăsnind scânteii,
În întuneric pieri.
Deci țiganca alergă
La boierul prisăcar,
Și plecându-se în băț,
Ea calică se făcea,
Dar al prisacăi cățel
S-au repezit ca un leu
La țiganca ce venea.
Și ca când era turbat,
Să o spârcuiască vrea;
Iar Făt-Frumos alergă,
Și pe cățeluș gonind,
Țigancei pâine i-au dat
Și de faguri un chersin (căuș).
Țiganca i-au mulțumit,
Din torbă mărul au scos
Și dându-l lui Făt-Frumos
I-au zis: “Că mă rog să guști,
Să vezi bunătatea lui;

Căci livădarul domnesc
De pomană mi l-au dat,
Și mere de acest fel
Numai domnii au mâncat”.
Deci ursita lui Bogdan,
Apucând mărul domnesc,
O dată numai putu
Să muște din acel măr
Căci câțelul au sărit,
Din mână i l-au răpit
Și l-au înghițit întreg
Și îndată a crăpat
Și pe loc căzu și el
Chiar mort. Dar sufletul său
S-au prefăcut în porumb,
Și zburând în văzduh sus,
S-au dus tocmai la Bogdan,
Care atunci se afla
În al său scaun domnesc,
Și populus judeca
Cu boierii mari și mici.
Deci porumbul s-au și pus
Pe umărul lui Bogdan,
Și cu glas chiar omenesc
I-au spus toate ce-au pățit
Despre lăieșița rea,
Și câte mai făcu ea
Cu farmece și venin
La curteni și la boieri
În vreme ce au lipsit
Bogdan din scaunul său.
Deci Bogdan s-au mâniet,

Ca un tigru au răcnit,
Și cu piciorul izbînd
Foarte groaznic în pămînt,
Crăpă ziduri cîteva,
Clopotele răsuna,
Caii, boii au zberlat,
Mățele au miorlăit,
Șoarecii au leșinat,
Și tot populus căzu
La pămînt cu dosu-n sus.
Iar Bogdan, pufnînd din nări
Chiar ca un zimbru rănit,
Călăilor porunci
De au schinjuit cumplit
Cu căngi și vine de bou
Pe lăieșița cea rea,
Cu fiică-sa la un loc.
Apoi iepe aducînd
Ce mai sirepe au fost
În a curții herghelii,
Pe țigance le-au legat
De ale iepelor cozi,
Și le-au alungat apoi
Peste râpi și peste stânci
Pîn' le-au spârcuit bucăți.
Iar pe ceilalți țigani,
Pe unii i-au întăpat,
Pe alții i-au jupoiat.
Pe alții în patru părți
Tăindu-i i-au dat la câini,
Și alte de acest fel
De torturi le-au mai făcut.

Apoi Bogdan căutând
Sufletul ursitei lui,
Ce se făcuse porumb,
Nu l-au mai putut afla;
Căci și el s-au speriat
Când s-au mânia Bogdan,
Și fugise în pustiu.
Deci Bogdan s-au și pornit
Să cate ursita sa,
Însă el neputând ști
Unde s-au mistuit ea,
Pe soare au întrebat
Încotro s-ar fi aflând;
Dar soarele n-au putut
Să-i spuie de ea nimic,
Căci când lăieșița rea
În iaz o au aruncat,
La miezul nopții au fost
Și el pe cer nu era;
Dar să întrebe, i-au zis,
Și pe lună, sora lui.
Deci Bogdan au întrebat
Pe lună de nu știa
Ceva de ursita lui,
Și luna iar i-au răspuns
Că noaptea când au pierit
Ileana cea cu păr lung,
Ce Cosânzeana îi zic,
Ea nu au putut vedea,
Căci se pișcase atunci,
Și era nouri pe cer;
Dar să întrebe i-au zis,

Pe vântul ce au suflat
Când ursita lui pieri.
Deci Bogdan au întrebat
Vânturile se suflau
Din a lumii patru părți;
Și crivățul i-au vestit
Ileana cum au pierit
Și în ce loc se afla
Trupul cu sufletul său.
Și el grabnic se porni
La prisaca din pustii,
Unde ajungând văzu
A Ilenei sale trup
Zăcând cu fața în sus,
Și pe pieptul ei șezând
Porumbul, sufletul său.
Deci Bogdan, plângând amar
Pe moarta ursita sa,
Se ruga lui Dumnezeu
Să i-o dăruiască iar;
Și făcându-i multe cruci
Trupului ce zăcea mort,
Porumbul se prefăcu
Într-un abur luminos,
Și în trupul mort intrând,
Fecioara s-au și trezit
Ca din somnul cel mai greu,
Și frecându-se la ochi,
Au oftat, au strănutat;
Și apoi, îmbrățoșind
Pe Bogdan, mirele său,
Amândoi încălecă

Pe armăsarii domnești,
Și împreună luând
Pe boierul prisăcar,
S-au întors toți cu alai,
La scaunul lui Bogdan,
Unde ca și mai întâi
Gătiri de nuntă făcând,
Și poftind mulți megieși,
Crai, domni și viteji vestiți
Mare nuntă s-au făcut,
La care am fost și eu,
Am dănțuit și am dres
Cu paharele domnești,
Iar Bogdan atunci bău
Din scafa, precum au zis,
A hanului tătăresc,
Pe care l-au fost ucis.

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Acolo m-au deșteptat
Soarele, ce răsărea
Tocmai în fereastra mea;
Și pe masa ce era
Lângă al meu așternut,
Lumânarea tot ardea;
Iar lângă mine pe pat
Era un hronicar vechi,
Deschis tocmai acolo,
Unde scrie de Ciubăr;
Iar jos lângă cuptoraș
Dormea bătrânul chelar,

Ce-mi tot fabule spunea
A domnilor celor vechi,
Sara pân' ce adormeam.
Deci atunci am înțeles
Că și fantazia mea
S-au fost prea înfierbântat
De hronicarul cel vechi
Și de a lui bârfituri.
Și acest vis minunat
Ce în somnul meu văzui,
Adunătură au fost
Din fabule ce mi-au spus el
Și din ceea ce citii
Sara când am adormit...

Pe mine m-au îndemnat să alcătuiesc această fabulă eroică și printre ideile fantastice să descriu spre neuitare și vechile tradiții și întâmplări ale României, mai întâi: suferințele românilor despre cumplitii tătari, ce foarte ades prăda și cotopea România, răpindu-le averile, muierile și fetele, căci pe bărbați ce le cădea în mână îi omora; al doilea, să amintesc de eroicele lupte ale domnilor cu acești fel de crânceni și neâmpăcați dușmani ai moldovenilor; al treilea, să descopăr uzurile vechi și eresurile popoului, precum și ceremoniile ce erau îndatinate la nunțile domnești, care mai pân' în secolul trecut s-au păstrat, și, în fine, am vrut să descopăr câtă înrăurire aveau lăieșii, țiganii în demoralizația popoului român cu magiile și descântecurile lor, făcându-i a crede mai mult în Benga (Dracul), zeul țigănesc, și de a se teme mai mult de acest spirit necurat decât de Dumnezeuul creștinesc, în care țigani nu aveau un crezământ, și cu aceste uneltiri ale lor nu

numai că câștigau mulți bani de la moldoveni, dar făceau multe daune muierilor și fetelor românce, ce se încredeau mai mult în farmecele lor decât bărbații.

CUPRINS

GAFIȚA BLESTEMATĂ DE PĂRINȚI*

*Îndesară doamnă-n țară,
Toată noaptea-mpărătiță,
În zori ca o văduviță,
Amiază călugăriță...*

(Cântec vechi al unei doamne nenorocite.)

I

Nouri groși acoperise a stelelor strălucire,
Și ceață de promoroacă pudruia codrii pustii,
Crivățul cu-a sa suflare împrăstie pustiire,
Lăsând urme de pieire pe dealuri și câmpii.
Pe domnii codrilor, brazii, pe stejarii cu virtute,
Îi zbuciuma cu-al său vifor, să i se plece gemând,
Și zburând peste-a lor vârfuri drepănate sau căzute,
Pân-în locuri depărtate ducea viscol șuierând.
Iar scârboasa cucuveică ținterimul părăsește,
Și cu-al său fioros țipăt, vaiet și moarte vestește.

Tocmai atunci și Gafița de-al său amat interită,
Se trăgea mai de tot moartă spre bordeiul părintesc,
Căci neprihănită fată, de Iancu ademenită,
Pentru dânsul înșelase pe părinții ce-o bocesc;

---

* Singura fiică a unor țărani a fost înșelată și răpită de un tânăr nobil, care peste puțin timp a interit-o de la dânsul.

Pentru dânsul defăimase a sale amici iubite...
Încât orbind-o păcatul, făr' să știe au greșit,
De și-au părăsit părinții și datorile sânte,
De și-au pângărit și legea și de s-au ticăloșit.
Și pentru așa greșeală Gafița nenorocită
De Iancu fu rușinată, de Iancu fu urgisită.

Ea fuge acum de dânsul, neștiind ce drum apucă,
Rătăcește desperată, prin pustii fioroși,
Unde când era ea mică mergea cu a sa mămuță,
De culegea floricele prin acei codri tufoși.
Noaptea acum îi ascunde cu a sa întunecare
Cărarușa cunoscută, a căsuței părintești;
Plânge sărmana și strigă: "Oh! când să vă găsesc, oare,
Locuri unde văzui zarea vieții copilărești!!!"

Un năprasnic vânt atuncea nourii groși despicară,
Printre carii raza lunii rătăcitei i-au ivit
A părinților ei casă: unde s-au căzut să moară...
Decât să păcătuiască cu barbarul ce-au iubit;
Ea aude izvorașul a căruia vălurile
Dezmierda odinioară sânul ei neprihănit;
Și în sfârșit nădușită de suspinurile grele
Apucă către căsuță cărarușa ce-au găsit;
Acolo numai sperează, la a părinților sân,
Păcatul să-și pocăiască și s-aline al său chin.

Abia ajunge la ușa părinteștei sale case,
Și biata fată simțește fiori reci în trupul său...
"O, dragilor părinți, zice. Oh! cât mă umpleți de groază,
Oh, brațele îmi deschideți în care să m-arunc eu..."
Apoi ascultă... și, iată, urechea sa cu priință

I s-au părut că aude un glas foarte mângâios,
Dulce chiar ca a mămucăi... aşadar, cu umilinţă,
Ea aşteaptă sau iertare, sau vrun blestem fioros.

Tocmai atunci a sa maică împreună cu-al său tată,
Şezând amândoi pe vatră în gânduri acufundaţi,
Îşi spuneau făr' să grăiască de nenorocita fată,
Prin duioasă cătătură a ochilor lăcrimaţi;
În sfârşit, maică-sa curmă acea tăcere cumplită,
Zicând: "În acest ceas poate Gafiţa, cu-al său amat,
În sânul îmbelşugării vieţuieşte fericită,
Negândind la sărăcia părinţilor ce-au lăsat"...

Ce-mi pasă, zise bătrânul, dacă la noi nu gândeşte,
Ce-mi pasă de-a ei măreţă! Aibă-şi parte de noroc,
Căci înşelătorul care pe ea astăzi o iubeşte
Măine poate s-o izgonească şi să-şi ieie alta-n loc.
Iar odoarele ce poartă pe fruntea ei cu mândrie,
Va trebui să le-ntoarcă acei ce s-au fericit,
Cum şi-naltele palaturi căroră le-au dat protie,
În locul căsuţei noastre de unde au pribejit.
Şi atunci, ruşinată, va ajunge la pieire,
Pe aceste locuri triste, pe-aproape de-ai săi părinţi;
Şi vei vedea pe Gafiţa umblând ca o nălucire,
Pân' va cădea ca o pârgă unei zadarnice căinţi".

"Oh, vie draga mămucăi! atunci maică-sa strigară,
Şi dac-a sa căinţă va fi din suflet curat,
Oh, noi vom uita, moşnege, a sa faptă de ocară,
Silindu-ne să s-aline şi al său cuget muştrat..."
(Cine nu poate cunoaşte graiul unei maici duioase?)
"O, Doamne! zise bătrânul, dar să trăiască-i cu cale
Păcatul cu fapta bună într-un lăcaş la un loc?"

“Gândește că al ei sânge este din vinele tale”...

“Cine mă defaimă-odată eu de rudă nu-l cunosc.”

“Gafița-i a noastră hulă, însă ea-i a noastră fiică“...

“Oh! nu-mi aduce aminte de un drit ce l-au pierdut,
Căci ea ne-au prădat de cinste, fără de milă, fără de
frică

Când noi o iubeam pe dânsa mai mult decât s-au căzut.
Adu-ți aminte de ziua grozavă și de piele,
Când am aflat de-a ei fugă și-a plânge am început,
Că pătruns de-a tale lacrimi, de-a ta scârbă peste fire
Uităi șasezeci de ierne ce peste mine-au trecut;
Ș-am alergat ca un tânăr după carul ce răpise
Pe nelegiuita fiică, dar să-l ajung n-am putut;
Căci în repede sa fugă vederile îmi orbise,
Cu colbul ce ridicase pân' s-au făcut nevăzut...
Dar, în sfârșit, către sară, după multă alergare,
Când am găsit ticăloasa în al său mândru palat,
I-am cerut câteva ore să-mi dea măcar ascultare,
Gândind s-o fac să-nțeleagă c-au făcut mare păcat;
Având speranță că poate voi deștepta fapta bună,
Ce din frageda sa vârstă învățase de la noi.
Ah, dar nemulțumitoarea, cu a sa spurcată gură,
Au zis ciocoimei sale să mă-mpingă înapoi...
Și servii, cu obrăznicie ce Gafița întărtase,
Au defăimat fără de milă părul meu cest înălbit...
Deci cât au strălucit luna cu razele mângăioasă,
Am șezut pe pragul porții, rugând-o ne-ncetat
Să-i fie milă de mine și de-a sa maică duioasă.
Însă răsunetul numai ruga mea au repetat;

Iar când după miezul nopții luna se întunecară
De negurile cernite ce se ridica din vâi,
Eu mânios pe Gafița că cumplit mă defăimară
Și plângând cu de foc lacrimi acest fel o blestemai:
“Dumnezeu îmi este martor de scârbă și de necinste
Ce mi-au pricinuit fiica nevrând a mă mai vedea;
Apoi dar mă jur pe lege și pe-aceste lacrimi triste
Că fiica ce mă alungă de-acum nu este a mea.
O, Doamne, tu-i răsplătește cu a ta dreaptă urgie
Ca însumi să văd cu ochii că cumplit i-ai răsplătit,
Osândești-o făr’ de milă, umilește-i sumeția,
Ca s-ajungă cerșetoare la mine pâine cerând.
Ușa mea, ce totdeauna săracilor primitoare,
Ei numai se va închide, fără o a milui;
Ș-al meu blestem s-o ajungă la sfârșitul vieții sale,
Precum m-au ajuns la suflet fapta ce m-a necinstit...”

Acest blestem, o, Gafițo, pentru tine fu osândă,
Deși astăzi a ta maică s-o îmblânzească cercă;
Și măcar că a ei rugă, cu a tătâni-tău unită,
Către drept judecătorul ca tămâia se urcă;
Dar acum folos nu este. Căci Dumnezeu nu ascultă,
Și pământului întoarce ruga pentru fărdelege;
Așadar, fiind pe dreptul de tatăl tău osândită,
Se cade cu umilință păcătosul cap să pleci.

II

Iată viscol se stârnește, de peste munți năbușește,
Și peste pământ răstoarnă nori de omăt încărcăți,
Încât mestecănul geme, se zbuciumă, se-ndoiește,
Se rumpe și trăsning cade peste brazii dezbrinați;

Iată-ncetă și izvorul în munte să mai răsunе,
Ca când îl cuprinse moartea, val peste val înghetând;
Asemenea și șivoiul ce curgea cu regegiune,
Cu butucul rumpт de dânsul, se încleștase sleind.
Iar Gafița, leșinată pe prispa de lângă casă,
Se trezește zbuciumată de durere și de chin;
Și simte că vântul rece o pătrunse pân' la oase
Și că-i prefăcu în gheață țâțișoarele în sân.
Simțеște că coasa morții la inimă o ajunge...
Se înfioară de dânsa, și în suflet o durea!

Însă ce ticălos oare de moarte îndelung fuge?
Deci și ea, nenorocita, s-o întâmpine dorea...
Dar, iată, zări prin ușă în cuptorul din căsuță
Câțiva tăciunași pe vatră ce când și când scânteia,
Și-ndată raza speranței în sufletul ei s-ațâță;
Deci se scoală și prăvale zăpada de peste ea,
Se târâie către ușă, întinde mâna cu frică,
Se atinge de lăcașul de ea însuși pângărit...
Și iată i se năzare ca o cumplită nălucă
Muștrările și blestemul părintelui amarât;
Ochii săi se-nfiorară, se par a-l vedea în faptă,
Că au ieșit înainte-i s-o împingă ne-ndurat,
Și ca când vine la dânsa cu o mână ridicată,
Să lovească făr' de milă pe-al său copil blestemat...
Atunci ea în genunchi cade și tremurând își întinde
A sale mâini veștezite la umbra ce cunoscū.
Vrea s-o roage, dar nu poate, căci ale sale cuvinte,
Sfărmându-se de suspinuri, în lacrimi se prefăcu...
Într-acest fel totdeauna sufletele ovilite
Sunt îmbulzite de scârbă, se bântuiesc ne-ncetat,
Până ce cad ca o jertfă sfărmată și umilită,
Mai ales când pierd speranța, fiind cugetul pătat.

Iată-ncepu să mijească și a zorilor ivire,
Pe măgurile-nalbite a munților pregiurași,
Iar bătrânul adormise... și-n somnul cu răsărire
Își spunea amărăciunea sufletului pătimaș,
Curgându-i pe obraji lacrimi și gemând cu întristare;
Atunci bătrâna muiere, soția ce-l străjue,
Din somnul greu îl deșteaptă cu mâna tremurătoare
Și-l întreabă ce visară și ce prin somn băiguie.

“Femeie, bătrânul zise, ea este aici sosită,
Căci eu o văzui aieve, ea la mine se uita,
Plângând, cerând iertăciune, întru adevăr căită.
A mea fiică, draga tatii, picioarele-mi săruta,
Și eu cu posomorâre părea că-i făceam mustrare,
Că ne-au lăsat făr’ de milă, și rușine ne-au făcut;
Iar tu, sărutându-mi mâna, mă rugai să-i dau iertare.
Am iertat-o, și Gafița pe pieptul meu a căzut!
Atunci și Dumnezeu parcă, cu milă nemărginită,
De blestem o dezlegară, văzând-o pocăită“...
Spuind aceste, bătrânul își ștergea genele sale,
Și în pripă ies-afară din al său bordeieș trist,
Iese, și se poticnește de o tristă arătare,
De-o femeie jos căzută lângă pragul troienit...

“Dar se poate, el strigară, nemernică, ticăloasă,
Să te gălesc aici moartă și să nu-mi cei ajutor! ?
Au inima ta-nghețată nu ți-au spus că a mea casă
Primește și hrănește vie orice călător?”
Deci s-apropie, ridică și cunoaște... ah! pe cine?
“Ah, fiică, fiică amată, păcatul tău te-au ajuns,
Ș-al meu blestem cu cruzime întărtă cerul pe tine”...
Atunci și bătrâna maică vine cu răcnet și plâns

Strigând: “Aceasta-i Gafița, draga mamei copiliță,
Speranța vieții mele, ce la sânu-mi au crescut!”...
Și ridicând-o, bătrânii au intrat-o în căsuță,
Încălzind cu a lor piepturi trupul degerat și ud;
Ș-aștățând focul o ține tatăl pe a sale brațe,
Și iată că ea învie la pieptul tatălui său;
Dar ameteala de moarte orbindu-i ochii cu ceață,
Nu cunoaște pe-al său tată după așa leșin greu,
Și zice cu umilință: “Oricine ești, om bun, du-mă
Pe zăpada de afară, unde se cade s-aștept
Vrednica mie osândă și suflarea de pe urmă...
Ah, dar ce văd! tu ești, tată, ce mă ții strânsă la piept?
Tu ești, mamă, lângă mine? părinți plini de bunătate,
Uitat-ați a mea greșală și blestemul ce mi-ați dat?
O, maică, ce mai plângi încă fiică plină de păcate!...
O, milă! o, dragă tată! demnă sunt eu de iertat?
Demnă sunt de îndurare? vrednică-s de-a voastră milă?
Când eu să mor se cuvine... vai mie! iar să vă las...
O, soare, ce-mi era astăzi de groază a ta lumină,
Acum, văzându-mi părinții, cu drag aş fi mai rămas,
Ei mă iubesc, ei mă iartă, apoi viața mi-i dragă...
Dar ce folos când în mine simt că sângele se-ncheagă!”

“Doamne, și se poate astăzi, zise bătrâna mahnită,
Să-mi văd fiica totodată că s-au căit ș-au murit...
O, zi pentru noi cumplită! o, fiică mult ticăită!”

“Cerule, au răspuns bătrânul, pe fiică ne-au dăruit,
Deci, trăiește, o, Gafițo, și vom trăi împreună...”

“Am trăit destul în lume... Taică, lângă mine șezi,
Maică, vin, te rog, aproape, iar tu, vrednice de ură,

Pentru care eu mor astăzi... vino astăzi să mă vezi;
Vino, boier fără' de cuget, de privește a ta faptă,
Și de mine nu te teme, măcar că m-ai înșelat:
Căci orișice răsplătire a face să ți se poată,
Eu nu vreau, căci chip nu este să uit pe cel ce-am
amat...

Eu rog cerul să te ierte, să nu-ți facă răzbunare,
Și fulgerul să nu ardă pe înșelătorul meu;
Dar când vei afla vreodată de-a mea suferință mare,
Fie destul pentru mine un suspin din pieptul tău"...
Zicând aceste, ea strânge c-o mână mai de tot moartă
La inima sa pe maică, iertăciune ei cerând...
Iar cu cealaltă apucă mâna mahnitului tată,
O duce la a sa gură, o sărută suspinând,
Și prin suspin își dă duhul ușoara de minte fată.

(Răsplătirea vă-ngrozească, tinerilor desfrânați!
Iar voi, amate fete, lesne nu vă înșelați.)

CUPRINS

CÂNTECUL GAFITEI

[Traducere din V. Hugo: al XXIV-lea din
Cântecul inserării — Les chants du crépuscule]

O floare duiosă zice fluturașului ceresc,
Nu fugi, că mor;
Căci trista mea soartă este eu pe pământ să trăiesc,
Nu la cer să zbor...
Nu uita amorul nostru, neștiut de pizmașii oameni
În câmpi depărtați...
Nu uita ca tu cu mine la trup, la vâpsele sameni,

Ca când am fi frați.
Dar vai! zefirul te suflă, iar eu nu pot să mă smulg
Din negrul pământ.
Ca pân' la cer cu al meu abur, miros pe cale să-ți duc
Și rămân plângând.
Tu te duci tot pe departe, căci prea ți-i drag a pupa
Orice floare vezi.
Iar eu rămân părăsită făr-a mă putea mișca,
Chiar ca din obezi.
Tu fugi, și iar vii la mine, și iar te duci s-amăgești,
Și pe alte flori,
Dar când te întorci la mine, tot lăcrimând mă găsești,
Mai ales în zori...
Oh! la amor mai statornic de vrei ca să te deprinzi,
Și să nu mor eu,
Dă-mi aripi să zbor la tine sau tu rădăcină prinzi
Lângă trupul meu...

CUPRINS

ROMAN DIN VRANCEA ÎN ORAȘUL IAȘI

La hotarele Moldovei către Țara Muntenească,
A Vrancei munți se înalță, cu-a lor codri nepătrunși,
Ce adăpostesc păstorii de prăsilă românească,
Necorciți cu alte nații și cu legi bune deprinși.

La fire simpli, buni la fapte, cu deprinderi țărănești,
Feriți de-a Europei patimi și de cruzimi bărbărești.

Ei petrec în fericire, neavând vro iscusință,
În măgulituri viclene ce pe oameni amăgesc,
Nici ca fățarnicii care cu o față de priință,
Pe -a lor amici dezmiardă până când îi jăcuiesc,

Ce lin a lor viață cu lucrare o petrec,
Și-n facerile de bine între dânșii se întrec.

Soltuzul este domn Vrancei, a căruia palat este
O cocioabă stuhuită precum în sat toate sunt.
Deci el cu pârgarii, sfetnici, după ce trebi săvârșește,
Se întoarce iar la lucru și uită că au domnit.

Iar sățioasa mâncare acestui popul firesc
Sunt poamele, fruptul turmei și holdele ce rodesc.

Nici răzbeluri vreodată acești munți nu încruntară,
Căci aurul și răsfățul cu totul din ea lipsind,
Cei mai lacomi de prăzi oameni rareori se îndurară
Să tulbure liniștirea cestui popul prost și blând.

Iar când istoria cruntă altor nații auzim,
Și de dânsa ne e scârbă, de cruzimi ne îngrozim;

La cești români cu priință ni-i drag ochii a întoarce,
Ce întocmai ca poporul de Omir prea lăudat,
Care la marginea lumii trăia în eternă pace,
Și la care și Zefs însuși al cerului împărat,

Pe când de răzbeluri crunte se mâhnea, se supăra,
Își întorcea spre el ochii și de el se bucura.

În acești munți de-ntâmplare o tabără călătoare
Din Franța nimerise în timpul unei furtuni,
Unde sosind n-auziră răcnete îngrozitoare,
Ca a hoților de codri ce trăiesc cu prădăciuni;

Ce acolo ospetea pe nemernic primea,
Îi da lăcaș de odihnă, îl încălzea, îl hrănea.

Deci acești europeni mândri s-au mirat de ospetea
Acestor păstori cucernici, și-n glas au mărturisit:
“Ce-nsemnează învățătura și-a Europei istețime,
Dacă omul firesc este mai bun și mai fericit?”

Mai ales din toți francezii, tânăr mai civilizată,
Valter privea cu plăcere acest olat răsfățat.

Căci firea lui era blândă, la gusturi era prostatic,
Ca când pentru aceste locuri providența l-au menit:
Sprinten la alergătură, ca calul cel mai zburdat
La trup puternic și iute, la luptă nebiruit.

Iar frumusețea trecătoare ce timpul în grab' ne ia,
Deși îl împodobisă, el părea că nici știa.

El era și bun și darnic, însă fără să măgulească,
Și ochii lui rostea dulce, suflet duios și simțit,
Căci deși-n oraș trăise, însă cu viața cârpească,
Și cu-a naturii frumusețe, era mult mai mulțumit.

În sfârșit, pe acest tânăr negreșit l-ar fi ales
Mentor ca pe Telemah-Centaur, ca pe Ahiles.

Deci el de-a sale talente nicicum nu se sumește,
Și deosebit de-aceste ca un virtuos știind
Muziceștele organe, dar el în suflet simțește
Mult mai mare mulțumire zile întregi ascultând,

Când păstorii sus pe munte cu buciumele trăgea,
Și când codrii de răsunset părea că duios plângea,

Sau când hăulea păstorul tologit pe ierbușoară,
În a sa proastă telincă, doine cu mult meșteșug;
Sau secerătorul harnic când din câmpi vine-ndesară,
Celebrând prin al său cântec a țăranilor belșug.

Atunci munții, codrii, câmpii și poienele-nflorite
Îl fac să uite Europa, pe părinți ș-a sale rude.
Căci plăcându-i ceste locuri, acea climă răsfățată,
Acel popul blând, cucernic, hotărâre au făcut
Patria să-și părăsească și viața desfătăată
A orașelor Europei în care au petrecut.

Mai ales când fără' de veste ochii lui s-au încântat
De-o fecioară păstoriță, de-a ei chip neasemănat;

Pe ea o numea Florica; mersul ei cu gingășime,
Ca a tinerei mlădiță, molatici îndoitori;
Sfiala ei și blândețea și alte daruri mulțime
Se revârșea pe-a ei față cu mii de grațioși nuri,

Ochii ei slobozea raze, aci ca focul arzând,
Aci galeș ca a lunii mânăciune mângâind.

Iar când francezul pe dânsa o strângea la inimioară,
Și când fraged între dânsii se ținea îmbrățoșati,
Se părea împleticite două vergi de sălcioară,
Sau din marmură cioplite doi idoli îngemănați;

Și în așa buimăcire, ceștei line desfătăări,
Tânărul uită Europa și ale ei desfrânări.

Precum telegarul tânăr, născut liber în câmpie,
Urăște grajdul și hrana unde trăia priponit,
Rumpe căpăstrul și fuge de la ticnita sclăvie,
Fiindu-i mai de plăcere un câmp larg și înflorit.

Acolo el liber zburdă și aleargă forăind,
Și cheamă pe-a sa pereche, ce-i răspunde nechezând.

Așa și Valter francezul să rămâie hotărâse
În pustii Munți ai Vrancei, dar, din contra, un păstor,
Flăcăul Roman Frumosul, ce așa îl prenumise,
Fiu șoltuzului cucernic și prea drept judecător,

Au îndrăgit europelui și de tot s-au încântat
De a lor lucruri și podoabe, de a lor spirit civilizat.

El era frumos minune cu-al său strai simplu și curat,
Cu al său păr ca de aur, în plete lungi rășchirat,
Pe-a sa frumoasă față ca cu voal coperindu-l;
Și făr' să se încălcească, tot în valuri se undea,
Când zefirii ridicându-l și în verigi încrețindu-l
Ca o cunună de aur pe a lui piept larg cădea.

Iar în limpede izvoare uneori de se-ntâmpla
Să-și vadă ochii albaștri, părea că se rușina.

El avea mare plăcere ca artele să învețe,
Căci nime din toți păstorii pe dânsul nu-l întrecea,
Nici la fluier, nici la bucium, sau cimilituri istețe,
Nici la a mâinilor lucruri ce el iscusit făcea.

Văzând însă iscusința mâinilor europienești,
Vru să-și schimbe traiul țării pe gusturi orășănești.

Însă copacul de munte crește mereu, se înalță,
Și vârtoasa sa trupină nu se-ndoaie nici de vânt,
Cât timp vârful lui s-adapă cu roua de dimineață,
Și cât rădăcina suge sucule negrului pământ.

Dar îndată ce se mută în grădini sau în livezi,
Pierde a sa vietate și-n pripă pierind îl vezi.

Deci bătrânul său părinte, plângând cu lacrimi amare,
Îl poprește să se ducă și îi zice suspinând:
“Dragul tatei, cum se poate să te duci din a ta țară
Și să cerci străinătate, părinți și frați părăsind;

Ce poftă măgulitoare te-au răpus, te-au amăgit?
Și ce vrei, fătul meu, altă, dacă aici ești fericit?

Sau ce pot să-ți folosească meserii meșteșugoase,
Care sunt de prisos nouă prostaticilor păstori,
Și care nu pot să facă clima noastră mai frumoasă,
Nici turmele mai plodoase, nici munții mai roditori,
Nici a izvoarelor ape mai limpezi și mai cu gust,
Nici pot ca să-mi inspireze spre a te iubi mai mult?

De te-i duce, pierd speranța vieții mele ce se stinge,
Căci inima mea îmi spune că nu am să te mai văz.
Așadar, să-ți fie milă de tatăl tău când îți plânge,
Ca pân' va închide ochii tot pe lângă el să șezi”.

Dar de-a bătrânului vorbe Roman neânduplecat,
Către Iași cu europicii se gătește de plecat.

Trăsurile se înhamă și tabăra se pornește,
Bătrânul mâhnit se urcă pe colnicul cel mai nalt,

Și de acolo prin lacrimi la șleah devale privește
Fugând trăsura în care Roman s-au fost aruncat;
Dar calea intrând în codru, nime nu s-au mai văzut,
Și atunci oftând bătrânul, jos pe pământ au căzut,

Zicând: “Te-ai dus, dragul tatei! Deci Domnul să-ți
deie bine,

Și să te povățuiască ca pe un copil străin;
Și amarul vieții mele cât voi fi eu fără’ de tine,
Ție dulce să se facă și să-ți meargă tot în plin;
O, Doamne, a mele zile te rog i le dă tot lui,
Ca să nu trăiesc pe lume dacă el cu mine nu-i.

Și dacă vreodinioară va avea ca să mai vie
Romanaș flăcăul tatei, lovindu-l de mine dor,
Apoi să mai trăiesc încă, mila Domnului să fie,
Ca să-l văd încă o țără și la pieptul lui să mor”...

Acest fel grăind bătrânul, cu inima la pământ
Zace și ochii săi lacrimi ca pâraiele vărsând,

Pân’ ce a lui seminție leșinat îl ridicară,
De îl duse în a sa casă, unde din leșinul greu
Trezindu-se, cată dornic la acei ce-l împresoară,
Zicând: “Toți sunteți aice, afară de fiul meu”.

Însă fugarețul Roman de Iași se apropia
Și ochii lui se mirară, inima îi zbâcăia.

O, Doamne! ce bucurie, ce frumoasă nălucire
Simțea sălbaticul nostru când au văzut înălbind
Orașul, biserici, turnuri și ca de foc strălucirea
Coperișurilor lucii la soare pălălăind,

Când văzu strade podite și pe lângă ele curți,
Lui i s-au părut că merge pe potica dintre munți.

Și când văzu o mulțime de nații nenumărate
Șirind pe trotuare, ca furnicele pe băț,
Când văzu înhămați caii la căsuțele pe roate,
Și în magazini cristaluri chiar ca de gheață bucăți,
Și cuconițe mândruțe chiar ca niște vioarele,
Alegând cu vioșie floricele și cordele.

Iar văzând domneasca curte și parada ostășească,
Al lui sânge se aprinse de bravură strămoșească.

Așa și o piatră scumpă cât se află nămolită,
În a munților prăpăstii, îi ca un bulgăre slut;
Dar ivindu-se în lume și fiind bine cioplită,
Dacă-n mâini rele nu-ncape, se face brilant din lut.

Însă Roman uită toate îndată ce au zărit
O cucoană la fereastra unui palat strălucit.
Aceasta este Marghioala, într-o adevăr marghioală*,
Ce de fală socotește pe bărbați a-i încânta,
Fie de oricare treaptă, ea, cruda, pe toți înșeală,
Și ea pe nebuni îi place după dânsa a-i purta.

Deci ea face semn lui Roman, ce stă-n poartă înlemnit,
Și frumosul flăcău mișcă, se simte însuflețit,

Intră în palat la dânsa, și ea rîzând cercetează:
Cine este? Ce voiește? El îi spune cu suspin

---

* La moldovenii vechi, nu știu acum, o femeie șireată sau cochetă se zice că este marghioală.

Că au venit de la munte faimosul oraș să vadă,
Că ș-au lăsat părinți, rude și că se află străin.

Și apoi zice: “Dă-mi voie în curtea ta să servesc,
Să-ți fiu sclav, să-mi fii stăpână, altă simbră nu voiesc:
Prea mă rog măriei tale, mândruță cucoană dragă,
Iar eu ți-oi fi cu priință ca câinele de la oi
Și te-oi păzi cu credință. Căci sufletul meu se-mpacă,
Cât vom trăi noi pe lume, să trăim tot amândoi”.

Cucoana iarăși surăde, pe grădinar a chemat,
Și dă pe frumosul Roman ca să-i fie lui argat.
Deci de atunci în grădină sub umbra zidului rece
Munca flăcăul de munte, tânjind ca cerbul închis,
Acel care niciodată capul n-au știut să plece,
Acum măhnirea adâncă fața lui i-au fost cuprins;

Dar a sa înamorare ce sufletul îi rodea
Fluierul cu tristul sunet stăpânei sale vădea;

Căci sfiala cea firească și o tainică rușine
Îl înfiora văzând-o, ca să-i spuie ce simțea;
Dar amar de el când seara o vede pe ea că vine,
Înconjurată de tineri și când cu dâșii glumea.

Mai amar însă atunci când îi zicea uneori:
“Romane, du-te ș-adună pentru acești boieri flori”...

A sosit însă minutul unde a lui suflet mare
Nu au putut să mai rabde focul ce îl părjolea,
Nici a pieptului slăbire ce venise-n dărâmare,
Nici a trupului putere ce pe zi, pe zi scădea...

Întocmai ca crinul mândru deodată îngălbenit,
Când neînduratul vierme rădăcina i-au rănit.

Deci într-o zi el îi zice: “Aleii, zău, dragă cucoană,
Tu ești frumoasă ca ziua, la stat ca un brad gigât,
Ochii ca mura de munte, gura ca o coaptă coarnă,
La piept ești ca porumbița, și ca lebăda la gât,
Cătătura ta, cucoană, ca junghiul m-au răzbătut
Și blestemat fie ceasul în care te-am mai văzut;

Căci tu, fudulă și mândră, iar eu, un păstor din
Vrancea...

Dar noi, păstorii de munte, o dată numai iubim;
Și aceea ce ni-i dragă, orice rău măcar ne face,
Noi ne uscăm pe picioare și, iubindu-o, pierim.

Deci, te rog, mă trimite în Vrancea să mă sfârșesc,
Nefiind acum în stare pedestru să mă pornesc”.

În zadar aceste vorbe naive și cu simțire,
Căci cocheta de el râde, fiind trup nesimțitor,
Întocmai ca stâncă care de-a trăsnetului lovire
Sloboade o scânteuță ca răsul defăimător.
Deci eu las tânjind pe Roman în halul acest cumplit
Și mă-ntorc în munți la Valter, să aflu de-i fericit.

Cu dânsul mândra Florică de demult se însoțiră;
Ei trăiau ca și columbii, iubindu-se cu căldură,
Copiii lor frumoși, proaspeți chiar ca florile de munte,
Încorona a lor zile...

Iar în țintirimul Vrancei se găsesc două morminte,
Cu două cruci lângă ele de mărăciuni îmbulzite,

Întru unul era Roman, în altul al său părinte,
Ce dorind unul de altul sfârși a lor zile triste...

Iată cum tânjește
Și se osândește
A muntelui plantă,
Fiind strămutată
Din al său pământ
În parcuri pompoase,
Cu sături lutoase,
Ca într-un mormânt.
Căci de a sa țară
Tot ce-i viu sub soare
Cu dorul ei moare,
Moarte mult amară,
Și intră în pământ...

CUPRINS

CE ESTE FLUTURUL

[Tălmăcire a meditației a XXXV-a
Le papillon de Lamartine]

Primăvara să se nască, ca roza să treacă,
Pe-a zefirului aripi să înoate în văzduh,
Și pe sânul floricelei de-a se legăna să-i placă...
Hrana să-i fie lumina și a mirosului duh.
Să-și scuture tânăr încă colbul de pe aripioare
Și către cereasca boltă ca sufletețul să zboare...
Iată soarta fericită fluturașului vremelnice,
Ce seamănă cu dorința, care-astâmpăr nu găsește,
Și care le cere toate, ne iubind nimic temeinic,
Și apoi, zburând în ceruri, acolo se liniștește.

SAFO

[Tălmăcire a meditației a III-a Sapho de Lamartine]

Elegie veche*

Zorile polii munții sub care clocotea marea,
 Iar Safo tocmai pe piscul țărmlui sta în picioare;
 A Lesbosului fecioare, lângă dânsa încimpite,
 Privea sub țărături noianul de groază încremenite!
 Atunci Safo, luând lira, sună în ea cu putere
 Și cântă aceste versuri cu un glas plin de durere:

“O, grozave țărături, o, noian cumplit!

Iată, fără’ de frică aici acum șez,

Căci eu Afroditei vreau să m-oferez,

Defăimându-i templul unde am servit...

O, Posidoane puternic, cred că-mi vor fi mai plăcute

A tale ape amare decât un trai osândit.

Privește cu ce cunună mi-am împodobit eu fruntea,

Privește această frunte ce de chinuri s-au zbârcit.

Că acum îi coronată pentru a mea mormântare,

Ca când pentru a mea nuntă, sau pentru o sărbătoare.

Îmi spun că la tine, de nu m-amăgesc,

Scapă orișicine de crudul amor;

---

* Safo, faimoasă în Grecia de talentul poetic ce avea, din care cauză s-au prenumit de vechii greci a zecea muză. Ea s-au născut în Mitilini, oraș din insula Lesbos, și vergură fiind, s-au oferit de maica sa servitoare în templul Afroditei, dar ea au prihănit serviția sa, înamorându-se de tânărul, frumosul Faun, care niciodată nu au iubit-o. Deci era un eres la greci că cu nimica nu se putea lecu un tânăr sau tânără de un amor nefericit decât aruncându-se de pe un munte a Lesbosului în mare, și prin cufundare, dacă nu se ineca, scăpa de amor; această ceremonie se serba de popul, și multe luntre de pescari sta gata ca să scape pe acel ce se arunca în mare.

Îmi spun că prin tine acei ce iubesc
Uită de tot focul acel arzător.

Dar, o, Dumnezeule puternic, orice ajutor poți face,
Eu rog a tale noianuri să curme a mea suflare,
Căci trăind nu pot să aflu nicăieri liniște, pace,
Nu pot să uit pe acela ce am amat cu-nfocare;
Ce viu să-mi aflu mormântul, viu să mă îngrop în tine,
O, al mării împărate! spre pârğă mă primește,
Iar voi, fecioare din Lesbos, nu mă mai bociți pe mine,
Ci cântați, cântați prohodul morții ce mă fericește.

Dar ce gândesc oare la cele trecute!

La faimosul templu, templul Afroditei,
Unde servind însumi priveam plângând multe,
Și răsând de ele frumos cântam sântei;

Până când lângă oltaruri văzui pe Faun odată,
Și ce am simțit atunci, Doamne, eu nu pot să vă rostesc,
Acel foc, acea priință ce mă cuprinse îndată,
Încât mi-au amorțit glasul, simțeam că încremenesc,
Și mâna tremurătoare scăpă lira la pământ,
Căci nici înaintea Dafnei atât de nesimțitoare,
Mai frumos nu s-arătară a Latonii fiul sânt;
Nici dumnezeul Indiei, în vâlva sa cea mai mare,
Țiind schiptrul său de viță cu struguri împodobit,
La vederea Erigonei mai frumos n-au strălucit.

Din ora aceea eu numai la dânsul
Ne-ncetat gândeam, mă țineam de el
Și fără de sfială nu o dată am plâns,
Sub a lui ferestre oftând cătinel.

Cât îmi era de priință să-l privesc în adunare,
La luptă, sau la teatru, când în public venea
S-arunce discul departe, și să puie sub picioare
Pe luptătorii aceia ce cu dânsul se punea.

Și cu câtă mulțumire îl priveam încălecat
Pe un cal de al Eladei, fugar întocmai ca vântul,
Zburând el mai înainte la hotarul însemnat,
Și de-acolo cu cunună și cu pompă întorcându-l.
Ah! de-a lui fapte celebre sufletul meu se umplea,
Și de-aș fi putut eu șterge cu această mân-a mea

De colb, de sudori frumoasa lui față,
Eu aș fi dat orice, viața răpuneam,
Să-i fiu lui amată, și să-l țin pe brață
Măcar o minută, și mă mulțumeam.

Voi, ce nici odinioară nu mi-ați fost folositoare,
Măcar de vă numiți muze, dar în zadar v-am rugat,
Căci eu de voi insuflată de i-am fost învățătoare,
De i-am scris acele versuri mult demne de lăudat,
Versuri ce toată Elada citește cu desfătare,
Versuri ce cumplitul tartar le-ar asculta cu priință,
Dar Faun râde de ele păzind alteia credință.

Plângeți dar cu mine, din Lesbos fecioare,
Plângeți și iar plângeți, căci sunt rușinată,
Și bociți pe Safo, ce pentru el moare
Decât să trăiască de el defăimată...

Dac-a mea înamorare, ce pentru dânsul aveam,
Dacă ale mele versuri și puțină frumusețe
Ar fi putut să-mi supuie pe acela ce iubeam,
Sau la plânsul meu vrodată să fi privit cu blândețe,
Atunci nici o muritoare, și nici puterea cerească
Nu putea să-i dea viață mai celebră și mai dulce
Ca amorul meu cel fraged, ce avea să-l fericească;
Încât dumnezeii însuși i-ar fi pizmuit, pot zice,
Căci în versurile mele cântând a lui Faun nume,
Ca pe o dumnezeire l-ar fi serbat etern lumea,
Și pentru el oricând pe sante oltaruri

Ar fi ars miresme ne-ncetat, nestins,
Și pentru el oricând hărăzeam și daruri,
Ție, Afrodită, mă rugam cu plâns;
Pentru el fierbinte plângând mă rugam,
Parcelor vieții să nu-i curme viața.
Sau luându-mi lira duios le cântam,
Că adormind ele, eu să-i lungesc ața,
Și pentru el oricând și la Ionie
Mă duceam la luptă cu cei învățați,
Să câștig stâlpare mult mai scumpă mie
Decât orice schiptru unor împărați,
Căci la a lui poale eu o închinam
Și cu-a mea cunună îl încununam.

Deci multe ori umilinței am răpus a mea mândrie,
Sărutându-i pragul casei neîncetat îl rugam,
Zicându-i: “Faun amate, dacă a ta sumeție
De nedemnă mă cunoaște soț pe tine să te am,
Primește cu-ndurare ca Safo pe lângă tine
Să trăiască ca o sclavă, porunca să-ți împlinească,
Căci ce-mi pasă de-al meu nume, dacă mi-ar fi fost
mai bine,

Sub pereții casei tale pân’ voi muri să trăiesc,
Sperând că atuncea poate când mă vei vedea murind
Îți va fi milă de mine, vei crede cât te-am iubit.
Nu mă-ngrijesc de primejdii, nici de a mea slăbiciune,
Căci amorul întărește, celui gingaș dă virtute,
Așa și eu, ca o umbră țiindu-mă tot de tine,
Și pe uscat, și pe mare, și-n răzbelurile crunte,
Vedeai că nici de-a lui Aris furie eu nu mă tem,
Întorcând orice lovire era să-ți cadă pe cap.
Și-ntre moarte, și-ntre tine pieptul meu îl răpuneam;
Ah! și eram fericită să mor eu ca să te scap...

Iar din întâmplare dacă mai trăiam,
Și de la răzbel te-ntorceai trudit,
O! Faun amate, eu nici că dormeam,
Și-n al tău somn dulce te-aș fi străjuit;
Și dacă de visuri să dormi nu puteai,
Eu îmi luam lira pe a mele brațe
Și îți cântam fraged pân' ce adormeai,
Sau de-ți era voia și pân' dimineața...
Dar eu zic aceste... și plâng în zadar,
Singur numai eho suspină cu mine,
Răsunând în aer al meu plâns amar,
Căci pe Faun alta știi a-l supune..."

Plângeți dar cu mine, din Lesbos fecioare!
Plângeți și iar plângeți, căci sunt rușinată.
Căiți pe aceea ce pentru el moare
Decât să trăiască de el defăimată.

O! liră mult mângâioasă, ce prin tine m-am slăvit
O! liră ce pentru dânsul ai răsunat nu o dată,
Acum, când te văd, îmi pare că nu ești de suferit,
Căci tu îmi aduci aminte cu al tău acord îndată
De-al meu foc, de-a mea durere, cu care mă chinuiesc;
Sfarmă-te dar, ticăloaso, de-acum nu-mi trebuiești mie;
Măcar că eu Afroditei gândeam să te hărăzesc,
Dar de-acum ca și pe mine ajungă-te-a ei urgie!
Sfarme-se a tale țanduri de spumegatele maluri,
Ca să nu rămâi tu martor suferințelor ce-am tras;
Ah! de-ar putea să s-afunde sub a noianului valuri
Ș-a mea ticăloasă faimă, versurile ce-au rămas!
Ah! de-ar putea să se uite de pe pământ că trăiesc,
Și să mă pogor în tartar cu toate cele ce-am scris,

Unde arzând acele versuri ce de Faun pomenesc
Să piară cu al meu nume, ca să nu fie de răs!

Însă dacă dumnezeii, întărtați de-a lui cruzime,
L-ar îndemna ca să vie spre acest țărnm ticălos,
Să vie pe-această stâncă, unde mă despart cu lumea,
Să vadă halul meu astăzi în acest timp fioros,
Să vadă pe Safo plânsă, și că este desperată,
Stropește țărnmul cu lacrimi și suspină în zadar,
Iubindu-l încă pe dânsul, și de dânsul înșelată,
Iertându-i și necredința ce m-au chinuit amar...
Poate atunci să se-ndure văzându-mă la pieire,
Să-mi zică: Safo amată, trăiește să te iubesc...
Dar ce-am zis! pe dânsul astăzi măcar că aici nu este,
Știu că cugetul îl muștră de cele ce pățimesc;
Și în brațele aceia, pe care acum iubește,
Se-nfioară, o împinge, și vine să mă găsească,
Și vrând să m-arunc în mare, el vine să mă propească...

Ah, vine! mă cheamă! și mă mântuiește,
Oh, îi aud glasul!... ascultați, fecioare!
Un zgomot departe aud că vuiște,
Parcă despre Lesbos alergând îmi pare.
Priviți, o, fecioare! pe Faun zăresc,
Din munte la vale parcă se pogoară,
Întinzându-mi mâna... Ah! dar m-amăgesc,
Nu-i nime, și moartea iarăși mă-nfioară;
Nu s-aude altă decât vuid marea.
Plângeți dar, fecioare, pe Safo ce moare...

Deci iată că se ridică în carul său strălucit,
Cel de apoi al meu soare, se suie cu repegiune,
Se grăbește ca să-nceapă ziua mea de la sfârșit,
Primește dar, o, soare, cea de-apoi închinăciune!

Măini vei răsări tu iarăși din a mărilor noianuri,
În care mormântul jilav astăzi îmi este gătit.
Deci să rămâneți cu pace, voi, înverzitelor maluri,
Și voi, părintești lăcașuri, unde am copilărit.
Rămâi cu pace, o, Lesbos, ce ești mitoc Afroditei,
Și unde amata maică în lume m-au fost născut,
Care în pruncie încă ea oferindu-mă sânteii,
I-am fost cea-ntâi cântăreață, în templul ei am crescut.

Deci vă las, dumbrăvi frumoase, unde cereștile muze,
Când încă eram în leagăn, venea de mă dezmierda
Și cu cereasca lor miere stropind ale mele buze,
Mă insufla de-a lor genii, spiritul îmi deștepta...
Dar în zadar fu talentul ce-mi însuflețise ele,
Căci n-au putut să mă scape de nefericirea mea,
De-[a] amorului urgie, tiranul inimii mele,
Neputând să-l îmblânzească muzele ce mă iubea.
Trăind eu n-am uscat lacrimi, și acum mor tinerică...
Așa coșașul retează și tânăra floritică.

Ah! amor cumplit, eu pârga ta sunt,
Și piei timpurie ca și o mioară,
Ce păstorul pune pe-al tău oltar sânt,
Iar tu dai cuțitul cu care omoară...

Deci de veți vedea, fecioare, scumpelor mele amice,
Tiranul inimii mele, pe Faun ce am amat,
Spuneți că eu pân' la moarte nu am încetat a plânge,
Și-aruncându-mă în mare, numele i-am repetat..."
Acele zicând,
În mare s-aruncă,
De sus de pe stâncă;
Iar fecioarele se-ntoarse la Lesbos amar plângând.

CRUCELIȚA SOȚIEI MELE

[Traducere-prelucrare a meditației a XXII-a
Le crucifix de Lamartine]

O, cruceliță sântă! eu plângând te-am luat
De pe-a ei buze arse la cea de-apoi suflare;
Simbol dumnezeirei, de ea mie lăsat,
Să-mi fie mângâietoare.

Cu câte fierbinți lacrimi te spăl, o, cruceliță,
De când mi te-au dat mie, ca să te port la sân,
Așa cum te purtară amata muceniță

A boalelor cu chin!

O, Doamne, ce durere simți sufletul meu
Când preotul rostiră molitva de iertare,
Întocmai ca și maica cântând pruncului său,

Cântec de dormitare!

Atunci pe a ei frunte speranța se iviră,
Pe a soției față grații au seninat,
Și pare că și moartea ceva îngăduiră,

Al său lacom vânat.

Vântul îi clătea părul lung pân' la pământ,
Aruncând câte o viță pe palida ei față,
Precum și chiparosul își mută pe mormânt

A sa umbră măreață.

Din patul ei căzuse una din mânușițe,
Iar cealaltă gingaș pe piept o îndoia,
Și ridicând la gură draga sa cruceliță,

S-o sărute vroia.

Ea buzele gătise pentru acel sărutat...
Dar cu-acea sărutare sufletul ei zburară,
Și tocmai ca tămâia către Cel Preainalt

La cer se ridicară.
Atunci toate tăcură... iar pe a sa gură rece
Suflarea contenise, și-n pieptul amorțit,
Și pe ochii săi galeși geana vru să se plece,
Însă au țepenit...
Și eu stam lângă dânsa, de moarte îngrozit,
Nu-ndrăzneau să pun mâna pe trupul mult scump mie,
Căci cuvioasa moarte îndată s-au gătit
Lumei ce va să fie.
Eu nu-ndrăzneau, o, Doamne, dar preotul de față,
Dezlegând crucelița de la grumazul ei:
"O, fiule! îmi zice, iată a ta speranță,
Te sfătuiesc s-o iei".
O, crucelița sântă, tu prea duios dar ești,
Dar ca să mângâi dorul, acest dar îi dat ție,
Deci un etern amor în mine întărește
Către a mea soție.
Purtându-te la pieptu-mi, la inima ce arde,
Pe dânsa eu aievea și treaz, și-n somn privesc;
A mele lacrimi, însă, cu vreme te vor roade
Cu care te stropesc.
O, simbol de credință, acei ce am iubit
Pe pieptul meu ți-i locul... Deci spune-mi, cruceliță,
Ce-ți șoptea ea atuncea când te ținea lipit
La recea ei guriță?
În ore de pe urmă, când sufletul se stinse,
Când ochii ca de gheață nu mă vedeau plângând,
Și când a ei viață ca zorile se stinse,
Pe fața ei pierind.
Când moartea pe viață zbuciumă ne-ndurată,
Precum zbuciumă vântul un pom până ce-l rumpe,
Crăbindu-se cumplita, soția mea amată,

În mormânt să o surpe...
Dar, cruceliță, nu-mi spui ceea ce ți-au șoptit?
Au doar pe al său înger ruga să mijlocească,
Ca Domnul să-i primească sufletul pocăit
Și-n cer să-l locuiască?
Au doar că pentru mine atunci se ruga poate?
Acelui pus pe cruce între doi aprigi hoți
Să ierte cu-ndurare și grelele păcate
A văduvului soț:
Deci la sfârșitul vieții voi săruta și eu
Locul pe cruceliță unde-au fost a ei guriță,
Ca să se întorloace și sufletelel său
Cu-al meu din împreună.
Ah! de ar fi atuncea de patul meu aproape,
O rudă, un amic să-mi facă jurământ
Că luând de la gură-mi crucea să o îngroape
Cu mine în mormânt.
Pân' când îngerul morței, morții va învia,
Atunci eu cu copiii, cu soața mult iubită
Vom sta la judecată, fiind umbriți de ea,
De crucelița sântă.

CUPRINS

ÎNSUȘI ÎN SINGURĂTATE

Însuși în singurătate,
Strig, mă vaiet, cine-aude?
Inima mea, ticăloasa,
Mii de dureri o cuprinde.
Moarte, a mea mângâiere,
Ce zăbovești de nu vii,
Să mă mântui de durere,

Să scap de nenorocire,
De osândă-ngrozitoare,
De-o jalnică chinuire,
Nenorocire mai mare?
Numănui nu pot să spui
Duoasa mea întâmplare.
Nu găesc om cu simțire,
N-am prieten credincios
Să-i spui a mea chinuire,
Să-i spui starea ce-am ajuns,
Că sunt mort între cei vii
Și trăiesc oftând pe-ascuns.
Lacrimile-mi feresc,
Ca să nu-nțelegă nime
Că plâng și mă tânguiesc.
Aleargă, moarte, grăbești,
Dă sfârșit unei vieți
Ce cumplit se chinuiești.
Mângâierea mi-i mormântul,
Nesimțirea mi-i scăpare,
Să m-ascunză dar pământul.

CUPRINS

TÂNGUIREA

Ah, lacomă moarte, gelat mult cumplit,
Mi-ai răpit soția mult mie amată;
M-ai lăsat nemernic, în suflet rănit,
Și mi-ai dat o rană prea înveninată!

Vrând să-mi spui durerea, nu pot de suspin,
Vrând să-mi plâng soția, lacrimi mă îneacă,

Inima îmi sfarmă al durerii chin,
Și suspinuri cearcă pieptul să-mi desfacă.

Ah! cu dânsa poate pieri la un loc
Jurământuri sante, ce pe soți îi leagă,
Fragede expresii, sărutări de foc,
Care numai moartea putu să le șteargă...

Zile fericite, toate ați trecut,
Ați pierit ca umbra, v-ați stins ca o pară,
Bucuria voastră au fost un minut...
Ce acum răscumpăr cu lacrimi amare.

Cu-așa triste gânduri în lume trăiesc,
Dar, scumpă soție, eu sunt tot cu tine,
Și-n somn, și-aievea, și când mă trezesc,
Ș-al tău amat nume nu-ncetez a-l spune.

Uneori îmi pare că te văd umblând,
Îți aud și pașii, ce-i cunosc prea bine,
Te chem lângă mine, dar tu, negrăind,
Te uiți întristată... și nu vii la mine!

Tu nu vii la mine! Doar de ai uitat
Că a mele brațe au fost leagăn ție,
Unde cu priință șezând ai aflat
Dezmierdări o mie, scumpa mea soție.

Dacă mai departe, neputând răbda
Să trăiesc în lume așa zile triste,
Va veni și ora de se vor săpa
Și pe a mea groapă aceste cuvinte:

“Aici zace soțul ce se săvârși
De-amară întristare și de mahniciune,
Ce când și-au dat duhul aceste grăi:
“Amată soție, nu ești lângă mine”.

CUPRINS

EPITAFUL

Tânăra, frumoasă, soață credincioasă,
Și maică duioasă au fost cât trăi;
Și tocmai ca floarea, ce o arde boarea,
    Pe a sa mlădiță
    Căzu și pieri
    Amata Tincuță.

1834

PORUMBIȚA STINGHERĂ

În a mea liră de abanos
    Sunam odinioară
    Într-o poieniță
Încetișor și armonios;
    Și iată se pogoară
    O albă porumbiță
    Și pe lira mea se pune,
Și, în loc să-mi cânte dulce,
    Amar plânge,
    Suspină și spune
    Că-i nefericită,
    Umblând rătăcită,
Stingheră de soț, fără de care
    Ea simte că moare.

Spiritul, mișcarea de la tine vine,
Tu început nu ai, te-ncepi de la sine,
Nici că te pricepe mintea omenească,
Te afli-n tot locul, plinești lucrul tău
Și ai privighere nimic să lipsească,
Căci tu ești stăpânul, unul Dumnezeu!

Măcar să se poată omul prin ispite
Să măsoare marea, să-i găsească fundul,
Să numere colbul, stele și planete,
Dar a ta măsură nu ajunge gândul;
Omul cu-a sa minte, de-i și luminată,
Ce chiar ca o rază de sus i-au fost dată,
Să afle nu poate hotarele tale,
Căci de îndrăznește ca să te-nțeleagă,
În a ta mărire, părerile sale
Se pierd ca un abur: nimic nu încheagă.

Din haos lumină cu securitate,
Și din noian secolii ai însemnat lumii,
Căci mai înainte fu eternitate,
Tot a ta ființă, o, Domnul vechimei,
Pe sine cu sine te-nființezi, sânte,
Singur de la sine ești, preastrălucite,
Din tine lumina naște și purcede;
Cu un cuvânt numai ai făcut tărie,
În a tale faceri slava ta se vede,
Tu ai fost, ești încă, vei fi în vecie.

Mâna ta cu lanțuri pe ființi le leagă,
Le chibzuieste cursul, le miști cu măsură,
Început, sfârșitul în tine se-ncheagă.
Moartea ta viață lumii dăruiră,

Precum scânteii multe năbușește focul,
Se nasc sori din tine pe cer în tot locul,
Precum la ger iarna în ziuă senină,
Fulgi de promoroacă, scăpărând la soare,
Lucesc, scânteiază în a lui lumină,
Așa se-ntorc stele sub talpele tale.

Făclii milioane ard făr-a se trece,
Și curg în adâncuri etern luminoase,
Împlinindu-ți voia și sânta ta lege,
Și revărsând lumii raze priincioase;
Dar de-ar fi de focuri aceste candelile,
De-ar fi de topazuri cerurile pline,
De-ar arde efirul cu înflăcărare,
Or de-ar fi brilanturi pe cer presurate,
Sau luni și cometuri de foc arzătoare,
Toate către tine ca către zi noaptea!

Dacă către tine îi toată tăria,
Ca un strop în marea ce din nouri vine,
Ce dar este lumea cunoscută mie?
Mai ales eu, omul, Doamne, către tine?
Deci în oceanul cerurilor nalte,
De-ar fi lumi mulțime, mii nenumărate,
Și însutit încă să se mai plodească,
Ar fi toate ele o punctură mică,
Cutezând cu tine să se potrivească,
Apoi eu nu-s altă, decât o nimică!

Nimică! dar însă în mine lucește
A ta bunătate fără de măsură;
Fața ta în mine se închipuiește,
Ca raza de soare într-o picătură.

Nimică! dar suflet simt că am în mine,
Fără saț eu caut spre tine, stăpâne!
Mă ridic cu mintea, zbor în înălțime,
Căci sufletul știe c-al tău spirit este,
Judecă, pricepe și mă dumerește;
Că de sunt, ești și Tu singur Domn pe lume.

Tu, fiind, dai firii rang de vrednicie,
Și inima-mi spune, și cugetul încă
Mă încredințează, și îmi strigă mie
Că de ești tu, nu sunt eu de tot nimică!...
Sunt o părticică, cu drit oarecare,
A toată ființa (precum mi se pare)
În a mea planetă sunt: mijloc Ceimii,
Între trupurile pământului toate,
Și-ntre spiriturile cerurilor nalte,
Sunt ca o verigă în lanțul totimei...

Sunt încheietură luminelor cu raze,
Și sunt plăsmuirea cea mai definită,
Și sunt singur centru a tot ce viază,
Și dumnezeirii icoană smerită.
Trupul meu de țărână în praf putrezește,
Iar pe tunet mintea îl povățuiește.*
Sunt înger și vierme, sunt sclav și domn mare;
Deci de sunt atâta de cu iscusință,
De unde sunt oare nici că am știință,
Dar nici de la sine-mi nu pot fi, îmi pare.

---

* Filozoful și marele ministru al Americii libere, Veniamin Franklin, au fost acest iscoditor de a abate trăsnetul și de a-l duce cu mijlocirea magnetului la locul unde au voit să cadă. Deci iată încă o puternică dovadă cât este de minunată omeneasca minte.

Sunt a ta zidire, o, Doamne preasântă!
Sunt a ta suflare, eu, multîndurate,
Izvor al vieții, mîngăietor blînde,
Spirit ce mă-nsuflă, Domn și Împărate!
Tu fiind stăpînul, au fost a ta vrere
Să calce a morții adînc și putere
A mea muritoare debilă ființă,
Întrupîndu-ți duhul în de lut zidire,
Și vrînd ca prin moarte să viu iar la tine,
Ce ești sufletului etern locuință.

Cine te pricepe? Cine te-nțelege?
Eu știu că nu poate mintea omenească,
Nici sufletul însuși nu poate alege,
Măcar a ta umbră să închipuiască.
Și de ți se cade laudă și slavă,
Oare poate omul, o zidire slabă,
Încât se cuvine să te preamărească?
Nu-i chip, ce dar numai să-și înalțe minte
La a ta mîrire, o, nemărginite,
Și cu umilînță lacrimi să-ți jertfească!

CUPRINS

ÎNTELEPCIUNEA LUI SOLOMON

*Deșertăciunea deșertăciunilor,
toate sunt deșertăciuni.*

În tînăra floare a tinerei vîrste,
Gustăi fericirea unui amor fraged;
Dar vai! veșteziră amabila floare,
Ce-mi mîngăia ochii cu-a sa frumusețe!
Deci pierind ca visul acea fericire,
Am zis: și amorul e deșertăciune!

Când eram în vârstă am iubit răsfățul,
Am iubit averea, mă desfățam dulce;
Dar tocmai atuncea când trăiam mai bine,
Supărări, urâtul îmi amără viața;
Deci la bătrânețe m-am lăsat de toate,
Și am zis: răsfățul e deșertăciune!

Am căutat drumul să afl-adevărul,
Am vrut să știu cursul ființelor toate,
Dar este dat nouă ca să aflăm cheia
Misterului lumii pentru omenire?
Când mințile noastre sunt părere numai,
Și învățătura — o deșertăciune.

De ce se dă nouă glorie, putere.
Când n-avem putere pe a noastre soarte,
Și pe-a noastre inimi s-avem stăpânire?
Apoi suntem oare în starea aceea
S-alinăm durerea altora ce sufăr?
Deci și soarta noastră e deșertăciune!

În palaturi mândre, din chedru durate,
În grădini frumoase, verzi și răcoroase,
Pe moile brațe sirenilor mele,
Ascultam rostirea amorului fraged...
Simțeam însă ură și scârbă de viață,
Căci sufletul nostru mulțumit nu este,
Dacă el o dată se încredințază
Că și desfățarea e deșertăciune.

Nu puteam pricepe a mea mahniciune,
Și ca să-nceteze, m-am dat cu totul

Miniștrilor curții să mă măgulească;
Dar laude, pompe, obosindu-mi gustul,
Puteam să simt, oare, vreo mulțumire,
Când și lingușirea e deșertăciune?

M-am silit să aflu a omului fire,
Am aflat, vai mie! Vai de a lui soartă!
Inima lui plină de mârșave pofte,
Și de răutate fără de măsură.
Căci el dușmănește atât pe-ai săi dușmani,
Cât și pe prieteni și pe sine însuși;
Dar ș-a lui cruzime e deșertăciune.

Acolo săracul amar lăcrimează,
Aici în județe osândesc dreptatea,
Acolo cu glorie cinstesc nătărăul,
Aici pentru cel rău înflorește roza,
Celui bun răsar spini și mărăciune,
Încât pentru dânsul îi temniță lumea,
Dar și nedreptatea e deșertăciune.

Mai încolo râde și necredincioasa,
Când plânge, suspină acel ce-au amat-o,
Ea, iubind pe altul, i-au jurat credință...
Dar apoi ș-acela pe dânsa o lasă.
Și pe dânsul iarăși alta îl înșeală.
Spuneți dar, amorul nu-i deșertăciune?

Veninoși zavistnici hulesc totdeauna
Merite, talente, iar faptele bune
Sunt rău răsplătite și nesocotite.
De faceți și bine, cu rău plătesc vouă,

Căci inimi de piatră nu pot avea milă,
Dar și răutatea e deșertăciune!

Și apoi noi însuși în ticăloșie,
Trăind dorim, cerem să câștigăm multe,
Le avem, și-ndată altele mai cerem,
Așteptând să moară clironomii noștri,
Și ei iar, din contra, vor a noastră moarte,
Când și avuția e deșertăciune!

Deci pe acest luciu a mării vieții,
Ne zbugiumăm groaznic în putrede luntre,
Înotăm cu frică, prin furtuni și neguri,
Și tragem de vâsle s-ajungem la țarmuri,
Dar vântul se-ntartă, sfarmă luntrișoara,
Și-n hiola mării ne aflăm mormântul,
Apoi viața noastră nu-i deșertăciune?

Omeneasca minte este de tot oarbă,
Măcar că strămoșii ni se par filosofi,
Și măcar că însuși silim să-i ajungem.
Știința lor însă de la noi se pierde,
Și a noastră iarăși după noi se uită,
Și tot acea soartă pe urmași așteaptă,
Căci și-nvățătura e deșertăciune.

Nimică sub soare nou acum nu este,
Căci ce este astăzi au fost de când lumea.
Și mai înainte s-au vărsat mult sânge,
Și mai înainte plângea amar omul,
Și mai înainte am fost jocul soartei,
Speranței deșarte, patimelor jertfe,
Căci toate aceste sunt deșertăciune.

Împărat și sclavul, înțeleptul, timpul,
Cel fără de lege și neprihănitul,
Vor pieri ca umbra toți deopotrivă,
Și pe toți înghite tot un mormânt rece,
Căci și omenirea e deșertăciune.

Câmpul înflorește pentru om și tigrul,
Un pământ hrănește pe neânduratul,
Și pe-acel ce-ajută văduva, sărmanul,
Și tot un mușchi crește pe a lor morminte,
Căci omul și fiara tot un pământ este,
Deci și diferența e deșertăciune.

Mândria ta, vâlfa, fapte strălucite,
Monumenturi scumpe nu folosesc ție,
Căci murind te uită rudele, amicii,
Și nici vin să vadă unde ți-i mormântul,
Căci ca un vis toate sunt deșertăciune.

Dar oricât ne-nșeală lumea și chiar viața,
Noi tot vroim încă să trăim în lume,
Și cât de deșarte sunt pompele toate,
Noi le dorim însă cu mare căldură,
Făr-a ne pricepe că-s deșertăciune.

Și ce nu se cade iubim cu căldură,
Și ce nu se poate căutăm și cerem,
Chiar ca și copiii, dorim jucărele...
O, om ticăloase, vai de a ta viață!
Tu petreci în lume amăgit de patimi,
Și mori în durere, căindu-te foarte,
Negândind că lumea e deșertăciune.

Deci dar, moarte, tu ești noastra fericire,
Tu ești picătura ce-ndulcești amarul,
Și potoli furtuna chinurilor noastre!
Pe tine te-așteaptă inimi întristate,
Ce sunt înșelate de speranți deșarte,
Și mult sfâșuite de dureri cumplite.

Dar ce va fi oare după moartea noastră?
Înțelepții lumii nu pot ști aceasta,
De mormântul este finitul a toate,
Sufletul de piere ca la animale.
Sau zboară în ceruri, în lăcașuri sante?
Misterul acesta nime nu-l pătrunde.

Atotcreatorul au făcut pe vierme,
Ca pe noi, pe dânsul el îl ocrotește,
Și lui, ca și nouă, el au dat simțire,
Ca noi el se naște, ca noi își dă bleșcul (răsuflare).
Unde-i al său suflet? Ș-al tău unde este,
Omule deșarte? Simțirile-ntr-însul
Pier ca și în tine, deci ce-aștepți tu oare?*

Dar cine gândește la aceste toate?
Scumpul grămădește avuție multă,
Ca când în eternuri are să trăiască;
Cu marea se luptă speculantul lacom,
Aducând covoare de la Tir și Indii,

---

* Solomon, îndoindu-se de nemurirea sufletului, amenință oarecum că și fapta bună îi deșertăciune, și că toate în lume pier cu omul împreună; dar biserica au condamnat maximele lui netemeinice și păcătuitoare; iar eu aicea voi adăogi argumenturi că sufletul omului este nemuritor și că faptele bune sau rele a omului nu rămân fără de compensație.

Pentru desfătarea avuților trufași,
Când milionarul moare ca săracul...

Pe mișel, cel tare cumplit împilează,
Căci în mâini el are trăsnete și fulger,
Fruntea lui ajunge până sus la nori,
Tună și detună, zguduie pământul,
Cești pământești însă, demizei în grabă,
Pier ca și o umbră, se prefac în țărână.

Tinerețea este chiar ca și o roză,
Are multe grații, a ei frumusețe,
Însă ea nu este decât o nălucă,
Căci cereasca floare în pripă se trece;
Așa și fecioara moare tinerică,
Amatul ei jalnic lângă mormânt trece,
Stă câtva, se uită și se duce-n lături.

Într-acest fel toate trec într-o clipală...
Armonia dulce, a arfei acorduri
Vor muți în secolii pentru-a mea ureche,
Când în trup odată se stinge viața,
Și-n nerve se-ncheagă recele meu sânge.

Va trece lumescul răsfăț de la mine,
Vinul și nectarul Libanului dulce
Nu vor fi în stare să-mi gâdile gustul;
Bătrânețea pleacă la pământ grumazul,
Pășesc cu-ntristare spre mormântul rece...

Femei mult amate, a cărora brațe
Au fost ca un leagăn desfătării mele,

Eu vă las cu pace, așa au vrut soarta,
Amorul să trăiască etern de la mine
Și să nu-nflorească nici odinioară
Primăvara dulce pentru bătrânețe.

Iar tu, o, iubite tinere, grăbește
De culege vara florile frumoase,
Căci tânăra vârstă un dar ceresc este.
Petrece dar timpul în zăbavi plăcute,
Căci și desfătarea e a ta stihie,
Și ea migăiește tinerele zile.

Fii cu înțelepții amic bun și frate,
Și stă la ospete cu dânșii în vorbă,
Iar când vezi pe ceruri luna mângâioasă
Plutind printre stele către miez de noapte,
Du-te de te culcă în trufașe brațe,
Și cât ești pe ele uită înțelepții.

Eu îți zic: iubește însă cu măsură,
Căci sexul amabil ades ne înșeală,
Deci iubind te-nvață a deziubi iarăși...
Căci orișice patimi, feblețe, deprinderi
Trebuie să supuse omului cu minte,
Ca numai nebunii lanțul lor să-l poarte.

Iertat este nouă să căutăm chipuri
Fericirii noastre, nefăcând rău, însă,
Celui de aproape, și cu cumpătate
Să ispitim bine: ce este minciuna?
Ce este-adevărul? Căci acest fel numai
Cugetele noastre nu pot să greșească.

Nu fiți la nimică aspri peste samă,
Iertați nătărăii îngâmfăți și mândri,
Iertați neînvățații, iubitori de sine,
Și fără de mânie cu greșiții voștri,
Căci aceste fapte sunt gloria voastră,
Iar acele rele, hulă și ocară.

Iertând slăbiciunea celor cu prihane,
Vă vor iubi cei slabi cu inimi curate;
Și ce avem, oare, mai sacru în lume
Ca bunavoința a fraților noștri?
Și care om, oare, n-au căzut vreodată,
Când și înțelepții învățători lumii,
S-au luptat de patimi, s-au smintit de ele?

Și-n comun fă bine celor mai răi oameni,
Precum creatorul pe toți miluiește,
Căci laudat este ca să te iubească
Nemulțumitorii, fără s-aștepți plată
Și fără să te lauzi că le-ai făcut bine.

Omului cel mare răzbunare este
Mulțumitul cuget că au făcut bine;
El știe că răii sunt dușmani de moarte
Facerei de bine și celui cu minte.
A lor săgeți însă nu pot să rănească
Onestul său suflet, având scutar tare,
Pe înțelepciune și nepătat cuget.

Tu ascultă aceste și oftezi odată,
Și apoi uiți iarăși sfaturile mele,
Căci lumea înșeală, cugetul orbește...

Viind, însă, ora cea mai de pe urmă,
Vei gândi la mine, la a mele sfaturi...
Cu toate aceste, nu uita, amice,
Că în lume toate sunt deșertăciune!

CUPRINS

**DIALOGUL UNUI HOLTEI
CU UN BOIERENAȘ AVUT, ÎNSOȚIT
CU O CUCOANĂ DE ÎNALT NEAM**

[Traducere, de pe o adaptare în limba rusă,
a satirei **Soția de modă** a poetului polon I. Krasicki]

HOLTEIUL

Ca să te urez dă-mi voie pentru tânăra soție,
    Cu care te-ai însurat,
De neam mare și-nvățată, frumoasă cu avuție.
    Iată dar c-ai căpătat
    Ce doreai cu fierbințeală.
Mulțumește soartei tale... Și nu sunt la îndoială,
    Că nu ești fericit, frate?
    Dar tu taci și oftezi foarte.
Cauți în jos cu-ntristare, au nu ești mulțumit poate?
Ori doar a ta însurare te-au făcut să mă urăști?

ÎNSURATUL

Of, nu, eu sunt tot acela, și să nu mă osândești;
Căci fericirea mea, frate, cu totul s-au prefăcut.
Soarta îmi este a plânge holteiia ce-am pierdut.

HOLTEIUL

Deci dar și tu nu ești poate bucuros de însurare?

ÎNSURATUL

De-ai și polei otrava, dar îi tot otrăvitoare.

HOLTEIUL

Spune-ncalea, câtă zestre femeia ta au avut?

ÎNSURATUL

Of, vai mie!

Despre a ei avuție

Mai bine să fi crăpat decât să o fi văzut;

Nu zic că nu-i învățată.

Isteață și delicată,

Politicoasă.

HOLTEIUL

Apoi ce vrei altă?

ÎNSURATUL

Îi pentru alții frumoasă...

Iar eu plâng și zi și noapte a mea soartă ticăloasă,

Îmi blastăm și norocirea,

Mă jur și pe Dumnezeu,

Că o așa osândire

Nu vreau dușmanului meu.

HOLTEIUL

Dar cum de-ai căzut în cursă tu, cel atât de ferit?

ÎNSURATUL

Ursita mea cu urgie negreșit m-au prigonit
Să fiu într-o adunare de dame soiuri înalte,
Unde, văzând o fecioară, chipul ei mi-au plăcut foarte;
Ochii judecății mele amorul cel cu turbare
Orbindu-i, mă îndemnară să-ntreb și a ei plecare,
Și ea îndată se uniră cu mine să se-nsoțească...
Oh! atunci a mele zile de ce să nu se sfârșească,
Sau păzitorul meu înger pentru ce nu m-au propit
Să nu primesc orbește tocmele ce-au voit

Ea și neamurile sale?

Strămoșii noștri tocmele nu făceau la însurare,
Și petreceau înmiit,
Decât noi mai fericit;
Iar acum alt timp este,

Căci moda și etichetul în lume împărățește;
Și-aceste ceremonii pe bărbatul nătărău

Îl stăpânesc,

Îl orbesc

Și-l fac de pățește rău.

Astăzi și copiii, frate, te-nșeală cu meșteșug,

Bătrânii cu vicleșug,

De-a dreptul nu vor să meargă nici măcar un minut.

Cugetul, prieteșugul le au toate de vândut;

Și dacă ești cu avere, te pândesc să te însoare

Cu a lor fete modiste, ca să le porți în spinare...

HOLTEIUL

Dar de ce mai prelungești

Și nu vrei să-mi tâlcuiеști

De-a tale tocmele,

Ce ți-au părut grele?

ÎNSURATUL

Dacă vrei, acum îndată, cu sufletul întristat,
Ți-oi spune cu ce tocmele către socri m-am legat.

Întâia tocmeală

“Oricând cucoana la țară într-adins sau cu-amăgeală,
Sufletește sau trupește ar pătimi de vro boală,
Eu să fiu dator pentru al meu soț,
Să-i aduc din Iași pe doftorii toți.”

HOLTEIUL

Au doar din așa pricină oamenii să nu se-nsoare,
Ca să nu se bolnăvească?

ÎNSURATUL

Oh! nu le știi, frățioare.
O femeie cu capricii de multe ori pe zi moare.

A doua tocmeală

“În zodia cumpenii soarele când va ajunge,
Pe când se răcește timpul, câmpii și codrii golind,
Nesuferindu-se țara de cucoane mari atuncea,
Eu să mă aflu gătit,
Ca să las gospodăria și a ei liniște dulce,
Și la baluri și ospete la târg s-avem a ne duce.”

A treia tocmeală

“Soția mea grațioasă
Să trăiască nu cu mine, ce-n deosebită casă...
Cu pompă și răsfățare,

Ca cucoană de neam mare;
Iar eu să am a plăti
Orișicât va cheltui,
Făr-a putea bănuî.
Să aibă a da oștețe amicilor tuturor,
Și consoților lor,
De la carii să primească vizite în orice ceas.”

HOLTEIUL

Și mulți sunt acești amici carii nu-i dau ei răgaz?

ÎNSURATUL

Soția mea negreșit
Știe la număr câți sunt.

A cincea tocmeală

“În sfârșit, aici tocmeala foarte dezghiocat arată,
De dreptățile femeii când vrea ca să se despartă,
De bietul bărbat
Dacă îi scăpătat.”

La acest punct strigăi însă că nici moartea mă desparte,
Dar de-așa gogomănie au răs rudele ei toate.

Eu însă m-am atins.
Căci dracul m-au împins,
Ca pe un mire înfocat,
Și-ndatoririle mele în scris socrilor le-am dat;
Vai, însă, de-mperecherea cu o femeie de modă!...

HOLTEIUL

Dar a patrulea tocmeală?

ÎNSURATUL

Ah! să ți-o spun nu am poftă,
Și nu este de mirat,
Când ți-oi spune de-acest punct, ce de tot m-au împilat,
Ca când mi-am pus pe spinare
Un bolohan mare.

Căci după acea tocmeală sunt dator a mă supune
Amatei soției mele cu orbească plecăciune...
Iar de-a intra în voia femeii capricioase
Nu este bărbat în lume, și viață mai duioasă.
Eu însumi am pățit pozna, îndată ce m-am cununat,
Zile amare, dar ce, numai mie s-au tâmplat?
Aceasta mulți au pățit-o, mai toți ce s-au însurat
Când au fost de neam înalt femeia ce au luat.
Având a merge îndată în aurit faieton
La buna, mătușa, moșu, la tot neamul cu poclon,
Precum eu m-am zbrânduit pe strade dârdâitoare,
Le-am colindat cu mireasa cu prezenturi de preț mare;
Cheltuind făr' de cruțare, dând ospete răsfățate,
Cu zariflicuri de modă frumoase, dar scumpe foarte,
Încât într-un an de zile căzui în datorii grele.
Ah! și abia o părpără au trecut femeii mele...
"Scumpa mea, i-am zis odată, mi s-au urât adunare,
Timpul sosi ca să mergem la țară spre răsufulare.
Carete am minunate, pentru drum toate-s gătite"...

CUCOANA

Mergi, călătorie bună!
Mă mir, neghioabe bărbate, cum de ți-au trecut prin
minte,
Că eu sunt de tot nebună

Ca să mă fac de răs lumii, să mă sui într-un coșciug,
Ce îl numești tu caretă și într-însul să mă duc!
Spune, unde ai găsit-o această veche antică?
Sau poate umbla cu dânsa răposata ta bunică?
Ori nu vezi că și lacheii râd de așa hodoroabă?

Ah, moarte, vin' mai în grabă!
Decât să trăiesc cu-acela ce nu știe a trăi.
Mergi, boierule, ce stai, și nu te mai tot codi.
Caretă de modă găsește.

BĂRBATUL

Să te întreb mă îngăduiește,
Ce fel să fie?

CUCOANA

Oh, cerule! sunt datoare să-i spun și să-i tâlcuiesc
În ce anume caretă am eu să călătoresc;
Întreabă pe graf Lucescu, și el îți va spune ție
Cum are să fie;
Și ce mă superi pe mine?
Știi că am dorit să-ți cer toate, așadar, cer de la tine
Să fie caretă nouă
Într-o oară, sau mult două.

BĂRBATUL

Acum n-am bani.

CUCOANA

Mie pre puțin îmi pasă,
Cer caretă englezească, purcezi, du-te și mă lasă.
(Alerg, caretă de modă găesc și o târguiesc
În zeci mii și îndată cu sinet plătesc.)

BĂRBATUL

Careta este la scară, lacheii au gătit toate.

CUCOANA

Mă lasă acum în pace, mă aflu mahnită foarte.

BĂRBATUL

O las, și peste un minut, femeia mea ca o fiară
Mă cheamă și mă întrebă: “Este careta la scară?”
“Acum, soro, acum, dragă, voi zice și se gătește.”

CUCOANA

Acum, soro, acum dragă... aceasta ce vorbă este?
Unde ai deprins cuvinte așa groase să grăiești?
Nu știi că acum nu este de modă să le rostești,
Cum era în vremea veche și cum se vorbea odată?
Acum cine știe lumea și vorbire delicată
Nu-și poreclește cucoana numind-o “soro dragă”.
Doar de te-au deprins țărani așa cuvinte să-ți placă,
Căci ei obicnuiesc numai așa fel de vorbe groase,
Iar biata femeie rabdă ca o sclavă ticăloasă.
Dar ce taci? ce nu vorbești?

BĂRBATUL

Ce poruncești să mai zic?

CUCOANA

În careta mea să puie al meu tot calabălăc.

BĂRBATUL

(Eu pân-acum nu-nțeleg dacă sunt serv sau bărbat.)
Spune-mi la drum ce să iau, să m-apuc de încărcat?

CUCOANA

Tot ce trebuie să aibă o damă de neam înalt;
Oh! dar cât sunt de mândrită, și *mamzela* m-au lăsat,
Dar prințului Furtunatic nu te-ai dus să dai de știre
De-a mea în grabă pornire?
Dar mai ales cu *cuzinul* ce și ție ți-au plăcut?

BĂRBATUL

Ca să mă fac eu și crainic, timpul nu m-au încăput.

CUCOANA

Bârfești, mă rog dumitale, mai mult decât se cuvine.
Deci francezul meu îndată cheamă-l să vie la mine.

(*Către francez*)

Te rog, *mon aimable*¹ Jean-Jacques,
Gătiți-mă de purces, *Dieu!*² nu știu ce să fac...

BĂRBATUL

Și iată un răscol mare în casa mea s-au scornit,
După cum odinioară în Sodoma³ ce-au pierit,

De părea că biata casă

Îi cu fundu-n sus întoarsă;

Pun în caretă cățălul ce i l-au dat un iubit,
Pun și motocul cucoanei de un amic dăruit;
Acolo găvănoșele, aici șipuri, butelcuțe;
Aice pun cânărașul în aurită pușcuță,

Aici capele, bonete, crinoline și festoane;
Acolo fleacuri de modă ce trebuiesc la cucoane.
S-au suit și strălucita, adică a mea soție,
Iar pentru mine-n caretă loc n-au rămas să mai fie,
Și așa eu cu lacheii într-un furgon m-am suit,
Și m-am luat după dânsa, ca un bărbat mangosit.
Deci ajungând la moșie, chelarul ne-ntâmpinează:
“Bine-ai venit, cuconiță!” pe ea o felicitează...

CUCOANA

*Fi donc!*⁴ ce surpriză îmi face ghiujul acest făr' de
minte,

Urează ca din vechime cu ruginite cuvinte!
Cucernicul meu chelar, ca zăpada înălbit,
Strângând umerii ofta, clătind capul și zicând:
“De acum a mea odihnă, cum se vede, s-au sfârșit,
Nu știi a mea bătrânețe prin ce faptă i-au greșit”.

Așa bătrânul grăiră,

Și pe-a sa onestă față lacrimile năvăliră,
După care îmi șoptește bătrânul cu întristare:
“Boierule, vai de tine și de-a ta avere mare!”

. . . . .
Deci cucoana intră-n casă, se mânie și întrebă
Unde-i sala pentru masă.

BOIERUL

Aceasta...

CUCOANA

Nu-i nici de o treabă,
Pentr-o sută de persoane măcar aici loc nu este;
Nu, nu, eu nu sunt născută ca să trăiesc țărănește,

Mie îmi trebuie altă sală.
(Bufetciul s-au uimit auzind așa tocmeală,
Cămărășița au fugit afară,
Tânjind și ea a mea soartă amară.)
Iară eu, ca vai de mine, după dânsa mă târam...

CUCOANA

Salonul acel de baluri să mergem ca să-l vedem.

BOIERUL

Acesta-i destul de mare...

CUCOANA

Oh! îmi vine amețeală
Dac-această șură lungă dumneata o numești sală;
Căci acum nu se trăiește ca în timpul de demult...
Dar ietacul pentru mine?

BOIERUL

Eu acesta l-am avut.

CUCOANA

Dar, mă rog, a dumitale?

BOIERUL

Cu dumneata la un loc.

CUCOANA

Alei, zău, ce dobitoc!

O, *ciel!*⁵ și cum se poate
Să sufăr aceste toate!
Îți spun drept că ești neghiob, deși ești cu boierie,
Și-ți hotărâsc în sfârșit traiul nostru cum să fie.
Dacă soarta mea cea rea, și cea cu totul nedreaptă,
Au voit să ne vedem ochi la ochi câteodată,
Apoi ca să ne vedem,
Osebite odăi să avem.
Vizite vei primi în odaia dumată,
Liber, făr' de supărare.
Asemenea și eu din partea mea
Voi petrece cum voi vrea.

(Către lachei)

Oh! aduceți-mi aice acel de drum tualet,
Ca să scot și să privesc la a prințului portret,
Cât îi de cu grații, și el nu-i cu mine,
Oh, și eu fără de dânsul voi muri de mânăciune!
Și dumneata ești sminteala, nu i-au spus când am
purces,
Căci prințul să mă petreacă știu bine că ar fi mers;
Dar iată, livadă văz.

BOIERUL

Prea frumoasă de primblare.

CUCOANA

Nu cumva cu dumneata? Ah, Doamne, câte gândești!

BĂRBATUL

Îi foarte cu rânduială, și prea minunat rodește...

CUCOANA

Poame de a dumitale nime nici vrea, nici pofteste,
Pentru că mult mai gustoase s-ar putea să se găsească,
Iar la planul ei cel simplu cine poate să privească?
Căci a grădinei podoabe trebuie să fie multe,
Aici moale ca și puful, văi cu brazde așternute,

Florării mirositoare,
Dâmburi ademenitoare,

Acolo fontaluri, tocmai ca stecla preveditoare,
În care cerul albastru și copacii de pe maluri
Se prevăd ca în oglindă, palpitând pe a lui valuri,
Iar peștișorii într-însul unul pe altul s-alungă,
Și acolo pe aproape să fie frumoasă luncă;
Aici aleie umbrite, nepătrunse nici de soare
Unde turturica geme și suspină pân' ce moare,
Acolo de sub o stâncă o încântătoare zână,
Izvorând de cristal apă, focul inimii alină,
Și lângă care o grotă umbra sa făgăduiește,
Unde amorul șede cu degetul la guriță: semn că tace
și păzește;

Dar dumneata nu ești demn de-așa gusturi să ai parte,
De gustul grădinii mele... ce te mângâiește, frate,
Cu gusturi de un amor ordinar ca dumneata.
O, *Dieu*, și de ce taci fără-a mă înștiința:
Gata-i către arhitector curierul cu-o scrisoare,
Ca el să vie în grabă? și, fără' de zăbavă mare,
Să aducă meșteri, planuri pentru o curte câmpească?
Curând, îți zic, înadinsul îndată să se pornească.

.....

Deci a mea cucoană mare
Așa multe mi-au vorbit.
Că ș-acum capul mă doare
De mai că n-am nebunit.

În sfârșit, în sat la mine palat mare s-au ivit,
Dar prin gând nu mi-au trecut, când dracul s-au isprăvit,

Decât știi că l-am plătit;

Nu era zi fără de mese, artificii, bal comun,
Iar eu și ziua și noaptea alergam ca un nebun,

Și cu-aceste cheltuieli
Am făcut datorii grele.

Dar mai rău, că-mi cresc în cap
Coarne chiar ca la un țap...

Odată casa cea veche dintr-un fășic s-au aprins;
Deci eu alergam cu răcnet chemând oamenii la stins;
Mă zbuciumam și eu însumi, mă pârlream singur

stingând,

Iar fudula mea soție se trudea și ea jucând;

În casa cea nouă, balul cu clocot mare urla,

Ș-a muzicanților zgomot focul de-afară ura,

Cavalerii cu șucheta se învârtea, vălțuia,

Apoi ca calul de poștă obosind femeia mea,

S-au trântit pe o bergeră și cu un prinț șuguiu;

Tocmai atunci mă apropii și eu de ea cătinel,

Și-i șoptesc cu glas prea fraged: "O, amate suflețel!

Multe mii s-au cheltuit, mai contenește puțin,

Întreabă aceste baluri câți bani pe mine mă țin."

Dar ea parcă răsărind, cu spatele mi-au răspuns:

"Eu nu o dată ți-am spus

Că mie puțin îmi pasă, eu n-am să le răfuiesc;

Am să petrec cum îmi place și dulce să viețuiesc;

Căci tu ești boier de țară, iar eu sunt de neam înalt,

Și știi cum ne-au fost tocmeala când pe mine m-ai luat;

Deci nici un cuvânt mai mult,

Căci eu n-am gust să te-ascult."

Așadar, ale ei toane de nevoie împlinind,

Și peste vechi datorii alte nouă grămădind,

Toate satele le-am zălogit,
Ș-acum în oraș aicea cu dumneei am venit,
Ca a mea mișălătate să-și ia osânda spre plată,
Despărțindu-mă de dânsa și plătindu-i zestrea toată.
Deci cu o așa femeie neputând să mai trăiesc,
Amicilor, vă vestesc
Ca să fi luat mai bine pe sătănița din iad,
Decât femeiei de modă să mă aflu eu bărbat.

HOLTEIUL

Bine zici, dar celelalte nici se văd în adunare.

ÎNSURATUL

Apoi voi cercetați bine, făr-a vă amoreza,
De ce viță, de ce rudă este soțul ce-ți lua,
Pentru ca să nu greșiți,
Fiind de amor orbiți,
Și apoi să vă căiți.

Aceasta ne probează că femeia desfrănată,
Îi hulită de lumea toată,
Dar mișelul de bărbat,
Este bun de împrășcat.

Pe înțeleptul Solomon l-au întrebat odinioară un ministru al său, ce voia să se însoare, pe care să ieie din trei mirese ce au găsit? Căci una este de înalt neam, a doua este cu avuție și a treia săracă. Deci Solomon, fără a gândi mult, i-au răspuns: “De vei lua pe cea de neam înalt, ea îți va zice: “Scoală tu, să șed eu”; de vei lua pe cea bogată, ea îți va zice: “Taci tu, să vorbesc eu”; de vei lua pe cea săracă, ea îți va zice: “Cum îți place, așa oi face”.

PĂGÂNUL CU FIICELE SALE

[Traducere-adaptare a baladei **Gromoboi** de V. Jukovski]

Partea I

*(Dar amar de acela ce sufletu-și
vinde pe trai desfățat)*

Pe țărm lângă Nistru, apă spumegată,
 Sus pe pisc înalt,
 Fiind miez de noapte, Păgânul odată
 Stătu întristat;
 Împrejuru-i luncă deasă și băltoasă,
 Iar sub dânsul mal,
 Peste ape neguri, noaptea-ntunecoasă,
 În văi și pe deal.
 Pe-a cerului boltă negreață adincă,
 Prin munți geme vânt,
 Pădurea vuieste; iar lupul în luncă
 Tremura urlând.

Deci ridicând capul, Păgânul strigară
 Cu răcnet turbat:
 “O, soartă cumplită, soartă mult amară!
 Noroc ne-ndurat,
 De ce mi-ai dat crucea și creștinătatea,
 Și trai osândit,
 Iar altora aur și cinstele toate
 Câte au pofțit?
 N-am adăpost de hălăduință
 Și în zadar plâng...
 Destul! deci la tine cei ajutorință,
 Nistrule adânc.”

Gata să s-arunce de sus de pe stâncă,
Dar iată văzu
Ca o arătare izbucnind din luncă.
Lângă el șezu
Un bătrân cu barba țașoșă, ciudată,
Cu ochi scânteieți,
Grebănos de spate, având căngi și coadă,
Coarne și un băț.
Și scrâșnind, ridică la Păgânul strașnic
Al său băț ciotos,
Iar el cremenește de acel năprasnic
Demon fioros.
Deci Demonul zice: “Ce vrei tu a face?
Gândești să te-neci?
Nu este mai bine, mișele sărace,
La mine s-alergi?”
“Da cine ești?” strigă Păgânul cu frică
Stând înțepenit.

DEMONUL

Eu sunt patron ție; nu-ți pasă nimică,
Eu Asmodei¹ sunt.

PĂGÂNUL

Cerescule Doamne!

DEMONUL

Stai, nu face cruce
Ascultă de vrei!
Pe Dumnezeu uită... Dă-te mie aice
Și-ți voi da ce cei.

Primește sfatul care îți dau ție,
De mare folos,
Destul te-mpilară soarta cu urgie,
O, om ticălos!
Ca să scapi de chinuri, eu am chipuri multe,
Și vreau să te-ajut,
De vreme ce cerul nu vrea să te-asculte,
măcar un minut.
Eu pot să-ți dau orice, cinste și mult bine,
Și aur cât vrei,
Și voi sta cu pieptul însumi pentru tine,
Cu toți frații mei.

Pe domnul din iaduri îl pun garant ție,
Și mă jur pe el
Să-ți împlinesc toate; iar tu să-mi dai mie
Al tău suflețel!
Păgânul atuncea se cutremurără,
Trupul îi răci,
Ca să-și facă cruce, mâna ridicară...
Dar înțepeni!

DEMONUL

De ce stai pe gânduri?

PĂGÂNUL

De-a iadului chinuri
Eu mă tem cumplit.

DEMONUL

Oricum, tot ele ție cu a sale schinjuri
Îți este gătit.

Căci trăind în lume, amar pentru tine,
Fiind păcătos,
De te vei ucide, tu tot vii la mine,
O, om ticălos!
Iar creștinii voștri de spun o poveste,
Că iadul îi rău,
Cestea sunt bârfele, și-n iad bine este,
Crede, dragul meu;
Noi petrecem vesel și cu mulțumire,
Tocmai ca în rai,
Tu viind în tartar vei ști fericirea,
A nostrului trai.

Iar acum dau ție o curte domnească,
Și sclavi câți-i vra,
Boierii și domnii, vrând să te cunoască,
Te vor conjura.
Și dacă pe toate fețele frumoase,
Tu le speriei,
De-acum ele însuși vor fi bucuroase,
Să facă ce vrei;
Într-un cuvânt, orice vei pofti, îndată,
Vei avea pe loc;
Deci, iată o pungă cu bani încărcată
Îți dau spre zălog.
Și tu niciodată din ea avuție
Nu poți mântui,
Dar zece ani numai îți dau termen ție
Așa a trăi.
Iar văzând atuncea că ziua apune,
Cea de la sfârșit,
Pe la miez de noapte voi veni la tine,

Să știi negreșit!
Păgânul gândește la sfatul ce-aude,
Tot felul chitind,
Dar apoi pe aur sufletul își vinde,
Nemaiprelungind;
Și, cruntându-și mâna, cu sânge își scrie
Zapisul cerșut...
Vicleanul luându-l, plin de bucurie,
Pieri nevăzut.

Și iată om mare Păgânul ajunge.
Cu chip neafat,
Noroc, avuție deasupra lui curge,
Izvor ne-ncetat;
Ale lui palaturi, de mult aur pline,
Și răsfăț domnesc,
Iar la a lui masă vinațe străine
Nu se mai sfârșesc.
În câșligi și posturi ospețe frumoase,
Joc neconținut,
Casnicii, străinii au la dansul masă,
Pahar nesfârșit.

Toate dobândește, orișice să vază;
I se supun toți,
Îi bici boierimii, țăranilor groază,
Ca un aprig hoț;
Douăsprezece fete se răpesc de dansul
De pe la părinți,
Și nici vrea să știe de scârbă și plânsul
Acestor măhniți;
Deci într-un an ele douăsprezece fiice

Îi născură lui,
Dar el le gonește și de a lui sânge
Milă într-însul nu-i.

Însă toți sârmanii au scutar puternic,
Înger păzitor,
Ce-i adăpostește în lăcaș cucernic,
Liman scăpător;
Deci în mănăstire el le mistuiește,
Pe mume și fiice,
Unde Ziditorul etern se slăvește
Cu smerite rugi.
Sub cereasca milă, sub a ei umbrire
Fiicele trăia,
A lor frumusețe și neprihănire
Creștea și sporea.

Din frageda vârstă fecioarele blânde
S-au fost învățat
A slăvi pe Domnul, cu inimi-nfrânte
Și rugi ne-ncetat;
Abia zarea zilei se ivea pe dealuri,
Ele se scula
De aprindea candelii, smirună pe oltaruri
Și de se ruga.
Sânta liturghie cu dulce cântare
Ele o serba,
Și ale lor versuri în acele oare
Spre cer se urca.

Cu-aceste rugi sante și mumele triste
Jertfea ne-ncetat

A lor rugi smerite, lacrimi umilite,
Celui Preainalt;
O! dă-le lor, Doamne, a ta ocrotire!
(Ele se ruga).
Sântele oltaruri lor spre mântuire,
Fie voia ta!
De le lepădară cumplitul lor tată
De la sânul său,
Tu le ocrotește, și pe el iartă
De-acest păcat greu.

Dar iată, al zece an cumplit sosește,
Și mai au trecut,
Păcătosul plânge, amar se căiește,
De ce au făcut;
Primăvara dulce iar încoronează,
Văi, dealuri și munți,
Și plugarii veseli cu plugul brăzdează
Câmpii înfloriți.
Dar el, ticălosul, să vază nu poate
Cest timp aurit,
I se par cu neguri învelite toate,
Pământul negrit.

De vede pe ceruri a zorilor dungă,
Zice: “Zori, iertați!”
Dacă cântă păsări: “Iertați-mă, strigă,
Și voi din rai psalți;
Iertați! iertați! strigă, păduri liniștite.
Și voi, câmpii rodiți,
Pământești răsfațuri, tu, cer strălucite,
Și mă tânguieți!”

Apoi aducându-și de fiice aminte,
La el le-au chemat,
Socotind că cerul de-a lor rugăminte
Va fi îndurat.

Deci, iată sosiră ziua de pe urmă,
Soarele sfinți,
Luceafărul vesel noptii ca o cârmă
Pe cer se ivi,
Iată, înserează... luna strălucește
După nouri groși,
În văi, sus pe dealuri noaptea se lățește,
Și-n codrii tufoși;
Apele s-alină, dormitează toate,
Stelele clipesc,
Și că miezul noptii nu este departe,
Ele îl vestesc.

Iar Păgânul jalnic și muștrat de cuget
Crucei s-au rugat;
Și fără' de credință... vrea ca al său suflet
Să scape de iad.
Își cheamă copiii, gândind că ei poate
Vor fi ascultați.
"...Vai mie! le zice, fiici fără' de păcate,
Piei! nu mă lăsați!"
Deci ele se roagă... și Domnul aude
Tristul lor suspin.
Dar iată deodată... un somn le cuprinde,
Adorm toate lin...
O tăcere mare atunci se făcură
Ca într-un mormânt;

Se auzea numai că un corb cărcniră
    Și căinii urlând...
Iată că răsună ora miezei nopții,
    Și vânt se stârni,
Ce tulbură râul, zbuciumă pereții,
    Și colbul porni.
Iată și menuntul cel de-apoi sosește,
    Sunând întristat...
Clocotul stâmpește, din pământ zbucnește
    Drac înfricoșat!

Păgânului zice: "Cea din urmă noapte
    A ta au sosit;
Și eu după tine ca să te iau, frate,
    Iată am venit."

PĂGÂNUL

O! dă-mi, te rog, încă vade cât de mică,
    Iadule amar!

DEMONUL

S-au sfârșit termenul, eu nu pot nimică,
    Te rogi în zadar!

PĂGÂNUL

Un menunt!

DEMONUL

Ascultă, lanțul te așteaptă!

PĂGÂNUL

Oh, ce am făcut!

DEMONUL

Și racla stă gata, groapa ta săpată,
Și giulgiul cusut!

Mâini a zilei zare va vesti duință,
Toți vor suspina...
Și văzând pe masă a ta rămășiță,
Te vor căina;
Arzând făclii, candelii și tămâie multă,
Te vor prohodi!
Dar crăpând pământul, vei cădea, sărmane,
În iadul amar...
Clirosul va zice: "Pomeniște, Doamne!"
Însă în zadar...
Căci de-acum iadul va fi a ta parte,
Tu însuși ai vrut.
Mergi!... au sosit ora, iadul nu-i departe,
Căci urlând aud;
Aud că ne cheamă cu glas ca de trăsnet
Și în dinți scârșnind,
Clocotind catranul, a bicelor plesnet,
Și obezi călind!

PĂGÂNUL

Doamne, a ta milă ruga mea deștepte!...

DEMONUL

Rugi nu-ți folosesc.

PĂGANUL

Vai! măcar dă-mi voie pe bieteles fete,
Să le binecuvântezi.

Demonul la ele, ca un flămând câine
Privind, au chitit:
Cum să le răpească, spre a le răpune
Iadului cumplit?
De o așa faptă va sălta Satana
Și iadul nestins...

Deci, blânzindu-și ochii, ce ardea ca para:
“Păgâne, au zis,
Mi-i milă de tine și de a ta soartă...
Și să te scap vreau;
Însă mă ascultă! sau în iad îndată
Cu mine te iau.

Tu dă-mi sufletele a fiicelors tale,
Să te las câtva...
Și eu, înduratul, pe fieștecare,
Un an îți voi da.”

PĂGANUL

O, fiară vicleană! îmi cei și copiii?

DEMONUL

Mă-ntrebi? Deci veniți,
Trântiți păcătosul în fundul gheenii,
Și îl spârcuiți!

Deci iată, negreață de draci se iviră,
Scârșnind și urlând,
Cutremur și trăsnet groaznic se făcură,
Firea suspinând.

A iadului nămili fioroase, slute
Aduc un lanț greu
Pentru păcătosul... și cu a lor căngi crunte
Să-l apuce vreu!
Și iată căzură Păgânul de groază,
Mai mort la pământ,
Strigând: "Sunt a tale, pe mine mă lasă,
Dușmane cumplit!"
Și apoi trezește bieteale fecioare...
Zapisul s-au scris...
Satana săltează! Slava lui îi mare,
În iadul nestins!...

Partea II

(Ai prelungit chinul, Păgâne greșite,
Acum ai scăpat,
Dar amar de-acela ce suflete vinde
Pe trai desfătat.
Vei trăi în scârbă, hoțule păgâne,
Așteptând sfârșit,
Al tău pierdut suflet va avea cu tine
Răzbel mult cumplit.
Viața ta și lumea ție păcătoasă
Hulă îți va fi!
Străin între oameni și în a ta casă,
Parcă n-ai trăi.)

. . . . .

Deci măcar s-aducă vântul miros dulce,
Din câmpi înfloriți,
Și aurind luna izvorul ce curge
Codrii înverziiți,
Și vestind lăstunii cu gingașe versuri,
Că se ivesc zori,
Și zburând zefirii prin lunci și pe șesuri,
Liberi și ușori,
Și negreața nopții întocmai ca norii,
De pe cer pierind,
Turme spre pășune mergând, iar păstorii
Din bucium trăgând,

Păgânului toate, pân' și a sa casă,
Îi pare mormânt...
Și cu oțărâre el șede la masă,
La zefcuri pe gând...
Nici că se atinge de cupi spumegate,
Din care beau toți,
Căci lui se năzare, și ziua și noaptea,
Tot umbre de morți;
Ne-ncetat aude urlete, suspinuri,
Iar când toți dormeau
El fugea cu groază de-al său pat de chinuri
Și somn nu-l prindea.

Se teme de umbra codrilor nămornici
Ca de arătări,
Sau de sună clopot, de preoți cucernici
Și de-a lor cântări!
Îl umple de groază șuierul furtunii,
Nourii tăcând,

Frunzele de pică, vuietul pădurii,
Șipotul curgând.
Iar clocotind tunet pe cer când burează,
Era sperios...
Ca și când i-ar zice: “Omule, veghează,
Căci ești păcătos”.

A lui fiici amate îl înfiorează,
Când la el privea;
Fiind totdeauna blânde, mângâioase,
Dar îl pătrundea
A lor frumusețe, pe toți vioșase,
El însă-i măhnit,
Și a lor grai dulce lui îi cășunează,
Dureri îndoit.
Deci ele ca raza, ce le pria umbra,
Frumos înflorea...
În mănăstiri sânte, neștiind ce-i scârba,
Liniștit trăia.

Iar el, pângăritul!... el se oțărăște,
La fiice gândind,
Văzând nu departe că lor se gătește
Tartarul flămând,
Blastămă și strigă: “O, cumplită faptă!
O, copii iubiți!
De-o soartă amară, de chin ce v-așteaptă,
Cum să vă feriți?
În zadar frumusețea și neprihănirea
De sus vi s-au dat,
Eu v-am închis raiul fără voastră știre,
Și v-am deschis iad!...

Inimile voastre este vremea, poate,
Să simtă iubit,
Și cerul mulți tineri, și cu bune fapte,
Poate v-au merit,
Pe care văzându-i, amateilor fiice,
Îi veți îndrăgi,
Și a voastre inimi de un amor dulce
Se va amăgi...
Atunci vouă lumea va părea plăcută...
Câmpul mai frumos,
Lunca mai răcoare și că păsări cântă
Mai melodios.

Dar aceste zile atât de dorite
Nu vor mai veni,
Făclii nu vor arde la a voastre nunte,
Ce când veți muri!
În sânta biserică nu cu mirii voștri
Voi veți dănțui,
Ce cu munci cumplite, crunți vrăjmașii voștri
Ne vor schingiui,
De-a iadului demoni vom avea noi parte
Și de etern plâns;
Și eu, păcătosul, fiici nevinovate,
În iad v-am împins!”

Apoi către ceruri ochii își țintește
Și cu suflet trist
Zice: “Însuși Domnul așa ne grăiește:
Iert pe cel căit!
Și drept către mine ruga pocăinții
Se va înălța!”

Deci el, tânguitul, lăcașul duiștei
Face casa sa,
Ca tot sărăimanul, văduvă, străinul,
Să fie primit;
Pentru flămânzi, bolnavi pâinea lui și vinul
Nu este poprit.

Și ziua, și noaptea la porți păzitorii
Pândesc neclintit,
De cheamă la masă pe toți trecătorii,
Carii sunt lipsiți;
Și iată, din lume săraci se adună,
De el auzind,
Că împarte milă cu deschisă mână,
Pe toți priimind;
Bolnavii, flămânzii găesc la el hrană,
Și trai mângâios,
El împarte însă această pomană,
Gândind la Hristos.

Și-n a lui sânt nume mănăstiri, biserici
Frumoase zidi,
Aducând în ele călugări cucernici,
De sălășlui.
Și-ntr-acele sante lăcașuri frumoase,
La frații smeriți,
Săracii, nemernici, acei ce n-au casă,
Umblând rătăciți,
Au gazdă și pâine, neștiind de unde
Ceste le primesc;
Deci ei toți cu lacrimi și inimi înfrante
Pe Domnul măresc.

Păgânul și pictori iscusiți aduce,
Din târg depărtat,
Care zugrăvește răstignit pe cruce
Pe Cel Preainalt.
Sub acea icoană se închipuiră,
El cu-a sale fiici,
Și că Ziditorul de ei se îndură
Și de a lor rugii;
La acea icoană, fără a se stinge,
Candele ardea,
Și-n sânta cunună celui de pe cruce
Brilanturi lucea...

Deci și când a nopții vălul se zbârcește,
De pe cer pierind,
Iar lumina zilei încet se ivește,
Zorile roșind,
Și când iarăși sara firea dormitează,
Vuietul stâmpea,
Și-n biserică candeli abia luminează,
Cătinel clipea,
Păgânul — căitul, stând sub sânta cruce,
Plângea cu suspin,
Și rugând pe Domnul: “Amar mie, zice,
Cum să scap de chin?”

Degrad', degrad', însă, ca râul ce curge,
Din munți în văi mari,
Timpul nestând trece, și cursul lui duce,
Zile, luni și ani.
Anul unsprezece începu să treacă,
Ca umbra pieri;

Iată, cel din urmă către sfârșit pleacă,
În grab' nu va fi!
Deci glas oarecare Păgânul aude
Că strigă cumplit:
"Toate se sfârșiră! Să scapi nu ai unde,
Ora au sosit!"

Și iată, deodată cel rău... îl trânteste
În boală amar,
Încât doctori, leacuri lui nu-i folosește,
Tot îi în zadar.
Lui i se năzare gata să-l înghită,
Grozavul mormânt...
Și o nălucire neagră și mahnită,
La căpătâi stând;
Deci el din biserică se teme să iasă,
Acolo zăcea,
Și lângă icoană, tremurând de groază,
Amarnic plângea.

Vai! iată și ziua cea de-apoi sosește,
Cerul rumenind,
Și printre dumbrava, ce munții umbrește,
Raze revărsând.
Toate sunt în pace, vesele și line,
Toate se zâmbesc;
Apele ca stecle, limpezi și senine,
Abia se clătesc;
Iar zefirul mișcă frunzele ușoare,
Câmpul s-au trezit,
Din flori fluturașii sug cu poftă mare
Nectar miresmit.

Păcătosul însă întâmpină zare,
Cu suspin și plâns,
Zicând: “Prea degrabă, noapte trecătoare,
De pe cer te-ai stins!
Veniți, fiici iubite, lângă tatăl vostru,
Să-l încunjuțați,
Pe judecătorul, Ziditorul nostru,
Veniți de-l rugați!
Amar! va fi nouă noaptea viitoare,
Căci toți vom pieri...
Îndure-se, Doamne, mila ta cea mare,
Nu ne părăsi!”

Deci vin lângă tatăl fiicele lui toate,
Unde el zăcea,
A căruia oase, sub piele uscate,
Negre se vedea;
Barba încâlcită, părul lui măciucă,
Ochii încrunțați,
Cu clăbuci la gură, strigând: “Oh, ce muncă!
Piei! nu mă lăsați!...”
Fecioarele, triste, către cer ridică
Ochii lor duioși,
Toate cântând imnuri, se ruga cu frică,
Maicei lui Cristos.

Așa heruvimii ce Domnul iubește
Se roagă smerit,
Să ierte pe omul ce se pocăiește
La al său sfârșit...
Și apoi, cu ochii plini de îndurare,
Zboară, aducând

Milă și iertare celui care moare,
Pe Domnul chemând.
Deci stând lângă dânsul, când el se sfârșește,
Acești soli cerești,
Cel căit aude că glas îi șoptește:
“Mergi!... tu iertat ești...”

Întocmai aceste fecioare curate,
Pentru tatăl lor,
Se ruga să ierte ale lui păcate
Tatăl tuturor;
Iar sfârșitul Păgânul zărește,
Că nu-i depărtat;
Deci cu umilință mintea își țintește
La Cel Preainalt,
Și plângând privește lumina curată
Zilei de apoi...
Dar lui, osânditul, îi plesnesc deodată
Ochii amândoi!

Atunci el strigară: “Ziua se sfârșiră!”
Fiicele răspund:
“Zorile frumoase abia se iviră,
Într-acest minunt;
Ori nu auzi, taică, cântând ciocârlia,
Lângă a lui soț?”

PĂGANUL

Oh! aud, mâini însă... amar! și vai mie!
Vom zăce toți morți,
Căci pentru noi... astăzi soarele sfințește
Cel mai de apoi;

Iar de vedeți astăzi că câmpu-nfloreste,
Mâini nu vom fi noi!...

Și eu, pângăritul, fără de-ndurare,
Pe voi v-am răpus!...
Și nici am speranță de acum scăpare
Să avem de sus;
Nu ascultați, însă, cele ce grăiește
Un om păcătos,
Ci strigați cu toate: “Doamne, miluiește
Pe cel păcătos!”
Deci fetele, triste, nici că pricepură,
El ce au grăit,
Și zic: “Miluiește-l — toate cu o gură —
Pe omul greșit...”

PĂGÂNUL

O! fiice iubite! mie noapte-mi pare!

FIICELE

Abia este prânz;
Păstorii la șipot, de căldură mare,
Turmele și-au strâns.
Soarele aprinde, câmpul pârălește
Cu raze-nfocate.

PĂGÂNUL

Mie mi se pare c-afară vuieste
Bocet întristat.

FICELE

Abia aburește vântișor răcoare,
Dinspre munți suflând,
Abia se aude o privighetoare,
În luncă cântând!

PĂGÂNUL

O, fiice iubite! ziua luminoasă
De pe cer s-au stins!

FICELE

Soarele apune, și o ceață groasă
Pe cer s-au întins,
Și în înfocatul aer strălucește
O stea când și când,
Și pe munți, pe dealuri abia se zărește,
Codrul înnegrind!

PĂGÂNUL

O, sară steloasă! o, strălucit soare!
Ah, mai stai puțin!
Măcar că eu, orbul, să văd nu-s în stare
Al vostru senin.
O, fiice iubite, simt că noaptea este!

FICELE

Luna s-au ivit.
Și pe văi și ape noaptea dezvelește
Negrul său veșmânt;
Către sat aleargă cu învioșare

Plugarii trudiți;
Iar clopotul cheamă către privighere
Pe cei pocăiți.
Călugării cântă cu smerite glasuri
În sântul lăcaș...

PĂGANUL

Cu ei și eu, Doamne, într-aceste ceasuri,
Sunt! să nu mă lași!...
O, fiice iubite! simt că se ivește
Pe cer nouri groși.
Și viforul umflă râul și pornește
Colbul spulberos.

FIICELE

Nu vedem nimică, ruga se sfârșiră,
Dar tot ard făclii.
Luna asfințește, frații adormiră,
Toți pe la chilii.
Numai în biserică lumini luminează,
Iar în sat s-au stins;
Pe câmpii și codri roua se revarsă,
Și somn le-au cuprins!

Deci dormita toate, pân' și firea mută...
Însă semăna
Că minune mare într-acea menuntă
Se va întâmpla!
Și iată suflară... vântișor răcoare,
Dinspre răsărit,
Încât abia numai frunzele ușoare,

Sunând s-au clătit...
Și glas oarecare din cer se lăsară,
Miros aducând,
Parcă serafimii în arfe sunară,
Și imnuri cântând...

Iată și biserica încet se deschide,
Și s-au arătat
Un strălucit înger fecioarelor blânde,
Cu chip minunat.
A lui cătătură dulce, mângâioasă,
Chipul alina,
Iar pe-a lui veșminte și față frumoasă,
Raze lumina;
El stând sus în aer, cu a sa sosire,
La toți au vestit,
Că și păcătosul află mântuire
De s-au pocăit.

Însă pe fecioare frică le cuprinse,
Cruce își făcea!...
Iar frumosul oaspe... lângă patul unde
Păgânul zăcea
Vine și atinge cu a mantiei poală
Fecioarele blând,
Și ele îndată cad în aromeală,
Și adorm curând.
Apoi cu mustrare ochii își întoarce
Către păcătos.
(Și groaza pătrunde bolnavul ce zace,
Tocmai pân' la os.)
Care îl întreabă: "Cine ești tu, sânte,

Căci greu m-ai pătruns!”...
Strălucitul oaspe la a lui cuvinte,
Nimic n-au răspuns.

PĂGÂNUL

Oh! te împlânzește și, te rog, îmi spune,
De pot să scap eu!
Căci sosește ora, și vicleanul vine,
La sufletul meu!

ÎNGERUL

Tu sânta icoană cu rugi ai cinstit-o...
Și umilit plâns,
Fața ei spre tine ai închipuit-o...
Deci ea m-au trimis.

PĂGÂNUL

Ah, îngere blânde, și să scap eu oare?

ÎNGERUL

Dacă-n Domnul crezi.

PĂGÂNUL

Îndure-se Domnul și pentru fecioare...

ÎNGERUL

Să crezi, să sperezi.

Atunci el, crucindu-și mâinile negrite
Pe pieptul uscat,

Tăcu... vărsând lacrimi și rugând fierbinte
Pe Cel Preainalt;
I se zbătea sânul de suspinuri dese,
Trupul tremura,
Și din ochii jalnici, fără să înceteze,
Lacrimi râura.
Și iată începe furtună cu vuiet,
Dinspre asfințit,
Fulgerul despică noul cu tunet,
Groaznic au trăsniț;
Și tocmai deasupra bisericii sânte,
Viforul au stat,
Apoi o tăcere ca și înainte,
De sus s-au lăsat.
Ora miezii nopții nu era departe...
Iar îngerul sânt
Pe tată și fiice, ce erau culcate,
Mantia zvârlind,

Strălucindu-i ochii, își întoarce fața
Spre cerul înalt...
Atunci iarăși clocot, ce străbătea ceața,
S-au mai repetat,
Și în întuneric urlete cu vuiet
Grozav răspunzând,
Și bolta bisericii de strașnicul tunet
În două crăpând,
Iar cumplitul vifor nouri grămădește...
Deci au scăpărat,
Și iată Satana din iad izbucnește
Cu foc îmbrăcat.

În părul lui șerpilor se-ncolotocează,
    Șuieră spumând,
În ochii lui pizma vrăjmașă săltează,
    În mâini aducând
Un lanț de văpaie, cu gând ca să lege
    Pe omul greșit...
Dar văzând pe înger, el nu poate merge,
    Stă încremenit;
I s-au stins îndată mândra îngâmfare;
    Deci au întrebat:
“Puternice dușman, într-aceste oare
    Cine te-au chemat?”

ÎNGERUL

Au ajuns la Domnul a lor rugăciune!

SATANA

Dar ei sunt ai mei.

ÎNGERUL

Drept judecătorul m-au trimis pe mine,
    Să stau lângă ei.

SATANA

Păgânul amarnic... pe fiici lepădară,
    Mie mi le-au dat!

ÎNGERUL

Puterea căinței le răscumpărare,
    Și ea le-au scăpat;
Deci vor fi cu dreptii!

SATANA

Iar lui eu sunt domnul,
El zăpăsi mi-au dat.

ÎNGERUL

Așteaptă, viclene, nu osândi omul,
Căci nu-i judecat.

Și atunci alt tunet mereu se-ntărtară,
Dinspre răsărit,

Și șioi de fulger noaptea despăcară,
Pân' la asfințit.

Pe cer o văpaie de foc se lățiră,
Firea tremură

Și osia lumii de groază trăsăriră,
Morții suspină...

Satana simțește pășind Ziditorul,
Și-n iad s-au ascuns...

Iar de peste nouri drept judecătorul,
Tunând au răspuns:

“Voi judeca omul care, fiind tată,
Să vândă-ndrăzni

Neprihănit sânge, pentru care faptă
Acum va muri!”

O, cuvânt puternic! Păgânul îndată
Pe loc au murit,

S-au stins ca o pară; ca când niciodată
N-au fost, n-au trăit,

Fața lui grozavă se posomorâră,
Trupul țepeni,

Ticălosul suflet din arsa lui gură
Ca fumul pieri!

Iadul primește leșul ce pământul
Zvârlea oțărât.
(Pe el numai însă... gheena sorbindu-l,
Nu s-au mulțumit.)
Iar pentru fecioare Domnul hotărăște
Somn nemuritor...
Și sânta sa voie așa se vestește,
Cu glas tunător:
“Vor dormi în pace și fără’ de ispită,
De trai pământesc,
A lor feciorie îi făgăduită,
Mirelui ceresc.

Vor dormi în pace, secolele lumii
Trecând ca o zi,
Nu le va atinge mâna putregimei,
Și se vor trezi!
Cu frumusețe nouă ca de primăvară,
Spre trai nesfârșit,
Când voi veni însumi de a doua oară.
Precum v-am grăit...
Și atunci greșitul de eterna muncă
Va fi apărat,
Căci a lui păcate feciorească rugă
Le-au răscumpărat.”

Partea III

Iată de zi zare pe cer se ivește,
Noaptea au pierit;
Vestitorul zilei, cucoșul, trezește
Satul adormit,
Și văd toți pe fiice de somn greu cuprinse,

Păgânul zăcând,
Cu fața grozavă, genile deschise,
Cu ochii cătând,
Și cu încleștare mâinile lui strânse
Pe răcitul sân,
Iar din a lui buze se părea că iese
Vaiet și suspin.

Fecioarele, însă, dormeau ocrotite
De-aripi îngerești,
Și în somnul dulce fiind migăite,
Cu visuri cerești;
Iar pe a lor fețe nevinovăție
Lin se arăta
A lor răsufflare, ca și fecioria,
Miros revărsa;
A lor buze rumeni, ca raza frumoasă,
Părea că râdea,
Ș-a lor frumusețe era mângâioasă,
Dar foc n-aprindea...

Iată că îmbracă racla lui cu stofă,
Mormântul boltesc;
Clopotele zbiară, și cu mare pompă
Îl și prohodesc;
Bolnavii, săracii plâng cu întristare
După cel murit,
Alergând cu toții să-i dea sărutarea
Cea de la sfârșit.
Deci au închis racla... ce o primește
Mormânt fioros.
Iar clirosul zice: "Doamne, pomenește
Pe cel păcătos!"

Apoi se întoarce poporul pe-acasă,
Mâhnit și plângând...
Și iată că iese, cu cumplită groază,
Un zid din pământ
De cremene neagră, care ocolește,
Cu un chip nespus,
Mormântul, biserica, iar împrejur crește
Codru nepătruns;
În poarta de schijă stau stânci rezemate
Și dudău crescând,
Iar poporul fuge speriat departe,
Urgia văzând.

Deci aceste locuri de atunci rămase
Pustiu neumblat;
Buruianul crește, și scaiul se-ndeasă
Unde au fost sat.
Glas de om aicea nici că se răspunde,
Ce buhna țipând;
Și prin stânci și codri lupul se ascunde,
De frică urlând;
Iar printre prăpăstii puvoaiele rezezi,
Prăvălind butuci,
Curg cu clocot mare, lăsând printre lespezi
Pleavă și clăbuci.

Iar unde fusese sânta mănăstire
Celor cuvioși,
Acolo în ziduri, au sălășluire
Șerpilor veninoși;
Sub sântele bolte cântări nu răsună,
Ce când bate vânt,

Pustiul vuieste, măraçiunea sună
Pe tristul mormânt;
Alteori o piatră de se povârnează,
Din risipituri,
Grozavul ei buhnet eho repetează,
C-o sută de guri.

Pe páclosul munte abia înălbește,
Crucea pe mormânt;
Iar la miezul nopții, pe el se zărește,
Pară luminând;
Tot pe acea cruce se suie și crește,
Curpănul vânjos,
Și ziua, și noaptea pe ea străjuiește
Un corb fioros.
Pe aceste locuri triste, părăsite,
Nime nu umbla,
Pân' și păsărele făr' să se mai uite,
Cu frică zbura.

Abia miezul nopții începe să treacă,
Și corbul cârcnea...
Șopot oarecare se stârnea și, parcă,
Mormântul trăsnea...
Și ieșind dintr-însul o umbră negrită,
Lângă cruce sta!
Ochii lui, ca luna de păclă-nvălită,
Lânced se uita,
Aci, către ziduri, ea privea cu frică,
Aci, spre mormânt,
Aci, către ceruri, mâinile ridică,
Ajutor cerând.

Deci se făcea iarăși tăcere de groază,
    Și umbra pierrea,
Iar de pe-acel munte negurile groase
    Nu se mai rărea,
Căci acolo vântul măcar s-aburească,
    Nici că cuteza,
Nici a florii miros să se dezvelească,
    Ce tot mort era,
Fecioarele numai întru bucurie
    Veghea ș-aștepta
Pe Mântuitorul... dar când? nu se știe,
    Îl vor tâmpina.

Către ziuă, însă, când chicura toate,
    Negura căzând,
Când vrăjmaș se luptă zorile cu noaptea,
    Și cerul mijând,
Una din fecioare se trezi de-un sunet,
    Și singură ea,
Se pornea să-și facă hotărâțul umblet;
    Pe zid se suia,
Se uita spre stele și striga măhnită:
    “Oh, când vei veni?
Zi izbăvitoare, atât de dorită,
    Ah, nu zăbovi!”

Așa totdeauna una din fecioare,
    Săvârși pe rând,
Terminatul umblet... și cu nerăbdare,
    Ora așteptând.
După care alta, viind să o schimbe,
    Îi zicea oftând :

“Du-te, surioară, nu poți să mai umbli,
Fiind al meu rând”.
Deci ea se și duce, pe gânduri, mâhnită,
Și au adormit...
Ceealaltă așteptată, pe ziduri suită,
Ceasul fericit.

Strigând întristată: “O, dorită oară,
Pân’ când să te-aștept?
Ca Mântuitorul, ce nu se-nfioară,
Să judece drept,
Să vie, să scape-a noastră feciorie,
Și pe cel greșit,
Precum în scriptură sântul condei scrie
C-au făgăduit:
Celui ce urăște viața pământească
Și s-au pocăit,
Celui ce așteaptă viața cerească
Și stă ei gătit”.

CUPRINS

LUNTREA PE USCAT

[Traducere a uneia din **Melodiile irlandeze**
de Thomas Moore — **Privind de pe țarm**]

În zori de zi frumoasă, la țarmul unei ape,
O luntre sprinteoaară, cu pânzi subțiri și albe,
Mândru se legăna,
Și valurile line de soare poleite,
Chiar ca veșmânt de stofă pe lângă ea-ncrețite,
Frumos o prejura.

Senin deasupra cerul, sub ea ca steclă mare,
Ș-a florilor mireazmă, ș-a zefirilor boare
Gingaș o dezmierda,
Încât părea că toate i se supun, se pleacă,
Și vor ca a lor grații numaidecât să-i placă,
Iar luntrea s-alinta.

Spre sară, însă, apa de vânt cumplit gonită
Se trase de la țarmuri, și luntrea părăsită,
Ca un bătrân nemernic,
Pe lut uscat rămase, cu pânzele sfărmate,
Cu cârma prăpădită, cu coastele uscate,
Ca un butuc netrebnic.

Așa ne lucesc toate în zorile vieții,
Așa ne pare lumea în vârsta tinereții,
Dar precum steaua zilei se-ntunecă de noapte
Așa a vârstei sară vine să ne deștepte,
Că toate sunt nălucă, că toate sunt menite,
Pe om să amăgească,
Spre a uita căitul, ca luntrea făr' de minte,
Ce are să pățească.

CUPRINS

ÎNCHISUL CĂTRE UN FLUTURE CE INTRASE ÎN CASTELUL SĂU

[Traducere a poeziei **Uznik k motâl'ku,**
vletevșemu v ego temnițu de V. Jukovski]

Oh! de unde te-ai luat, spune, oaspe fluturaș,
Ce în aer locuiești, oaspe din ceruri picat!
Care zefir te-au răpit? care vânt te-au aruncat

Din efirul luminos în acest negru lăcaș?
Căci sub bolta cestui zid, unde de mult sunt închis,
Rază de zi n-au pătruns, nici măcar s-au pomenit,
În acest muced lăcaș, mormânt celor vii gătit,
De vreo bucurie glas, sau vreun mângâios vis.
Numai tu, soarta mea, știi de când aici ai sosit;
Doar la tine, fluturaș, acolo în aer sus,
Amărătul meu suspin din castelul au ajuns!
Și ai venit înapoi să vezi un nenorocit.
Vai, tristul sufletul meu, de mult aici îngropat,
În tine văd acum lumea ce l-au urgisit,
Tu speranță ai adus închisului osândit,
Și-nchisoarea, sosind noaptea, mi-ai luminat.
Spune-mi dar, spune, te rog, efirului iubit prunc,
Tot așa este frumos seninul acel ceresc?
Tot așa pe munți și câmpi floricele înfloresc?
Tot miroase roza, crinul, tot limpezi pâraie curg?
Tot suieră filomela prin lunci noaptea răsfățat?
Și zorile tot răsar vărsând rouă pe pământ?
Și vara tot este cald? și tot aburește vânt?
Căci eu vară n-am simțit de când aici am intrat;
Nici tu vei putea găsi un fir de iarbă măcar
În acest muced lăcaș, nici vei putea auzi
Alt răsunet, sau alt rost, decât și noapte și zi,
Obezile clănțâind, ș-a-nchișilor plâns amar.
Zboară dar, du-te de-aici, du-te liber în câmpii,
Fugi de-acest negru noian, adânc și întunecos,
Grăbind vara să-ți petreci în seninul luminos,
Căci tu o vară trăiești ș-apoi nu ai să mai fii.
Fugi, fluture fericit, du-te, pentru Dumnezeu,
Du-te de zboară prin lunci, prin grădini și prin livezi,
Căci ghirlandele de flori sunt ale tale obezi,

Iar cerescul orizon — iubitul, castelul tău;
    Fugi, oaspe vesel al meu, oaspe sprinten de aripi,
    Du-te, zburdă în efir, sau zboară pe flori săltând,
    Și poate vei întâlni o maică tristă plângând,
    Și cu ea doi copilași rătăcindu-se pe câmpi.
Oh, să mângâi de-ai putea a lor suflet întristat!
Oh, să grăiești de-ai putea cu dânșii, ce mă bocesc,
Să le spui că de trăiesc, numai pentru ei trăiesc;
Dar tu nu poți să grăiești, căci firea rost nu ți-au dat;
    Deci măcar să îngăimezi cu-a tale aripi pestriți,
    Pe dragii mei băieți, zburând tot încetșor,
    Ca când ai vrea să fii prins de mici mânuțele lor,
    Și fluturând printre flori și pe câmpii înverziți,
Să mi-i tot ademenești, cu ei să te tot alungi,
Și spre-acest castel să zbori unde eu mă osândesc,
Și poate și maica lor, la care mor când gândesc,
Luându-se după ei, cu toți să vie atunci.
    Ei scăparea mea pot fi ca niște îngeri de cer...
    Căci cu ruga cei sărmani și pe Domnul împlânzesc;
    Și plânsul lor sfarmă uși, obezile risipesc...
    Inima să moaie pot a crudului temnicer.
Și să mă scape de-aici, ah! lumina să mai văz,
Să văd soarele frumos, să-mi văd țara ce doresc,
Să văd munții, să văd câmpii și lăcașul strămoșesc,
Și pe nevastă, copii la piept să îmbrățișez;
    Dar vai, ce am făcut eu! Din obezi am scuturat,
    Și de-a lor sunet grozav, gingașul meu fluturaș
    Speriat au pribegit din acest negru lăcaș,
    Strigăi: oh! așteaptă, stă! dar el la cer au zburat!

HĂULITUL ÎNCHISULUI

[Traducere-prelucrare a poeziei **Uznik** de M. Lermontov]

Oh! deschideți-mi prinsoarea,
Ca să văd seninul soare,
Ș-al soției boi frumos,
Și calul meu cel comos.

Atunci pe amata soață
Am s-o strâng la piept în brațe,
Ș-apoi să m-arunc pe cal,
Și să zbor pe văi și deal.

Dar vai! ușa la-nchisoare
Îi cu zăvor gros și tare,
Și nevasta lăcrimează,
Nesperând să mă mai vază.

Ș-al meu slobod cal nechează,
Zburdă pe câmp, se-ncordează,
Iar eu plâng neâncetat,
Căci de viu sunt îngropat.

OMUL ȘI CERUL

Iată se urcă luna în carul de lumină,
Pe albăstrie boltă a cerului senin,
Razele ei sunt blânde, lumina ei îi lină,
Ea mângâie ș-alină al omului suspin.

Și-i zice: "O, ființă mizeră, pieritoare,
Ce ești o jucărie lumeștilor furtuni,

Nu mai gândi zadarnic la cele viitoare,
Nici la cele trecute, căci sunt deșertăciuni.

A ta viață scurtă, lumea te-amăgește,
Și tu treci ca o floare, a primăverii fiică,
Ș-a mea lumină astăzi pe frunte de-ți sclipește,
Iar mâine pe mormântu-ți lănced și galeș pică.

Numai pe etern cerul stelele lin săltează,
Surâd ca ochii veseli și etern luminează.

Vezi balul cest faimos ce ca un vis trecură,
Căci jucăușii sprinteni au obosit, s-au dus,
Muzica, răsuri, vorbe încet-încet tăcură,
Luminile prin lustre pe rând s-au stins.

Și vezi cum se lățește tăcerea, trist, adâncă,
În sala întru care nu-ncăpea săltători;
Ea au rămas deșartă, și numai se văd încă,
Căzute de la dame, pe jos, câteva flori.

Așa repede timpul și făr' de îndurare,
Trece și vă răpește tot ceea ce iubiți,
Și nu vrea să vă lase o umbră oarecare,
De fericirea voastră în lume cât trăiți.

Numai pe etern cerul stelele tot săltează,
Surâd ca ochii veseli și etern luminează.

Oh! vezi pe bieții oameni cum cer cu ne-ncetare,
Cum doresc să trăiască un secol de-ar putea,
Cum cer noroc, avere, pompe și desfătare,
Cum cer acelea toate ce trec fără să stea!

Oh! vezi pe amorezul cum cere să-l iubească
A sa amorezată statornic, neschimbat,
Vedeți pe părinți, maice cum doresc să trăiască
În toată fericirea a lor fii ne-ncetat!

Vedeți eroi, filosofi, poeți, artiști mulțime,
De ce furtuni și chinuri etern se bântuiesc,
Cum doresc nemurirea faimosului lor nume,
Când ne-nvățații barbari cu pizmă îi hulesc.

Numai pe cer nu-i pizmă; acolo toate-s line,
Și el nu se pătează de nouri și furtune.

Iată și ținterimul, orașul celor morți,
Unde speranță, frumsețe și tot ce naște firea
Sunt vălătuc împinse în largile lui porți
De moartea ne-ndurată, făr' de milostivire.

Deci un mormânt deschide și-ntr-însul scormolește,
Ș-atunci, de poți, ghicește al cui fu cel mormânt,
Dar nu ghicești nimică, apoi te dumerește,
Că tot ce dorim, cerem pământ și țărână sunt.

Vezi monumentul cela al unui om faimos,
Pe-a sa frunte măreață era scrisă mândrie,
Ș-acum într-însa roade vierme nesățios,
Căci lut au fost acela ce trăia în trufie.

Iar cerul etern este, numai pe el îi pace;
Și luna printre stele se urcă lin și tace.

Dar iată că și luna sfârșește a sa cale,
Dar ea surăde încă, când se revarsă zori,

Și tot încă se uită către pământ cu jale,
Ca când zice adio bieților muritori.

Misterioasa lampă a unei alte sfere!
De ce nu pot eu, oare, eu, slabul muritor,
Să zbor pe-a tale raze de la pământ spre stele,
Unde-i viața noastră un vis netrecător?...

Oh, ia-mă și mă soarbe în ale tale raze,
Să lunec ca o umbră peste înalții munți,
Pân-unde clipesc stele ca ochii ce veghează,
Pân-unde zboară îngeri cu aripi și ochi mulți...

Dar tu nu ascuți, lună, sumeaț-a mea dorință,
Îți strângi a tale raze de peste munți și măguri,
Și-n zori tu fugi palidă, cu mare sârguință,
Smerită ca mireasa, și te împlânți în neguri.

Atunci stele, luceferi se sting delaolaltă,
Și cerul ca cristalul rămâne făr' de pată,
Căci tot ce naște firea sau ticălosul om,
Ca roua piere de soare, ca visul după somn...

CUPRINS

OMUL ȘI PĂMÂNTUL

Într-o zi de vară eu trist mă aflam foarte,
Trupește, sufletește de suferiri și chinuri;
Și am ieșit din casă, m-am dus făr-a ști unde,
În codrii singuratici cătându-mi liniștirea;
Acolo cu mirare priveam frumseța lumii...

Pe cer, unde și unde, plutea ca de puf nouri,
Și repede ca umbra trecând pierea în aer,

Și se limpezea cerul ca de cristal oglindă,
Iar strălucitul soare, înconjurat de raze,
Ca tron dumnezeirei sta pe cerească boltă,
Ca ochiul ce nu doarme celui ce zidi lumea,
Priveghind peste fire, și revărsând belșugul.

În codru filomela serba ziua frumoasă
Cu foarte dulci melodii, iar păstorescul fluier
Răsuna cu-ntristare, când și când, de departe.
Uimit de așa scenă a firii liniștite,
Am căzut pe genunchii-mi pe pajiște-nflorită
Unei poiene rotunde, de arbori pregiurată,
Și acolo, pe gânduri, uitându-mă pe sine,
Uitam și pe-ai mei casnici, ca când pierdusem mintea.

Și iată că un șopot, ce din pământ ieșiră,
Mi-au încântat auzul, ca și glasul iubirii,
M-au răzbătut în suflet și chiar ca o făclie
Mi-au luminat și calea vieții fericite,
Zicând cu mângâiere acel glas de minune:

“Copilul meu! fiul meu! vrei să ai cunoștință
Cu mine, a ta rudă acea mai de aproape?
Căci te-am purtat în sânu-mi pe când nu te născuseși,
Și mie prea mi-i milă de a ta mahniciune.

Deci trup din trupul meu fiind, tu ai dreptate,
Să știi cu de-amănuntul și de a mea ființă;
Căci voi numai la lume priviți cu îngâmfare,
Ca când ar fi eternă a voastră moștenire,

Iar la pământul negru, ce-l călcați în picioare,
Priviți cu defăimare, ca la o mârșăvie;

Eu ți-oi spune misterul, ca el să-ți fie armă,
Ție și altor oameni ce moartea înfioară,
Când n-aveți fapte bune,

Ascultă dar, amice:

“Acum sunt multe secolii, dar să le număr nu pot,
Când Atotziditorul m-au plăsmuit din haos
Și a sa sacră voie mi-au pus îndatorire,
Ca eu să fiu dospeala a totul ce viază,
Și-n mine să se-ntoarcă spre a renaște iarăși.

Deci eu printre planete rotindu-mă cu vâlfă,
Și răspândind din sine-mi o vlagă crescătoare,
Mi-am învelit tot trupul cu vlăstări și verdeață,
Și tot ce este astăzi cu suflet și viață,
Și ca duioasă maică îmi hrănesc toți copiii;

Dar nemulțumitorii nu pot să înțeleagă
Pe a lor născătoare și oameni făr’ de cuget,
Mă spurcă, mă încruntă cu-a fraților lor sânge,
Și apoi mor ca tigrii, cugetul nemustrându-i,
Și mistuiesc în mine afurisite oase”...

. . . . .
Aici glasul cest dulce, ce îmi șoptea pământul
Și-mi încânta simțirea, se curmă de suspinuri...
Dar mai apoi îmi zice: “Spune bieților oameni
Să-și podobească viața cu fapte onorate,
Spune să se iubească frățește între dânșii,
Căci pe cel de aproape cine iubeste-n lume
Porunca împlinește acea dumnezeiască,
Iar eu ale lui zile le voi umple de bine,
Dându-i belșug, avere din sânurile mele;
Și a lui rămășiță cu drag o voi ascunde
În sine-mi ca o maică mormântul podobindu-i

Cu flori mirositoare; și etern a lor suflet
Ca pruncul neculpabil va locui în ceruri.
Dar celor fără' de lege, ce nu vor să m-asculte,
Le voi vesti sfârșitul cu groaznice furtune.

. . . . .
Deci tu la nevoi grele pe pieptul meu te culcă,
Căci nu găsești în lume alt pat mai de odihnă;
Eu să-ndulcesc pot numai amarul vieții voastre,
Eu sunt sticla de balsam pentru sufletești rane,
În mine de somn dulce veți adormi ca pruncii,
În mine se alină omul cu fapte bune.”

Aceste sfaturi blânde maicei noastre pământul
Le-am spus la ai mei casnici, și ei cu umilință
Ascultând, le crezură...
Iar oameni fără' de cuget zicea cu sumeție,
Că lumea răsfățată pentru om se făcură,
Nu pentru pământ omul. Deci el orice pofteste,
Poate să întreprindă pentru-a sa fericire,
Iar ce zice pământul sunt fabule și bârfele.

Așa răspunde omul acel fără de lege,
Căci el n-au văzut încă cât de lin moare dreptul
Și cât de grozav moare acel cu fapte rele.

CUPRINS

BĂTRÂNEȚILE

[Tălmăcire liberă a poeziei **I skucino i grustno**
de M. Lermontov]

Tinerețe ce-ai trecut,
De ce nu pot să te uit?
Căci dorul tău este chin,
Ca după miere venin.

Tânjesc și sunt mâhnit, nu am cui să dau mâna,
La a mea bătrânețe, când sufletul tânjește;
El în zadar dorește, dorește totdeauna,
Iar vârsta tinereții trece, se vestejește.

De am iubit vremelnic... păcat de a mea muncă,
Etern iar nu se poate,
Și de privesc la sine-mi, ce-au fost, au fost nălucă,
Necazuri, bucurie ca umbra trecu toate.

Iar sentimente ce sunt, cu-a lor dulci suferire?
Și ce este viața? Când judec cu răceală
Și mă uit împrejur-mi, văd numai amăgire
Sau o glumă de șagă, ce pe toți ne înșeală.

CUPRINS

PENTRU SĂRACI

[Traducere a poeziei **Pour les pauvres** de V. Hugo]

*Cine dă săracului pe Domnul
împrumută.*

Evangelistul

*Precum soarele, picând pe marea
înghețată, ar topi-o, întocmai pică-
tura milosteniei, căzând pe grăma-
da păcatelor, le risipește.*

Sf. Ioan Gură-de-Aur

Când iarna petreceți bine voi, avuților slăviți,
Când dați baluri strălucite, mii de lumini aprinzând,
Când în a voastre palaturi cu îngâmfare priviți,
Cristaluri, oglinzi, faiansuri, raze de foc slobozind,

Policandrele și lampe ca cometeii arzători,
Și pe-a salelor parcheturi sprintenii dănțuitori,

Când un sunet ca de aur vă vestește mângâios
A oarelor răsulare ce trec făr' să le simțiți,
Ah! gândiți măcar o dată la săracul stremțuros,
Ce poate la poarta voastră, cu ochii plânși și oviliți,
Au stătut ca să privească al vostru strălucit trai
Prin largile voastre geamuri, ca la suflete în rai.

Gândiți că săracul șede acolo pe-nghețați grunți,
Și muierea lui, copiii îl așteaptă tremurând,
Să le-aducă lemne, pâine, și dacă vreți să mai știți,
Acel sărac poate are o maică de mult zăcând,
Gândiți că săracul zice: "Mult are un singur om,
Copiii lor sătui, veseli, îi se zâmbesc și în somn.

Palatul lui strălucește, iar în bordeieșul meu
Nu țiu minte vreodată lumină să fi aprins,
Unde întru întuneric și aerul cel mai rău,
Aud oftatul femeii, a golilor copii plânși,
Și al bieteii mume gemăt cerându-mi cu glas duios
Să o îngrop, ca să scape de al său trai ticălos".

Dumnezeu aruncă soarte pentru oameni pe pământ,
Unii încujbați sub sarcini de nevoi amar trăiesc,
Alții cu averi mulțime, și trăiesc tot adunând,
Și trăiesc în îmbuibare, iar la săraci nu gândesc,
Ca când legea firii zice: cei avuți fiți fericiți,
Iar voi, săracilor, plângeți și pe avuți pizmuiți!

Această ciudă și pizmă ne-npăcată la săraci
Clocește în a lor inimi, dar cer milă umilit...

O, avutule vremelnic, milostenie să faci,
Ca la deznădăjduire săracul nenorocit
Sufletul să nu-și răpuie, făcându-se prădător,
Iar tu să-ți pierzi avuția fără a fi miluitor.

Mizericordiei sante și săracii sunt plecați,
Ea-i mumă unde norocul îi ca o maștihă rea,
Ea ridică, sprijinește pe cei în țărână călcați;
Ea pe săraci cu-al său lapte de-a pururea satură,
Ea-i îndurată, ca Domnul, tot pe calea lui au mers,
Căci zice: “Mâncați-mi trupul, beți sângele meu ce vărs”.

Deci îndurarea să fie avuților norociți,
Care de pe voi să smulgă cu-al său blând și darnic braț,
Mărgăritar, pietre scumpe cu care vă-mpodobiți,
Haine neprețuite în care vă îngâmfăți,
Spre a sătura cu ele mii de mii de ticăloși,
Și cu Domnul să vă-mpace dacă sunteți păcătoși.

Avuților, dați pomană, că ea este lucru sânt,
Întocmai ca liturgia, și vai de cel ce-au văzut
Făr’ de milă pe sărmanul zbuciumat iarna de vânt,
Pe bătrânul slab și bolnav lângă scara sa căzut,
Cătând fărmaturi de pâine și lingându-le de jos...
Dinspre avutul acesta Domnul fața și-au întors.

Deci dați Domnului pomană, că vă va da înmiit,
Vă va da frumoase fiice, vă va da înțelepți fii,
Vă va îmbelșuga câmpul, vă va da pomăt rodit,
Vă va îndulci și poama roditelor voastre vii,
Iar noaptea în somnul vostru îngerii vă vor păzi,
Și cu dânșii veți petrece în vis pân’ vă veți trezi.

Dați pomană, că pământul în grab' vă va înghiți,
Și averea adunată cu necaz și cu sudori
Pe dată ce-nchideți ochii de voi se va despărți...
Iar pomana veți afla-o în a cerului comori.
Dați, ca să zică săracii: "Lui este milă de noi"
Și să vă privească balul neavând pizmă pe voi.

Oh! dați, căci și Domnul însuși pentru noi s-au
răstignit,
Să dați! ca și de răi oameni voi să nu fiți clevețiți,
Să dați! ca și traiul vostru să vă fie mai ticnit,
Să dați! ca ora din urmă să vă afle liniștiți,
Căci pentru cel cu păcate a ticăloșilor rugă
În cer puternică este ca acea mai sacră pârgă.

CUPRINS

OMUL ONEST

Eu nu cer noroc, mărire, de care stă îngâmfat
Cel ce trăiește în bine de când ochii au deschis;
Căci eu, ca frunza uscată de vântul soartei purtat,
Mă duc, zbor fără-încetare oriîncotro sunt împins,

Dar cer amic de credință, să-mi priască, să-l iubesc,
Și nu pot găsi un suflet să-nțeleagă pe al meu,
Și în loc de mângâiere, între oameni ce găsesc?
Dușmani ce fără' să mă știe se bucură când plâng eu.

Așadar, eu de la oameni nu am ce mai aștepta...
Căci omul onest îi mândru, nu știe a se pleca,
Aud că-n pustii codri omul bun se liniștește...
Dar eu zic că-n mormânt numai acel bun se odihnește.

STEJARUL SINGURATIC

Pe un șes neted, ce dezvelește
Pajiște vie cu mii de flori,
Pe care crește și înverzește
Un stejar mândru mai pân' la nori,

Dar el e singur, tovarăș n-are
Nenorocosul ca vai de el!!!
Chiar ca recrutul, ce cu-ntristare,
Păzind la strajă, stă singurel.

Când vara soare tot câmpul arde,
Supt stejar umbră, pajiște, flori,
Dar supt el n-are cine să cate
Repaos, tică, zefiri, răcori.

De năpădește vifor vreodată
Pe călătorul cel rătăcit,
El tot aiurea adăpost cată,
Nu supt stejarul cest părăsit.

Doar din tâmplare vro turturică
De șoim gonită au năzuit
Și-n a lui frunze scapă de frică,
Dar trecând frica l-au părăsit.

Stejarul falnic un soț dorește
Fie și frasin* ce orice vânt

---

* Știu toți zicătoarea din Moldova pentru femeile sau bărbații sprintari, că adică ei umblă ca frunza frâsinelului; pentru că frunza acestui copac se mișcă, se clatină și se întoarce de cea mai puțină boare de zefir.

Cu a lui frunze se hârjonește...
El însă cere soț pe pământ.

Oh! și copacul are rea soartă
Să crească singur, singur supt cer.
Apoi dar omul ce suflet poartă
Amar trăiește fiind stingher.

Eu sunt acela ce strâng avere,
Ce gonesc slavă, titlu înalt,
Dar aur, slavă nu-s de plăcere,
Neavând cu cine să le împart.

Tâlnesc prieteni ce mi se jură
Că îmi vor bine și mă iubesc,
Dar ei îmi poartă pizmă și ură,
Văzând că Domnul vrea de sporesc.

Tâlnesc frumoase ce mi se uită
Cu ochii galeși, plini de amor,
Dar mă înșeală, și-ntr-o minută
Îndrăgesc iarăși alt trecător.

Ah, nu vreau aur, nu vreau nici cinste,
În zadar toate sunt pe pământ...
Vreau soț, tovarăș, suflet fierbinte,
Ah, drag să-mi fie pân' la mormânt.

ARDEREA IAȘULUI LA 1822

Un episod din poema d-[lui] Beldiman, sub titlul

ETERIA GRECILOR

Această închipuire se face ca cum un bătrân vier de la Miroslava, unde sunt podgorii de vii pe un deal peste râul Bahluiul, în preajma Iașului, privește cu nepotul său arderea Iașului, în vremea răscoalei grecilor în contra turcilor; dar bătrânul se află bolnav în casă, iar nepotul său șede pe prispă afară și spune moșului său aceea ce vede.

NEPOTUL

Moșule, viforul geme, pe cer noaptea se lățește,
 Peste frumoasa cetate pâclă și negreață pică;
 Fulgerul cu-nflăcărare ca un șarpe lung clipește,
 Scapără, vin' de te uită, zimții zidurilor mișcă.
 Vântul frunza din crengi smulge, o spulberă ca pe paie,
 Vifor vântură cu groază, de cruce pe turn îndoiaie,
 Iaca nourii se umflă, clocotesc, se tulbură,
 Moșule, trăsnet și fulger zidurile scutură...

BĂTRÂNUL

Ce-ți pasă de vifor ție? de cetăți ce-ți este scârbă?
 Las' vântul să le dărâme, el cu noi nu are treabă;
 Căsuța noastră îi mică sub a copacilor umbră,
 Smerină și pitulită, mai nu se vede din iarbă;
 Vifor-trăsnetul nu sfarmă proaste cocioabele mele,
 Și cerul a sa urgie au trimis de umilește
     Pe acei cu fapte rele,
     Și pe-acel ce intirește
     Pe săracul hămesit.

NEPOTUL

Și acei cruzi care sunt?

BĂTRÂNUL

Domnii și boierii falnici și sumeți,
Ce mânjesc cu aur case și pereți,
Încât ale lor lăcașuri strălucesc ca pe cer stele,
Însă în ele sunt strânse păcate multe și grele.

NEPOTUL

Ah, moșule, nouri negri dinspre crivăț năbușesc (grecii),
Și dinspre răsărit alții în contra lor năvălesc (turcii),
Și pe cer ca o văpaie arde și se tot lățește;
Iar deasupra pe cetate negură de fum mocnește.
    Și trăsnetele clocotesc,
    Și chiar ca uliul chitesc,
    Să cadă peste cetate,
    Unde zici că sunt păcate.

BĂTRÂNUL

Pe Domnul, copile, roagă când fulgeră și când tună,
Și să nu ai nici o grijă de volbură și furtună,
    Pentru că ea este
A cerului răzbunare, ce pe cel rău pedepsește,
Iar celui cu fapte bune "nu te teme" îi șoptește.

NEPOTUL

Ah, moșule tăiculiță, iaca arde, se aprind
    Mănăstiri, case înalte,
Clăbuci de foc se ridică, și limbi de foc se întind,

Mi-i frică de moarte!
Și când fulgerele crapă noaptea grozav luminând,
Se vede fugind poporul, la câmp scăpare cătând.

BĂTRÂNUL

Cerul judecă, copile, și răzbună cu dreptate,
Căci în a noastră cetate s-au fost strâns multe păcate.

Au trecut furtuna,
Se înseninară, și aburul lin,
Din risipituri,
Ș-a cetății zguri
În aer se ridică.
Iar căsuța pitulită
Rămaseră nesmintită,
Și la ferestruica ei păsările cântă.

Cu aceste înfricoșate scene ale furtunii închipuiesc ai-
cea o semăluire a răscoalei eteriștilor greci aflători în
România în contra turcilor, din care cauză turcii au năbușit
în Moldo-Valahia și, ca să stârpească pe greci, au părjolit
orașe și sate ale României și au prădat poporul, întocmai
și grecii au urmat asemenea ca și turcii, ca să răzbuneze
românilor că nu i-au ajutat în contra turcilor, acei greci
ce s-au oploșit și s-au înavuțit din averile românilor și
căroră li se cuvine această epigramă:

Ospătoasă țară,
Tu ai hrănit fiară,
Cu al tău ajuns;
Și acele fiară,
Crunte și amară,
Sângele ți-au scurs.

Însă Domnul, poate,
De-a tale păcate
Prea s-au întărtat,
Și te-au și certat,
Dar te-au și scăpat
De șerpilor de greci,
Carii te suga
Și te schingiua.

CUPRINS

ZBURĂTORUL LA ZĂBREAA*

[Traducere-adaptare a baladei *Le sylphe* de V. Hugo]

Fetiță amată, de ce șezi închisă
În aceste ziduri cu porți ferecate?
Și de ce zăbreaua nu o ții deschisă,
Să privești la lună pân' la miez de noapte?

Fetiță, deschide-mi, căci mi-i frică tare,
Pin tunic, noaptea, când încep să umble
Striga, tricolorul ș-a morților umbre,
Cu mantii de neguri pân-în ziua mare.

Fetiță, eu nu sunt sahastru de munte,
Ce ne spun de lume ce are să fie,
Nici tânăr de-aciea ce își ies din minte,
Îndrăgind cucoane ce nu vor să-i știe.

Eu nu port nici cărjă, nici ostășești straie,
Nici am plete negre, nici am barbă albă,

---

* În timpurile de demult, la români, fereastra cu gratii de fier se numea *zăbreaa*, asemenea și viziera coifurilor oștenești, ce acoperea fața ca un obrăzar.

Și a mea suflare atâta-i de slabă,
Încât nici o iarbă nu poate să-ndoaie.

Decât la prunci visul sunt mai ușor încă,
Sunt fiu primăverii, și sunt iarna oaspe,
Când fetele sara fac clacă de furcă,
Căci atunci mă aflu pe-acolo pe-aproape.

Iar în ziuă astăzi un flăcău cu-o fată
Se dezmierda fraged și c-o sărutare
M-au prins de-o aripă între buzișoare,
Unde mă ținură ziulica toată...

Deci acum, vai mie! n-am culcuș de noapte,
Căci rumăna roză unde mi-i lăcașul
S-au închis devreme; și, dacă se poate,
În săhniș la tine ca să-mi fie masul?

Dă o bucățică de pat lângă tine,
Și o perinuță fiului luminii,
Și nici ca cum grijă să n-ai despre mine,
Căci eu fug îndată la ivirea zilei.

Frații mei mai ageri s-au dus după soare,
Alții ce rămase prin flori se culcară,
Iar eu, rătăcitul, nu văd noaptea floare,
Deci mă rog, fetică, ia-mă în cămară...

Te rog mă ascultă, ca nu cumva noaptea
Să vie rusalii să mă ia cu sine,
Sau să mă răpească în pustietate
Stafie urâtă ce o văd că vine!

Văd că joacă morții cu lină săltare,
Și luna senină holbat îi privește.
Văd că tricolorul groaznic târâiește
De păr pe un cioclu, vrând ca să-l omoare.

O, tare mi-i frică nu cumva vro strigă
Să mă ia cu dânsa în mormântul rece,
Sau de vreun clopot de-aripi să mă lege,
Ca cu al lui vuiet să mă și ucigă...

Deci deschide-mi ușa, iar de nu, m-oi duce
Ca să răpesc cuibul vrunii rândunele...
Deschide-mi, fetică, să-ți dau floricele,
S-auzi de la mine vorbișoare dulce;

Să-mi vezi fețișoara câtu-i de frumoasă,
Ș-aripile mele cât sunt de ușoare,
Și să-mi vezi gurița ce miros revarsă,
Care covârșește ori pe care floare.

Mi-i frig, căci sunt gingaș, umbra mă îngheață,
Iar ție nu-ți pasă de rugile mele;
Deci deschide-mi ușa, ca să-ți dau mărgele,
Și tu mă-ncălzește în a tale brațe...

Ori ce să-ți dau, spune, ca să-mi deschizi mie?
Fotă îngerească, sau colan de zână,
Sau să-ți ghicesc nunta când are să-ți fie,
Sau de-a ta ursită de-a fi rea sau bună.

Dar a mea suflare geaba aburește
Stecala la fereastră, căci tu prepui poate
Că-s flăcău ce umblu să te-amăgesc noapte,
Iar nu zburătorul ce se tânguiește...

Așa zburătorul plângând se tot roagă,
Și la săhniș ușa s-au deschis îmi pare,
Căci s-aude șopot și vorbă de șagă.

. . . . .
Deci ghiciți, fecioara cui au deschis oare?

CUPRINS

SCĂLDĂTOAREA UNEI CUCOANE ROMÂNCE

[Adaptarea poeziei **Le bain d'une dame romaine**
de A. de Vigny]

Și o țigancă fecioară, egiptenească prăsilă,
Îngenuncheată îi ține o oglindă de cristal;
Și altă fecioară greacă pe cap părul îi anină,
Țesut în subțiri cosițe ca de horbote voal;

Și o fecioară franceză învelește cu sfială
Trupul ei cel ca zăpada în prosop cusut cu fir,
Și o româncă fecioară picioarele ei le spală
Cu lapte în vas de marmur numită de greci porfir;

Apoi tinere neveste în limpede scăldătoare,
Presurând frunze de roză, varsă și spirturi de flori,
În care intrând cucoana se scaldă cu desfătare,
Și privind a sale grații se zâmbește uneori...

Apoi din fereceu iese sprijinită de curtence,
În crevat trufaș se culcă sub șalurile subțiri;
Și jupâneasa bătrână începe trupul să-i frece
Cu spirturi de dânsa stoarse din crini și din trandafiri.

Iar ca razele luminei să nu-i facă supărare,
Fetele slobod perdele de un atlas argintiu,
Și lângă ea pun în glastre bucheta mirositoare,
Dar cucoana când adoarme la un consul au gândit...

1834

CUPRINS

TIMPUL TRECUT

[Traducere a meditației a XII-a **Le lac** de Lamartine]

Împinși făr-încetare spre liniștit liman,
În etern întuneric pierim delaolaltă,
Și nu se poate oare pe-acest etern noian
    S-aruncăm ancora vreodată?
O, lacule senine, un an nu s-au plinit,
Și lâng-a tale țărături ce dorea ea să vază,
Acum vezi că șed singur pe-acea piatră mahnit,
    Pe care ea iubea să șază.
Așa gemeai atuncea sub stânca de pe mal,
Sfărmând a tale ape de țărături oable,
Așa arunca vântul spuma de pe-al tău val
    Pe ale ei picioare albe.
Tu știi că într-o sară pe-al tău luciu pluteam,
Iar sub cer și pe ape era tăcere lină,
Numai a vâslei plesnet când și când auzeam,
    Lovind a ta apă senină;
Și iată un vers dulce, mie neașteptat,
Răsunetul deșteaptă, iar țărătul ia aminte;
Și valul parc-ascultă versul mie amat,
    Rostind așa cuvinte:
"O, timpule, mai stă, nu trece, și voi, ore plăcute,
    Al vostru curs popriți,

Lăsați-ne să gustăm încă aceste dulci menunte,
Mai stați, nu le răpiți!
Treceți în grab' pentru acei ce soarta prigonește,
Dorind ca să nu stați,
Și curmați cu a lor viață chinul ce-i osândește,
Iar pe noi ne uitați”.
Dar geaba cei să steie oara, căci timpul îl pripește
Și el nu poate sta,
Geaba zic nopții să mai steie, căci zilei plăcut este
Noapte a alunga.
Deci plăcut fie-ne și nouă să nu uităm vreodată
Ca să ne fericim...
Căci bietul om liman nu are și timpul nu ne-așteaptă
Trece, și noi pierim.

Dar, timpule, se poate atât să pizmuiești,
Menuntul când amorul doi tineri fericește,
Pe care mai în grabă ți-au plăcut să-l răpești,
Decât pe-acel ce ne mânănește?
De ce n-am putut oare cursul lui să poprim?
De ce în grab' să piară și-n secole să treacă
Menuntul acel dulce ca fericiti să fim?
Ș-apoi el ia făr' să-l întoarcă.
O, noian al vechimei! o, timpule trecut!
Unde-s a noastre zile ce-nghițiți făr' de milă?
Spuneți: de ce nu-ntoarceți măcar acel menunt
În care omul nu suspină?
O, râule, stânci, munte și voi, grote adânci,
Ce vremea vă păstrează secolii nenumărate,
Amintiți fericirea nopții atât de dulci,
De mine neuitate!
Lacule răsfățate, etern s-o pomenești,
În ale tale ape limpezi, sau tulburate,

În ale tale țărături ce ne-ncetat stropești
    Cu-a tale valuri spumegate;
În zefirul ce geme pe-al tău luciu zburând,
În lunca de pe țărături ce noaptea lin foșnește,
În aurita lună ce te privește blând
    Și a ta față poliește,
În fine, în mirosul florilor de pe țărâm,
În vântul ce îndoiaie vâjnoasa trestioară,
Și tot ce-aici se mișcă și tot ce auzim
    Spuie de noi odinioară.

CUPRINS

ROAGĂ-TE PENTRU MINE

Glasul tău îi fraged, glasul tău pătrunde,
Și îmi dă speranță rugăciunea ta.
Eu sufăr, și Domnul poate să te-asculte,
Deci și pentru mine să-l rogi nu uita.

Eu ascund durerea ce mă chinuiește,
Căci nu mi se cade a ți-o arăta...
Dar pieptul se sfarmă, secretul zburcește,
Deci și pentru mine să-l rogi nu uita.

Ți-aș spune o vorbă și sunt la-ngrijere,
Că fața ta poate se va întrista;
Fii dar tu cu pace, iar eu cu durere,
Deci și pentru mine te rogi nu uita.

Două inimi însă făcând rugăciune,
Tot cu o credință fără-înceta,
Pot odinioară să se împreune,
Deci și pentru mine să-l rogi nu uita.

F A B U L E

MASCURII ÎN VIE

Odată s-au întâmplat
Că niște porci stricători într-o vie au intrat,
Găsind poarta făr' de pază, căci vierul se-mbătase,
    Și pe cuptor se culcase.
Via era minunată, vița era de soi bun,
Sădită de Ștefan-vodă, după cum românii spun;
A ei struguri ca de aur, sau de granat mărgele,
Pleca mlădioșii curpeni la pământ în floricele,
Și plini de mursă ca mierea aștepta culegătorii,
Meșteri să știe să facă din al lor must belșugat
    Vinul cel mai minunat,
Demn și pentru trapeza lui Jupiter tunător,
Dar, cum am zis, tocmai atunci, din nenorocire,
    Sosi și a ei pieire;
    Căci porcii, ce nimic nu cruță,
Sta grohăind, între dânșii zicând: "Cum se fudulește
Ceastă vie roditoare și cum de frumos rodește,
Și cum strugurii pe dansa stau bour și se gurguță!
    Nu cumva gândește, oare,
    Că sub a ei frunze late
    Să se umbrească poate
    Vreun crai sau herțog mare,

Și să bea al ei nectar?
Dar noi să o umilim,
Să o pedepsim amar:
La dânsa să năvălim,
La pământ s-o prăvălim,
În picioare s-o sfărămă,
Poama, frunza să-i mâncăm,
Rădăcina să-i scurmăm,
Ca să nu se mai cunoască
Că putu vrodinioară aici via să rodească“.
Într-acest fel grohăiră,
Și se și porniră,

Și-ntr-o oară biata vie au fost fărâmată,

Și scurmată,
Și de tot stricată;
Căci este la toți știut,
Ce pagube au făcut

Cest soi rău de dobitoace, prin țări unde-au petrecut...

Pân' și la moșii răpite

De însuși a lor stăpân, făr-a fi de el poprite.

Căci lui foarte mult îi place

Slănina pe porcii săi să fie groasă și grasă,

Iar de poznele ce fac lui puțin îi pasă.

Deci rădăcina de vie au strigat cu duios țipet:

“O, voi, fiară făr' de milă, barbăre și făr' de cuget,

Măcar că m-ați sfărâmat,
Rădăcina mi-ați scurmat
Și roada mi-ați îndopat,

Ba încă vă bucurați că m-ați desființat!

Dar să știți, cumplite fiare, că și pe voi oarecând,

Oamenii buni ucigând,

Și foc mare aprinzând,

Din curpenii viei mele acestei părăginite,

Pe-ai mei cărbuni vă vor frige,
Și mâncând a voastră carne, vor chiui și vor zice:
“Să bem vin din roada viței după seculi odrăslită,
Si-n veci să trăiască via,
Care tot învie,
Măcar porcii să o strice.”

. . . . .
Două zicători știute a neamului românesc,
Ce le au ei din vechime, au fost și sujetul meu,
Pentru fabula aceasta pe care v-am descris eu,
Și pe care ca o odă viilor o hărăzesc.
Una este — cât țiu minte — când norocul ne-ndurat

Aruncă o biată fată,
Bună, frumoasă, -nțeleaptă,
În brațele unui bărbat
Varvar sau berbant...

Atuncea românii noștri au deprindere să zică
Că poama cea bună porcii o mănâncă...

. . . . .
Alteori, când vedem iarăși că iese și se ivește
Din populus românesc un om mai deosebit,
A căruia fapte bune pe toți ai săi covârșește,
Atuncea, cercetând noi bine, vom desluși negreșit
Că strămoșii celui om au fost cetățeni măreți
Sau poporâni cinstiți...

Și atunci românii noștri iarăși sunt deprinși să zică
Că vița-de-vie,
Cât de târziu, tot învie.

Pentru că această plantă odrăsește, se ridică,
Fie și părăginită și iarăși aduce roadă,
Măcar focul să o ardă
Sau gliganii să o roadă.

LEUL ȘI ȚÂNȚARUL

[După *Lev i komar* de I. Králov]

Leul nu băga în samă cât de puțin pe țânțar,
 Deci s-au mâniat țânțarul, nemaiputând suferi,
 Hotărî să-i dea răzbel măcar de ar și pieri;
 Și fiind însuși ostașul și tot el și trâmbițar,
 Bâzâiește cât ce poate, cheamă pe dușman la luptă;
 Leul face haz și râde; țânțarul mai rău se-ncruntă,
 Și când pe la ochi îi țipă, când la urechi, când la spate,
 Căutând loc să-l rănească și timp mai îndemănat.

Și apoi ne-ncetat,

Ca vulturul se repede și înfige cât ce poate

Pliscul său în nări la leu.

Leul răsare, răcnește, răsucind coada mereu,
 Dar țânțarul nici ca cum de leu nu se îngrozește,
 Bea a vrăjmașului sânge cu gust, și se fudulește.
 Leul scutură cu capul, și a sa coamă clătea,
 Iar țânțarul, ca un erou, de pe nas nici se clintea,
 Și ca să-l mai necăjească în ureche i-au intrat,
 Și-acolo cântând dulce în sfârc pliscul și-au băgat,

Încât leul

Însuși cu a sale gheare capul său își drepăna,

Și de durere groaznic răcnind,

Cu dinții pământul scurma,

Iar fiarele de pe munți priveau și se bucurau...

Deci leul de-a sa rușine fugе cât poate mai iute,

Înapoi fără' să se uite,

Ca când îl gonia potopul, trăsnetele, sau pojarul.

Dar cine atuncea numai n-avea grijă cât de mică?

Țânțarul.

Așa leul, zbuciumat, cu nările sângerate,

De tot au ostenit,
Pe pământ s-au trântit,
Și eternă pace de la țăntar au cerut,
Cu tocmelele ce țăntarul au vrut;
Care după ce i-au supt sângele ne-ndurat,
Și ca un alt Ahil după ce l-au biruit,
Apoi și ca un alt Omir însuși el și-au preamărit
Prin codri a sa putere
Și a leului cădere.

. . . . .
De cel bicisnic nu râde, pe cel slab nu asupri,
Căci Dumnezeu făr' de milă celor mândri răzbunează,
Apoi pe a ta putere foarte nu te bizui,
Ca când de nime nu-ți pasă,
Căci vezi leul ce pățește în pilda ce ți-am spus eu,
Și cât de amar țăntarul pedepsi pe mândrul leu.

CUPRINS

MĂGARUL ÎMPODOBIT

[După Osiol de I. Krâlov]

Odată s-au întâmplat
Un pașă la Țarigrad să fie foarte bogat
Și să aibă un măgar pe care umbla călare,
Împodobindu-l frumos cu tacâmuri scumpe foarte;
Deci mergând pe dânsul la primblare,
Oamenii i se închina, dându-se din drum deoparte;
Iar măgarul socotea că oamenii lui se închină,
Și de-aceea se făcuse mândru și foarte sumeț,
Și așa de îndrăzneț,
Că pe uliță mergând, buzna peste oameni da,
Sau arunca din picioare spre a-i feșteli cu tină,

Iar bietul popul rabda
Măgarului cest obraznic de frica celui călare
Orice înfruntare.
Odată însă măgarul din grajd afară ieșind,
Și viindu-i chef să umble singur pe ulița mare,
Ca să facă haz, văzând
Oamenii cum i se-nchină,
Au început să și zburde, să zvârle și să-i lovească.
Dar cine au fost de vină,
Dacă oamenii cu parul au început să-l stâlcească?
Deodată însă măgarul socotea că este șagă,
Văzând însă mai târziu că șaga era prea groasă,
Au fugit rușinat acasă,
Și atunci au început să înțeleagă
Că toți măgarii în lume sunt sade numai măgari,
Fie cât de podobiți
Și cu aur poleiți,
Și aibă măcar protectori pe toți boierii cei mari.
. . . . .
Măgarii, ca și ciocoi, întocmai se bizuiesc,
Când se știu proteguiți,
Și de înțelepte sfaturi nicidecum nu se sfiesc,
Pân-când nu sunt pedepsiți.

CUPRINS

PRIETEȘUGUL CÂNESCU

[După **Sobacia drujba** de I. Krâlov]

Sub fereastră la bucătărie,
Roșca și cu Tarca la soare se culcase,
Măcar că după datorie
Ei nu trebuia să lase

Poarta făr' de păzitor.
 Dar fiindcă atuncea se săturase,
 Și era politicoși cu oricare trecător,
 Ziua nu iubea să hămăiască,
 Iar noaptea să nu se odihnească.
 Deci începu între dâșii să judece, să vorbească
 De unirea cea frățească...
 De soarta lor cea căinească
 Și, în sfârșit, de prieteșug.

“Ah! ce este mai plăcut — au zis Tarca suspinând —
 Decât doi prieteni buni și fără de vicleşug?
 Căci a lor inimi legate delaolaltă fiind,
 Și apoi fieștecare vrând mai fraged să se poarte,
 Făr' de al său drag consoțiu nici să mănânce nu poate,
 Și la nevoi stă cu pieptul și pentru dâșul se bate.
 Iar dacă mâhnit îl vede măcar numai o minută,
 În ochi dulce i se uită,
 Și nici că se alinează
 Până când nu-i ușurează
 Soarta ce îl împilează!

O așa fel de unire de-am avea noi amândoi,
 Atunci, Roșcuță amate, pentru noi,
 S-ar părea că trece timpul repede și făr' de veste...”
 La aceste Roșca răspunse oftând:
 “Și greu îți pare că este?
 Dacă noi la un stăpân ne aflăm servind,
 Și tot de un neam fiind,
 Să facem, amată Tarcă, un prieteșug vestit,
 Căci mă aflu prea mâhnit
 Văzând că o zi nu trece ca să nu ne clănțenim.
 Și nu avem pentru ce, stăpânul să ne trăiască,
 Ca tot așa să ne hrănească

Și să ne proteguiască,
Iar noi prieteni să fim;
Măcar că de când îi lumea prieteșugul căinesc
Este ca cel omenesc...”

Atunci Tarca strigă:

“Noi însă să fim spre pilda oamenilor pe pământ,
Și dă-mi laba!” “Na-ți-o, frate!” Deci îndată apucând
Unul pe altul să strângă,
Se săruta cu dulceață
Și se ținea strâns în brațe,
Neștiind de bucurie ce nume să-și potrivească.
Orest al meu! O, Pilade! Începu să se numească,
De-acum dintre noi lipsească zavistea, pizmuirea...

.....
Dar atunci, din nenorocire,

Bucătarul aruncară
Un ciolan din kuhne-afară,
După care cu iuțea amicii sar, se aruncă,
Și iată că de la dânsul la scârmănat se apucă
Pilad cu Orest al nostru, încât flocii le mergea,
Și de urechi făr’ de milă se trăgea,
Amiciția lor uită între ei alcătuită,
Încât sărind bucătarul cu ciomagul i-au stâlcit,
Pân’ ce i-au despărțit.

.....
Și prieteșugul nostru întocmai așa se strică,
Din pricină de nimică,
Mai ales când doi amici au să-mpartă un folos,
De preț măcar cât un os.

RĂPITORUL

[După **Kașcei** de I. Hemnițer]

Un oarecare răpitor foarte se înavuțise,
 Și cu jurământ la toți făr-a-l întreba spunea,
     Și sufletul își punea,
 Că el acea avuție nu că doar o grămadise,
 Dezbrăcând pe cineva fățiș, sau că o furase...
     Ce ca din cer îi picase,
     Și că el nu avea frică
 Cineva să-l oblicească c-au umblat cu oca mică,
     Adică că pe cineva au înșelat;
 Deci socotea cu ce chip să mulțumească
     Domnului de comoara ce i-au dat,
 Sau că poate el, sârmanul, gândea să se pocăiască.
 În sfârșit, el hotărăște pentru săraci să zidească
     O casă mare în care să-i adăpostească
     Și să-i hrănească.
 Deci răpitorul începe casa și mai o gătește,
 Și plimbându-se printr-însa, însuși cu sine grăiește:
 “Iată fapta minunată ce și Domnului îi place,
 Care de acum cu mine trebuie să se împace
     De câte pozne am făcut.
 Iar săracii pentru mine vor conteni a se plânge
     Și a mai zice
     Că eu sângele le-am supt.
 Căci ei în această casă vor trăi mai mulțumiți
 Decât în casele lor, pe care eu le-am luat,
     Și mult mai bine hrăniți,
     Dându-le lor de mâncat
     Bucate boierești,
     Iar nu țărănești...”

Atunci un om oarecare, ce pe acolo trecea,
L-au auzit ce zicea
Și i-au răspuns:
“Adevărat, mulți săraci aici să grămădești poți,
Dar nu știu de vor încăpea toți
Pe câți ai jăcuit
Și pe câți ai calicit,
Din a căroră avere ai zidit această casă
Frumoasă,
Ba încă te și fălești că le dai degeaba masă“.

. . . . .
Și eu zic că vai de-aceia ce pe săraci miluiesc
Cu banii ce de la alții cu nedreptate răpesc.

CUPRINS

ASLANAȘ CEL BOGAT ȘI MOMIȚA LUI

Eu tac mulcu, nu mai grăiesc, mă mir de ce văd acum!
Că mai bine este omul să nu-nvețe nicicacum;
Căci de ce să se trudească zi și noapte tot citind,
Și de ce să-și piardă vremea patriei sale slujind?
Și de ce fapte slăvite,
Dacă nu sunt prețuite?
Când acel ne-nvățat,
Dacă soarta avere i-au dat,
Și vro țolină frumoasă de femeie au luat,
Făr-a osteni ceva,
Și făr-a servi cândva,
Tot același respect are,
În oricare adunare,
Ca și omul învățat.
Precum s-au și întâmplat, că nu demult la Bagdat,

Un neguțitor onest, strângând multă avuție,
    Au răposat,
    Lăsând a sa clironomie
Fiului său Aslanăș. Însă acest băietan
Nu semăna cu-al său tată, ci chiar a orangutan,
Căci el numai când dormea din trup nu se schimosea,
    Dar îndat' ce se trezea,
Făcea cu mare iuțeală fel de fel de strâmbături
    Și sprintene sărituri.
Cu toate acestea, Aslan simțindu-se nătărău,
Și fiindcă de la dascăli învățase foarte rău,
    Au auzit de-o momiță
    Că se vinde la mezat
    Și că era minunată
    De-nvățată,
Și că semăna cu dânsul și la fire și la stat.
Deci au socotit s-o ieie ca să-i fie dascăliță,
Și măcar că era scumpă, dar el o au cumpărat;
Momița, însă, firește, deși este prea isteată,
    Și hazlie, șugubață,
    Însă este pizmătară,
    Vicleană și răzătoare
    Neamului ei semănând;
    Și alt moral neavând,
    Decât pe oameni scuipând,
    Dacă nu o dezmierda.
    Iar cu cei ce-o netezea,
    O gâdilea după cap și cu dânsa șuguia,
    Sau glumea,
    Ea prea amabilă era.
Deci ea pe al său elev asemenea l-au deprins
Să-și bată joc de oricine, să ieie pe toți în răs,
Carii nu-l băga în samă sau nu sta cu el la sfat,

Fie onest învățat și de orice rang înalt,
Așadar, cest fleac de om așa se obrăznic,
C-a început a îndrăzni,
A încredința pe toți,
Că el cu a sa momiță în Bagdat ar fi ce-ar fi,
Încât pași, aiani, spahii și alte rejealuri mari
Îl ascultă căscând gura, ca când ar fi fost netoți,
Când le spune Aslanaș de-ai săi bani și armăsari.
Dar beii cei tineri,
Ce nu era nătărăi,
Lăuda a lui momiță, tot cu dânsa se juca,
Și când îi încălica,
Îi striga toți într-un glas: aferim și mașala.

. . . . .
Această pildă ciudată
Cu greșeală ne arată
Că cel făr' de nici un merit, numai să aibă avere,
Și o cochetă muiere,
Trăiește prea minunat,
De toți fiind lăudat.
Eu însă din contra zic,
Că la oameni ce au minte el este om de nimic.

CUPRINS

CIUMA DOBITOACELOR

[După **Mor zverei** de I. Krâlov]

La o grea boală de vite leul au și hotărât
Ca să adune la sfat fiarele și dobitoace,
Care, neavând ce face,
Debile și istovite, cum au putut s-au târât
Și cu umilință mare pe lâng-a lor împărat

Toate s-au înșirat;
Apoi cu luare-aminte către el ochii holbând,
    Și cu gurile căscate, cu urechile trăgând,
    Îl aștepta să grăiască;
Iar el începu așa porunca sa să rostească:
    “Să știți, amateilor mele,
Că cerul urgisit este de-a noastre păcate grele,
    Și atunci ne va ierta
Când acel ce dintre noi fiind mai mult vinovat
    Chiar de bunăvoia sa
Va primi să-l jertfim cerului neîndurat;
Și pe lâng-această pângă plecată și cucerită,
Unind și a noastră rugă fierbinte și umilită,
    Poate să se îmblânzească,
    Ciuma din noi să gonească.
Au doar voi, fraților mei, nu știți mai bine
    Și decât mine
Că acei ce pentru alții de voia lor se jertfesc
    C-a lor nume preamărit de istorici se vestesc?
    Așadar, să hotărâm,
    Ca fieștecare din noi să-și mărturisească,
    Făr’ să mințească
    Și făr’ să ne sfiim,
Cele de voie și făr’ de voie păcate făcute,
    Măcar cât de multe.
Eu din partea mea vă spun că mă știu puțin greșit,
Căci degeaba și făr’ de vină multe oi am spârcuit!
    Ah, și câteodată — dar cine-i făr’ de păcat!
    Și pe cioban l-am mâncat.
Deci eu ca un păcătos mă supun să mă jertfiți,
    Dar ca să știim,
Cine va fi mai greșit și pe acela să-l jertfim,

Mai întâi și voi ca mine dreptul să mărturisiți,
Și atunci o așa pârgă pe dreptate hărăzită
Cu priință și plăcere în cer va fi primită.”

“O, bunule împărate, strigă vulpea-nșelătoare,

Mâncând bieteles oițe,

Zici că ai păcătuit dintr-o bunătate mare,

Dar eu mă jur pe credință

Că n-au trebuit să cruți, nici milă a ți se face

De-așa proaste dobitoace,

Căci stăpânul ce voiește la așa mișei să placă

Sau este bun peste samă, sau vrea onor să le facă.

Cu acestea ce zic eu îndrăznesc a socoti

Că toți ce se numesc fiare cu mine se vor uni.

Iar ce ai spus de ciobani, noi te rugăm cu o gură,

Acestui soi fără' de coadă, ce merge drept și-ngâmfat,

Tot pe obiceiul tău, să le dai învățătură,

Căci ei cutează să zică că nouă îi împărat.”

Așa vulpea au grăit,

Iar leul s-au cam zâmbit...

Și vicleana au scăpat,

Nespuind nimic de sine.

Celelalte dobitoace strigă: “Vulpea zice bine!”

Și ca să se lingusească,

Către leu au strigat toate: “Împăratul să trăiască!

El este fără' de păcat,

El este drept împărat!”

Deci după leu, ursul, tigrul și lupul mărturisi

Păcatele câte au vrut, hotărând a se spăsi,

Însă de-acelea mai crunte

N-au vrut să mărturisească,

Care deși erau știute,

Dar nici una dintre fiare nu cuteza să crâcnească.

Așadar, cele cu căngi, cu colți mari și ascuțiți,
Tot așa s-au îndreptat,
Nu numai că n-au păcat,
Dar că pot să fie numite
De sânte.

Atunci și neghiobul bou să aibă rând au cerut,
Zicând: “Și eu
Sunt greșit, căci într-o iarnă de demult
Stăpânul mă hrănea rău;
Deci dracul m-au îndemnat
Să săvârșesc un păcat.

Și negăsind nicăierea mâncare, cât de puțin,
Din stogul popei o dată apucăi cu gura fân”...
Abia au zis el aceasta, și s-au stârnit vuiet mare,
Strigă urșii, tigrii, lupii cu glasuri îngrozitoare:
“Iată hoțul și poznașul ce au mâncat fân străin,
Apoi de mirat nu este dacă cerul cu mânie
Pentru a lui fărdelege ne-au trimis ciură și chin.
Deci ca să îmblânzească o așa dreaptă urgie
Pe dânsul să-l facem jertfă pentru ale lui greșele,
Ca să nu-nvățăm și noi de a lui năravuri rele”...

Și unindu-se la sfat,
Toți pe bou l-au osândit
Și în tavă l-au trântit,

Măcar că făr’ să-l mai frigă, ei de crud l-au ospătat.

Întocmai și între oameni acel slab și umilit,
De-au greșit cât de puțin, este rău și osândit;
Și dacă acei puternici fac vederat vro greșeală,
Pentru care cu dreptate de Domnul se pedepsesc,
Cel slab zic c-au fost sminteală,
Și pe el îl osândesc.

BĂTRÂNUL ȚĂRAN ȘI MOARTEA

[După **Krestianin i smert'** de I. Krâlov]

Un bătrân prea istovit de nevoie și de trudă,
Iarna, când era frig mare, sau toamna, pe vremea udă,
Adunând puține lemne în codru cu depărtare,

Le-au ridicat în spinare,

Și abia stând pe picioare, se întorcea tremurând
Către al său bordeieș, friguros și plin de fum,

Plângând și amar oftând;

Apoi au stătut în drum,

De s-au odihnit.

Și din spate la pământ sarcina sa slobozind,
Au căzut și el pe dânsa ostenit și găfâind,

Și așa au grăit:

“O, vai mie, ticălosul, ce să fac, cum să trăiesc,

Și cum pot să împlinesc

Câte se cer de la mine, și când toate îmi lipsesc.

Biata babă, copilașii, goi, de foame hămesiți,

Nu am pentru dânșii hrană, nu am cu ce să-i îmbrac.

Iar zapciiii fără de milă din casa mea nelipsiți

Cer birul, cer boierescul și în multe părți mă trag,

Încât de când m-am născut pân' ce am îmbătrânit

Nici de-o zi de bucurie eu nu m-am învrednicit!

Deci, moarte, vin' de mă scapă de o viață ticăloasă“...

Abia cuvântă aceasta, și moartea, ce niciodată

De lângă om nu lipsește, stă dinainte-i îndată

Cu strălucita sa coasă

Și zice: “Tu m-ai chemat, apoi, iată, am venit”.

Bătrânul, știind că moartea nu iubește multă șagă,

De tot au incremenit,

Dar mai viindu-și în fire, i-au răspuns: “Eu, soro dragă,

Te-am chemat ca să-mi ajuți, să pui sarcina în spate,
Căci mă grăbeam să mă duc, fiindu-mi casa departe,
    Și atunci,
    Poți să te duci
Dumneata unde poftești”.

Dintr-aceasta noi vedem că de-i urât să trăim,
Însă când sosește moartea, ni-i mai urât să murim.

CUPRINS

DOMNIA ELEFANTULUI

[După *Slon na voevodstve* de I. Králov]

    Acel mare și puternic,
Măcar cât de bun să fie, nemândru și răbdător,
Însă fiind fără’ de minte eu nu-l socotesc de vrednic
    Să fie cârmuitor;
Căci odată elefantul s-au rânduit în domnie,
Și măcar că ei, firește, au multă înțelepciune,
    Sunt la trup mari, arătoși
    Și vârtoși,
    Însă, lucru de minune,
Că acest principe-al nostru avea atâta prostie,
Că bieteles oi și capre, plângându-se lui odată
Asupra lupilor aprigi că le jupoaie de piele,
    El au început îndată
    A plânge de a lor jale,
    Și cu mânie răcnind:
“O, lupi plini de vicieșuguri! O, tâlhari nelegiuți,
De unde vi s-au dat voie pe oi, capre să beliți?”
    Iar lupii, ingenunchind,
    Au zis: “Nu te întărta,

O, doamne, măria ta!
Căci însuși tu ne-ai dat voie, făcându-ți milă de noi,
Să strângem cest bir ușor de la varvarele oi,
Luând de fieștecare numai câte o pielcică,
Ca să ne facem cojoace.
Deci aceste toante dobitoace,
Pentru așa lucru de nimică,
Se jeluiesc măriei tale
Degeaba și făr' de cale"...
Atunci elefantul zise: "Bravo, voi aveți dreptate,
Dacă nu mă înșelați,
Adică de nu luați
Câte două piei de oaie, pentru care strâmbătate,
De voi afla că o faceți, grozav veți fi pedepsiți.
Câte o pielcică, însă, făr' de grijă jupuiți;
Și voi, oilor, să nu mai îndrăzniți
Cu jalbe să mai veniți.
Căci a mea milă domnească strâmbătate nu va face,
Lăsând pe bieții lupi iarna să peie făr' de cojoace."

CUPRINS

FRUNZELE ȘI RĂDĂCINA

[După *Listi i korni* de I. Krâlov]

Într-o zi de primăvară, frumoasă și seninată,
Frunzele verzi a pădurii, umbrind o costișă toată,
Au început cu zefirii într-acest chip să șoptească
Și să fălească
A lor desime tufoaasă
Și umbroasă,
Zicând: "Au nu noi suntem podoaba a văilor ce
umbrim,

Și tot arborul atuncea nu este de altă treabă
Decât numai pentru foc.”

Fabula de la sine
Se-nțelege bine,
Făr-a fi tâlcuită de mine.

CUPRINS

GÂȘTELE

[După Gusi de I. Králov]

Un țăran la târg ducând,
De dinapoi c-o prăjină,
De găște un cărd,
Nu pot ști din ce pricină,
Făr' cea mai mică cruțare,
Le gonea cu defăimare.

Se vede că a lui grabă era ca să ia preț mare.
Apoi noi știm foarte bine că interes unde-avem,
Acolo nu numai găște, dar nici oameni nu cruțăm...

Și dar pe țăran nu învinovățesc.

Gâștele însă altfel aceasta înțelegea,
Căci întâlnind pe drum ele un călător ce trecea,

Pe țăran așa pârâsc:

“Unde s-au văzut în lume găște mai nefericite,
Și de un țăran ca acesta mai osândite,
Gonindu-ne cu prăjina, ca pe niște păsări proaste,
Și bătându-ne la coaste.

Și nu știe el, țăranul, că-i dator să ne cinstească,
Căci neamul nostru se trage din cărdul acel slăvit
Ce Roma odinioară au mântuit.
Ah! când ar putea el să citească

În istorii și să vadă romanii vechi cât serba
Acele găște proslăvite și câte serbări le da!”
Atunci le-au zis călătorul: “Au și voi să fiți serbate
Ca acele găște onorate?”
“Dar dumneata n-ai citit ce au fost strămoșii noștri?”
“Mie îmi este știut
Că Roma s-au mântuit de către strămoșii voștri,
Însă vreau să știu: voi ce-ați făcut?”
“Noi nimică, dar strămoșii n-au făcut destulă treabă?”
“Lăsați pe strămoși în pace, de dânșii nime nu-ntreabă,
Căci ei după a lor fapte și plată și-au primit
Iar voi, iubitelor mele, sunteți de friptură bune,
Și puful vostru de perini moi, trufașe de dormit,
Și nu vă mai lăudați cu strămoșii răpoșați,
Dacă voi nimică nu însemnați.”

S-ar putea fabul-aceasta mai pe larg a o vă spune,
Dar mă tem găștele să zădăresc
Și de tot să le măhnesc.

CUPRINS

LEUL LA VÂNAT

[După *Lev na lovle* de I. Králov]

Fiind megieși din întâmplare,
Leul, vulpea, lupul și un câine,
S-au alcătuit toți între sine
Să meargă la vânatoare
Și ce va prinde fieștecare
Să puie tot la un loc, și apoi în patru părți
Să împartă tot vânatul, ca niște tovarăși drepți.
Deci nu știu cum și ce fel vulpea mai întâi au prins

Un cerb mare și hrănit,
Și îndată la consoții au trimis,
Să vie ca să împartă vânatul acest slăvit.
S-au strâns toți, vine și leul și ghearele își arată,
La tovarăși slut privește,
Și însuși el se gătește
Vânatul prins să împartă.
Deci rupând cerbul îndată,
Zice: “Noi toți suntem patru, apoi luați sama bine,
Căci după cum ne-am alcătuit,
Un pătrar mie mi se cuvine,
Iar pe celălalt, ca leu, îl voi lua negreșit;
A treia se cade mie, căci sunt decât voi mai tare,
Iar la pătratul al patru, care laba va întinde,
Eu îi spun mai înainte
Că tot de brânca mea moare”.

În zadar cu cel puternic cel slab se-ntovărășește,
Căci câștigul îl răpește de-a pururea cel mai tare,
Iar la pagubă cel slab parte are,
Și nici să se jeluiască îndrăznește.

CUPRINS

VULTURUL ȘI PAINGĂNUL

[După **Oriol i pauk** de I. Králov]

Zburând vulturul cu fală decât nourii mai sus,
În sfârșit, el se coboară spre a Caucazului munte,
Și acolo pe un cedru de-o sută de ani s-au pus,
De unde privea sub sine oblaste nemărginite;
Acolo pe șes pâraie curgând strălucea la soare,

Aici lunca înflorind,
Codrii pe munți înverzind;
Acolo zbuciumându-se a Caspiei Mare,
Ca a corbului aripă înnegrind până departe.
Sumețul vultur de-aceste atunci mirându-se foarte:
“O! Jupiter, au strigat, îți dau laudă, mărire!
Cu cale de ai găsit, mie debilă zidire,
Să-mi dai putere să zbor acolo unde gândesc
    Și pe toți să covârșesc,
    Și să mă învrednicesc,
Ca să pot privi sub mine frumusețea lumii toată“...
Și iată de pe o creangă un paingăn îi răspunde:
“Tu ești fălos peste samă, iubite, această dată,
Căci eu mai jos decât tine nu sunt nici de un grăunte”.

Vulturul ia sama bine și vede adevărat,
Deasupra sa un paingăn ce mreaja și-au rășchirat,
Ca când vrea perdea să țese între vultur și-ntre soare,
Deci vulturul îl întreabă: “Acolo cum te-ai suit,
Când nici o pasăre alta din câte sunt pe pământ,
    Pretutindenea zburând,
Până aici să se suie nici una n-au îndrăznit?
    Iar tu, un vierme urât,
    Doar pe brânci de te-ai târât,
Măcar că în locul tău eu așa n-aș fi făcut,
Să mă înalț așa tare, de unde mai apoi vrând,
Să mă scobor iar la vale în alt fel n-aș fi putut
    Decât cu grumazul frânt.”
    “Este drept ceea ce-ai spus,
    Paingănul i-au răspuns,
    Însă eu de tine m-am aninat,
Și fiind ascuns sub coadă-ți însuți aici m-ai adus,
Unde acum fără’ de tine pot să trăiesc minunat,

Și-naintea mea de-acum nu te făli altădată“...
Atunci eu nu știu de unde se porni vifor deodată,
Care suflă pe paingăn cu a sa mreață întinsă,
Prăvălindu-l jos de râpă, de unde el se suise.

Eu nu știu dumilorvoastre, însă mie mi se pare,
Că cu acest paingăn au asemănare
Toți acei ce nu au minte și nu vor a osteni,
Ce se țin fără' de rușine de cozile celor mari,
Și se-nalță fără' de veste, îndrăznind a socoti
Că cu a lor dignitate s-au făcut avuți și tari,
Uitând că un vifor numai poate să-i oboare jos,
Ca pe paingănul lăudos.

CUPRINS

DRUMETII ȘI CÂINII

[După Prohojie i sobaki de I. Králov]

Doi prieteni sara la un loc mergea,
Și de-a lor interesuri între ei vorbea,
Și iată,
Deodată,
De lângă o poartă,
Un câine au lătrat,
După care alții, de prin alte curți,
Sărind i-au împresurat.
Și așa erau de mulți,
Că unul din trecători o piatră au apucat;
Atunci celălalt au strigat:
“O, frate, leapădă piatra și mergi pe drum înainte,
Căci oricât ne-am bate capul, câinii nu pot avea minte!
Ce noi să-i lăsăm să latre cât le-a plăcea.”

Și adevărat, că-ndată
Ce drumeții au purces și nu s-au mai apărat,
    Laia de câini toată
    Au început a tăcea
    Și nu i-au mai supărat.

Acei carii sunt deprinși să vorbească rău de toți,
Orice văd în ochi hulesc, ca când lor nu le-ar plăcea,
Însă dacă ești cu minte, cată-ți de treabă cât poți,
Căci ei oricât să te latre, dar, în sfârșit, vor tăcea.
    Sau când te latră un câine,
    Astupă-i gura cu pâine.

CUPRINS

MINCINOSUL

[După Ljeť de I. Králov]

Întorcându-se din călătorie
Un boiernaș odată, sau poate și boier mare,
Au ieșit cu un amic sara la câmp spre primblare
Și au început a spune cu fală și cu mândrie
Multe minciuni mari și mici, de cele ce-ar fi văzut.

    Dar, în sfârșit, au strigat:
“Lucru ce am văzut eu nu poate fi de crezut
    Că voi mai vedea în viață,
Mai ales în țara voastră, unde este când prea cald,
Iar alteori lângă sobă de frig nasul îți îngheață;
Alteori soarele piere, alteori arde și frige.
    Iar acolo unde am fost eu,
    Îi mai frumos decât în rai.
    Oh, fraților, ce trai!
    Oh, cât sufletul meu plânge

Și cât îmi pare de rău
Că am venit pe aice!
În sfârșit, n-am ce mai zice,
Decât îți spun că nici știi acolo când este noapte,
Și anul întreg petreci frumos ca luna lui mai,
Iar să sameni sau să ari nici trebuință nu ai,
Căci toate cresc de la sine, gata de mâncat și coapte,
Precum, de pildă, la Roma am văzut un castravete
    Într-o grădină sub un perete,
Care, să nu spun minciuni, era mare cât un munte”...
“Apoi curios îți pare, atunci celălalt i-au zis,
Când pământul este plin de aceste minuni multe;
    Precum și eu înadins
Îți voi arăta acum o minune mai ciudată,
Și cred că un așa lucru tu n-ai văzut altădată.
Vezi tu peste acea gărlă podețul acel înalt,
Pe care avem să trecem? Deci măcar că este prost,
    Însă este minunat,
Căci la noi, în țara noastră, orice mincinos au fost,
Vrând ca să treacă pe dânsul, n-au ajuns la jmătate,
    Și podul s-au prăbușit de la sine;
Iar acel ce minciuni nu spune,
    Și în caretă să treacă poate”...
“Dar gărla adâncă este?”
“Oamenii zic că fund n-are.
Deci, iubite călător, în lume sunt minuni multe,
    Ca aceste,
Măcar că tu ai văzut castravete cât un munte”...
“Ca muntele să nu fie, însă cât o casă mare.”
    “Și cât casa nu se poate,
    Însă orișicum să fie,
Dar tot, mi se pare mie,

Podul mai curios este decât minunile toate,
Căci el nu poate să ție nicidecum pe mincinoși,
Precum în vara aceasta de pe dânsul au căzut

Doi călători lăudoși:

Apoi aceasta îi mai de crezut

Decât că pepenii Romei sunt mai mari decât la noi.”
“Oh, să mă ierți, frățioare, dar, zău, tu nu știi ce zici,
Căci tu nu știi că la Roma casele sunt așa mici,
Că abia pot să încapă în ele un om, sau doi?”
“Fie, însă iată podul, dar eu cu tine nu trec,
Căci pentru un castravete eu nu vreau ca să m-înec.”
Atunci călătorul zise: “Și eu mă unesc cu tine,
Să trecem prin vad mai bine”...

Judecați câtă rușine
Pate omul mincinos;
Deci, oare, nu-i mai frumos
Să vorbim puțin și bine?

CUPRINS

VULTURUL ȘI ALBINA

[După Oriol i pcela de I. Krâlov]

Fericit om este care se preamărește în lume
Prin servicii și vrednicie,
Făcând sunet între oameni a lui isprăvi mari și nume,
Dar cât îi demn de cinste și cel ce în sărăcie
Necunoscut și smerit trudește și ostenește
Pentru binele comun.
Care nici o recompensă alta nu sperează
Decât pacinicul său cuget în taină se făleşte
Că putu folos să facă ca un patriot prea bun,

Precum vulturul odată, văzând harnica albină
Zburând din floare în floare, ostenită, obosită,
Îi zicea cu defăimare: “De tine foarte mi-i milă,
Că ești de tot ticăită,
Măcar că ești învățată și lucrezi cu iscusință;
Dar în stup sunt mii ca tine ce lucrează cu silință,
Lipind faguri vara toată,
Și, în fine, pentru trudă nu câștigați altă plată
Decât că cel ce culege
Rodul vostru nu alege,
Care au lucrat mai cu deosebire,
Și căruia i se cade răsplătire.
Deci între mine și tine este mare osebire,
Căci eu aripele mele le deschid cu sunet mare,
Mă sui mai pe sus de nouri, împrăștii frică și groază
Păsărilor zburătoare,
Încât nici una să zboare de la pământ nu cutează;
Păstorii de a mea grijă lângă turme privighează,
Iar iepurii din dumbravă nici să iasă îndrăznesc
Dacă pe mine mă zăresc.
Atunci albina răspunde: “Ție slavă se cuvine,
Și cerul a sale daruri reverse-le peste tine,
Și crede că nu-ți pizmuiesc,
Căci tu pentru tine în lume gândești ca să-ți fie bine,
Iar eu sunt mijlocitoare îmbelșugării comune,
Și pentru dânsa trăiesc,
Fiind foarte mulțumită de-am putut cu a mea gură,
Să pun în fagurii noștri de miere o picătură“...

Patriotule,-nțelege folosul albinii mele,
Făcând bine țării tale, și nicicum nu te înșele
A vulturului mândrie, sau al lui zburat fălos,

Căci, precum vezi, el trăiește neaducând nici un folos,
Ce mai ales socotește
Că patria cu al său lapte
Te-au crescut și te hrănește.
Apoi și a tale fapte
S-aducă acestei maice măcar un pic de folos,
Ca să nu te mustre gândul că nu i-ai fost fiu duios.

CUPRINS

ȚĂRANII ȘI PÂRAIELE

[După **Krestiane i reka** de I. Krâlov]

Nemaiputând să rabde țăranii
Pagube și jafuri multe,
Ce le făcea în toți anii
Pâraiele ce curg din munte,
S-au dus să se tânguiască, cerând milă și dreptate
La râul acel mai mare,
În care curgea pâraiele toate;
Deci plânsoarea lor era foarte însemnătoare,
Căci pâraiele rupsese țarini și grădini sădite,
Iar aiurea înecase mori, case, oameni și vite,
În timpul când totdeauna râul cel mare curgea
Lin, încât nu ajungea,
Cu mărețele lui valuri,
Orașele răsfățate ce era pe a lui maluri.
Apoi socotea țăranii că el va face dreptate
Și va propi pe pâraie de la jac și strâmbătate.
Dar zadarnică speranță, căci ei lângă râu viind,
Și luând sama mai bine,
Au văzut pe dânsul plutind
Toată a lor avuție ce pâraiele răpise,

Pe care râul le primise
Și le înghiță în sine...
Deci bieții țărani atunci unul la altul cătând,
Și capetele clătind,
Între ei așa vorbi:
“De ce să mai pierdem timpul spre a ne tângui,
Căci nimic vom isprăvi,
Și nici vom afla dreptate,
Dacă cei mici cu cei mari împart drept pe jumătate”.

Această pildă o înțelege
Cugetul dregătorului celui făr’ de lege,
A căruia avuție ca fumul se risipește...
Și măcar testament de lasă să s-împartă la săraci,
Din ce-au răpit jumătate, dar Domnul nu primește,
Pomană din bani străini, măcar biserici să faci.

CUPRINS

ȚÂNȚARUL ȘI PĂSTORUL

[După **Komar i pastuh** de I. Krâlov]

Un păstor dormea la umbră, având păzitor pe câini,
Iar un șarpe văzându-l, iese de sub spini,
Se târăște pân’ la dânsul cu limba de venin plină,
Voind să-l muște de moarte...
Iar unui țânțar de-aproape, fiindu-i de dânsul milă,
Împunge pe somnorosul cu pliscul în nas cât poate.
Deci trezindu-se păstorul, pe șarpe l-au omorât,
Dar mai întâi pe țânțar așa de rău îl plesnise,
Că jos mort l-au oborât,
Măcar că el de moarte îl mântuise.

Cel slab oricât celui tare de cearcă să-i facă bine,
Și vrea ochii să-i deschidă ca adevărul să vază,
El să nu spereze altă răsplătire pentru sine
Mai bună decât țăntarul când să ne muște cutează.

CUPRINS

LUPUL ȘI PĂSTORUL

[După Volk i pastuhi de I. Králov]

Lupul oarecând,
Lângă stână stând
Și prin gard privind,
Au văzut ciobanul alegând un miel,
Ce au fost mai gras,
Și tăindu-l făr' de milă, l-au pus frumos în frigare,
Iar câinii se uita stând lângă el.
Deci lupul, oftând, în lături s-au tras,
Zicând către câini cu ciudă prea mare:
"O! să fi mâncat eu mielul, ce calabalâc ați face,
Iar păstorul îl și frige și stâna cată și tace!"

Așa și stăpânitorii dau porunci cu strășnicie,
Să nu jăcuim poporul, că vom cădea în urgie.
Așa și sântii călugări ne spun din amvon cuvinte,
Să nu iubim avuție, că iadul ne va înghite.
Și apoi ei însuși fac
Cu noi cum li-i mai pe plac.
Deci și noi dup-a lor pildă pe cine putem jupim,
Iar în Săptămâna Mare câteodată ne spăsim,
Și iarăși păcătuim.

MOTANUL ȘI BUCĂTARUL

[După **Kot i povar** de I. Krâlov]

Un oarecare bucătar, fiind și cam învățat

Și foarte evlavios,

Într-o zi s-au dus la crâșmă în sat,

Iar în kuhne au lăsat

Pe-al său motan credincios

Bucatele să păzească de șoarecii stricători

Și de guzganii răpitori.

Dar întorcându-se vede,

Și nu poate crede,

Găsind motanul pe masă,

Ce se trudea mâncând

Și spârцуind

O găină grasă.

Atunci el, ca un orator și ca un om învățat,

Au strigat:

“Oh, motane mâncăcios! Oh, tâlhar fără’ de lege!

Nu te temi de Dumnezeu, lăcomia să te-aplece,

Onorul să-ți feștelești, făcând lucru de rușine,

Mâncând bucate străine!

Sau poate că ai uitat

Că toți vecinii vor zice că motanul cel smerit,

Ce ni se părea cinstit

Și rușinos,

Îi ca un lup mâncăcios,

Și trebuia izgonit sau îndată spânzurat!

Când eu către toți așa te-am lăudat,

Că motanul meu

Se teme de Dumnezeu...”

Motanul însă ascultă aceste sfaturi și tace,
Forcăiește și mănâncă, căci găina-i place.
Acole ritorul nostru nu știe ce să mai zică,
Căci motanul tot ascultă, tace mulcu, tot mănâncă...

. . . . .

Iar eu bucătarului i-aș zice
Să nu umble cu vorbe înțelepte,
Dacă nu vrea motanul să-i mănânce
Găina
Sau slănina,
Ce mai bine să-l deștepte
Cu un băț, fără' a-i spune multe,
Dacă vrea motanul să-l asculte.

Sunt și mulți din dregători
Ca motanii stricători.

*

Aceste pilde-nțelepte,
Pentru omul fără' de cuget și plin de năravuri rele,
Sunt fabule și jucărele,
Căci într-însul fapta bună nu poate să se deștepte.

ALTE SCRIERI

SUCEAVA ȘI ALEXANDRU CEL BUN
ÎN SECOLUL AL XV

În provincia Bucovina a împărăției Austriei se află un orașel a căruia trei-patru ulițe sărace, triste și întunecoase se-ntind astăzi pe podișul unui deal mare, ce se-nalță cu regegiune din dreapta râului Sucevii*; acest orașel, cu patru secole înapoi, se numea orașul scaunului Moldovei, sau cetatea mare Suceava. El era strălucit înăuntru cu o sută de biserici sau mănăstiri, cu multe strade pardosite cu lespezi, cu curți răsfățate a domnilor și a boierilor și alte podoabe; iar siliștea de lângă cetate unde se aduna poporul pentru sfaturi comune în timpuri de nevoie sau la alegerea domnilor, acel câmp se numea *Direptate*; și dar se socotește că pe atuncea locuia în Suceava la o sută de mii locuitori și mulți oșteni de strajă; iar împrejurul acestui mare oraș domnesc era boiniță, țării, șanțuri și pălânci puternice, deosebit de cetățuile zidite de lăturile lui, ce ocroteau orașul ca niște scuturi nevătămate de nici o armă, dacă boierii sau oștenii nemulțumiți sau nemulțumitorii domnului nu vicleneau și nu vindeau cetatea dușmanilor, sau dacă dușmanii nu o găbuiau cu jitnițele sale deșarte de pâine.

---

* La daci se numea Sucidava,

Dinspre răsăritul oraşului se vede încă năruindu-se o cetăţuie cu başce şi boiniţă, din a căruia pietre şi lespezi mari locuitorii din Suceava, armenii şi jidovii, au zidit prăvălii şi crâşme, şi negreşit nu ar fi rămas nici urma acelor respectabile risipuri, dacă în anul 1820 fratele împăratului Austriei, Francisc I, călătorind prin împărăţie şi trecând prin Suceava, nu ar fi dat poruncă să se conţenească risipirea acei cetăţui. Iată monarh blând, luminat şi cinstitor al gloriei şi al driturilor popoarelor supuse împărăţiei sale, căruie şi noi, românii, suntem datori să mulţumim că nu au îngăduit să se şteargă de pe faţa pământului această sfărmătură, această ţandură de glorie a moldovenilor.

De cealaltă parte de oraş se văd încă şanţurile unei cetăţui de pământ pe piscul cel mai înalt al dealului, pe care locuitorii o numesc Zamca. Această cetăţuie marele Sobieschi, craiul leşesc, au şenţuit-o împrejurul zidului mănăstirei lui Gaspar-vodă¹, ce-i zic Armeanu, care mănăstire stă şi astăzi: el s-au întărit într-însa cu opt mii de oşteni, ce-i adusese spre ajutor aliaţilor săi moldoveni, când năvăliseră asupra lor vizirul numit Chiorul, cu două sute de mii de turci şi tătari, şi dar această cetăţuie şi astăzi se numeşte a lui Sobieschi. În mijlocul cetăţuiei singuratica mănăstire a lui Gaspar au ajuns tot în mâinile armenilor, şi lângă dânsa străjuieşte un armean bătrân, ce şede în nişte chimeruri din poarta de piatră a cetăţuiei, deasupra căruia este un turn vechi, şi în care chimeruri, precum spun, că după ce s-au făcut întăriturile lui Sobieschi împrejurul mănăstirei, apoi se adăpostea în vreme de răzbel mitropolitul cu odoarele bisericeşti.

Nu departe de acea cetăţuie, ca la două sute de stânjeni, se mai văd încă tot pe zarea dealului alte năruituri ale

unei mici întărituri, ce după zisa bătrânilor era turnul de strajă despre poloni și unguri, căci întru adevăr de pe zare sau culmile acestui deal înalt se vede o frumoasă perspectivă; din dreapta râului Suceava drumul ce merge spre Ungaria și munții Ungariei acoperiți de codri și eterne zăpezi, și din stânga râului drumul despre Leșasca, care este astăzi a Cernăuților; iar printre dânsese se dezvelește ochilor roditorul și îmbelșugatul șes al râului Sucevei, și pe de amândouă părțile lui, sate și târgușoare, printre care mărețul râu, încovoiindu-se, curge cu repegiune; asemenea, prin văgăunile munților se zăresc câteva mănăstiri vechi, zidite de către domni și boieri după feluri de biruințe și după feluri de casnice a lor întâmplări; și precum aceste de asemenea și toate mănăstirile Bucovinei și mai ales Putna*, Dragomirna, Solca și celelalte zidite în fe-

---

* În vizita ce am făcut eu în vara anului 1839, mult ospătosul boier dl Ilie Ilschi la moșia sa Crasna în Bucovina, m-am îndemnat de acolo cu bunul patriot român Emanoil de Stârcea și am mers împreună la faimoasa Mănăstire Putna, unde este îngropat marele prinț Ștefan al VI, fiul său Bogdan și Doamnele lor, și acolo am aflat de la cuvioșii bătrâni călugări, că în timpurile vechi mitropolii Moldovei se alegea numai dintre călugării cuvioși și învățați ai acestei mănăstiri, dintre care un mitropolit Iacov, ce au înfrumusețat mănăstirea zidită de Ștefan, sfărâmată apoi de Ilieșvodă² până la ferestre, care scormolea în pereți să găsească comori mistuite, și zidită iarăși din nou de Dabija-voievod³, au socotit de cuviință acest cucernic arhieru să destupe intrarea în catacombul răposaților domni de subt mănăstire, care intrare sau scări, precum zic, ar fi ascunse subt lespezile de marmură din pridvor și să prohodească țărâna lor. Deci în acel catacomb sau chimeri zic că ar fi găsit el câteva paturi de fier, pe care sta raclele de plumb cu trupurile domnilor; și pe acel ce s-au socotit că este al marelui Ștefan, fiind așezat tocmai în dreptul de subt lespedea de marmură de sus din biserică, pe care este scris epitaful acestui mare domn, deschizându-l, au găsit puțină țărână ce ar fi mirosit ca moaștele sfinților; tot în acea raclă au găsit coroana veche a Moldovei, ce au strălucit mai jumătate de secol pe eroica frunte a lui Ștefan, au găsit sabia lui, groaza inamicilor țării, au găsit leftul ce-l purta la piept ca un

luri de timpuri, de domni și doamne, de boieri și jupâneșele lor, sunt foarte interesante atât în stilul istoric, cât și în cel romantic, a cărora prescriere este demnă și îndemnatică să o facă studioșii bocovineni, iar eu atâta adaog, că adevăratul român, ce va veni pe aceste locuri și va ședea pe lângă aceste sacre năruituri a Sucevei, are să vadă cea mai minunată panoramă a țării sale, are să se însufle de niște cugetări melancolice ce numai lângă năruiturile glorioase ale țării sale și lângă mormânturile rudelor sale le poate simți; deci să puie mâna atuncea pe pieptul său și-l va vedea cum se coșește de îndesitele zvăcăituri ale inimii, rămâie dar cufundat el în ale sale gânduri triste și eu mă întorc iarăși la vechiul oraș al Sucevei. Ce găsesc însă într-însul?! Trei-patru mii de locuitori ce trăiesc într-urâciune nespusă, din care prea puțini moldoveni adevărați locuiesc prin mahalale, iar ceilalți, evrei și armeni arieni, au stăpânit vatra orașului vechi și au sfărmat multe zidiri monumentale, ce erau în târg, afară numai de un turn foarte gros și înalt ca de 14 stânjeni, ce stă încă în mijlocul orașului din dosul unei crâșme, care după tăria construcției lui și a boiniței de pe dânsul se socotește să fi fost turn militar de priveghere, unde se suiau domnii de priveau

---

ordin religios trimis lui de împăratul, sau de patriarhul Țarigradului, au găsit inelul lui cu antică veche și alte odoare, pe care le-au depus iarăși tot în acea raclă; dar aflând fanariotul domn de atuncea, bătrânul Mavrocordat⁴, de această scumpă comoară a românilor, nu se știe, din lăcomie sau din zalozia trecutei glorii a Moldovei, au trimis zapcii mitropolitului Iacov ca să dezgroape și să-i deie odoarele aflate în racla marelui Ștefan, pe care le-au și poprit pentru sine. Oare acele neprețuite simboluri ale stimei glorioase de lume domnii a lui Ștefan, cât ar împodobi astăzi muzeul național al nostru, și de ce fală ar fi pentru noi să le arătăm străinilor ce vin în țara noastră, ca o dovadă nemuritoare că și moldovenii subt Ștefan au fost nație neatârnată și puternică.

mișcările dușmanilor când bântuia cetatea și a garnizonului ce o apăra; demn este de văzut acest turn ca cea mai întreagă și veche ruină de câte se pot găsi în Moldova; iar din sute de mănăstiri și biserici se mai văd încă rămase vro șapte-opt, care afară de Mitropolia veche, unde se păstrează moaștele sântului Ioan cel Nou, de care voi vorbi mai jos, și acele ce sunt stăpânite de armeni, celelalte biserici creștinești se năruiesc, fiind sărace de venituri și de poporenii ca să se poată ținea în bună stare. Așa se năruiește și mănăstirea numită a Doamnei, a căreia pereți stau încă ca și când în pizma veacurilor, dar eu am găsit vitele mahalagiilor creștini adăpostindu-se într-însa de strapațul soarelui. De acolo cu tristețe m-am întors pe ulițele vechi și părăsite ale mahalalelor, ce erau odinioară în mijlocul orașului, și abia am văzut din dudău unde și unde câte o lespede încă de pardoseală; deci acest orașel au fost odinioară politie faimoasă, cetate mare a tronului Moldovei și leagănul domniei moldovenilor, căci în el au fost cea întâi domnie a lui Dragoș, iar apoi Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, învățații Movilești și alți domni vestiți au întărit și au împodobit acest oraș; nici odinioară însă n-au strălucit el ca în zilele lui Alexandru cel Bun, de a căruia binecuvântată viață voi spune ceva.

Acest Numa⁵ al moldovenilor, Alexandru cel Bun, numit pentru blândețile lui, cu a sa adâncă înțelepciune au făcut minunate orânduiele în țară, au alcătuit legile civile pentru un popor aprig, precum era atuncea moldovenii, ce nu știau altă lege decât sabia și altă faptă bună decât bărbăția, au întemeiat în Suceava școală juridică, după proba acei din Țarigrad, întru care adușii învățați de acolo tâlcuiau tinerilor moldoveni legile lui Iustinian și alte învățături, precum și altă școală greco-latină-slavonească,

pentru clirosul bisericesc, întru care mitropolitul Teocrist⁶ însuși, tâlcuia dogmele bisericești. Dară Alexandru cel Bun au făcut încă mai mult decât acestea, căci în zilele lui au deprins pe judecători, după pilda sa, a împlini și a păzi legile în toată puterea cuvântului; el avea darul de a străbate cu mintea sa și de a înțelege ce este de folos popului său pentru timpurile viitoare, el avea un caracter așa de dulce, că îndupleca și trăgea către sine pe fieștecare, și totodată pedepsea pe cei vinovați, dar mai adeseori se îndura de dânșii, și pentru aceasta populul l-au numit cel Bun. Așadar, în zilele lui abuzurile și cruzimile boierilor au încetat, lenea și trândăvia s-au respins, și nime nu au avut ca dânșul acel talent să isprăvească lucruri mari cu puține mijloace, și lucruri grele cu atâta chibzuială și nimereală.

Alexandru nu se îngrijea de nici un pericol, de nici o cursă ce-i întindea curtenii lui și boierii, care nu puteau ca mai-nainte să împileze și să jăcuiască; însă unei asemenea soarte ca a lui au fost supuși toți oamenii mari și legiuitori ai popoarelor; din contra, acest domn pe nemulțumiți îi chema și îi ținea lângă sine, ca și când se mulțumea să petreacă cu dânșii, și, în puțină vreme, aceste fiare se îmblânzeau, se îmbunătățeau sub mâna lui și se făceau cei mai demni dregători; într-un cuvânt, acest domn bun și înțelept, statornicind legile și politicirea în țară, sigurat-au averea țaranului, sigurat-au simbria oșteanului, regulat-au dregătoriile, înavuțit-au visteriile, întemeiat-au hotarele țării, și faima lui s-au dus până departe, încât împăratul Răsăritului Andronic Paleologul, la 1439, cu mare pompă au trimis aliatului său domnului Moldovei, Alexandru cel Bun, coroană și hlamidă crăiască.

Dacă domnii de mai-nainte și acei din urma lui s-au

renumit cu biruințe crunte și sângeroase, acesta însă cu blânda și înțeleapta sa cărmuire i-au covârșit pe aceia, căci el nu numai au îmblânzit sălbaticul zimbru al Moldovei, dar încă deasupra ascuțitelor lui coarne, cu care numai a străpunge știa, au pus coroana crăiască, și de atunci titlul slovenesc de voievod, ce va să zică povătuitor de oști, s-au prefăcut în princip încoronat, căci fără de aceasta ce ar fi însemnat faptele glorioase și izbânzile eroilor dacă nu ar fi fost încoronate de mărire! Și ce rang ar fi ținut astăzi Moldova în starea politică fără de stimă crăiască, căpătată de Alexandru cel Bun, sau mai bine zice de Alexandru cel Mare al Moldovei*. Așadar, precum am zis, la 1439 ministrul împăratului Răsăritului au intrat în orașul Suceava, întovărășit de mulți curteni, de mulți cavaleri, de mulți boieri, de multe slugi, comiși și paici, aducând

---

* Demn este Alexandru de laudat în ceea ce privește administrația lui legislativă și politică, dar el împreună cu mitropolitul Teoctist, bulgar fanatic, după consiliul de la Florența, în anul 1425, ca să dezbine pe români de legea papistașilor, cum se numea pe atunci, sub blestem, au înduplecat pe Alexandru să stărpească și să desființeze tot ce era scris și tipărit cu litere latine, precum documente private și cărți de învățăminte și de religie, și spre a feri pe români de dogmele schismaticilor catolici au introdus în biserici și în școli românești litere și cărți slavonești (chiriliene), dar cu această urmare a sa ne-au despărțit și de studiile Europei; și de atunci România au căzut în cel mai adânc barbarism, căci în limba slavonă, afară de cărți bisericesti și scrisoare sârbească, alte cărți de a învățaților Europei scrise pe atunci latinește și italienește nu se găseau, nici cuteza nime să le păstreze în România, ferindu-se de erez, iar mai mult de blestemul arhieresc. Mai târziu au început a se ivi în țară învățătura elino-greacă, și mai apoi încă au început boierii acei mari a trimite pe fiii lor în Țara Leșească să învețe latinește, cu mare dezgust a popilor, până când elinistul domnul Duca⁷, Vasile Alvanitu⁸, și alți domni în urma lor au restaurat școli la Hotin, la Suceava, la Bacău, la Cotnari și în Iași și au adus profesori greci și italieni, dar necivilizații români tot încă se fereau de învățămintele schismaticilor latino-italieni, iar mai mult se înfricoșeau de blestemul arhieresc al mitropolitului Teoctist Bulgarul.

prințului Moldovei coroană și mantie crăiască; el au fost primit cu mare pompă de princip, de boierii țării, de oști și de popor; înaintea acestui sol al împăratului creștin, mitropolitul cu tot clirosul, în răsunetul clopotelor a tuturor bisericilor, au ieșit cu icoane și cu prapure, cântând irmosul știut: “Mântuiește, Doamne, poporul tău” și celelalte pentru împăratul creștinilor. Deci la această serbare încuviințată după săvârșirea ceremoniei bisericești eu cred că benchetele și zefcurile s-au început în curțile domnești și că, după datina pământului, nu au conținut decât după trei zile și trei nopți; iar afară cavalerii greci se hărățea cu cavalerii români la arme, la călărie și la trântă, săltările de bucurie și de veselie se vedeau pe toate ulițele orașului, pivnițele și jâtnițele domnești se deschiseseră, boii și berbecii se frigeau în toate ungherele, pentru mesele poporului, și cete de lăutari la toate răspântenele cântând, veselea pe poporul ce ura cu răcnete încoronarea domnului cel Bun.

Dar, oare, printre benchetele și zefcurile aceste și pe când cupele cu vinul cel mai ales al Tocaiului treceau repede în mâinile oaspeților, solul împărătesc cu prințul țării câte trebi mari și câte tractaturi săvârșea în taină; pentru că în acele ore încoronarea domnului uimise toți craii megieși cu Moldova, și toți sta cu ochii țintiți asupra cetății Suceava, pe a căreia turnuri fâlfâia cu mândrie steagurile și prapurile domnești, strălucind pe dânselle coroana împărătească între coarnele zimbrului. Așadar, aceasta au fost cetatea sau orașul Suceava, pe a căreia ulițe odinioară răsuna trâmbița biruinței, pe a căreia pardoseală scăpărau potcoavele de argint ale cailor domnești și troncăneau săbiile și pintenii bravilor, iar acum, în năruiturile ei ce mai stau, se adăpostește liliacul și cucuveica, și pe lângă dânsa acum secerătorul snopește grăul

și orzul, sau se aude talanca turmelor ce pasc pe lângă cetate. Ah! eu am văzut pe un păstor român șezând pe colțul turnului cetățuiei ruinate, ce hăulea tânguios din fluierul său, pe acel turn unde nu o dată poate buciumașul domnesc invita pe români să apere bine cetatea și poate tocmai acest păstor era strănepotul buciumașului vechi.

Aș fi vrut să mai scriu ceva pentru mormânturile domnilor, ce zic că ar fi prin unele mănăstiri, după niște lezepezi mari, ce se găesc încă, dar literele săpate pe dânsule s-au șters și s-au ros, încât nimic n-am putut citi; dar conținesc narația mea zicând:

Nu-ntreb de domnești mormânturi unde au trebuit să fie,
Dacă cetatea Suceava unde au fost nu se știe.

Ce însemnează însă cetatea Moldovei sau orașul scaunul[ui] domnesc Suceava, dacă puternica cetate a Romei, mitropolia scaunul[ui] împăraților lumii, au căzut, și toate într-însa zidiri și locuri și-au prefăcut și fața și numele, căci astăzi femeile romane își usucă pe coloanele templului lui Jupiter⁹, purtător de fulgere, udele lor pânzeturii; monahiile sfântului Bruno își săvârșesc în pace creștinește rugăciuni în ferețele lui Dioclețian¹⁰, muncitorul creștinilor; pescarii vând pește sub pridvoarele de marmură ale Octaviei, sora împăratului August¹¹, jucăușii de păpuși s-au așezat în marele monument unde s-au înmormântat August Cezarul. În templul lui Tuluius¹², ce au fost al VI-lea crai al Romei, pe care el îl zidise Fortuniei bărbăției, astăzi se serbează hramul Maicei Domnului; și numai turmele caprelor mișcă astăzi țărâna de sub Arcul sau Poarta de triumf a lui Titus¹³, pe sub care treceau odinioară biruitoarele legioane întorcându-se din Iudeia.

Craii, consulii, împărații, eroii au trecut ca niște um-

bre. Și ce au rămas astăzi în Roma din toate templele, statuile, palaturile, pridvoarele, coloanele ce împodobeau această cetate, timpul toate le-au învechit și le-au năruit, și turmele zbiară în piața numită Forum, unde popoul Romei se aduna de hotăra soartele împărățiilor lor. Deci viind pe aceste locuri călătorul de astăzi cu istoria Romei în mână, vede năruiturile podului, pe care Horație Cocles sta odinioară, vede câmpul taberei lui Cincinnatus¹⁴, afară de poarta ce se numea a popului Romei, care ieșind la câmp din pricina împilării patricilor (adică a nobililor), sta și zicea: “Orice țară unde vom putea trăi liberi, va fi patria noastră“. Așadar, în Roma și afară de zidurile ei, toate vorbesc de virtutea cetățenilor ei, toate ne spun de întâmplările mari ale istoriei ei; iată Capitolul pe care galii vechi (francezii) au înfipt pestrițele lor steaguri. Iată grădinile cruntului Neron¹⁵, despre care mă întorc cu groază; iată mormântul eroului și bunului patriot Scipion¹⁶, căruia mă închin cu umilință, iată podul lui Milvius, risipit, pe care au trecut solii vitejilor alobroghi (tot gali), pe când Roma, îngrozită de Catilina¹⁷, au fost scăpată de Ciceron¹⁸. Iată Forul în care au murit libertatea Romei, sub geniul Cezarului, dar iată și frumoasa statuie a lui Pompei¹⁹, la picioarele căruia au murit și Cezarul înjunghiat de Brutus²⁰.

Așadar, te urez cu respect, cetate veche și sacră, unde aducerea aminte de trecuta glorie și frumusețe pătrund inima românului și o umple de nobile sentimente, căci și ei odinioară s-au numit cetățenii Romei; cu toate acestea, când vede cineva printre risipitele zidiri ale împărățiilor Romeiocioabele păstorilor, se uimește de nestatornicia și de deșertăciunea lumii, în care timpurile deopotrivă dărâmă palatul împăratului și bordeiul săracului...

CUM ERA EDUCAȚIA NOBILILOR ROMÂNI, ÎN SECOLUL TRECUT, CÂND DOMNEAU FANARIOȚII ÎN ȚARĂ*

Convorbire între o neneacă, adică mamă cucoană,
cu fiul său cuconăș alintat, și dascălul grec, om onest.

CUCOANA: Dumneata, loghiotate, tocmindu-te dascăl la noi, vrei acum să examinezi pe fiul meu, ce au învățat până acum la școala domnească, și să socotim ce trebuie să-l mai învățăm ca să fie desăvârșit procopsit ca un cuconăș cilibiu, iar nu ca acei ce învață cât trăiesc ca să fie dascăli; însă te rog într-un an să te silești ca doar va sfârși cartea, căci de la anul gândesc să-l însor.

DASCĂLUL: *Chiria-mu*¹, fiul dumitale este de douăzeci de ani, precum aud, și mintea omului la această vârstă este zburdatică, apoi nu cred că într-un an va învăța mai mult decât știe astăzi, deci mai bine să-l însori decât să-l mai înveți. Cu toate aceste, să-l chemăm, ca să vedem ce au învățat.

---

* Eu scriu această satiră după idiomul linguei romano-slavonă, ce se vorbea în secolii trecuți și după moralul boierilor acelor timpuri, corciți cu greci, în care barbarism căzuse românii, desființându-se de fanarioții greci școlile naționale din Iași, din Suceava, din Hotin, din Cotnar, din Bacău, așezate de către domnii vechi: Alexandru cel Bun, înțelepții Movilești, elinistul Duca, Iacob Despotul, Vasile Alvanitul, Cantimireștii și alții, în a cărora fericite zile înflorea lingua română; această diplomatică au urmat grecii ca să amortească patriotismul românilor de care ei se temeau, și ca să înădușe istoria lor, fără de care nu este patrie, și să introducă în școale lingua grecească cu dascălii lor (căci lingua grecească trebuia fanarioților, iar nu românească); deci cu acest mod moldovenii rămaseră nici greci, nici moldoveni, până s-au întemeiat iarăși școlile naționale de la 1830, de când vedem propășind învățăturile în lingua română, dezvelindu-se istoria nației și înviind patriotismul.

CUCOANA (*către fata din casă*): Fată, mergi de cheamă pe cuconașul aicea. (*Către dascăl.*) Nu știi, loghiotate, ce agerime și ce ținere de minte are copilul. El de mititel îndrăgise cartea, dar, fiind gîngăș, nu-l prea sileam să meargă la școală, căci îndată îl lovea durerea de cap, de care și acum pătimizește dacă citește măcar jumătate de oră. Cu toate acelea, când era de zece ani, știa pe de rost cimilituri, păcălituri și mulțime de fabule, de mă amuza nopți întregi, iar acum îi în stare să-ți cânte toate cântecele orașului cu stihurile lor.

SLUJNICA: Cucoană, am fost la cuconașul, și ciociul dumisale nu m-au lăsat să întru în odaie, spuindu-mi că este adâncit în citanie...

CUCOANA: Mititelul, iar are să-l lovească durerea de cap. (*Către servitoare.*) Cu toate acestea, du-te de-l cheamă și îi spune că-l rog să vie la neneaca și să mai lase cititul. (*Către dascăl.*) Dacă citește mult sara, îl dor ochii, pentru aceea îl sfătuiesc să se ducă serile la preumblare pe ulița mare măcar că și dacă se duce mulțumirea lui este să dea tot ce are pe lângă sine la săraci și mai ales la bietele văduve, încât deosebit de 100 galbeni leafa lui pe an, de la băbacul său, și afară de aceea ce-i mai dau eu, apoi alaltăieri au venit acasă făr' de șal, cu care era încins, și făr' de orologhiu, și numai în antereu, spuindu-mi că le-au dat de pomană unei bătrâne bolnave ce are două nepoțele. Îți spui drept, dascăle, nu spre laudă, că la compătimire pentru săraci foarte bine îmi samănă mie.

SLUJNICA: Cuconașul cu mare supărare au deschis ușa și au zis că va veni, dar m-au suduit și m-au chișcat...

CUCONAȘUL (*intră în casă cu un ochi legat și întrea-bă*): Ce poruncește nenecuța?

CUCOANA: Ah! *psihi mu!*² ce ai la ochi? au doară de multă citanie și s-au tulburat ochiul?

CUCONAȘUL: Așa se vede, nenecută; astă-noapte am citit mai pân-în ziuă. (*Zicând aceste, îi cad din brâu câte-va cărți de joc, pe care, plecându-se să le ieie, îi cad mai multe.*)

CUCOANA: Dar ce cărți sunt acele și de ce le porți în sân?

CUCONAȘUL: Pentru pasians le-am cumpărat, și le luasem cu mine ca să le duc la un amic ce știe feluri de pasiansuri... (*Tocmai atunci intră în casă un italian tractorgiu și cu un arnăut de la agie, zicând către cucoană:*)

ARNĂUTUL: Cucoană! Domnul agă m-au trimis să vă spui că acest cuconaș al domniilor voastre, întovărășindu-se cu alți tineri de treapta lui, în toate nopțile tulbură orașul, primblându-se pe ulițe cu lăutari, făcând zeiefeturi pe la locuri rușinate, jucându-se în cărți pe la tractoriri până în ziuă și până ce prăpădește tot ce are de lângă sine, iar mai ales astă-noapte și-au dat în biliard șalul, orologhiul și straietele, rămâind numai în cămeșă; și tocmai atuncea viind și tractorgiul, acesta i-au cerut să-i plătească cele ce băuse și mâncase, iar cilibiul dumitale, în loc de bani, i-au frânt de cap un achiu, de care întâmplare femeia tractorgiului, supărându-se, și-au adunat oștile sale: patru argate și două bucătărițe bine înarmate cu polonice, cociorve, pomotușe și alte unelte gospodărești, și cu aceste năpădind pe cilibiul, deosebit de lucruri nu prea mirositoare ce i-au aruncat în obraz, l-au petrecut cu această ceremonie pân' la curtea dumitale; iar acolea cilibiul, sumețindu-se, apucase la scărmanat pe tractoriță; noroc de bucătăriță că i-au stâmpărat mânia lovindu-l cu polonicul peste ochi, iar celelalte femei cu celelalte unelte l-au strămtorit atâta, încât dumnealui, cu mare sprinteneală, ca un pelivan, au sărit peste poartă în ogradă la dumnea-

ta, dar biruitoarele argate au câștigat câmpul răzbelului. Acum onestul tractorigiu își cere onorul femeii și plata datoriilor de la cilibiul dumitale...

CUCOANA: Eu nu cred minciuni de a tale, curcanule, pentru copilul meu, căci el mi-au spus de întâmplarea ochiului său, asemenea de șal și orologhiu; iar acel ce au făcut aceste pozne trebuie să fie alt berbant, și ieșiți afară cu binișorul dacă nu vreți să pui țigani să vă interesească...

TRACTIRGIUL: *Per dio santo*³, eu mă duc să dau jalbă la vodă, și cilibiul dumitale, de se va întâlni cu mine undeva, îmi va plăti punșurile și vinațurile ce mi-au băut, ori îi voi scoate și celălalt ochi. (*Se duc.*)

CUCONAȘUL (*făcându-se că plânge*): Toate aceste sunt minciuni, nenecuță; și se vede că acest blestemat de tractorigiu prepune că aș fi fost eu, dar el, șonțul, spune minciuni, căci eu pe crucea mea mă gur că astă-noapte când citeam am auzit mare calabalâc pe la poarta noastră, și nu știu ce au fost pricina!

CUCOANA: Nu-i nimică, drăguță, nu te supăra, că eu voi vorbi cu aga vărul Iacovachi, și-ți voi cere cinstea de la șarlatanul de tractorigiu pentru năpasta ce-ți face...

CUCONAȘUL: Dar mata să-i spui că pe tractorigiu îl cheamă Marcu de pe ulița mare din dreptul caselor Pașcanului...

CUCOANA: De unde îl știi, dacă zici că n-ai fost astă-noapte la dânsul?...

CUCONAȘUL: Cum să nu-l știu, dacă mata totdeauna mă iei la primblare cu butca sara pe lună și stai dinaintea tractorului de mâncăm înghețată...

CUCOANA: Nu-i nimică, nu-i nimică, *psihi mu*, eu toate le voi pune la cale și voi vorbi cu dobitocul de agă, iar

acum să vorbim cu dascălul ce ți-am tocmit astăzi. (*Către dascăl.*) Te rog fă-i puțină cercare, ca să știm ce n-au învățat încă.

DASCĂLUL (*către cuconaș*): Dumneata de opt ani, de când te afli la școala domnească, trebuie să fi învățat în limba grecească mai tot cursul celor întâi învățături ce trebuie neapărat unui tânăr evghenis, precum gramatica, catehismul religiei, istoria lumii, aritmetica și geografia, și știind aceste, apoi vom merge mai nainte.

CUCONAȘUL: Ce ai să-ți bați capul, loghiotate, să mă mai înveți, când eu știu tot și sunt cel întâi între toți școlerii? Întreabă dascălii de la școala domnească să-ți spuie că eu am învățat toate cele, schimbându-mi tabla de nu la trei zile, dar la săptămâna negreșit, iar acum, de vro cinci luni, învăț o engomie grecească să o spui băbacăi la Crăciun.

DASCĂLUL: Eu pe dascăli nu vreau să-i întreb ce ai învățat, ce pe dumneata aș vrea să te întreb câte ceva...

CUCONAȘUL: Întreabă cât îți place.

DASCĂLUL: Spune-mi, dacă ai învățat catihismul, ce lege este a dumitale, căruia te închini, și ce Dumnezeu slăvești?

CUCONAȘUL: Eu sunt de legea moldovenească, ca și toți oamenii din lume.

DASCĂLUL: Legi și popule în lume sunt multe feluri, iar Dumnezeu cel adevărat este unul, căruia ne închinăm noi, creștinii.

CUCONAȘUL: Ba să mă ierți, dascăle, dumnezei sunt trei: Tatul, Fiul și Duhul Sfânt.

DASCĂLUL: Aceste trei fețe sunt una și de o ființă, și se cheamă Treime.

CUCONAȘUL: Apoi cum se poate să fie și trei, și unul?

DASCĂLUL: Precum se pot multe lucruri materialice, dar mai ales Dumnezeirea, ce toate le poate. De pildă, cărămida îi alcătuită din apă, lut și foc; ai înțeles acum că din aceste trei lucruri se alcătuieste cărămida?*

CUCONAȘUL: Cum să nu înțeleg!

DASCĂLUL: Așadar, spune-mi acum: din câte fețe se alcătuieste Troița?

CUCONAȘUL: Din apă, lut și foc. (*Către neneacă-sa.*) Nu am răspuns bine, precum m-au întrebat acest loghios? Căci dascălii de la școala domnească niciodată nu mi-au spus că Treimea este ca și cărămida; așa-i, nenecuță, că învăț mai degrabă de la dascălul acesta?

DASCĂLUL (*zâmbindu-se, zice*): Cât pentru ale legii, am înțeles și eu cât ai învățat. Aș vrea acum să-mi spui din istoria lumii; știi dumneata, cilibi, cum l-au chemat pe cel întâi om, și cine l-au zidit pe dânsul, și cum au chemat pe fiii lui?

CUCONAȘUL: Mi se pare că Adam. (*Către neneaca sa.*) Mata mi-ai cumpărat de la ungunii ce umblă cu torba în spate niște cadre, pe care este zugrăvit Adam într-o livadă mâncând mere domnești cu femeia sa Eva.

DASCĂLUL: Dar acești întâi oameni unde trăiau atunci, și cine i-au zidit?

CUCONAȘUL: Eu cred că în Moldova, dar la ce moșie anume nu pot ști; asemenea, nu știu cum au chemat pe părinții lor.

DASCĂLUL: Pentru Dumnezeu, ce spui, berbantule! Adam au fost zidit de însuși creatorul, și Eva au fost scoasă din coastele lui, lăcașul lor au fost raiul, ce se

---

* St. Spiridon au dovedit ateștilor cu această pildă ființa Treimei la Soborul de la Sardica, unde se disputa acest simbol.

numea Eden, care nu este în Moldova, dar gustând din pomul cunoștinții i-au izgonit domnul din rai și i-au blestemat dându-le pământul spre locuință, după care ei au născut pe Cain și pe Avel, din care seminție ne tragem noi. Deci ai înțeles acum istoria strămoșilor noștri?

CUCONAȘUL: Am înțeles, loghiotate, dar nu pot înțelege dacă au zidit Dumnezeu pe Adam, apoi cum de au scos o coastă dintr-însul, din care au zidit pe Eva? Doar Dumnezeu n-au putut să zidească și pe Eva fără' de coasta lui Adam? Sau poate și mata, neneacă, ai ieșit din coastele băbacăi? (*Râzând.*)

CUCOANA: Ba nu, draguță, că Dumnezeu au făcut această minune cu Eva numai; apoi Eva au făcut pe Cain și Avel, precum maica mea m-au făcut pe mine, și din aceștia s-au înmulțit oamenii pe pământ.

CUCONAȘUL: Apoi cum s-au înmulțit dacă Avel și Cain nu erau însurați, doar Dumnezeu de le-au făcut femeii tot din coastele bietului Adam, lăsându-l fără coaste...

DASCĂLUL: Minciuni spui, cilibi, căci Eva, măcar că nu au mai avut copii de care *Biblia* nu ne spune, dar după Talmudul jidovilor, ea au născut șapte fiice, ce s-au însoțit după legea veche cu frații lor... Așadar, acum ai înțeles?

CUCONAȘUL: Ba tot nu.

DASCĂLUL: Cum nu? Dacă Adam și Eva au fost părinții lui Cain și Avel, precum dumneata și fratele dumitale sunteți ai băbacăi și ai neneacăi, apoi Avel și Cain ai cui au trebuit să fie?

CUCONAȘUL: Negreșit ai băbacăi și ai neneacăi, căci îmi aduc aminte că neneaca au mai avut doi copii, pe Pavel și Călin, ce samănă la nume cu Avel și Cain, și carii au murit de mult...

DASCĂLUL (*râzând cu hohot și zicând în sine: ti cater-*

garis⁴, *ce spânzurat*): Deci să lăsăm și istoria lui Adam. Spune, mă rog, de cele patru reguli ale aritmeticii, căci de gramatică nu mă îndoiesc că o știi.

CUCONAȘUL: Îți spui drept că nu știu nici o regulă, și nici am voit să-mi bat capul să le învăț degeaba, când galbenul este știut cât umblă și câte parole este leul; iar de am vreo socoteală cu cineva, pui pe ciocii de socotește, și eu plătesc, și pace; iar a număra știu și pân' la o sută, și pân' la două sute, și pân' la mii de mii.

DASCĂLUL: Dacă aritmetica nu ai învățat, apoi cred că geografia nici atâta.

CUCONAȘUL: Dar ce dihanie este aceea geografie?

DASCĂLUL: Nu știu cum să-ți spun moldovenește. Geografia este de a ști ce este pământul, în câte împărății sau domnii se împarte, ce orașe sunt mai mari, ce râuri, ce mări.

CUCONAȘUL: Stă', dascăle, să-ți spun, căci eu de mititel știu ce zici dumneata să mai învăț; bunăoară, când am fost la mănăstiri cu neneaca de ne-am primblat, am fost la Botoșani, la Roman, la Bacău, trecând peste Bahlui, Jăjia, Siret și...

DASCĂLUL: Bine, dar dumneata ai văzut numai Moldova, însă pe pământ sunt și alte țări și târguri, măcar că și Moldova are deosebită istorie și guvern.

CUCONAȘUL: Și eu am auzit că sunt alte țări, precum nemțească, ungurească, leșească, turcească, dar nu am fost pe acolo, că cine umblă degeaba dacă nu are treabă de unde răsare soarele și până unde apune, destul că știu de mititel că soarele din Moldova răsare și în Moldova apune. Și apoi te rog să-mi spui, loghiotate, care evghenis ca mine mai învață istoria Moldovei de când avem domni de Țarigrad, unde se termină lumea noastră, și când istoria

Moldovei se încheie în două legi, *întâi* că măria sa vodă este stăpânul, norodul — oile, iar noi, boierii, ciobanii; apoi măria sa pe cine voiește din boieri, bate la talpe sau îi taie capul și noi, boierii, după pilda măriei sale jăcuim și batem norodul; și *al doilea*, care este din boieri mai mare și mai avut, acela este tare și are voie să facă ce vrea prin județe, mai ales fiind vornic mare, adică hotarnic de divan, căci el poate să răscroiască moșiile de pe la răzeși, mai ales când acele moșii sunt într-un hotar cu ale boierilor, și pace bună. Apoi nu-i mai bine să fiu și eu boier mare și să fac ce-mi place în țară, decât filosof ca dumneata, care nu ai nimică? Așa este, nenecuță, că l-am păcălit bine pe acest loghios?

DASCĂLUL: Cucoană, fiul dumitale atâta știe astăzi cât știa când l-ai adus de la țară să-l dai la școala domnească, deci ar trebui să înceapă de la alfa, vita, dar el îi de 20 ani...

CUCOANA: Tâlharii de dascăli sunt vinovați, iar el, mititelul, nu-i vinovat.

DASCĂLUL: Oricum să fie, însă el știe mai puțin decât nimica și el vorbește ce au auzit pe alții, ca papagalii, dar nici de o învățătură elementară nu are știință.

CUCONAȘUL: Ba să mă ierți, dascăle, eu nu sunt pasăre, și vorbesc mai bine decât o pasăre.

DASCĂLUL: Dacă nu ești pasăre, apoi ești un *gaidaros* (măgar).

CUCOANA: Eu am trăit, dascăle, în lume printre oameni mari, unde altă limbă nu se vorbea decât numai grecește, iar de gramatică nu-mi aduc aminte să mai întrebe cineva, destul este să înțeleagă grecește și să răspundă, iar moldoveneste nu trebuie să învețe, că doar nu are să se facă popă sau logofăt, căci el când va fi boier de divan

are numai să iscălească în cărțile de judecată, scrise gata de diecii divanului...

DASCĂLUL: Aceasta nu-i destul, căci un evghenis se cuvine să aibă și învățatură scolastică.

CUCOANA: Eu văd că nu mă înțelegi, căci copilul meu nu vreau să fie filosof, aceasta poate să-l strice; adu-ți aminte că el este avut, este rudenie cu protipendada (cei întâi cinci arhonzi ai guvernului țării), apoi, ca să se înalțe, nu-i trebuie procopseală multă, ce îngreuie capul și îl împiedică să meargă înainte, deci te rog învață-l atâta încât să samene cu ceilalți tineri de teapa lui, și anume, să fie șagalnic la vorbă, adică matalnic, și să știe când și în cui să facă politică, și să știe când să tacă ca să fie nostim, în sfârșit, învățătura lui să fie prospăietă, ca să nu fie ca un urs salbatic; înțelegi acum, loghiotate? Adică să-l înveți pe ușor, în scurt, pe deasupra, câte puțin de toate, fără de bătaie de cap, și, cum am zice, pentru ochii oamenilor, căci el după neamul și starea lui nu-i trebuie mai mult, și nici are vreme, mai ales că peste un an gândesc să-l însor...

CUCONAȘUL: Vezi bine, ba să mă și boieresc!

DASCĂLUL: *Chirie Eleison!*⁵ *Ti catergaris!* Dă-mi dar voie, *cheramo*⁶, să-ți spui că și eu văd că de a învăța cumsecade fiul dumitale au trecut vremea cea scumpă, însă să întrebuintăm timpul cât au mai rămas spre a-i lumina cât se va putea mintea și de a-l deprinde cu învățăturile grecești măcar cele mai trebuitoare, căci de patria lor moldovenii nu au a-și bate capul, fiind curtea domnească patria lor.

CUCOANA: Dumneata, dascăle, mă scoți din răbdare cu filosofiile dumitale; eu îți spun în scurt că dacă fiul meu îi slăbușor de duh, apoi dumneata în zadar vrei să-i deschizi mintea, iar cât pentru boierii și chiverniseala lui el nu are abar, căci eu l-oi înlesni la toate prin rudeniile

mele cele mari, și ia sama, loghiotate, că dumneata cu învățătura dumitale tot dascăl ai rămas, dacă nu ai avut moșie și rudenii pe cei mari ai țării, sau măcar nu te-ai ciocoit pe lângă vrun boier mare făcându-te ciubucciu sau cafegiu, și crede-mă că mai procopsit ai fi decât cum ești; iar ce se atinge de copilul meu, eu, dacă l-oi însura, îi voi purta grijă de toate, ca să nu-l ajungă nici vânt rece, și mă voi sili să se facă vornic mare de divan...

CUCONAȘUL (*sărutând mâna cucoanei*): Așă-i, nene-
cuță, că mata mi-i crește și copiii dacă mă voi însura?

CUCOANA: Așteaptă, draguță, să vezi întâi de-i avea copii.

CUCONAȘUL: Cum să nu am?! Ba încă mă voi opinti ca să întrec și pe băbaca.

DASCĂLUL (*în sine*): Bre, bre, bre, ce mascarale de oameni!

CUCOANA (*către cuconaș*): Nu ți-i rușine, fleacule, să întreci pe băbacă-tău?! (*Către dascăl.*) Așadar, loghiotate, fă ce-i face cu dânsul pân' la anul.

DASCĂLUL: O, *chera mu!* Eu sunt om onest și sunt dator să-ți spun că cu cât cilibiul dumitale este avut și de soi înalt, cu atâta i-ar șede mai bine să învețe ceva mai cu sistemă decât zici dumneata, ca să nu samene cu un cal rău împodobit cu rafturi scumpe, pe care îndată ce-l despo-
dobesc rămâne o gloabă nefolosnică și urâcioasă...

CUCONAȘUL: Auzi, auzi, neneacă, beleaua această de dascăl mă face gloabă...

CUCOANA: Of, dascăle, ce mă superi cu palavrele dumitale? Eu îți spun încă o dată că el îi avut și de neam mare, apoi la noi, în Moldova, cine are aceste îi cu minte, de treabă și procopsit...

DASCĂLUL: Apoi eu nu am ce face în casa dumitale.

CUCOANA: Iaca, te-ai și mânieț, dar te rog să nu ne mai filonichisem, ce să vorbim cum se cuvine. Adu-ți aminte că dumneata te-ai făgăduit să alcătuești un plan cum să înveți copilul; deci l-ai gătit?

DASCĂLUL: Eu îl făcusem precum știu, dar văd din vorbele dumitale că nu-ți va plăcea; poronțește dar ce am să fac, căci, precum înțeleg, dumneata nu vrei să dau învățatură sistematică ca un dascăl, ce să-i fiu numai pedagog, ca cilibiul dumitale să rămâie un magog (momiță cu cap de câine).

CUCOANA: Fii dar dumneata pedagog sau magog, mie puțin îmi pasă, numai însemnează ce îți voi spune.

DASCĂLUL: Sunt gata, spune.

CUCOANA: În toate zilele, deosebit de sărbători mici și mari și de duminici, de la cinci pân' la șase ore să citești cu dânsul istoria și geografia; însă să faci așa marafet, ca el, făr' de multă osteneală, să știe pe de rost câteva întâmplări din *Alexandria* lui Machedon⁷, precum de căpcâanii și de furnicile cele mari cât omul ce s-au bătut cu dânsul și alte minunății ce au mai făcut Machedon; asemenea, de domnii cei vestiți ai Moldovei, precum de Papură-vodă, de Ciubăr-vodă și alți viteji; precum de Crai-Nou, fiul Epiei, poreclit Sfărâma-Piatră, Strâmbă-Lemne, de care boierii și cucoanele spun prin adunări povești tare frumoase; asemenea, să știe cum se cheamă orașele cele mai mari ale țărilor noastre, mănăstirile și sihăstriile.

DASCĂLUL: Altă ce mai poronțești?

CUCOANA: O dată pe săptămână să-l înveți hambacul.

DASCĂLUL: Vrei să zici poate aritmetica?

CUCOANA: Ba nu, eu vreau hambacul, că îi mai ușor, ca să știe copilul numai că două și cu două fac patru, și să știe a-și număra paralele când va fi rânduit de vistierie

prin ținuturi cu goștină, desătină și mai ales vădrăritul la Odobești. Oh! la Odobești, unde cântă țiganii toată ziua, joacă și beau călcătorii, ba și noi, boierii, când ne ducem pe la podgorii să petrecem; mai mult nu trebuie. Dar așteaptă să-ți spun, loghiotate, de ce învățatură mai mare are copilul trebuință ca să se poată schivernisi, adică să poată câștiga parale mai cu lesnire, căci în țara noastră boierii, dacă se fac vornici mari de divan, apoi se rânduiesc să măsoare moșiile boierilor celor mai mici, mai ales ale mojicilor de răzeși, când se plâng că li s-au împresurat moșiile lor de boieri, și acei vornici măsoară cu prăjina și lanțugul locul de pricină și-l dă celui ce le aduc mai mulți bani; iar de câtăva vreme vornicii hotarnici au învățat de la nemți alt meșteșug ca să nimerească linia mai drept, și și-au cumpărat câte o ocheană pe trei craci, și căutând printr-însa încotro vreau, oamenii îi socotesc foarte procopsiți, și hotărătura lor acea cu ocheana are credit la domnie mai mult decât hrisoavele vechi, căci ei, ca niște fermecători, pot preface fața pământului, făcând din deal vale și din podiș munte, și pot să găsească siliște de sate mai veche decât potopul, și pot să răscroiască hotarele firești și să facă cu moșie pe cel ce niciodată nu au avut moșie, dacă le umple pungile; apoi judecă, loghiotate, cu înțelepciunea dumitale când va ști copilul acest meșteșug ce chiverniseală de alijveriş poate face cu dânsa...

DASCĂLUL (*au strigat*): *Chirie eleison che soston ton laonsu!* (adică: Doamne, miluiește și mântuiește pe norodul tău!)

CUCOANA: Eu mă mier, dascăle, de ce te sperii de un lucru așa firesc în țară și așa de folos pentru deregători, dar să lăsăm deoparte aceste învățături adânci, de care ți-am vorbit prea destul, și să ne întoarcem la altele mai cu haz și mai ușoare; deci însemnează.

DASCĂLUL: Spune, *chiria mu*.

CUCOANA: Să-l înveți a vorbi cabazlicos...

DASCĂLUL: Adică ca să râdă toți de dânsul ca de un caraghios; mai bine să-l învăț a vorbi frumos...

CUCOANA: Pentru Dumnezeu, dumneata vrei să-l înveți raterica (retorica). Nu, dascăle, nu vreau decât să fie vorbăreț, să nu-i tacă gura nici un minut, să știe pe de rost numele comedianților și al pelivenilor celor mai vestiți ce joacă pe frânghii și fac ghidușii de carii domnul și boierii fac mare haz.

DASCĂLUL: Altă ce mai poruncești?

CUCOANA: Copilului muzica nu-i este prea dragă, căci mititelul au pătimit de năjit, dar cânta bine din cobză; cu toate aceste, țiganul Nedelcu, vestit scripcar în Iași, să vie o dată pe săptămână ca să-i arăte și în scripcă pestrefuri turcești, și atunci vor zice oamenii că fiul meu știe și muzicant.

DASCĂLUL: Ce mai poștești alta?

CUCOANA: Să învețe în toate zilele a juca, pentru care să-mi găsești vrun neamț jucăuș bun, mai ales pentru ștaier și minavet, și să porți de grijă ca neamțul să-l învețe a face cucoanelor complimente cu coadă, de cele nemțești, și a juca la baluri necontentit, ca să-i meargă vestea, așa cum se vestise când trăiam la țară, încât nici un flăcău nu-l întrecea la jocul sârbesc de brâu, la țigănească, la corăghiească, cum joacă la Galați, la mocănească, la huțănească, la hora moldovenească, și alt[ele] și alt[ele].

DASCĂLUL: Altă ce mai trebuie să știe cilibiul dumi-tale?

CUCOANA: Mi se pare că îi destul pentru un tânăr căruia toate îi se zâmbesc în lume și fiul meu, având aceste talenturi, îndată să înceapă a se ridica în sus ca un

flutur cu aripile de aur. Dar am uitat ce au fost mai de folos, și anume, te rog să-l deprinzi mai cu dinadinsul de a-și ținea grandetele sau finețile pe vârful nasului, ca un boier mare, și cât se va putea mai sus, așa cum fac limonii fanarioți după ce vin de la Țarigrad la noi cu domniii greci, carii, după ce se boieresc, se înavușesc jăcuind cât pot, apoi își bat joc de boierii pământeni, și toți se tem de acești cireci domnești, și această fudulie grecească este prea de modă acum, făr' de care copilul nu va însemna nimic, și vor zice toți că este un gogoman de țară.

DASCĂLUL: Dumneata, *chera mu*, ai uitat trei lucruri mai trebuitoare decât aceste fleacuri, adică măcar să-l înveți moldovenește, religia și fapta bună.

CUCOANA: Adevărat am uitat, dar nu îi de modă.

CUCONAȘUL (*către maica sa*): Auzi! auzi! să mai învăț moldovenește dacă eu sunt moldovan!

CUCOANA: Are dreptate copilul, că el știe moldovenește a vorbi și a iscăli, iar de istorie nime nu întreabă, nici măcar nu se vorbește acum, ca mai nainte, pe când erau domni pământeni. Iar ce se atinge de religie, apoi și eu, și duhovnicul, când îl spoveduiește, îi spune destule molitve, de ar ținea minte măcar a zecea parte, căci doar nu am să-l călugăresc. Iar cât pentru faptă bună, aceasta este o istorie lungă și sacă, ce acum nu se pomeneste, căci fiul meu, trăind în lume, se va purta după pilda boierilor curții domnești și va înțelege el singur de ce fac haz la curte și de ce nu fac haz, de ar fi el parolist cu damele pentru orice lucru de nimic, de ar plăti cinstit datoriile în cărți și pe la dughene, ca să nu-l închidă la vartă, de ar linguși pe boierii mari, ca să-l schivernisească și pe dânsul, mititelul, de și-ar iubi rudeniile cele bogate, căci de la cele sărace nu are ce aștepta, de ar fi fraged cu ceilalți cuconași

de teapa lui, de ar fi simțitor de cele mai mici supărări ce se întâmplă prin casele altora, iar de casa lui nu are să-i pese, căci eu le voi pune toate la cale, și destul pentru dânsul. Iată ce vasăzică tânăr drăgălaș și cu fapte bune; iar mai cu dinadinsul pe lângă boierii cei mari să se micșoreze, iar cu cei mici să se fudulească, ca acei mari să-l iubească, iar ciocoi să se teamă de dânsul, iată iarăși în ce se încheie înțelepciunea și ipolipsul la curtea domnească, ba și în toată lumea, făr' de care daruri copilul va fi nesuferit tuturor...

DASCĂLUL: *Caco hrono na chisesi che o Iosu o catergaris!* (Blestemată să fii și tu și cuconașul tău, spânzuratul!)

Aceasta zicând dascălul în sine, își apucă șlicul și o rupe de fugă.

CUCONAȘUL (*râzând cu hohot, zice*): Au luat dracul pe cațaonul, și eu am scăpat teafăr, căci înțeleapta mea nenecuță i-au venit de hac... Doamne, Doamne, mata tare ești învățată, de poți învăța și pe dascăli...

(Eu eram tânăr pe atuncea și ascultam din tinda casei această comedie a amicului și conșcolerul meu cuconaș; deci adaog iarăși: cât era de înădușită pe vremea fanarioșilor în Moldova simțirea cea mai sacră a iubirii de patrie și educația românilor, dar am trăit și am văzut cu întristare în timpul de acum altfel de civilizație, mai grozavă decât a grecilor, adică progresul turbat sau ultraliberal al unor tineri români, ce nu cred nici în Dumnezeu, nici în dracu; și nu se tem nici de cuget, nici de păcat, și își bat joc de părinții lor, numindu-i retrograzi, varvari, și își bat joc de toți ce nu sunt ca dânsii și apoi pier ca muștele, ce nu aduc nici o roadă în lume...)

GENIUL VECHI AL ROMÂNILOR ȘI ROMÂNII DE ASTĂZI

CUPRINS

*Cu doftorie amară,
Acel bolnav înviază,
Cu critică și ocară,
Răul moral se-ndreptează.*

Este știut că în toți anii la sărbătoarea Sântului Ilie, la 20 iuliu, în orașul Fălticeni, ce este în ținutul Sucevii, din principatul Moldovei, se face un iarmaroc renumit, la care se adună nu numai neguțitorii din Moldova și Valahia, dar și o mulțime de neguțitori străini din depărtate locuri cu mărfuri scumpe, și acolea sau le vând cu ridicata unii altora, sau le schimbă pe alte mărfuri, încât în acest mare iarmaroc, ce ține două-trei săptămâni, se învârtește un alijveris de câteva milioane de lei. Tot atunci se adună acolo din cele mai de departe unghiuri ale Moldovei, și mai cu samă din Iași, Roman și Botoșani, mulțime de tineri boieri și tinere cucoane, nu pentru interesul negoțului, cu care prea puțini se îndeletnicesc, ce numai ca să se zăbovească sau să cumpere lucruri pentru a lor podoabă și îmbrăcăminte, cu care se fudulesc în iarmaroc, și întru adevăr că zi și noapte altă nu se răsună pe ulițe și prin casele orașului decât răsuri, muzice și jocuri; iară în luxul cel mai rafinat al Europei și în amorul cel mai sentimental se întrece tinerimea română cu atâta agerime, încât și modistul parizian, și fragedul păstor al munților Alpi mai nu i-ar putea întrece; apoi de benchetele și zefcurile ce se fac la acel iarmaroc, atât între nobili, cât și între clasele mai de jos, este de prisos a mai vorbi; atâta zic, că cel mai stoic filosof ar astupa ochii Minervii,

spre a se veseli și el ca un om păcătos la acest iarmaroc; deci în așa mare adunare de popul poate cineva voiește să vadă dezvelit caracterul, moralul și plecările românilor de astăzi. Așadar, și eu însumi, alergând ca și ceilalți în sus și în jos prin iarmaroc, m-am întors seara la gazda mea și, fiind obosit, m-am pus în așternut, unde am început a citi cu o însuflețire nespusă pe un hronic al Moldovei și al Valahiei, ce am găsit pe masa din odaia mea, și mă minunam gândind cum de au stătut odinioară națiile aceaste ale moldo-valahilor, ce se văd astăzi atât de iubitoare de răsfățări și de mode, și atât de molatice, în contra puternicilor megieși, ce le înconjura din toate părțile, precum tătarii Bugeacului, cazacii Ucrainei și ai Zaporogului, polonii sau leșii, ungurii, turcii, tătarii și alte nații. Cum de s-au luptat două nații mici ca aceste ale Moldo-Valahiei, care împreună, pe la al 14-lea veac, nu era, cred, nici două milioane, cu mai mult de treizeci milioane, ce alcătuia pe atuncea megieșitele popoare? Însă m-am dumerit apoi că populusul țărilor noastre în acele timpuri și înțelepții lor domni, deși altă avere nu avea decât frumoase turme, bune arme și un pământ îmbelșugat, dar traiul lor simplu și nerăsfățat nu cerea altă mulțumire, nu se îngăima de alte patimi, ca o nație ce era necorcită, decât ca țara lor să nu fie călcată de megieși și legea lor nesmintită. Deci aceste două instincte însuflețindu-i, îi făcea eroi nebiruiți; iată dar tăria, iată mântuirea lor de dușmanii de afară și de patimile dinlăuntru.

Bântuirile neamice ale megieșilor au contenit câtva după ce Moldo-Valahia, obosită de răzbeluri, pe la veacul al 17-lea au intrat sub scutul marelui Petru, împăratul Rusiei, despre prăzile cazacilor Ucrainei și ale Zaporogului; iar în vremea înțelepței împărătese Ecaterina a II s-au

asigurat țările despre prăzile oardelor tătărești, ce stăpânea Bugeagul Basarabiei și al Hersonului, și despre sumeții Poloniei, înfrânați și umiliți de Ecaterina. Așadar, acești celebri monarhi ai Rosiei, precum și puternicii lor moștenitori, cu a lor ocrotire, nu numai au păstrat țările aceste în creștineasca lege, dar și în politica lor ființă; iar în anul 1834 le-au întemeiat ceva mai cu sistemă driturile de demult pierdute. Însă mulți români de astăzi încă nu se dumeresc, nici ce pierduse, nici ce au câștigat... Iată lucrurile Dumnezeului drept-credincioșilor ce înalță cornul creștinilor, iată argument istoric cu ce chip au stătut pân'astăzi tronurile acestor principaturi nerăsturnate de tot, ca niște frumoase ruine ale gloriei trecute. Aceasta pentru starea politică a românilor.

Dar iarăși gândeam: care neamici oare sunt mai de primejdie? Oare acei de afară, ce de demult ne îngroază, de care Dumnezeu ne-au mântuit, sau acei dinlăuntru țărilor, ce ne dezmiardă astăzi și care zi și noapte viclean se furișează prin toate casele și soarbe averea moldo-valahilor, ca smârcul unei bahne ce soarbe în sine izvoarele cele mai hrănitore și sugesucul cel crescător al pământului moldo-valahilor, ca șerpele ascuns sub roză, ce mușcă și înveninează moralul moldo-valahilor? Acesta este luxul sau răsfățul ce s-au furișat de la începutul veacului nostru în țările noastre; el au născut între noi mândrie, pizma și desfrânarea, el ne-au ademenit și ne-au buimăcit de ne-am uitat credința către Dumnezeu și către legi, și am urât pe muma patrie, pe care o sfășuim, o rupem, o dezbrăcăm, ca să avem cu ce împlini gusturile noastre. La aceste gândind, eu am zis: O! vechilor domni ai moldo-valahilor! când îți învia din nenorocirea voastră, ca să vedeți răsfățul, podoabele și trândava moleciune a mândri-

lor moldoveni și valahi de astăzi, a palaturilor lor, zidite, unele, din năruiturile cetăților vechi, pe care voi le-ați fost zidit, pentru un pravăț mai bun, iar mai cu dinadinsul din risipa averilor ce le-au rămas de la eroii strămoși! ce ați zice?... Vorbind aceste, însumi am adormit: și iată că se arată nu ca un vis, ce ca o fantomă, un cuvios bătrân, carele, puind dreapta sa pe umărul meu, pe cât țin minte, mi-au grăit așa:

“Am auzit ce vorbești în gândul tău, căci eu sunt geniul Zamolxis al daco-românilor, discipol al lui Pitagora, carele, trăind între sălbaticii daci, am fost legiuitorul lor, și ei m-au dumnezeit; așadar, eu, geniul lor și al urmașilor daco-români, privighez între voi și mi-i drag să convorbesc câteodată cu patrioți buni și necorciți. Deci spune-mi, române, ce s-au făcut lăcașurile voastre acele rustice și curate, în care locuiau odinioară fapta bună și bărbăția, și de multe ori cetățeni ca aceia ajungeau domni țării? Ce s-au făcut limba românească, căci voi acum vorbiți mai regulat limbile străine? Ce sunt deprinderile aceste muieratice, ce v-au gingășit obrazul și trupul de nu aveți putere în voi nici cât avea babele străbunele voastre, și nici vă poate cineva cunoaște de sunteți bărbați sau femei, decât numai pe haine, ce folosesc palaturile pe care nu mai aveți cu ce să le umpleți? Acele statuie și bronzuri scumpe cu carele le împodobiți când voi nu aveți ce să lăsați urmașilor voștri decât datorii? O, românilor! Ce ați făcut voi? Voi, care erați biruitori națiilor megieșite, vă văd astăzi biruiți de străinii ce s-au adăpostit în țara voastră, aducându-vă tot felul de mode și de deprinderi ale luxului; ce ați făcut cu legea voastră, pe care o pângăriți în tot felul, căci fecioria voastră nu este acum neprihănită, nici însoțirile voastre statornice sau fără de interes? La voi astăzi nu se deose-

bește răul de bine, căci voi onorați mai mult petrecerile decât îndeletnicirea cu trebile ce aduc folos, voi prețuiți mai mult osteneala dascălului ce vă învață a juca sau a cânta decât al meșterilor ce vă lucrează uneltele industriei și ale plugăriei; orășenii voștri mai mult gândesc la ghidușii teatrului veniți din țări străine, ce vă migăiesc un ceas, decât la cel ce au lucrat un an la opera ce s-au jucat pe scenă, măcar fie și român, sau voi mai mult lăudați pe virtușii muzicanți ai Europei, sau păstrăfurile lui Ari-faga decât pe acei ce au scris istoria patriei, precum Can-temir, Ureche, Costin și alții. Boierii voștri mai toți s-au lăsat de lucrul pământului, căci îmbelșugata rodire a moși-ilor lor i-au înavuțit și i-au trândăvit, încât de multe ori o mie de plugari din satele unui boier nu pot îndestula casa proprietarului lor, întru atâta lipscanii și modistele îi ademenesc către răsfățuri și cheltuieli mari, și către o viață molatică și leneșă, și din aceasta urmează apoi că bărbații români sunt astăzi așa de gingași, podoabele lor așa de asemăunate cu ale femeilor, fețele lor așa de drese și întocmite, că în orașele Principaturilor seamănă a fi nu-mai sexul femeiesc, iară bărbați nici unul. Așadar, sufle-tele unora ca ale acestor români, fiind dedate desfătărilor, nu sunt în stare să simțească adevărata mulțumire a unei vieți ticnite, măsurate și cu fapte bune, iară trupurile lor cu totul fiind gingășite de trândava și desfrânata viețuire, sunt totdeauna bolnăvicioși și tânjesc, neștiind pentru ce. Însă eu, ca un geniu, știu că ei tânjesc că nu au îndestui bani pentru desfătărilor lor, care boală se cheamă galbanare (adecă galbeni-n-are); așadar, mâinile lor ca de ceară și nedepinse cu osteneala... sunt debile încât nu pot să miște cea mai mică povară, picioarele lor, ce abia îi poartă, nu sunt în stare să încalece nici precum încăleca din vechi

moşnegii, iară trăsurile lor cu cele mai vânjoase răzoare, în care tinerii, lungindu-se în ele, se preumblă pe strade şi tot încă se ostenesc, apoi stomahurile lor slăbănogite de îmbuibare, feţele lor veştede de desfrânare, ochii lor lăncezi şi oboşiţi de benchetele nopţii şi de jocul cărţilor, toate aceste fac din bărbaţi nişte creaturi, pe care românii vechi îi numeau oameni stricaţi. În fine, fără' de virtute fiind, ei se tem de cugetele lor, se tem de compatrioţii lor, se tem de străinii ce vin în ţară şi sunt gata să fie plecaţi servi oricăruia stăpân. Aceasta este o icoană pentru trupeştile însuşiri ale românilor acelor ce sunt de aşa teapă.

Dar mă minunez mai mult de prefacerea moralităţii acei rustice ale unora din români, de tulburarea limpezilor cugete ale lor, mă minunez de unde au deprins cele mai rele deprinderi ale Europei, adică sub masca politeţii amăgitoare, atâtea viclenii. Privesc cu oţărâre la fudulul fanfaron şi la caracterul lui cel plin de zădărnicii, care nici un pas, nici o mişcare nu face fără' de îngâmfare şi sumeţie; el vrea să se înalţe peste ceilalţi oameni şi se micşorează pe sine; el este cutezător cu mai-marii lui şi cu bătrânii respectabili, mândru cu cei de sama lui, defăimător cu cei mai de jos decât el; le zice acestora *tu*, îşi dă ton că ocroteşte pe aceia şi îşi bate joc de toţi; cine i se închină lui, el nu-l vede, cine îi vorbeşte, el nu-l ascultă, iară de vorbeşte cineva cu altul, el se amestecă în vorbă, şi întreabă pe omul onest de ce nu vine la dânsul acasă. El nu au citit altă şi nici ştie altă decât romansuri şi poezii făcute de alţii, şi se laudă că le-au făcut el, şi dă sfaturi înţelepţilor, şi critică orice lucru minunat al frumoaselor arte; el se fuduleşte repetând câteva idei ale filosofilor ce le învaţă cu o zi mai înainte, şi aşa de fireşte le spune, ca şi când însuşi le-au compus. Aşadar vorbele lui sunt min-

ciuni, făgăduințele lui neîmplinite și umbletele lui nesocotite, căci el vine târziu acolo unde îl așteaptă și se duce unde nu este chemat; pe rudele sale, dacă sunt sărace, el nu le cunoaște, și se laudă cu prietenia magnaților care poate niciodată cu dânsul n-au vorbit; în fine, el este un comediant cu duh pentru acei nătărăi carii îl slăvesc și un nătărău mândru pentru oamenii cu judecată, care fug de dânsul. Însă el nici are duh, nici îi prost, decât este o icoană adevărată a tinerilor cu rea creștere și cu stricat moral. Trebuie însă să știți că dacă un tânăr ca acesta este stricat de cu vreme, și părinții nu se silesc a-l îndrepta pân' la vârsta de douăzeci ani, el se face apoi cel mai rău, cel mai netrebnic cetățean, el este în stare, pentru ca să-și împlinească gusturile și capriciile sale, să jertfească și pe părinții săi, sau măcar piară și patria și lumea toată.

Deci, românilor, lepădați cu totul luxul sau răsfățul, iar de nu se poate, în secolul în care trăiți, cumpăniți-l măcar cu starea în care vă aflați și cu veniturile ce aveți, și gândiți și la sărăcia țării și a moștenitorilor voștri, adică, că banii voștri iese din țară pe lux și nu se mai întorc; deprindeți-vă cu moralitatea cea firească, căci aceia este virtutea, și nu vă pilduiți cu fanfaronii țărilor străine; deprindeți-vă cu osteneala și fugiți de muierăștile alintături ce vă moaie trupul și vă slăbește mintea și gândiți că odinioară puternicii voștri megieși, deși erau neamicii voștri, dar se mira de bărbăția tinerilor voștri și de înțelepciunea bătrânilor voștri și vă onorau pe voi, iar acum nu numai megieșitele popoare, dar și străinii ce trăiesc în țara voastră rād de a voastră deșertăciune și de a voastră molătate.

O! dragilor mei români! voi sunteți vrednici de plâns, căci cu greu vă este să vă dizbinați de cele ce ați deprins, și vouă v-ar trebui un Caton¹ sau un Fabricius² al românilor, care cu vargă de fier să vă îndrepte pe calea cuviinței. O! românilor”...

Acolea m-am trezit din somn de un mare zgomot ce s-au răsunat pe ulița de lângă casa mea. Mă scol din pat, caut pe fereastră și văd câțiva tineri, care după ce serbase pe zânel ce au sădit via, se duceau cu cea mai înfocată pârgă a lor la un templu al zeiței amorului, ce se găsesc mai multe la noi decât în Elada veche. Deci eu, rușinându-mă de umbra cucernică ce îmi vorbise, m-am sculat, m-am îmbrăcat, m-am suit în trăsura mea și am fugit din Folticeni.

*

La 1830, aflându-mă la iarmarocul de la Folticeni, am văzut urmările desfrânate ale junimei de atunci și care mi-au inspirat a le descrie aicea, dar de atunci și până acum prea multă deosebire găsesc în moralul junimii de astăzi, căci buna educație și civilizația le-au insuflat principii vrednice de laudă și singuri ei, uitându-se înapoi cum era tinerimea atunci, speriez că se vor uni cu opinunea mea.

NOTE

Procuvântare

¹ *Barbu Catargiu* (1807—1862) — Om politic conservator român, potrivit improprietății țăranilor. Șeful primului guvern al României. A murit în urma unui atentat la viața sa. Cuvintele prezentate drept moto la *Procuvântare* constituie o parafrază a apelului lansat de B. Catargiu în cuvântarea sa din ședința de la 11 decembrie 1862 a parlamentului: “Tot pentru țară, nimic pentru noi! Să trăiască România!” (Supliment la *Monitorul oficial al Moldaviei*, 1862, nr. 17, p. 5).

² Prin *dialectul neolatin* C. Stamati avea în vedere tendințele latinizatoare în limbă.

³ După cât se pare, C. Stamati se referă la observația critică dintr-o scrisoare a lui C. Hurmuzachi apărută în *Dacia literară*, martie-aprilie 1840, ce însoțea poemul *Gafița blestemată de părinți*, expediat de acesta la redacție. Apreciind înalt talentul și eforturile depuse de poetul din Basarabia la dezvoltarea literaturii, C. Hurmuzachi nota în continuare: “Păcat numai că ortografia, sau mai bine zicând cacografia cea veche, n-au făcut încă loc obștește primei ortografii de acum care este mai simplă și mai rațională”. Iar M. Kogălniceanu scria la sfârșitul însemnărilor lui Hurmuzachi că “ortografia s-au îndreptat din *Gafița*” (*Dacia literară*, tomul I, p. 199).

⁴ *Edgar Quinet* (1803—1875) — istoric, scriitor și filozof francez. Ginerile lui Gh. Asachi. A apărut în presă și în special în lucrarea pomenită de Stamati, publicată inițial în limba franceză, drepturile și libertățile Principatelor Române. Titlul exact al broșurii, în traducerea scriitorului Nicolae Istrati: *Românii Principatelor Dunărene de Edgar Quinet*. Tradus de pe limba franceză. Iași (Tip. Inst. Albina), 1856.

⁵ C. Stamati, evident, păcătuiește împotriva adevărului afirmând că a fost “desfărat” din copilărie. La 1812, când familia lor se stabilește în Basarabia, el avea 26 de ani (după toate probabilitățile, s-a născut în 1786).

⁶ Ex professo. Ca un profesor; cu competență (*lat.*). C. Stamati vroia să sublinieze astfel că n-a făcut studii speciale.

⁷ Am făcut ceea ce am putut, să facă alții mai bine... (*lat.*).

Imnul lăutei românești

¹ Orfeu — (în mitologia greacă) poet, muzician. Fiul lui Oiairos, regele tracilor, și al muzei Caliope. Lira sa împlânzea fiarele, urnea din loc arborii. A coborât în infern ca s-o readucă pe pământ prin cântecele lui pe Euridice, soția sa moartă, mișcând prin cântecele lui pe zeii infernului.

² *Pluton (Pluto)* — (în mitologia greacă) nume dat zeului Hades, considerat stăpânul bogățiilor din măruntaiele pământului,

³ *Saul* — rege semilegendar al statului Israel (sec. al XI-lea î.e.n.).

⁴ *Irodiada* — soția tetrarhului Irod Antipas și mama Solomeii, blamată de prorocul Ioan Botezătorul pentru desfrâul ei.

⁵ *Murad* sau *Murat* al III-lea. A domnit în anii 1574—1595.

Sentinela taberei de la Copou la 1834

¹ *Slavei*. În ediția de bază: *salvei*. Corectat conform textului apărut în suplimentul “*Albinei românești*”.

Dorul de patrie

¹ În “*Foiletonul Zimbrului*” în locul versurilor din **Doina veche a unui prizonier la tătari** au fost date ca moto următoarele versuri:

Oriunde m-oi duce,	De-al meu drag pământ,
Oriunde de sunt,	Mi-i dor zi și noapte
Aproape, departe,	Și cruda mea soartă
De-a mea țară dulce,	De ea mă desparte.

Cu unele deosebiri versurile au fost reluate și în varianta apărută în “*Ateneul român*”.

² Acest moto din varianta apărută în *Muza românească* (1868) reprezintă o parafrază a unui dicton latin, pe care Stamati, probabil, l-a cunoscut sub forma unui vers din poezia Harpa (Arfa) a scriitorului rus G. R. Derjavin: “Otecestva i dâm nam sladok i priaten”.

³ *A României*. În ediția de bază s-a tipărit fără articolul a, din necesitatea de a respecta măsura versului. L-am restabilit în conformitate cu textul apărut în “*Foiletonul Zimbrului*” și “*Ateneul român*”.

⁴ *Gâță*. Acest cuvânt a fost adăugat în ediția de față conform textului publicat în “*Foiletonul Zimbrului*” și “*Ateneul român*”.

⁵ *Mihnea III (Mihail Radu)* — comandant militar și domn al Țării Românești (1658—1659).

Eroul Ciubăr-vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Rolando furios moldovenesc

¹ *Pentru minciună omul este de foc, și de gheață pentru adevăr* (fr.).

² *Pân' la muntele cel nalt*. În ediția de bază cuvântul *cel* lipsește. L-am restabilit conform textului *Povestii povestelor* (1843).

³ *Benga* — nume generic dat la țigani diavolului.

Dialogul unui holtei cu un boierenaș avut, însoțit cu o cucoană de înalt neam

¹ *Amabilul meu* (fr.).

² *Dumnezeule!* (fr.).

³ *Sodoma* — oraș legendar, care, potrivit **Vechiului Testament**, ar fi fost nimicit printr-o ploaie de foc și de pucioasă pentru fărâdelegile și desfrâul locuitorilor săi.

⁴ *Ptiu!* (fr.).

⁵ *Cerule!* (fr.).

Păgânul cu fiicele sale

¹ *Asmodeu* — prințul demonilor (în *Talmud*); în genere demon răufăcător.

Suceava și Alexandru cel Bun în secolul al XV

¹ *Gaspar Grațiani* — domn al Moldovei în anii 1619-1620. A încercat să elibereze Moldova de sub stăpânirea turcească. Înfrânt de turcii la Țuțora, ar fi fost omorât de boieri.

² *Alexandru Ilieș* — domn al Țării Românești (1616—1618; 1627—1629) și al Moldovei (1620—1621; 1631—1633).

³ *Eustratie Dabija* — domn al Moldovei între anii 1661—1665.

⁴ *Nicolae Mavrocordat* — domn al Țării Românești (1715—1716; 1719—1730) și al Moldovei (1709—1710; 1711—1715).

⁵ *Numa Pompilius* — al doilea rege legendar al Romei (715—673 î. e. n.), căruia i se atribuie organizarea religioasă a Romei, înființarea colegiilor de preoți și instituirea calendarului sacru.

⁶ *Teoctist* — mitropolit al Moldovei între anii 1458—1477.

⁷ *Gheorghe Duca* — domn al Moldovei (1665—1666; 1668—1672) și al Țării Românești (1673—1678).

⁸ *Vasile Lupu* — domn al Moldovei (1634—1653, 1653).

⁹ *Jupiter* — (În mitologia romană) divinitate supremă. Stăpân al zeilor și al oamenilor, zeu al cerului, identificat mai târziu cu Zeus.

¹⁰ *Caius Aurelius Valerius Diocletianus* — împărat roman. A domnit între anii 284—305 e. n.

¹¹ *Caius Julius Caesar Octavianus Augustus* — primul împărat roman (27 î. e. n. — 14 e. n.).

¹² *Tullus Hostilius* — al III-lea rege legendar al Romei (sec. VII î.e.n.).

¹³ *Titus Flavius Vespasianus* — împărat roman (79—81 î. e. n.).

¹⁴ *Cincinnatus* — celebru general roman, de două ori dictator, cunoscut prin simplitatea și austeritatea vieții.

¹⁵ *Nero (Tiberius Claudius Drusus Germanicus)* — împărat roman (54—68 î. e. n.)

¹⁶ General roman, care s-a distins în Spania, în timpul celui de al doilea război punic (202 î. e. n.), învingându-l pe Hanibal.

¹⁷ *Lucius Sergius Catilina* (cca. 108—62 î. e. n.) — om politic roman.

¹⁸ *Marcus Tullius Cicero* (106—43 î. e. n.) — celebru orator și om politic roman.

¹⁹ *Pompei (Cnetus Pompeius Magnus)* (106—48 î. e. n.) — om politic și general roman.

²⁰ *Marcus Junias Brutus* (85—42 î. e. n.) — om politic roman, participant la conjurația care l-a ucis pe Caesar.

**Cum era educația nobililor români, în secolul trecut,
când domneau fanarioții în țară**

¹ Doamna mea (*grec.*).

² Sufletul meu! (*grec.*).

³ Pentru Dumnezeu! (*ital.*).

⁴ Ce potlogar! (*grec.*).

⁵ Doamne sfinte! (*grec.*).

⁶ Draga mea (*grec.*).

⁷ Roman popular conținând descrierea vieții și faptelor legendare ale lui Alexandru Macedon și care s-a bucurat de o largă răspândire în Principate.

Geniul vechi al românilor și românii de astăzi

¹ *Cato cel Bătrân (Marcus Porcius Cato Maior)* (234—149 î. e. n.) — om politic și scriitor roman, de o severitate rămasă proverbială.

² *Fabricius (Caius)* — consul roman.

REFERINȚE CRITICE

“În Basarabia din rumâni este d. titulearnii sovetnic Constantin Stamati, bărbat literat, cinstitor de oameni învățați, sârguitor spre luminarea neamului său, are tălmăcite și nu conținește de a tălmăci alese istorii pentru întocmirea năravurilor celor bune, fabule, romanțuri, versuri ce se numesc versuri albe, versuri împleticite, versuri drepte și alte frumoase istorii.”

Dimitrache PASTIESCUL (“Curierul românesc”, 7 ianuarie 1830.)

“...Cavalerul Stamati au închinat muzelor cea mai mare și mai frumoasă parte a vieții sale, îndeletnicindu-se cu feliurite compuneri atât poetice, cât și prozaice, vrednice de publicare. Talentul dlui Stamati, îmbrățișând mai toate ramurile poeziei, cu deosebire a poeziei dramatice, au produs multe ode, cântece, elegii, sonete, multe fabule și satiri în versuri și în proză, câteva balade și romansuri, și, în sfârșit, o poemă comică intitulată Ciubăr-vodă. Pe lângă aceste poezii originale, suntem îndatoriți d-sale și pentru mai multe traduceri și imitații din Lamartine, Chateaubriand, Byron și din cei mai buni autori rusești. Cea mai de căpetenie însușire a poeziilor d-sale este naționalitatea lor. Muza dlui Stamati, fiind patriotică, iubește a culege suferințele sale din istoria patriei și a cânta obiceiuri și întâmplări naționale.”

Constantin HURMUZACHI (“Dacia literară, martie—aprilie, 1840, p. 198—199.)

“Cât privește poeziile dlui Stamati, deși un critic posomorât ar putea găsi în ele oarecare neglijări de rime, mărturisesc că eu le-am

cetii cu mult interes [...] și [...] sânt dispus a descoperi multe frumuseți în poeziile sale.”

V. ALECSANDRI (Dintr-o scrisoare către Iacob Negruzzi din 28 februarie 1868.)

“Costachi Stamati prozaist nu este, ci numai poet: poet însă, în unele privințe, de prima ordine...”

Din versurile lui Costachi Stamati unele sânt mediocre, altele slabe, o samă nu susțin aceeași vervă de la început până la sfârșit, dar ce ne pasă nouă de aceste intervaluri de cădere, când le vedem răscumpărate prin mai multe bucăți de o adevărată poezie.”

Bogdan P. HASDEU (Din articolul **Costachi Stamati**: “Revista nouă”, 1888, nr. 6, p. 215.)

“Trăind departe de gruparea literară a lui Kogălniceanu, Negruzzi și Alecsandri, scriitorul nostru a precedat pe redactorii “Daciei literare” în aprecierea producțiilor Muzei naționale și în împădurirea talentului său de cărturar la izvoarele regeneratoare ale cântecelor și baladelor moldovene.”

Charles DROUHÉT (Din articolul **Cavalerul Stamati**: “Viața Românească”, 1921, nr. 11, p. 198.)

“Cultura sa literară era într-adevăr bine orientată și destul de bogată [...], lecturile lui îl duseseră până la literatura cea mai nouă din vremea lui. Îndreptându-se spre scriitorii străini cei mai de seamă, neoprinându-se, ca alții, la autori minuscule francezi ori neogreci, Stamati ne apare, deci, cu o notă de superioritate, și în această privință ne aduce aminte de Budai Deleanu, fără să fi ajuns însă să ne dea o operă poetică pe care să o putem pune alături de a acestuia. Cu Budai Deleanu se mai aseamănă Stamati și prin stăruința pe care a arătat-o să dea scrisului său o notă specific românească, introducând în ce compunea unele elemente populare; basmele, tradițiile și baladele din popor i-au dat de multe ori motive pe care le-a împletit în poeziile sale, căutând câteodată să dea chiar versurilor o înfățișare populară,

cum se vede aceasta în “Eroul Ciubăr-Vodă. Fabula fabulelor vechi populare sau Rolando furios moldovenesc”, unde reminiscențele din cronici și din lectura scriitorilor străini sunt amestecate cu închipuiri de basme pentru a ni se istorisi vitejiile lui Bogdan, fiul lui Ciubăr-Vodă, care e prezentat ca un fel de Făt-Frumos.”

Ovid DENSUȘIANU (**Literatura română modernă**, vol. II, ed. a II-a, București, 1929, p. 43.)

“Poezia istorică a lui Stamati este [...] o prelungire a poeziei istorice de dincoace de Prut: admirație pentru trecut, pentru vechile cetăți, pentru foștii eroi, melancolie în fața ruinelor și chemare către contemporani să nu uite ce-au fost odată...”

...Stamati realizează cu elementele poeziei noastre anonime o poemă epică (“Eroul Ciubăr-Vodă...”) plină de imaginație și de poezie și dă satisfacție, în mai mare măsură decât scriitorii de dincoace de Prut, dorinței generale de a se scrie o epopee românească cu elemente populare.”

Petre V. HANEȘ (**Scriitorii basarabeni**. Ediția a II-a, București, 1936, p. 218, 230.)

“Lipsa unei tradiții critice face pe mulți să socotească pe Stamati “scriitor mediocr”. În realitate el este eminent, mai mare în privința limbii ca Bolinteanu, în câteva puncte comparabil doar cu Eminescu. El aduce multe accente byroniene, prin poezii ruși, note romantice în general, de la Hugo, Lamartine, nu mai puțin totuși, ca și ceilalți scriitori ai vremii, aspecte de clasicism francez și de mai veche Renaștere italiană, având deci puncte comune cu Asachi, Eliad, Negruzzi, Bolinteanu. [...]

Urmând pe Asachi, Stamati cultivă miturile naționale însă cu mijloace artistice superioare. Simțul fabulosului, umorul satanic, desenul teratologic îi sunt hărăzite în cel mai înalt grad.”

George CĂLINESCU (**Istoria literaturii române de la origini până în prezent**. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, “Minerva”, 1985, p. 242.)

“Ca și Costache Negruzzi, Alecu Russo, Alecsandri sau Kogălniceanu, pentru Stamatî scrisul constituia principala manifestare a patriotismului, mijlocul de căpetenie prin care putea contribui la prefacerile ce aveau să ducă la edificarea statului român modern.”

Ion ROTARU (Prefață la C. Stamatî, **Muza românească. Com-puneri originale și imitații din autorii Europei**. EPL, București, 1967, p. VII.)

“Numele lui Costache Stamatî rămâne legat de o operă literară cu bogate rădăcini în tradiția și folclorul poporului nostru, modestă ca împlinire estetică, dar inspirată de directivele spirituale ale epocii și înscriindu-se astfel în circuitul unitar al valorilor pașoptismului.”

Maria FRUNZĂ (**Istoria literaturii române**, București, 1968, vol. II, p. 376.)

“Greei și demodat în unele scrieri ale sale, C. Stamatî ne apare astăzi, în momentele esențiale ale creației sale, drept un autor modern cu o viziune proaspătă și acută asupra valorilor morale și sociale, pe care le promovează sau le detestă, rămânând în chip conștient și constant un scriitor socialmente angajat, moralmente tributar înaltului sentiment al iubirii de patrie. Satira și umorul, realul și fantasticul, prezentul și trecutul care se împletesc organic și firesc în scrierile sihastrului de la Ocnița, îi asigură operei lui viabilitate nu numai cognitivă, dar și artistică. Recitindu-i astăzi opera, ne convingem de verva caustică a unor fabule și bucăți dramatice, de observația realis-tă exactă din creațiile publicistice și de lirismul emoționant al unor poezii fie traduse, fie originale.”

Haralambie CORBU (**Actualitatea lui Constantin Stamatî**, în “Lim-ba și literatura moldovenească”, 1986, nr. 4, p. 4)